

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Ghid privind art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a Drepturilor Omului

---

Protecția proprietății

Actualizat la 28 februarie 2025

Întocmit de Grefă. Nu obligă Curtea.

Editurile sau organizațiile care doresc să traducă și/sau să reproducă în totalitate sau parțial prezentul ghid, în format tipărit sau electronic, sunt invitate să completeze formularul de contact: *cerere de a reproduce sau republica o traducere* pentru informații privind procedura de autorizare.

Pentru informații privind traducerile în curs de realizare ale ghidurilor de jurisprudență, consultați lista *traducerilor în curs*.

Textul original al acestui ghid este redactat în limba engleză. Este actualizat periodic, cel mai recent la 28 februarie 2025. Poate suferi modificări de formă.

Ghidurile privind jurisprudența pot fi descărcate de la adresa *https://ks.echr.coe.int*. Pentru informații actualizate despre publicații, vă rugăm să accesați contul de Twitter al Curții de la adresa *https://twitter.com/ECHR_CEDH*.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului, 2025

Cuprins

În atenția cititorilor 5

I. Introducere 6

II. Aspecte generale 7

A. Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 - „bunuri” 7
1. Conceptul „bunuri” 7
a. Sens autonom 7
b. „Bunuri” protejate 8
i. Așteptare legitimă 9
c. Diferite tipuri de „bunuri” și alte drepturi patrimoniale 12
i. Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească 12
ii. Acțiuni deținute într-o societate, alte instrumente financiare și alte active comerciale 12
iii. Clientela profesională 15
iv. Licențe 15
v. Venituri viitoare 16
vi. Proprietate intelectuală 16
vii. Închirierea și drepturile locative 17
viii. Prestații de securitate socială/pensii 19
ix. Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern– nivelul de probă necesar 20
x. Embrioni umani 21

B. Ingerința în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor 21
1. Abordarea „trei reguli” 21
a. Privarea de proprietate 24
b. Reglementarea folosinței bunurilor 25
c. Regula generală 27
2. Principiul legalității 28
3. Interes public sau general 32
4. Proporționalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere) 35
a. Factori procedurali 36
b. Alegerea măsurilor 38
c. Aspecte de fond relevante pentru examinarea justului echilibru 38
d. Aspecte care îl privesc pe reclamant 41
e. Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru 42

C. Obligații pozitive ale statelor membre 45
1. Efect orizontal – ingerințe din partea persoanelor fizice 48
2. Măsuri reparatorii 49
3. Procedura de executare silită 50

D. Relația dintre art. 1 din Protocolul nr. 1 și alte articole din Convenție 53
1. Art. 2 53
2. Art. 3 53
3. Art. 4 54
4. Art. 6 54
5. Art. 7 56
6. Art. 8 57

7. Art. 10 59
8. Art. 11 60
9. Art. 13 60
10. Art. 14 61

III. Aspecte specifice 64

E. Închirierea și controlul chiriilor 64
F. Cauze care privesc protecția socială 69
G. Cauze privind sistemul bancar 73
H. Impozitare 77
I. Amenajarea teritoriului 79
J. Confiscarea produselor infracțiunii 80
K. Restituirea proprietăților 84
L. Societăți deținute de stat 88
M. Măsuri de austeritate 91
N. Dreptul Uniunii 92

Lista cauzelor citate 95

În atenția cititorilor

Prezentul ghid face parte din seria Ghidurilor de jurisprudență publicate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare „Curtea, „Curtea Europeană" sau „Curtea de la Strasbourg"), cu scopul de a informa practicienii dreptului cu privire la hotărârile și deciziile fundamentale pronunțate de Curtea de la Strasbourg. Prezentul ghid analizează și rezumă jurisprudența în legătură cu art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului (denumită în continuare „Convenția" sau „Convenția europeană"). Cititorii vor găsi aici principiile-cheie dezvoltate în acest domeniu și precedentele relevante.

Jurisprudența citată a fost selectată dintre hotărârile și deciziile de referință, importante și/sau recente.*

Hotărârile și deciziile Curții soluționează nu numai cauzele cu care aceasta a fost învestită, ci servesc, mai general, pentru a clarifica, proteja și dezvolta normele Convenției; astfel, acestea contribuie la respectarea de către state a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante [*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 154, *Jeronovics împotriva Letoniei* (MC), pct. 109].

Sistemul instituit de Convenție are ca finalitate să soluționeze, în interesul general, probleme care țin de ordinea publică, ridicând standardele de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența din acest domeniu la întreaga comunitate a statelor care sunt părți ale Convenției [*Konstantin Markin împotriva Rusiei* (MC), nr. 30078/06, pct. 89, CEDO 2012]. Astfel, Curtea a subliniat rolul Convenției ca „instrument constituțional al ordinii publice europene" în domeniul drepturilor omului [*Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), nr. 2005/98, pct. 156, CEDO 2005-VI, și mai recent, *N.D. și N.T. împotriva Spaniei* (MC), nr. 8675/15 și 8697/15, pct. 110, 13 februarie 2020].

Protocolul nr. 15 la Convenție a introdus recent principiul subsidiarității în preambulul Convenției. Acest principiu „impune o răspundere comună a statelor părți și a Curții" în ceea ce privește protecția drepturilor omului, iar autoritățile și instanțele naționale trebuie să interpreteze și să aplice dreptul intern într-o manieră care să asigure efectul deplin al drepturilor și libertăților prevăzute în Convenție și în protocoalele la aceasta [*Grzęda împotriva Poloniei* (MC), pct. 324].

Prezentul ghid include referințe pentru cuvintele-cheie din fiecare articol citat din Convenție și din protocoalele sale adiționale. Problemele juridice abordate în fiecare cauză sunt sintetizate într-o *Listă de cuvinte-cheie*, alese dintr-un tezaur cuprinzând termeni extrași (în majoritatea cazurilor) direct din textul Convenției și din protocoalele sale.

Baza de date HUDOC a jurisprudenței Curții permite căutarea după cuvinte-cheie. Căutarea după aceste cuvinte-cheie vă permite să găsiți un grup de documente cu un conținut juridic similar (motivarea și concluziile Curții din fiecare cauză sunt rezumate prin cuvinte-cheie). Cuvintele-cheie pentru fiecare cauză sunt disponibile în fișa detaliată a cauzelor, în baza de date HUDOC. Pentru mai multe informații privind baza de date HUDOC și cuvintele-cheie, consultați *Manualul de utilizare a HUDOC*.

* Jurisprudența citată poate fi într-una din cele două limbi oficiale sau în ambele (engleză sau franceză) ale Curții și ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului. Dacă nu se specifică altfel, referința citată este cea a unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)" indică faptul că citatul este dintr-o decizie a Curții, iar „(MC)" faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră. Hotărârile Camerei care nu sunt definitive la data finalizării actualizării sunt marcate cu un asterisc (*).

I. Introducere

Art. 1 din Protocolul nr. 1 – Dreptul de proprietate

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru cauză de utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și de principiile generale ale dreptului internațional.

2. Dispozițiile precedente nu aduc atingere dreptului statelor de a pune în aplicare legile pe care le consideră necesare pentru a reglementa folosința bunurilor conform interesului general sau pentru a asigura plata impozitelor sau a altor contribuții, sau a amenzilor."

Cuvinte-cheie HUDOC

Obligații pozitive (P1-1)

Bunuri (P1-1-1) – Dreptul la respectarea bunurilor (P1-1-1) – Ingerință (P1-1-1) – Privare de proprietate (P1-1-1): Interes public (P1-1-1) – Prevăzut de lege (P1-1-1): Accesibilitate (P1-1-1); Previzibilitate (P1-1-1); Garanții împotriva abuzurilor (P1-1-1) – Principii generale de drept internațional (P1-1-1)

Reglementarea folosinței bunurilor (P1-1-2): Interes general (P1-1-2) — Asigurarea plății impozitelor (P1-1-2) — Asigurarea plății contribuțiilor sau penalităților (P1-1-2)

1. Prezentul ghid are scopul de a oferi informații practicienilor dreptului cu privire la cele mai importante hotărâri pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului („Curtea") de la înființarea sa până în prezent. Ghidul stabilește principiile-cheie dezvoltate în jurisprudența Curții, împreună cu precedentele relevante. Jurisprudența citată este selectivă: au fost alese hotărârile și deciziile principale, relevante și recente2.

2. Hotărârile Curții de la Strasbourg au drept scop nu doar să soluționeze cauzele cu care este sesizată Curtea, ci, mai general, să clarifice, să protejeze și să dezvolte normele instituite de Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția"), contribuind astfel la îndeplinirea de către state a angajamentelor pe care și le-au asumat în calitate de părți contractante (*Irlanda împotriva Regatului Unit*, 1978, pct. 154). Misiunea sistemului Convenției este așadar aceea de a soluționa aspecte de ordine publică în interesul comun, ridicând astfel standardele generale în materie de protecție a drepturilor omului și extinzând jurisprudența în materie de drepturile omului la nivelul întregii comunități a statelor parte la Convenție [*Konstantin Markin împotriva Rusiei*, (MC), 2012, pct. 89].

3. Art. 1 din Protocolul nr. 1 garantează dreptul de proprietate. În *Marckx împotriva Belgiei*, 1979, pct. 63-64, Curtea a afirmat pentru prima dată că:

„[...] Recunoscând că orice persoană are dreptul la respectarea bunurilor sale, art. 1 garantează, în esență, dreptul de proprietate. Aceasta este impresia clară lăsată de cuvintele «bunuri» și «folosința bunurilor» (în limba franceză: „*biens*", „*propriété*", „*usage des biens*"); lucrările pregătitoare (*travaux préparatoires*), la rândul lor, confirmă acest lucru în mod neechivoc: autorii au folosit constant „dreptul de proprietate" sau „dreptul la proprietate" pentru a descrie obiectul proiectelor succesive care au fost anterioare prezentului art. 1. Într-adevăr, dreptul de a dispune de bunurile proprii constituie un aspect tradițional și fundamental al dreptului de proprietate [...]

Cu toate acestea, paragraful al doilea al art. 1 oferă statului contractant permisiunea de „adopta legile pe care le consideră necesare reglementării folosinței bunurilor conform interesului general". Acest paragraf stabilește astfel că statele contractante sunt judecători unici cu privire la «necesitatea» unei astfel de legi [...]. În ceea ce privește «interesul general», acesta poate determina, în anumite cazuri, un legiuitor «să reglementeze folosința bunurilor»[...]."

II. Aspecte generale

A. Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 - „bunuri”

Art. 1 din Protocolul nr. 1 – Dreptul de proprietate

„1. Orice persoană fizică sau juridică are dreptul la respectarea bunurilor sale. [...]”

Cuvinte-cheie HUDOC

Bunuri (P1-1-1) – Dreptul la respectarea bunurilor (P1-1-1)

1. Conceptul „bunuri”

4. Conceptul „bunuri” din prima parte a art. 1 din Protocolul nr. 1 este unul autonom, care include atât „bunurile actuale”, cât și activele, inclusiv creanțele, despre care reclamantul poate susține că are cel puțin o „așteptare legitimă”. „Bunurile” includ drepturi „*in rem*” și „*in personam*”. Termenul cuprinde bunuri imobile și mobile și alte drepturi de proprietate.

a. Sens autonom

5. Conceptul „bunuri” are un sens autonom, independent de clasificarea oficială din dreptul intern și nu se limitează la proprietatea asupra bunurilor fizice: anumite alte drepturi și interese care constituie active pot fi considerate de asemenea „drepturi de proprietate” și, prin urmare, „bunuri” în sensul acestei dispoziții. Aspectul care trebuie examinat este dacă circumstanțele cauzei, considerate în ansamblu, au făcut ca reclamantul să fie titularul unui drept substanțial protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 63; *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 124; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 129; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 100; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 54; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 171; *Fabris împotriva Franței* (MC), 2013, pct. 49 și 51; *Parrillo împotriva Italiei* (MC), 2015, pct. 211; *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 76; *Elif Kizil împotriva Turciei*, 2020, pct. 61].

6. Faptul că legislația internă a unui stat nu recunoaște un anumit interes ca fiind un „drept” sau chiar un „drept de proprietate” nu împiedică în mod necesar să se considere că interesul în cauză este un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Depalle împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 68, în ceea ce privește dreptul revocabil și precar de ocupare a unei proprietăți aflate pe domeniul public, ca urmare a trecerii unei perioade de timp; *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 129, în ceea ce privește dreptul patrimonial al reclamantului la locuința sa construită fără autorizație; *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 264, în ceea ce privește dreptul reclamantului, în calitate de deținător actual al unui obiect cultural, de a participa la proceduri interne]. O tolerare de lungă durată din partea autorităților a conferit, de asemenea, drepturi de proprietate reclamanților cu privire la un teren aflat în litigiu (*Kosmas și alții împotriva Greciei*, 2017, pct. 68-71; a se vedea și *Fundația Bisericii Ortodoxe Elene Taksiarhis din Arnavutkoy împotriva Turciei*, 2022, pct. 45-46, privind proprietatea unei fundații religioase pentru care reclamantul nu avea un titlu efectiv, dar care a fost menționat în documentul său de înființare; și *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 265, în ceea ce privește durata care a trecut pentru a conferi reclamantei un interes patrimonial suficient de consacrat și de solid pentru a constitui o „deținere” a operei de artă). În plus, s-a considerat că o lege internă care dispunea exproprierea unei parcele de teren în anumite circumstanțe, cu dreptul de despăgubire, a creat un drept patrimonial (*Kutlu și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 58).

7. Curtea poate lua în considerare legea internă în vigoare la data pretinsei ingerințe, în cazul în care nu există niciun indiciu care să sugereze că legea respectivă contravine obiectului și scopului art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct. 31). De exemplu, construcțiile ilegale pot, în anumite circumstanțe, să fie considerate „bunuri" [*Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 127; *Depalle împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 85, a se vedea punctul precedent; *Brosset-Triboulet și alții împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 71; *Keriman Tekin și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 42-46], în special în cazul în care legea internă acceptă că acestea sunt obiecte ale dreptului de proprietate (*Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 68). Astfel, recunoașterea unui drept patrimonial de către instanțele interne este extrem de relevantă în aprecierea Curții [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 130-131], deși nu este decisivă.

8. Faptul că un drept de proprietate este revocabil în anumite circumstanțe nu împiedică să fie considerat un „bun" protejat de art. 1, cel puțin până la revocarea acestuia [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 75; *Krstić împotriva Serbiei*, 2013, pct. 83; *Čakarević împotriva Croației*, 2018, pct. 52; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 40; *Grobelny împotriva Poloniei*, 2020, pct. 58]. De exemplu, în *Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 104-105, Curtea a constatat existența unui drept patrimonial protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1, deși contractul de vânzare-cumpărare a unui tablou a fost considerat nul și neavenit de autoritățile naționale, pe motiv că reclamantul se afla în posesia tabloului de mai mulți ani, că a fost considerat *de facto* de către autorități ca având un drept patrimonial asupra acestuia și că a primit o compensație (a se vedea, de asemenea, infra, capitolul Cauze care privesc protecția socială). În mod similar, Curtea a statuat, de asemenea, că un contract de achiziții publice poate constitui un „bun" în sensul Protocolului, chiar dacă contractul a fost anulat ulterior (*Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 64-65; *UAB Profarma și UAB Bona Diagnosis împotriva Lituaniei*, 2025, pct. 173-174).

9. În cazul activelor necorporale, Curtea a luat în considerare, în special, dacă situația juridică în cauză dădea naștere unor drepturi și interese financiare și, prin urmare, avea valoare economică. Astfel a considerat, de exemplu, că proprietățile intelectuale, precum mărcile comerciale, drepturile de autor și brevetele [*Melnychuk împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 72, 76 și 78, *Tokel împotriva Turciei*, 2021, pct. 56; *AsDAC împotriva Republicii Moldova*, 2020, pct. 24; *Korotyuk împotriva Ucrainei,* 2023, pct. 33], sau licențele de exploatare a unui bun într-un anumit mod (cum ar fi licențele pentru servirea băuturilor alcoolice sau drepturile de pescuit, *Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei*, 1989, pct. 53; Alatulkkila și alții împotriva Finlandei, 2005, pct. 66; *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, 2018, pct. 89) constituie „bunuri"; similar, dreptul exclusiv de a utiliza domenii de internet înregistrate în numele unei societăți comerciale [*Paeffgen GmbH împotriva Germaniei* (dec.), 2007].

b. „Bunuri" protejate

10. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică numai „bunurilor" actuale ale unei persoane [*Marckx împotriva Belgiei*, 1979, pct. 50; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei*, (MC), 2007, pct. 64].

11. Astfel, un reclamant poate pretinde o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în măsura în care deciziile contestate se referă la „bunurile" sale în sensul acestei dispoziții. „Bunurile" pot fi „bunuri actuale" sau active, inclusiv creanțe, în privința cărora reclamantul poate susține că are cel puțin o „așteptare legitimă" de a obține exercitarea efectivă a unui drept de proprietate [*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct. 31; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit*, (MC), 2007, pct. 61; *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei*, (dec.) (MC), 2005, pct. 74 lit. c); *Kopecký împotriva Slovaciei*, (MC), 2004, pct. 35 lit. c); *Katona și Závarský împotriva Slovaciei*, pct. 52].

12. Prin contrast, speranța recunoașterii supraviețuirii unui drept de proprietate care nu a putut fi exercitat nu poate fi considerată a fi un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, ca de altfel nicio creanță condiționată care a devenit caducă ca urmare a neîndeplinirii condiției [*Prințul Hans-Adam II*

al Liechtensteinului împotriva Germaniei (MC), 2001, pct. 82- 83; *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct. 69; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35 lit. c); *Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2000; *Nerva și alții împotriva Regatului Unit*, 2002, pct. 43; *Stretch împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 32; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 172] (a se vedea infra, în contextul specific al restituirii bunurilor expropriate).

13. Nu se poate afirma că există o așteptare legitimă atunci când există un litigiu cu privire la interpretarea și aplicarea corectă a dreptului intern, iar susținerile reclamantei sunt ulterior respinse de instanțele naționale [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 50; și *Çiftçiler Joint Stock Company și alții împotriva Turciei* (dec.), 2020, pct. 82, în contextul unei proprietăți odată expropriate în mod legal care, după o perioadă considerabilă de timp, nu mai era utilizată în interes public; *UAB AmberCore DC și UAB Arcus Novus împotriva Lituaniei*, 2023, pct. 130-131, pentru refuzul de a elibera societăților reclamante o autorizație de construire a unui centru de date, din motive de siguranță națională].

14. O persoană care se plânge de o încălcare a dreptului său de proprietate trebuie, în primul rând, să demonstreze existența unui astfel de drept [*Pištorová împotriva Republicii Cehe*, 2004, pct. 38; *Des Fours Walderode împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2004; *Zhigalev împotriva Rusiei*, 2006, pct. 131]. Inițial, sistemul juridic național indică și identifică drepturile patrimoniale și reclamantului îi revine sarcina de a stabili natura precisă a dreptului prevăzut de dreptul național și posibilitatea de a beneficia de acesta. O hotărâre prin care Curtea Constituțională a declarat neconstituțional un act legislativ, dar a amânat aplicarea sa, nu a creat o așteptare legitimă pentru perioada anterioară momentului în care hotărârea a devenit aplicabilă [*Dobrowolski și alții împotriva Poloniei* (dec.), 2018, pct. 28].

15. Atunci când există un litigiu dacă un reclamant are un drept patrimonial care este eligibil pentru protecție în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să stabilească poziția juridică a reclamantului [*J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), 2007, pct. 61]. Curtea nu a constat existența unui interes specific suficient pentru a constitui un „bun" într-o cauză în care lichidarea bunurilor imobile ale tatălui reclamantei a avut loc cu mult înainte de stabilirea filiației acesteia (*Wysowska împotriva Poloniei* (dec.), 2018, pct. 51-52).

16. Pe de altă parte, într-o cauză în care instanțele interne au validat testamentul soțului reclamantei, aceasta a acceptat ulterior bunurile imobile ale soțului său prin act notarial, iar ulterior a înregistrat proprietatea care i-a fost transferată în cartea funciară, Curtea a considerat că interesul patrimonial al reclamantei de a-l moșteni pe soțul său era de natură și era suficient recunoscut pentru a constitui un „bun" [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), 2018, pct. 128-132].

17. În mod similar, în ceea ce privește confiscarea bijuteriilor achiziționate în mod legal care aparțin soției reclamantului și aplicarea unei amenzi ca urmare a nedeclarării bijuteriilor autorităților vamale în timpul tranzitului prin țară, Curtea a statuat că nu era în măsură să repună în discuție constatarea Curții Constituționale potrivit căreia brățările se aflau în „posesia" reclamantei. Astfel, aceasta a acceptat statutul de victimă al reclamantului (*Yaylalı împotriva Serbiei*, 2024, pct. 31-33).

i. Așteptare legitimă

18. În anumite circumstanțe, o „așteptare legitimă" de a obține un activ poate beneficia, de asemenea, de protecția oferită de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct. 31; *a contrario, Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct. 73].

19. Pentru ca o „așteptare" să fie „legitimă", aceasta trebuie să aibă o natură mai concretă decât o simplă speranță și să se bazeze pe o prevedere legală sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească, care să aibă legătură cu dreptul patrimonial în cauză [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 49-50; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012,

pct. 173; *Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, 2010, pct. 103; *Ceni împotriva Italiei*, 2014, pct. 39; *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 75; *Valverde Digon împotriva Spaniei*, 2023, pct. 49].

20. Conceptul de „așteptare legitimă" în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost prima dată elaborat de Curte în *Pine Valley Developments Ltd și alții împotriva Irlandei*, 1991, pct. 51. În cauza respectivă, Curtea a constatat că o s-a creat o „așteptare legitimă" atunci când a fost acordat certificatul de urbanism în temeiul căruia societățile reclamante au achiziționat terenul în vederea dezvoltării acestuia. Certificatul de urbanism, care nu putea fi revocat de autoritatea abilitată în materie de urbanism, era „o parte integrantă a proprietății societăților" (*ibid.*, pct. 51; *Stretch împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 35, în ceea ce privește exercitarea posibilității de a reînnoi unui contract de închiriere pe termen lung; și *Ceni împotriva Italiei*, 2014, pct. 43, în ceea ce privește antecontractul semnat pentru cumpărarea unui apartament, prețul complet plătit și preluarea proprietății apartamentului de către reclamantă). În această categorie de cauze, „așteptarea legitimă" este întemeiată, așadar, pe o invocare justificată în mod rezonabil a unui act juridic care are un temei legal solid și care implică dreptul de proprietate [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 47].

21. Un alt aspect al noțiunii de „așteptare legitimă" este ilustrat în *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct. 31. Pe baza unei serii de decizii ale Curții de Casație, Curtea a considerat că reclamanții puteau susține că aveau „așteptarea legitimă" că creanțele lor derivate din accidente maritime vor fi examinate în conformitate cu materia răspunderii civile, potrivit căruia astfel de creanțe iau naștere de îndată ce s-a produs prejudiciul. „Așteptarea legitimă" identificată aici nu constituia, în sine, un drept patrimonial; aceasta se referea la modul în care creanța clasificată drept „activ" este tratată în temeiul dreptului intern [*Draon împotriva Franței* (MC), 2005, pct. 70; *Maurice împotriva Franței* (MC), 2005, pct. 67-69; a se vedea și *N.M. și alții împotriva Franței*, 2022, pct. 49-50).

22. În mod similar, în *Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 193, Curtea a constatat că reclamanții minori aveau o așteptare legitimă care se încadra în noțiunea de „bun, întrucât instanța națională le recunoscuse capacitatea de a dobândi anumite drepturi prin moștenire și donații. Cauza *Jarre împotriva Franței*, 2024, pct. 48-49, a vizat, de asemenea, drepturile succesorale și, în special, efectele imediate ale unei decizii a Consiliului Constituțional de abrogare a unei dispoziții legale prin care persoanelor care au dreptul la moștenire în Franța, dar cărora li s-a refuzat acest drept în cadrul unei succesiuni reglementate de o lege străină, li s-a permis să solicite o parte din patrimoniul succesoral situat în Franța cu titlu de despăgubire. Curtea a constatat că reclamanții îndeplineau cele patru condiții legale la momentul decesului tatălui lor și, de asemenea, la momentul depunerii cererii lor, astfel încât aveau o așteptare legitimă care constituia un „bun".

23. În plus, chiar dacă în cauza *Aliyeva și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 109-111, Curtea Supremă s-a abătut de la constatările sale în cauze similare de expropriere în interesul statului, Curtea a statuat că afirmația reclamanților potrivit căreia aceștia aveau dreptul la despăgubiri suplimentare legale a fost suficient stabilită printr-o linie clar identificabilă a jurisprudenței Curții Supreme. Astfel, în pofida contradicțiilor existente în abordarea instanțelor naționale, cererea reclamanților a constituit o „așteptare legitimă" suficient stabilită în dreptul intern pentru a constitui un „deținere" (prin contrast ibid., pct.118-120).

24. În schimb, nu se poate afirma că există o așteptare legitimă atunci când există un litigiu cu privire la interpretarea și aplicarea corectă a dreptului intern, iar susținerile reclamantei sunt respinse ulterior de instanțele naționale [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 65; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 173; *Béláné Nagy împotriva Ungariei*(MC, 2016, pct. 75; *Karachalios împotriva Greciei* (dec.), 2017, pct. 46; *Radomilja și alții împotriva Croației* (MC), pct. 149]. Nici modificările legislative ulterioare ale dispoziției relevante nu demonstrează, în sine, că reglementarea juridică anterioară a fost eronată [*Galakvoščius împotriva Lituaniei* (dec.), 2020, pct. 42 și 59-60).]. Această cauză privea refuzul autorităților de a rambursa reclamantului garanția pe care acesta o plătise pentru a candida la alegerile locale.

25. Nu există nicio așteptare legitimă într-o situație în care reclamantul se întemeiază pe simplul fapt că membri ai guvernului pârât au făcut declarații politice favorabile cererilor de restituire ale reclamantului [*Bata împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2008, pct. 77] sau pe o declarație programatică dintr-un statut, făcând referire la un viitor statut care, în cele din urmă, nu a fost adoptat [*Zamoyski-Brisson împotriva Poloniei* (dec.), 2017, pct. 78] sau în legătură cu cererea de ajutor financiar a reclamanților, întrucât legislația națională relevantă a condiționat în mod clar „dreptul" de a obține ajutor financiar de disponibilitatea unor fonduri de urgență suficiente, fără a prevedea norme privind sumele care urmează să fie acordate și distribuirea resurselor financiare limitate ale fondului de urgență [*Traina Berto și Alfonsetti împotriva Italiei* (dec.), 2022, pct. 45-46]. În mod similar, nu există nicio așteptare legitimă în ceea ce privește ajutorul de stat distribuit în mod ilegal persoanelor fizice prin intermediul unei societăți de construcții [*BCR Banca pentru locuințe S.A. împotriva României* (dec.), 2024, pct. 127-139]. În sfârșit, nu există nicio așteptare legitimă cu privire la deducerea TVA-ului plătit anterior de o societate reclamantă furnizorilor săi atunci când societatea reclamantă a avut cunoștință de nerespectarea de către aceștia a obligațiilor lor în materie de TVA și a avut mijloacele necesare pentru a asigura respectarea de către furnizori, indiferent dacă societatea reclamantă și-a respectat sau nu și-a respectat pe deplin propriile obligații în materie de TVA [*Immoreks Makedonija Doo Skopje împotriva Macedoniei de Nord* (dec.), 2024, pct. 32-35 și 41].

26. În ceea ce privește pretențiile altele decât cele referitoare la „bunurile" actuale, cerința potrivit căreia circumstanțele cauzei, luate în considerare în ansamblu, făceau din reclamant titularul unui drept substanțial au fost examinate în diferite moduri în jurisprudența Curții [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 76).]. De exemplu, Curtea a examinat, într-o serie de cauze, dacă reclamanții aveau „o creanță care a fost stabilită în mod suficient pentru a fi executorie" [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe*, (dec.) (MC), 2002, pct. 74]; dacă au probat existența „unui drept sustenabil, în temeiul dreptului intern de a beneficia de o prestație socială" [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2005, pct. 51]; sau dacă persoanele în cauză îndeplineau „condițiile juridice prevăzute de dreptul intern pentru acordarea oricărei forme speciale de prestații" (*Richardson împotriva Regatului Unit* (dec.), 2012, pct. 17].

27. Jurisprudența Curții nu are în vedere existența unui „litigiu real" sau a unei „creanțe întemeiate" drept criteriu pentru a stabili dacă există o „așteptare legitimă" protejată de art. 1 din Protocolul nr. 1, spre deosebire de contextul stabilirii aplicabilității art. 6 din Convenție sub aspectul său civil la procedurile dintr-o cauză [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 50 și 52; *Draon împotriva Franței* (MC), 2005, pct. 68]. Prin urmare, nu există o legătură necesară între existența pretențiilor care fac obiectul noțiunii „bunuri" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și aplicabilitatea art. 6 pct. 1 în cazul procedurii contestate. Faptul că reclamanții nu au avut așteptarea legitimă că proprietatea le va fi restituită în temeiul dispozițiilor materiale din dreptul intern era suficient pentru a exclude aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 în circumstanțele cauzei. În același timp, nu a fost suficient să se excludă o concluzie potrivit căreia, odată ce există o dispută reală și serioasă privind existența unui drept de proprietate, garanțiile prevăzute de art. 6 pct. 1 devin aplicabile [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 52; *J.S. și A.S. împotriva Poloniei*, 2005, pct. 51].

28. În concluzie, în pofida diversității expresiilor din jurisprudență privind cerința unui temei juridic intern care să genereze un interes patrimonial, tendința lor generală poate fi rezumată după cum urmează: pentru ca un „bun" constând într-o „așteptare legitimă" să fie recunoscut, reclamantul trebuie să dispună de un drept care să poată fi recunoscut și care, în conformitate cu principiul enunțat la pct. 52 din *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC) (a se vedea capitolul Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească), ar trebui să constituie cu adevărat un drept patrimonial substanțial suficient stabilit în temeiul dreptului național [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 79).

c. Diferite tipuri de „bunuri” și alte drepturi patrimoniale

i. Creanțe și debite stabilite prin hotărâre judecătorească

29. Pentru ca o creanță să poată fi considerată „activ” care intră sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1, reclamantul trebuie să probeze faptul că are un temei suficient în dreptul intern, de exemplu în cazul în care există o jurisprudență constantă a instanțelor naționale care să o confirme [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 52; *Plechanow împotriva Poloniei*, 2009, pct. 83; *Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei* (MC), 2007, pct. 94*; Anheuser-Busch Inc.împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 65; *Haupt împotriva Austriei* (dec.), 2017, pct. 47; *Grbac împotriva Croației* , 2021, pct. 86]. Atunci când acest lucru a fost făcut, poate fi adus în discuție conceptul „așteptare legitimă” [*Draon împotriva Franței* (MC), 2005, pct. 65].

30. În ceea ce privește creanțele, conceptul „așteptare legitimă” se referă, de asemenea, la modul în care creanța clasificată drept „activ” ar fi tratată în temeiul dreptului intern și, în special, la faptul că jurisprudența constantă a instanțelor naționale ar continua să fie aplicată în același mod [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 48].

31. În schimb, Curtea a exclus aplicabilitatea conceptului „așteptare legitimă” în cazul unei creanțe stabilite care nu putea avea sorți de izbândă din cauza unei intervenții legislative previzibile (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, 1997, pct. 69).

32. O creanță condiționată al cărei termen de prescripție expiră ca urmare a neîndeplinirii condiției nu constituie un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35; *Prințul Hans-Adam II al Liechtensteinului împotriva Germaniei* (MC), 2001, pct. 83; *Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct. 69].

33. Un debit stabilit printr-o hotărâre judecătorească care este suficient stabilit pentru a fi executoriu constituie un „bun” (*Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, 1994, pct. 59; *Burdov împotriva Rusiei*, 2002, pct. 40; *Gerasimov și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 179; *Yuriy Nikolayevich Ivanov împotriva Ucrainei*, 2009, pct. 45; *Streltsov și alți „pensionari militari din Novocherkassk” împotriva Rusiei*, 2010, pct. 58). În schimb, un debit stabilit printr-o hotărâre judecătorească care nu este definitiv și, prin urmare, nu este exigibil, nu poate fi considerat „stabilit suficient pentru a fi executoriu” și, în consecință, nu constituie un „bun. *

34. O încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 coroborat cu art. 14 din Convenție se poate produce în cazul în care condiția este discriminatorie (*Zeïbek împotriva Greciei*, 2009, pct. 45-46). Drepturile de creanță asupra moștenirii și asupra succesiunii privind diferența de tratament au fost considerate „bunuri” [*Marckx împotriva Belgiei*, 1979, pct. 52-55; *Fabris împotriva Franței* (MC), 2013, pct. 52-55].

ii. Acțiuni deținute într-o societate, alte instrumente financiare și alte active comerciale

35. În general, o societate care are valoare economică, alături de diverse drepturi asociate acesteia, care permit unui acționar să își exercite influența asupra unei societăți, poate fi considerată un „bun” [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.), 2002, pct. 60; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, 2002, pct. 91; *Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 77; *Sebeleva și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 39]. Aceasta cuprinde, de asemenea, o pretenție indirectă la activele societății, inclusiv dreptul la o parte din activele respective în cazul lichidării acesteia, dar și la alte drepturi corespunzătoare, în special dreptul de vot și dreptul de a influența comportamentul și politica societății (*Societatea S. și T. împotriva Suediei*, decizie a Comisiei 1986; *Reisner împotriva Turciei*, 2015, pct. 45; *Marini împotriva Albaniei*, 2007, pct. 165). În cauza *Pintar și alții împotriva Sloveniei*, 2021, pct. 91, Curtea a constatat că articolul 1 din Protocolul nr. 1 se aplica anulării acțiunilor reclamanților chiar presupunând că obiecția guvernului privind valoarea economică discutabilă a acestora era valabilă.

36. Cu toate acestea, ca principiu general, acționarii nu pot fi considerați victime ale acțiunilor și măsurilor care afectează societățile lor [*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995, pct. 65-66; *Olczak împotriva Poloniei* (dec.), 2002, pct. 57); *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 111; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 124; *Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 37], cu excepția unor circumstanțe excepționale. Cu toate acestea, în cauza *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 134, Curtea a confirmat că acțiunile care afectează drepturile acționarilor sunt distincte de măsurile sau procedurile care afectează societatea prin faptul că atât natura unor astfel de acte, cât și presupusul lor efect afectează drepturile legale ale acționarilor atât în mod direct, cât și personal și nu se limitează la simpla perturbare a intereselor lor în societate prin deteriorarea poziției lor în structura de guvernanță a societății [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.), 2002, pct. 58; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 131-133, menționând o serie de cauze în care Curtea a acceptat implicit statutul de victimă al acționarului reclamant; a se vedea, de asemenea, cauza *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, pct. 44-45].

37. Curtea a identificat două situații care constituie o excepție de la principiul general, care ar exclude statutul de victimă al acționarilor atunci când se consideră că măsura afectează societatea (*Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 124; *Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 37). În aceste situații, Curtea poate decide să înlăture autonomia unei societăți „din interior" în limbajul Curții Internaționale de Justiție („CIJ") [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 111; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 138]. Cu alte cuvinte, aceasta poate decide că un acționar poate pretinde că este victimă în temeiul articolului 34 din Convenție ca urmare a unor acțiuni care vizează proprietatea unei societăți.

38. Prima excepție este situația în care societatea și acționarii săi sunt atât de strâns identificați unii cu ceilalți încât se consideră că este artificial să se facă distincția între societate și acționari [*KIPS DOO și Drekalović împotriva Muntenegrului*, 2018, pct. 87; *Fine Doo și Canoski și alții împotriva Macedoniei de Nord* (dec.), 2022, pct. 30]. Acest lucru poate fi observat în cauzele introduse de acționarii societăților sau cooperativelor mici sau familiale sau de familie, în special în cazul în care un asociat unic al unei societăți reclamă măsurile luate cu privire la societatea sa (*Glas Nadezhda EOOD și Anatoliy Elenkov împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 40; *Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 37) sau în cazul în care toți acționarii unei cooperative mici s-au adresat Curții în calitate de reclamanți sau în cazul în care un acționar al unei societăți deținute de o familie a depus o cerere în temeiul Convenției, în timp ce acționarii rămași cel puțin nu s-au opus. În această privință, Curtea a subliniat în cauza *Ankarcrona împotriva Suediei* (dec.), 2000, că motivul pentru care s-a acceptat statutul de victimă în astfel de cazuri a fost faptul că nu a existat niciun risc de divergențe de opinie între acționari sau între acționari și un consiliu de administrație cu privire la realitatea încălcării drepturilor prevăzute de Convenție sau la modul cel mai adecvat de a reacționa la o astfel de încălcare (*Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 136-137).

39. Al doilea tip de situație în care Curtea poate să nu țină seama de personalitatea juridică distinctă a societății și să permită acționarilor săi să formuleze plângeri cu privire la o măsură care afectează societatea se referă la existența unor circumstanțe excepționale, în special atunci când se stabilește în mod clar că este imposibil ca societatea să se adreseze instituțiilor Convenției prin intermediul organelor înființate în temeiul actului său constitutiv sau – în caz de lichidare – prin intermediul lichidatorilor săi [*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995, pct. 66; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 111; *CDI Holding Aktiengesellschaft și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2001, pct. 4; *Meltex Ltd și Movsesyan împotriva Armeniei*, 2008, pct. 66; *Veselá și Loyka împotriva Slovaciei* (dec.), 2005; *G.J. împotriva Luxemburgului*, 2000, pct. 24; *Feldman și Slovyanskyy Bank*, 2017, pct. 28-29; *Vladimirova împotriva Rusiei*, 2018, pct. 40-41]. În cauzele din acest grup, simpla existență a unor măsuri de supraveghere sau de control extern în ceea ce privește societatea în cauză a fost considerată, în general, un factor important, dar nu unicul (*Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 124, 138-139 și 143).

40. Acționarilor le revine sarcina de a demonstra fie că un funcționar care a fost însărcinat să se ocupe de interesele societății nu a putut sau nu a dorit să invoce nemulțumirile în cauză nici la nivel național, nici la Strasbourg [*Agrotexim și alții împotriva Greciei*, 1995**,** pct. 70; *Veselá și Loyka împotriva Slovaciei* (dec.), 2005; *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 144]. În mod alternativ, acționarul ar trebui să demonstreze că plângerea formulată în temeiul Convenției a vizat o chestiune, cum ar fi revocarea unui administrator obișnuit și numirea unui mandatar, cu privire la care a existat o divergență de opinii între mandatar și acționari, sau a vizat diverse acțiuni ale mandatarului care au afectat interesele acționarilor [*Credit and Industrial Bank împotriva Republicii Cehe*, 2003, pct. 51; *Camberrow MM5 AD împotriva Bulgariei* (dec.), 2004; *Capital Bank AD împotriva Bulgariei* (dec.), 2005; *Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 90-92; *G. J. împotriva Luxemburgului*, pct. 23-24; *Feldman și Slovyanskyy Bank*, 2017, pct. 28-29]. În fiecare caz, problema a fost de așa natură încât impactul său potențial ar fi putut avea un efect grav asupra situației acționarilor, în mod direct (*S.p.r.l. ANCA și alții împotriva Belgiei* (dec.), 1984) sau indirect (*G. J. împotriva Luxemburgului*, pct. 24). Acționarii ar trebui să prezinte motive serioase și convingătoare care să demonstreze că este practic sau efectiv imposibil ca societatea să se adreseze instituțiilor Convenției prin intermediul organelor instituite în temeiul statutului său și că, prin urmare, ar trebui să li se permită să depună plângerea în numele societății (*Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 144-145).

41. Aplicând aceste principii generale, Curtea a statuat în cauza *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, că acționarii care ar fi pierdut controlul asupra băncilor lor atunci când statul le-a plasat sub supraveghere în urma crizei financiare nu pot fi considerați victime ale actelor contestate împotriva societăților. În primul rând, deși reforma a avut un impact considerabil asupra băncilor și a organelor statutare ale acestora, efectul său asupra drepturilor acționarilor reclamanți a fost incidental și indirect. Nu a existat nicio diluare artificială a puterii lor de vot sau anularea pur și simplu a acțiunilor. Dimensiunea participațiilor individuale ale reclamanților nu le-a permis să controleze niciuna dintre bănci, iar influența lor ca grup, neconsolidată prin niciun acord, a fost fragmentată și slabă (*ibid.*, pct. 154-155). În al doilea rând, s-a constatat că băncile publice, care au numeroși acționari și o conducere complet delegată, nu erau „atât de strâns identificate” cu reclamanții. Procentul exact de acțiuni pe care reclamanții l-ar fi deținut în cele două bănci nu avea putere decizională (*ibid.*, pct. 157). În sfârșit, nu a existat nicio împrejurare excepțională care să împiedice băncile să sesizeze Curtea în nume propriu: băncile au rămas operaționale; reclamanții, care au deținut în mod colectiv majorități de vot, ar fi putut solicita băncilor să introducă acțiuni în justiție în numele lor; reforma și deciziile autorităților de supraveghere au fost supuse controlului jurisdicțional; și nu a existat nicio dovadă a vreunei presiuni nejustificate asupra băncilor în această privință (*ibid.*, pct. 159-164).

42. Curtea a statuat, de asemenea, că constatările sale nu păreau să fie în contradicție cu standardul care a reieșit în contextul normativ al multor state membre ale Consiliului Europei, și anume acela de a accepta măsuri intruzive destul de severe în ceea ce privește băncile și instituțiile asimilate, întrucât reglementarea insuficientă a acestui sector a fost considerată ca fiind de natură să genereze riscuri sistemice grave pentru economiile respective (*ibid.*, pct. 167). Cu toate acestea, există o limită în ceea ce privește cât de departe pot merge statele membre atunci când încearcă să reglementeze sectorul bancar (a se vedea, de exemplu, *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, în „Cauze care privesc băncile”).

43. În *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 111, Curtea a clarificat faptul că principiile generale consacrate în *Agrotexim și alții*, 1995 fuseseră aplicate în mai multe rânduri atunci când au fost abordate pretențiile acționarilor de a fi identificați cu societatea în sensul statutului de „victimă” – și anume „din interior”, (de asemenea *Albert și alții împotriva Ungariei* (MC), 2020, pct. 138). Cu toate acestea, Linia jurisprudenței *Agrotexim* nu poate fi transpusă în mod direct cauzelor privind înlăturarea autonomiei unei societăți cu răspundere limitată în interesul creditorilor săi – sau „din exterior”. În situațiile în care o societate cu răspundere limitată a fost utilizată doar ca fațadă pentru acțiuni frauduloase de către proprietarii sau administratorii săi, înlăturarea autonomiei poate fi o

soluție adecvată pentru apărarea drepturilor creditorilor săi, inclusiv a statului, și nu este greșită ca atare (*Khodorkovskiy și Lebedev împotriva Rusiei*, 2013, pct. 877). În plus, în cauzele introduse de creditorii societăților cu răspundere limitată deținute de stat sau ai băncilor, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a refuzului statului pârât de a plăti o datorie a societății sau băncii în litigiu, ascunzându-se în spatele înlăturării autonomiei [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 114-15]. Curtea s-a întemeiat în această privință pe următoarele elemente: dacă statul a deturnat fondurile corporative în detrimentul societății și al acționarilor, nu a menținut o relație de concurență deplină cu societatea sau a acționat în mod abuziv față de forma corporativă [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 111].

44. În sfârșit, art. 1 din Protocolul nr. 1 se extinde și la obligațiunile negociabile pe piața de capital, care sunt transferate de la un purtător la altul și a căror valoare poate fluctua în funcție de mai mulți factori [*Mamatas și alții împotriva Greciei*, 2016, pct. 9; a se vedea și *Pintar și alții împotriva Sloveniei*, 2021, pct. 92]. În cauza *Freire Lopes împotriva Portugaliei* (dec.), 2023, pct. 78, Curtea a statuat că acordul băncii de a cumpăra acțiunile reclamantului la un anumit preț era similar cu o obligațiune (instrument financiar).

45. Cu toate acestea, s-a considerat că o obligațiune de stat cu „destinație specială” sau pentru o „marfă”, care prevedea inițial dreptul de a primi un autovehicul în natură și care a făcut, ulterior, obiectul legislației-cadru în perioada imediat următoare ratificării Convenției, nu includea, prin urmare, dreptul de a dobândi acel bun [*Grishchenko împotriva Rusiei* (dec.) 2004].

46. În sfârșit, în cauza *Pannon Plakát Kft și alții împotriva Ungariei*, 2022, pct. 42 și 44, Curtea a constatat că patrimoniul publicitar de pe marginea drumului trebuia considerat un tip de activ inflexibil și nevariabil, impropriu pentru orice alt tip de activitate comercială. Eliminarea acestui patrimoniu – ca urmare a legislației – a însemnat că societățile reclamante au pierdut oportunități de piață, o oportunitate de profit nerealizat, ceea ce s-ar putea traduce printr-o scădere a valorii capitalului propriu al acțiunilor lor.

iii. Clientela profesională

47. Curtea a recunoscut existența unor drepturi similare drepturilor de proprietate în cauze privind practicile profesionale în care, în virtutea propriei activități, reclamanții respectivi își creaseră o clientelă care, în multe privințe, era de natura unui drept privat și constituia un activ și, prin urmare, un bun în sensul art. 1 prima teză din Protocolul nr. 1 [*Lederer împotriva Germaniei* (dec.), 2006; *Buzescu împotriva României*, 2005, pct. 81; *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2003; *Olbertz împotriva Germaniei* (dec.), 1999; *Döring împotriva Germaniei* (dec.), 1999; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 54; *Van Marle și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1986, pct. 41; *Malik împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 89; *Rola împotriva Sloveniei*, pct. 71; pentru o analiză cuprinzătoare a jurisprudenței, a se vedea *Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, 2018, pct. 31-32).

iv. Licențe

48. Autorizația de a desfășura o activitate comercială constituie un bun; revocarea sa constituie o ingerință în dreptul garantat de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 62-63; *Bimer S.A. împotriva Republicii Moldova*, 2007, pct. 49; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, 2005, pct. 49; *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 130; *Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei*, 1989, pct. 53; *Vékony împotriva Ungariei*, 2015, pct. 29; *Fredin împotriva Suediei (nr. 1)*, 1991, pct. 40; *Malik împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 90; *NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova*, 2022, pct. 235).

49. O autorizație de funcționare bancară, efectul revocării acesteia fiind cel de a plasa în mod automat banca în lichidare judiciară, a fost considerată un „bun” (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 130).

50. În mod similar, o autorizație de pescuit de midii, care avea legătură cu desfășurarea obișnuită a activității de acvacultură a reclamantei, a fost considerată un „bun”, iar interdicția temporară a pescuitului de midii a fost considerată o restricție impusă acestei autorizații (*O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, 2018, pct. 89).

51. În plus, o licență pentru difuzarea la scară națională a programelor de televiziune fără alocarea unor frecvențe radio a fost privată de conținut [*Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 177].

52. În cele din urmă, în cauza *Eólica de S. Julião, Lda împotriva Portugaliei* (dec.), 2024, pct. 94-95, Curtea a constatat că autorizația de exploatare a turbinelor eoliene a fost condiționată de prezentarea unui studiu de impact asupra zgomotului, care nu a fusese realizat. Având în vedere că această condiție nu a fost îndeplinită de societatea reclamantă, aceasta nu a avut, prin urmare, un „bun” în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1.

v. Venituri viitoare

53. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu creează un drept de a dobândi bunuri [*Denisov împotriva Ucrainei* (MC), 2018, pct. 137]. Un bun viitor constituie un „ bun” numai dacă a fost obținut sau dacă există o pretenție cu titlu executoriu [*Ian Edgar (Liverpool) Ltd împotriva Regatului Unit* (dec.), 2000; *Wendenburg și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2003; *Levänen și alții împotriva Finlandei* (dec.), 2006; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 64; *Denisov împotriva Ucrainei* (MC), 2018, pct. 137; *Juszczyszyn împotriva Poloniei*, 2022, pct. 344; *Gyulumyan și alții împotriva Armeniei* (dec.), 2023, pct. 101].

54. În schimb, volumul de activitate de care beneficiază o profesie liberală - fără venituri fixe și fără o cifră de afaceri garantată - care este supusă hazardului vieții economice nu constituie un „bun” (*Federația Funcționarilor Vamali din Grecia, Gialouris și alții împotriva Greciei*, decizie a Comisiei, 1995). De asemenea, atunci când dreptul intern și jurisprudența nu acordă dreptul la o sumă fixă și neschimbată care să fie plătită ca profit rezonabil sau ca rentabilitate a investiției, subvențiile care urmează să fie primite de la intrarea în vigoare a noilor regulamente nu au o bază suficientă în legislația națională pentru a se califica drept „bunuri” în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție [*Energyworks Cartagena S.L. împotriva Spaniei* (dec.), 2024, pct. 46-48].

vi. Proprietate intelectuală

55. Art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică proprietății intelectuale ca atare [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 72)].

56. Este aplicabil unei cereri de înregistrare a unei mărci chiar și înainte de înregistrarea mărcii [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007 pct. 78] și *a fortiori* mărcilor înregistrate (*Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei*, 2019, pct. 37), brevetelor (*Smith Kline și French Laboratories Ltd împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 1990; *Lenzing AG împotriva Regatului Unit,* decizie a Comisiei, 1998*)*, *Tokel împotriva Turciei*, 2021, pct. 56*)*, și dreptului de autor (*Melnychuk împotriva Ucrainei* (dec.), 2005. Titularii dreptului de autor sunt protejați de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei* (dec.), 2013; *SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, 2016, pct. 41]. Dreptul de a publica traducerea unui roman intră în domeniul de aplicare al acestei dispoziții (*SC Editura Orizonturi SRL împotriva României*, 2008, pct. 70); *Safarov împotriva Azerbaidjanului*, 2022, pct. 30; *Korotyuk împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 33), și în mod similar și dreptul la opere muzicale și interesele economice derivate din acestea, inclusiv prin intermediul unui contract de licență (*SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, 2016, pct. 55).

vii. Închirierea și drepturile locative

57. În anumite cauze, Curtea a considerat că închirierea este un drept patrimonial care atrage protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Stretch împotriva Regatului Unit*, 2003, pct. 32-35; *Bruncrona împotriva Finlandei*, 2004, pct. 79; *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct. 140). În *Di Marco împotriva Italiei*, 2011, pct. 48-53, Curtea a considerat că așteptarea legitimă a reclamantului în legătură cu drepturi patrimoniale, cum ar fi exploatarea terenului și activitățile comerciale aferente, era suficient de importantă pentru a constitui un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

58. Cu toate acestea, natura dreptului reclamantei la „o locuință socială închiriată" (FR. „*bail social*") nu constituia un „bun" în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1(*Tchokontio Happi împotriva Franței*, 2015, pct. 60), întrucât, potrivit hotărârii interne, reclamanta avea dreptul de a utiliza apartamentul, nu și dreptul de a-l achiziționa.

59. În domeniul locuințelor, adesea, o întrebare-cheie este dacă art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil.

60. În cauza Comisiei, *S. împotriva Regatului Unit* (dec.), 1986, reclamanta locuise mai mulți ani având o relație de același sex cu o altă femeie, care era chiriașa unei case aflate în proprietatea autorității locale. Reclamanta nu avea dreptul la închiriere sau la vreun alt drept legal asupra casei respective. După decesul partenerei sale, autoritatea locală a introdus o acțiune împotriva reclamantei și a obținut un ordin judecătoresc pentru evacuarea acesteia. Comisia a constatat că nu existase nicio legătură contractuală între reclamantă și autoritatea locală și că faptul că reclamanta locuise în casă o anumită perioadă de timp fără un titlu legal nu putea constitui un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1.

61. În ceea ce privește existența „bunurilor", decizia Comisiei în *Durini împotriva Italiei*, 2014, privea susținerile unei mame și ale fiicelor sale, potrivit cărora ar fi trebuit să aibă dreptul de a continua să locuiască în castelul familiei (aparținând unei fundații), în pofida dispozițiilor soțului decedat al acesteia și a testamentului strămoșului tatălui fetelor, datat 1918, care stipula că acest drept trebuie să fie acordat primului născut de sex masculin. Comisia a hotărât că dreptul de a locui într-un castel a cărui proprietate o persoană nu o deține nu constituia un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și că această dispoziție nu era, așadar, aplicabilă în speță.

62. În contextul persoanelor strămutate în interiorul țării („PSIT"), Curtea a considerat că, chiar și în lipsa unui titlu de proprietate înregistrat, faptul că reclamantul a deținut în continuare o casă o perioadă de peste 10 de ani – având în vedere caracterul său de bună-credință, precum și toleranța vădită din partea autorităților și adoptarea unor diverse acte cu putere de lege care confirmau drepturile PSIT în sectorul locativ și care stabileau garanții solide pentru protecția acestora – reprezenta un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Saghinadze și alții împotriva Georgiei*, 2010, pct. 104-108).

63. În *Hamer împotriva Belgiei*, 2007, pct. 76, clădirea în litigiu, construită fără autorizație de urbanism, era funcțională de 27 de ani înainte ca autoritățile naționale să constate nelegalitatea construcției. Autoritățile au continuat să tolereze construcția încă 10 ani înainte de a dispune demolarea acesteia. Curtea a considerat că interesul patrimonial al reclamantei de a se folosi de casa sa de vacanță, pentru care reclamanta și, anterior, tatăl său plătiseră impozit, fusese suficient stabilit și suficient de solid pentru a constitui un drept material și, prin urmare, un „bun".

64. Similar, în *Keriman Tekin și alții împotriva Turciei*, 2016, pct. 40-43, Curtea a considerat că o casă construită fără autorizație constituia un „bun, având în vedere că reclamantul a avut drept de folosință asupra acesteia o perioadă de timp fără a avea vreo problemă de pe urma faptului că era construită ilegal.

65. În *Elif Kizil împotriva Turciei*, 2020, pct. 67-69, Curtea a constatat că reclamanta dobândise în mod valid titlul de proprietate, care a fost înscris în cartea funciară. În pofida transferului ulterior al acestuia

către trezoreria publică, titlul de proprietate nu a fost niciodată anulat oficial și reclamanta a continuat să se folosească de bunul său încă 28 ani și să plătească impozite. Având în vedere toleranța din partea autorităților pentru o perioadă atât de lungă de timp, dreptul de proprietate al reclamantei constituia un „bun”.

66. În *Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A. împotriva Italiei*, 2014, pct. 47-51, care privea o unitate de producție din domeniul piscicol situată într-o lagună din provincia Veneția, societatea comercială reclamantă deținea titlul oficial de proprietate, astfel cum fusese acesta autentificat de un notar și înscris în registrul mobiliar. Așteptarea legitimă s-a creat în baza unei practici care data din secolul al 15-lea, de a acorda titluri de proprietate individuale văilor de pescuit și de a tolera ocuparea și utilizarea lor continuă. Reclamanta a plătit impozitul pe proprietate pentru Valle Pierimpiè, a ocupat situl și a acționat în calitate de proprietar fără ca autoritățile să fi luat vreodată măsuri. Situl era baza activității societății comerciale, profitul obținut de societatea comercială în urma activității sale constituia principala sursă de venit și, până la momentul în care proprietatea a fost încorporată în domeniul maritim public, societatea comercială avusese așteptarea legitimă de a fi în măsură să continue să-și desfășoare activitatea. Prin urmare, Curtea a hotărât că aceste circumstanțe au conferit societății comerciale reclamante dreptul la un drept material protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1.

67. În plus, în cauza *Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, Curtea a statuat că „dreptul de utilizare” a locuințelor și a terenurilor – atât temporar, cât și pe termen nedeterminat – constituie un „bun”, deoarece este un drept solid și protejat care reprezintă un interes economic material (pct. 147). Acest lucru este deosebit de relevant în contextul post-sovietic, în care titlul de proprietate asupra unui teren aflat sub o clădire nu este atașat în mod automat titlului de proprietate asupra clădirii în sine (*Maharramov împotriva Azerbaidjanului*, 2017, pct. 53). În cadrul sistemului juridic sovietic, cetățenii aveau dreptul de a deține locuințe, dar nu exista proprietate privată asupra terenurilor, care, în schimb, erau considerate proprietate de stat ((*Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, pct. 146; a se vedea și *Tkachenko împotriva Rusiei*, 2018, pct. 7, unde terenul de sub clădire și cel adiacent aparțineau municipalității). În consecință, „dreptul de utilizare” era singurul titlu de proprietate asupra unui teren pe care o persoană îl putea dobândi. Ulterior, au fost întreprinse reforme în domeniul proprietății, dar, în anumite situații, persistă incertitudini cu privire la existența drepturilor de proprietate ale reclamanților.

68. În absența unui titlu corespunzător, reclamanții trebuie să furnizeze alte tipuri de documente justificative pentru a-și susține dreptul de proprietate asupra terenului. De exemplu, în cauza *Maharramov împotriva Azerbaidjanului*, 2017, reclamantul a fost în măsură să dovedească „dreptul de utilizare” a terenului pe care a fost construit magazinul său, demonstrând că a plătit un impozit pe proprietate pentru parcela de teren de sub clădire. Curtea a statuat că reclamantul era cel puțin un „utilizator legal” al terenului în cauză în temeiul dreptului său de proprietate asupra bunului imobil situat acolo, cu posibilitatea de a transfera terenul în proprietatea sa în viitor (pct. 54). În schimb, în cauza *Arsimikov și Arsemikov împotriva Rusiei*, 2020, reclamanții nu au putut stabili o pretenție asupra terenului corespunzător, deoarece nu au prezentat niciun element de probă în sprijinul pretenției lor (pct. 49) (a se vedea, de asemenea, „Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern”).

69. În plus, ajutorul pentru locuință acordat funcționarilor publici constituie, de asemenea, un „bun” atât timp cât o persoană este eligibilă pentru o astfel de indemnizație (*Nechayeva împotriva Rusiei*, 2020, pct. 40-41), chiar dacă suma exactă a fost contestată. Curtea a considerat că reducerea cuantumului indemnizației care nu era prevăzută în dreptul rus, din motive bugetare, era nelegală. Aceasta a considerat, de asemenea, că reclamantul nu ar fi putut accepta în mod valabil o sumă mai mică, având în vedere că o astfel de posibilitate nu era prevăzută de lege (*ibid.*, pct. 48).

70. În cele din urmă, în cauza *Brazauskienė împotriva Lituaniei* (dec.), 2024, pct. 122-127 și 135, Curtea a statuat că articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu se aplică refuzului de a continua utilizarea gratuită

a unei reședințe oficiale de către văduva unui fost președinte atunci când Curtea Constituțională a anulat dispozițiile legale și intervenția legislativă relevantă.

viii. Prestații de securitate socială/pensii

71. În jurisprudența anterioară a organelor Convenției, se considera că introducerea unor contribuții obligatorii la sistemele de asigurări sociale creau un drept protejat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în cazul în care exista o legătură directă între nivelul contribuțiilor plătite și prestațiile acordate (*Müller împotriva Austriei*, decizie a Comisiei, 1975, pag. 49). În caz contrar, reclamantul nu avea, în niciun moment, o participație identificabilă și care să poate fi pretinsă la acel fond (*G. împotriva Austriei*, 1984, decizie a Comisiei, p. 86; *Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos*, decizie a Comisiei, 1985, pag. 166).

72. Cu toate acestea, într-o serie de cauze ulterioare, Curtea a hotărât în mod constant că și o prestație socială la un regim necontributiv ar putea constitui un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Bucheň împotriva Republicii Cehe*, 2002, pct. 46; *Koua Poirrez împotriva Franței*, 2003, pct. 37; *Wessels-Bergervoet împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2000; *Van den Bouwhuijsen și Schuring împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2003].

73. Incertitudinea privind aplicabilitatea acestei dispoziții în cazul prestațiilor de asigurări sociale a fost, în cele din urmă, clarificată în cauza *Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2005, pct. 47- 56. Curtea a observat că, în majoritatea statelor, exista o gamă largă de prestații de securitate socială concepute pentru a conferi drepturi la plată care decurg de plin drept. Prestațiile sunt finanțate în diverse moduri: unele sunt plătite prin contribuții la un fond specific; altele depind de dosarul contribuțiilor reclamantului; multe dintre acestea sunt plătite în urma impozitării generale, pe baza unui statut definit în mod legal. Având în vedere diversitatea metodelor de finanțare și interdependența prestațiilor în majoritatea sistemelor de protecție socială, nu a mai fost justificat să se considere că numai prestațiile finanțate prin contribuții la un fond specific intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1. În plus, excluderea prestațiilor plătite în urma impozitării generale ar însemna să nu se țină seama de faptul că mulți reclamanți în temeiul acestui ultim tip de sistem contribuie, de asemenea, la finanțarea sa, prin plata impozitului (pentru clarificări suplimentare, a se vedea *Beeler împotriva Elveției* (MC), 2022, pct. 50 65, atât din perspectiva articolului 1 din Protocolul nr. 1 cât și a articolului 8 din Convenție).

74. În statul democratic modern, multe persoane sunt complet dependente, total sau parțial pe parcursul vieții, pentru a supraviețui, de asistență socială și prestații sociale. Numeroase sisteme juridice interne recunosc faptul că astfel de persoane au nevoie de un anumit grad de certitudine și asistență și ofere prestații care sunt plătite – sub rezerva îndeplinirii condițiilor de eligibilitate – de plin drept. Atunci când o persoană are un astfel de drept în temeiul dreptului intern la o prestație socială, importanța acestui interes ar trebui, de asemenea, să se reflecte prin faptul ca art. 1 din Protocolul nr. 1 să fie aplicabil (*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2005, pct. 51; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 39; *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), 2009, pct. 77).

75. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu impune nicio restricție în ceea ce privește libertatea statelor contractante de a decide dacă instituie sau nu un sistem de securitate socială sau de a alege tipul sau valoarea prestațiilor acordate în cadrul unui astfel de sistem [*Sukhanov și Ilchenko împotriva Ucrainei*, 2014, pct. 36; *Kolesnyk împotriva Ucrainei* (dec.), 2014, pct. 89 și 91; *Fakas împotriva Ucrainei* (dec.), 2014, pct. 34, 37-2019, 66; *Fedulov împotriva Rusiei*, 2019, pct. 66]. În cazul în care, cu toate acestea, un stat contractant dispune de o legislație care prevede plata de drept a unei prestații sociale - condiționată sau nu de plata prealabilă a contribuțiilor - , trebuie să se considere că respectiva legislație generează un drept de proprietate care intră în domeniul de aplicare al art. 1 din Protocolul nr. 1 pentru persoanele care îndeplinesc condițiile impuse [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (dec.) (MC), 2005, pct. 54].

76. Legislația care prevede plata unei pensii pentru limită de vârstă, condiționată sau nu de contribuții, generează un drept patrimonial care se încadrează în domeniul de aplicare al acestui articol, pentru persoanele care îndeplinesc cerințele sale [*Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2010, pct. 64)].

77. În cazul în care persoana în cauză nu îndeplinește [*Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței* (dec.), 1999, pct. 5], sau încetează să mai îndeplinească condițiile legale prevăzute de dreptul intern pentru acordarea oricărei forme speciale de prestații sau pensii, nu există nicio ingerință în drepturile prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Rasmussen împotriva Poloniei*, 2009, pct. 71; *P.C. împotriva Irlandei*, 2022, pct. 46-47), în cazul în care condițiile s-au schimbat înainte ca reclamantul să devină eligibil pentru o prestație specifică (*Richardson împotriva Regatului Unit*, 2012, pct. 17). În cazul în care suspendarea sau diminuarea pensiei nu a fost cauzată de modificări ale situației reclamantului, ci de modificări ale legii sau punerii sale în aplicare, acest fapt poate conduce la o ingerință în drepturile prevăzute de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 86; a se vedea și *Brazauskienė împotriva Lituaniei* (dec.), 2024, pct. 107-112, în ceea ce privește refuzul de a plăti o rentă de stat văduvei unui fost președinte). În plus, art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost considerat aplicabil într-o cauză în care reclamanta a fost somată să ramburseze prestațiile primite cu bună-credință, pe baza unei decizii administrative și în care autoritățile au comis o greșeală [*Čakarević împotriva Croației*, 2018, pct. 54-65].

78. În *Gaygusuz împotriva Austriei*, 1996, pct. 41, Curtea a constatat că dreptul la asistență de urgență - o prestație socială legată de plata contribuțiilor la fondul de asigurări pentru șomaj - era, în măsura în care acest fapt era prevăzut de legislația aplicabilă, un drept material în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. În *Klein împotriva Austriei*, 2011, pct. 57, s-a observat că dreptul la o pensie plătibilă dintr-un sistem de pensii pentru avocați era legat de plata contribuțiilor și că, în cazul în care astfel de contribuții au fost făcute, nu se poate refuza acordarea acestuia persoanei în cauză. Prin urmare, contribuțiile la un fond de pensii pot crea, în anumite circumstanțe și în conformitate cu dreptul intern, un drept de proprietate [*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, 2004, pct. 39; *Apostolakis împotriva Greciei*, 2009, pct. 28 și 35; *Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței* (dec.), 1999; *Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.), 1999]. Pentru mai multe detalii, a se vedea infra, capitolul Cauze care privesc protecția socială.

79. În *Fedulov împotriva Rusiei*, 2019, pct. 70-72, Curtea a constatat, de asemenea, că eligibilitatea unei persoane cu handicap la medicamentație gratuită (tratament împotriva cancerului) reprezenta o „așteptare legitimă", astfel încât art. 1 din Protocolul nr. 1 era aplicabil.

80. În *P.C. împotriva Irlandei*, 2022, pct. 50, Curtea a statuat că plățile pensiei care au fost reținute de la reclamant, deși acesta a fost decăzut din dreptul la pensie ca urmare a detenției sale, nu pot fi considerate „bunuri", iar articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu era aplicabil.

81. În cele din urmă, în cauza *Petrescu și alții împotriva României* (dec.), 2023, pct. 69-72, în contextul unei plângeri privind jurisprudența divergentă, reclamanții au susținut că presupusa interpretare eronată a legii de către instanțele naționale i-au privat de dreptul lor de a li se recunoaște că au lucrat în condiții speciale, deoarece a avut consecințe importante în ceea ce privește vechimea în muncă și drepturile lor la pensie. Curtea a statuat, la fel ca în această din urmă cauză, că reclamanții nu aveau un „bun" și că articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu era aplicabil.

ix. Distrugerea de bunuri în situații de conflict armat internațional sau intern– nivelul de probă necesar

82. În cauze în care reclamanții s-au plâns de distrugerea locuințelor lor în contextul unor conflicte armate, Curtea a acceptat revendicarea dreptului de proprietate pe baza extraselor dintr-un inventar al locuințelor emis de administrația orașului după atacul incriminat (*Kerimova și alții împotriva Rusiei*, 2011, pct. 293). În *Damayev împotriva Rusiei*, 2012, pct. 108-111, a considerat că un reclamant care se plângea de distrugerea locuinței sale ar trebui să furnizeze cel puțin o descriere succintă a bunului

în cauză. Ca exemple suplimentare de probe *prima facie* privind dreptul de proprietate sau reședința aflată în proprietate, Curtea a acceptat documente precum titluri de proprietate asupra locuinței sau terenului, extrase din registrele funciare sau fiscale, documente emise de administrația locală, planuri, fotografii și chitanțe pentru lucrări de întreținere, precum și probe ale expedierilor poștale, declarații ale martorilor sau orice alte probe relevante [*Prokopovich împotriva Rusiei*, 2004, pct. 37; *Elsanova împotriva Rusiei* (dec.), 2005]. De asemenea, așa-numitele pașapoarte tehnice, văzute ca documente tehnice de inventar, au fost considerate drept probe indirecte ale titlurilor de proprietate asupra locuințelor și terenurilor [*Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, pct. 140-141]. În general, în cazul în care un reclamant nu prezintă nicio dovadă a unui titlu de proprietate sau a reședinței, plângerile sale privind distrugerea respectivei proprietăți sunt sortite eșecului, deoarece Curtea nu este convinsă că are suficiente probe pentru a accepta că bunul în cauză exista și că se încadrează în domeniul de aplicare al „bunurilor" reclamantului [*Sargsyan împotriva Azerbaidjanului* (MC), 2015, pct. 183; *Lisnyy și alții împotriva Ucrainei și Rusiei* (dec.), 2016, pct. 26-27] (a se vedea și subcapitolul privind Închirierea și drepturile locativede mai sus).

83. În cauza *Doğan și alții împotriva Turciei*, 2004, care privea evacuarea forțată a sătenilor dintr-o regiune aflată în stare de urgență din sud-estul Turciei și refuzul de a le permite să se întoarcă timp de mai mulți ani, guvernul pârât a invocat excepția potrivit căreia unii dintre reclamanți nu prezentaseră titluri de proprietate care să ateste că dețineau proprietăți în acel sat. Curtea a considerat că nu era necesar să decidă dacă, în lipsa titlurilor de proprietate, reclamanții aveau drepturi de proprietate în temeiul dreptului intern. Întrebarea era mai degrabă dacă activitățile economice generale desfășurate de reclamanți au constituit „bunuri" care intră sub incidența art. 1 din Protocolul nr. 1. În cazul unui răspuns afirmativ la această întrebare, a observat că nu a fost contestat faptul că toți reclamanții au locuit în satul Boydaş, până în anul 1994. Deși nu aveau proprietăți înregistrate, aceștia fie își construiau propriile case pe pământurile ascendenților lor, fie locuiau în casele deținute de tații lor și cultivau terenul aparținând acestora din urmă; aveau drepturi necondiționate asupra terenurilor comune din sat, cum ar fi pășunile, pășunatul și pădurile, și își câștigau traiul din creșterea animalelor și tăierea copacilor. Toate aceste resurse economice și veniturile pe care reclamanții le obțineau în acest mod au fost clasificate drept „bunuri" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*ibid*., pct. 139).

84. În concluzie, reclamanții aveau obligația să prezinte probe *prima facie* în sprijinul plângerilor lor în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție cu privire la distrugerea bunurilor în contextul unui conflict armat.

x. Embrioni umani

85. Având în vedere domeniul de aplicare economic și material al art. 1 din Protocolul nr. 1, embrionii umani nu pot fi reduși la noțiunea „bunuri" în sensul acestei dispoziții [*Parrillo împotriva Italiei* (MC), 2015, pct. 215].

B. Ingerința în exercitarea dreptului la respectarea bunurilor

1. Abordarea „trei reguli"

86. Odată ce Curtea este convinsă că art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil circumstanțelor cauzei, se angajează în analiza pe fond a împrejurărilor în litigiu.

87. Art. 1 din Protocolul nr. 1 cuprinde trei reguli distincte. Prima regulă, care figurează în prima teză a primului paragraf, are un caracter general și enunță principiul dreptului la respectarea bunurilor. Cea de a doua regulă, cuprinsă în a doua teză a primului paragraf, se referă doar la privarea de „proprietate" și face obiectul anumitor condiții. Cea de a treia regulă, prevăzută la al doilea paragraf, recunoaște faptul că statele contractante au dreptul, *inter alia*, de a reglementa folosința bunurilor conform interesului general (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 61*; Iatridis împotriva*

Greciei (MC), 1999, pct. 55; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), 2007, pct. 52; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 62; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herzegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 98; *Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 44; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 134; și *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 93).

88. Cele trei reguli nu sunt „distincte" în sensul că nu sunt neconectate: a doua și a treia regulă se referă la cazurile speciale de ingerință în dreptul la respectarea bunurilor și, prin urmare, ar trebui interpretate în lumina principiului general enunțat la prima regulă [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), 2000, pct. 50; *Bruncrona împotriva Finlandei*, 2004, pct. 65; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 62) (pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolele Privarea de proprietate, Reglementarea folosinței bunurilor sau Regula generală).

89. Pentru a fi considerată compatibilă cu art. 1 din Protocolul nr. 1, ingerința trebuie să îndeplinească anumite criterii: trebuie să respecte principiul legalității și să urmărească un obiectiv legitim prin mijloace proporționale cu obiectivul urmărit [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 108-114].

90. Această abordare structurează metoda Curții de examinare a cazurilor în care este convinsă că art. 1 din Protocolul nr. 1 este aplicabil (a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 - „bunuri"). Constă într-o serie de etape succesive în care sunt abordate următoarele întrebări: A existat o ingerință în dreptul reclamantului la respectarea „bunurilor" sale? În cazul unui răspuns afirmativ, ingerința reprezintă o privare de proprietate? În cazul unui răspuns negativ, a fost pusă în discuție reglementarea folosinței bunurilor? În cazul în care măsurile care au afectat drepturile reclamantului nu pot fi clasificate drept privare de proprietate sau reglementarea folosinței bunurilor, situația în fapt din speță este interpretată de Curte din perspectiva principiului general al respectării „bunurilor".

91. În marea majoritate a cauzelor, în cazul în care Curtea stabilește că ingerința nu a făcut obiectul condițiilor prevăzute de lege sau nu a urmărit interesul public sau un obiectiv legitim, constată o încălcare a Convenției strict pentru acest motiv și nu consideră necesar să se angajeze în analiza proporționalității măsurilor contestate (*Simonyan împotriva Armeniei*, 2016, pct. 25-26; *Vijatović împotriva Croației*, 2016, pct. 58; *Gubiyev împotriva Rusiei*, 2015, pct. 83; *Dimitrovi împotriva Bulgariei*, pct. 52-56; și *Bock și Palade împotriva României*, 2021, pct. 58-2021) (pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolele Principiul legalității și Interes public sau general).

92. Cu toate acestea, în anumite cazuri rare, Curtea lasă deschisă una dintre aceste întrebări și continuă examinarea cauzei în temeiul principiului proporționalității ((*Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 67, și *Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 43) [pentru mai multe detalii, a se vedea subcapitolul Proporționalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere)].

93. Odată ce Curtea este convinsă că a existat o ingerință în drepturile reclamantului, examinează, în fiecare cauză, din ce categorie face parte ingerința reclamată. În cazul în care dreptul de proprietate al reclamantului a fost stins în temeiul dispozițiilor de drept intern, va examina cauza în temeiul celei de-a doua teze a primului paragraf, și anume ca privare de „proprietate". Privarea de „proprietate" acoperă o serie de situații, indiferent de modul în care sunt clasificate în temeiul dreptului intern, în cazul în care însăși substanța unui drept individual a fost stinsă.

94. Măsurile mai puțin invazive decât exproprierea pot fi clasificate de Curte drept „reglementarea folosinței bunurilor". În anumite cauze, trebuie trasată o linie fină între măsurile care se califică drept reglementarea folosinței bunurilor și cele care reprezintă privare de proprietate. Același lucru este valabil în ceea ce privește distincția care trebuie făcută între reglementarea folosinței bunurilor și măsurile examinate de Curte în temeiul primului principiu general al dreptului la respectarea „bunurilor". În general, cu cât este mai puțin intruzivă măsura, cu atât mai mult se pretează analizei în temeiul primului principiu general decât din perspectiva reglementării folosinței bunurilor.

95. Măsuri similare pot fi clasificate diferit de către Curte (de ex., în *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 62-64, un ordin de expropriere combinat cu o interdicție de a construi pentru o perioadă de timp considerabilă a fost considerat reglementare a folosinței bunurilor, în timp ce măsuri similare au fost examinate în temeiul principiului general în *Phocas împotriva Franței*, 1996, pct. 52; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), pct. 55; *Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, 1994, pct. 40; *Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, 2001, pct. 53. Similar, în *Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei*, 1995, pct. 34, stingerea pretenției de a primi o despăgubire printr-o intervenție legislativă a fost considerată privare de proprietate, în timp ce în *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, 1994, Curtea a examinat același tip de măsură în temeiul primei reguli a art. 1 din Protocolul nr. 1.

96. În unele cauze, este mai dificil pentru Curte să clasifice o măsură sau o serie de măsuri ca fiind fie privare de proprietate, fie reglementarea folosinței bunurilor, în special pentru că nu pot fi asimilate cu ușurință unor măsuri clasificate în jurisprudența existentă sau din cauza faptului că seria de măsuri cuprinde decizii disparate care aparțin diferitelor ramuri ale dreptului intern. În astfel de cauze, va analiza, probabil, circumstanțele cauzei în temeiul principiului general al primei teze a art. 1 din Protocolul nr. 1. Acest lucru se va aplica în special situațiilor în care nu numai o singură decizie, ci o combinație de diferite măsuri/decizii au afectat proprietatea reclamantului (*Đokić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2010, pct. 55-56 – un contract de vânzare-cumpărare pentru un apartament valabil din punct de vedere juridic, reclamantul fiind înregistrat ca proprietar, dar căruia nu i s-a putut restitui apartamentul; și *Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei*, 1996, pct. 85 – în lipsa unei decizii oficiale de expropriere, restricțiile aduse dreptului la proprietate rezultau din diminuarea capacității de a dispune de proprietăți și din prejudiciile cauzate de faptul că se urmărea exproprierea; cu toate acestea, reclamantele au continuat să lucreze terenurile; și *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 278 – recuperarea unui obiect cultural exportat ilegal printr-o măsură care, deși adoptată în cadrul procedurilor penale, avea efecte civile). Într-o cauză în care reclamanții se plângeau că le-au fost încălcate drepturile ca urmare a discrepanței dintre evaluarea valorii de piață a bunurilor expropriate în vederea stabilirii despăgubirii și a impozitului pe succesiune pentru aceleași bunuri, exproprierea și impozitarea au fost examinate separat și nu s-a constatat nicio încălcare. Cu toate acestea, efectul combinat al celor două măsuri a fost examinat în temeiul primei reguli și a condus la constatarea unei încălcări (*Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 61-65).

97. În astfel de cauze, deși măsurile nu au avut toate același efect juridic și au avut obiective diferite, Curtea consideră, în mod normal, că trebuie analizate împreună în lumina principiului general al respectării „bunurilor” (*Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei*, 1996, pct. 84-85).

98. Această dificultate în clasificarea măsurilor drept reglementare a folosinței bunurilor utilizării sau ca ținând de principiul general este, de asemenea, reflectată de faptul că, în anumite cauze, Curtea nu indică în mod expres ce parte a art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică în cauză (*Papamichalopoulos împotriva Greciei*, 1993, pct. 46) sau lasă deschisă întrebarea în mod expres (*Lavrechov împotriva Republicii Cehe*, 2013, pct. 43; *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, 2010, pct. 55; *Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 39-40).

99. În orice caz, Curtea va aplica aceleași criterii de evaluare, indiferent de clasificarea ingerinței. În toate cauzele, aceasta trebuie să servească interesului public (a se vedea capitolul referitor la ingerința în interesul public, infra), să respecte condițiile prevăzute de lege (a se vedea capitolul Ingerința în condițiile prevăzute de lege, infra) și să respecte criteriul justului echilibru (a se vedea capitolul Proporționalitate și aspecte conexe, infra).

100. Procedurile privind un litigiu de drept civil între părți private nu pot angaja răspunderea statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție [*Ruiz Mateos împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei, 1988, pp. 268 și 275; *Gustafsson împotriva Suediei* (MC), 1996, pct. 60; *Skowroński împotriva Poloniei* (dec.), 2001; *Kranz împotriva Poloniei* (dec.), 2002; *Eskelinen împotriva Finlandei* (dec.); *Tormala împotriva Finlandei* (dec.), 2004; *Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva*

Georgiei, 2019, pct. 310]. Simplul fapt că statul, prin sistemul său judiciar, pune la dispoziție un for pentru stabilirea unui litigiu de drept privat nu dă naștere unei ingerințe a statului în dreptul de proprietate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Kuchař și Štis împotriva Republicii Cehe*, decizie a Comisiei, 1998), chiar dacă soluția unei hotărâri pronunțate de o instanță civilă conduce la pierderea anumitor „bunuri". Totuși, este una din responsabilitățile care le revin statelor în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, de a institui cel puțin un cadru legislativ minim care să includă un forum adecvat, care să permită celor care pretind că dreptul lor a fost încălcat să își apere în mod efectiv drepturile și să le asigure respectarea lor. Dacă nu ar proceda astfel, un stat nu și-ar îndeplini în mod serios obligația de a proteja statul de drept și de a preveni arbitrariul [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 117].

101. Competența Curții de a verifica dacă dreptul intern a fost interpretat și aplicat în mod corect este limitată și nu este rolul său să se substituie instanțelor naționale. Rolul său este mai degrabă de a se asigura că deciziile acestor instanțe nu sunt arbitrare sau în alt mod vădit nerezonabile [*Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 83]. Statul poate fi considerat răspunzător pentru pierderile cauzate de astfel de soluții numai în cazul în care deciziile instanței nu sunt în conformitate cu legislația națională sau dacă acestea sunt afectate de arbitrar sau au un caracter nerezonabil contrar art. 1 din Protocolul nr. 1 sau dacă o persoană a fost privată în mod arbitrar și fără justă cauză de o proprietate în favoarea altuia [*Bramelid și Malmström împotriva Suediei*, decizie a Comisiei, 1982, pag. 82-83; *Dabić împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2001; *Vulakh și alții împotriva Rusiei*, 2012, pct. 44].

102. Doar în mod excepțional Curtea a considerat că o hotărâre a unei instanțe civile a constituit o ingerință, întrucât modalitățile de executare a acesteia erau atât de inflexibile încât impuneau o sarcină excesivă uneia dintre părți (*Milhau împotriva Franței*, 2014, pct. 4853). Acest lucru a fost valabil și într-o cauză în care apartamentul cumpărat de reclamantă pe baza unor documente falsificate care indicau faptul că fusese achiziționat ca parte a unui sistem de privatizare i-a fost luat ulterior de către municipalitate, având în vedere că obiectul litigiului și dispozițiile de fond aplicate cuprindeau norme de drept public și implicau statul în capacitatea sa de reglementare (*Gladysheva împotriva Rusiei*, 2011, pct. 52-59). În mod similar, în *Zhidov și alții împotriva Rusiei*, 2018, pct. 94-95, Curtea a constatat că ordonanțele președințiale pronunțate de o instanță în cadrul unui litigiu între părți private au constituit o „ingerință", întrucât urmăreau servirea interesului public. În *SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei*, 2016, pct. 58-59, s-a considerat că o hotărâre pronunțată în cadrul unei proceduri privind protecția proprietății intelectuale a autorilor care au încredințat organizației reclamante gestionarea dreptului de autor asupra operelor lor muzicale a constituit o ingerință, întrucât a limitat dreptul organizației reclamante de a încheia nesilit contracte cu privire la difuzarea de muzică.

a. Privarea de proprietate

103. În cazul în care dreptul reclamantului s-a stins de plin drept, Curtea examinează motivele invocate de reclamant în temeiul celei de a doua reguli, și anume privarea de proprietate.

104. În *Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei*, 1994, pct. 60-61, Curtea a hotărât că o dispoziție legală care oferea în mod automat folosința și posesia proprietății desemnate în favoarea statului a avut ca efect transferul proprietății depline asupra terenului în cauză către stat și a constituit privare de „proprietate".

105. Privarea de „proprietate" poate apărea și în situațiile în care nu a existat o decizie formală de stingere a drepturilor individuale, dar impactul asupra „proprietății" reclamantului produs de un set de diferite măsuri aplicate de autoritățile publice este atât de profund încât acestea devin asimilabile exproprierii. Pentru a stabili dacă a avut loc o privare de „proprietate", Curtea nu trebuie să se limiteze la a examina dacă există o privare de proprietate sau o expropriere formală; trebuie să privească dincolo de aparențe și să cerceteze realitatea situației reclamate. Întrucât Convenția are drept scop să garanteze drepturi „practice și efective", trebuie să se verifice dacă situația constituie o expropriere *de facto* [între altele, *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 63; *Vasilescu împotriva*

României, 1998, pct. 51; *Schembri și alții împotriva Maltei*, 2009, pct. 29; *Brumărescu împotriva României* (MC), 1999, pct. 76; *Depalle împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 78]. Într-adevăr, în temeiul mai multor articole ale Convenției, jurisprudența Curții indică faptul că poate fi necesar să privească dincolo de aparențe și să verifice limbajul utilizat și să se concentreze pe realitățile situației (de exemplu, *Apap Bologna împotriva Maltei*, 2016, pct. 83).

106. De exemplu, într-o cauză în care forțele navale au intrat în posesia terenului reclamanților, au creat o bază navală în acel loc și ulterior reclamanții nu au putut să aibă acces la proprietatea lor, să vândă, să lase moștenire, să ipotecheze sau să o doneze, să aibă posibilitatea de a dispune de teren, coroborate cu eșecul încercărilor de a remedia situația, a avut consecințe de facto suficient de grave pentru reclamanți, astfel încât Curtea a considerat că au fost expropriați, chiar și în lipsa oricărei decizii formale de expropriere (*Papamichalopoulos împotriva Greciei*, 1993, pct. 44-46). În mod similar, în *Sarica și Dilaver împotriva Turciei*, 2021, pct. 43, unde terenul reclamanților a fost încorporat într-o zonă militară, practica exproprierii *de facto,* a permis autorităților turce să ocupe bunuri imobile și să schimbe destinația acestora în mod ireversibil, astfel încât, în cele din urmă, acestea au ajuns să fie considerate bunuri de stat fără niciun fel de act declarativ formal care să transfere dreptul de proprietate (a se vedea, de asemenea, *Yavuz Özden împotriva Turciei*, 2021, pct. 79-80).

107. Într-o cauză care privea reținerea continuă a monedelor de aur confiscate înainte de intrarea în vigoare a Protocolului nr. 1, în condițiile în care hotărârea prin care se dispunea returnarea monedelor către reclamantă a fost pronunțată după intrarea în vigoare a Protocolului nr. 1 a fost ulterior anulată, Curtea a observat că obstacolele practice pot constitui o încălcare a Convenției la fel ca orice impediment legal. Pierderea dreptului de dispoziție asupra bunurilor în cauză, împreună cu eșuarea încercărilor de remediere a situației, a antrenat consecințe suficient de grave pentru reclamantă pentru a putea fi considerată de Curte drept confiscare de facto (*Vasilescu împotriva României*, 1998, pct. 51-54).

108. Într-o cauză în care autoritățile municipale au emis o dispoziție, în cadrul unei proceduri accelerate, privind posesia asupra terenului societății reclamante, au intrat în posesia fizică a acestui teren și au început lucrările de construcții rutiere, hotărârea ulterioară de autorizare retroactivă a posesiei ilegale de către autoritățile publice a privat societatea reclamantă de posibilitatea de a obține restituirea terenului. Efectul hotărârii a constituit privare de „proprietate” (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, 2000, pct. 54). În cauza*Bagirova și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2023, pct. 46 și 53, Curtea a statuat că procedura internă de expropriere a proprietății private nu a fost urmată. În plus, pierderea a 40% și 100% din valoarea terenurilor, combinată cu pierderea parțială a accesului fizic la acestea ca urmare a construirii unui baraj a fost, de asemenea, considerată ca reprezentând o expropriere de facto (*Aygun împotriva Turciei*, 2011, pct. 39). O concluzie similară a fost formulată cu privire la demolarea ilegală a unei clădiri (*Zammit și Vassallo împotriva Maltei*, 2019, pct. 54).

109. În cazul în care Curtea consideră o măsură sau un ansamblu de măsuri drept expropriere, acest fapt implică, în mod normal, pentru stat, obligația de a acorda despăgubiri proprietarului afectat (a se vedea subcapitolul Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru).

b. Reglementarea folosinței bunurilor

110. Măsurile clasificate de Curte, în temeiul celei de a treia reguli, drept reglementare a folosinței bunurilor acoperă o serie de situații, inclusiv, de exemplu, următoarele: revocarea sau modificarea condițiilor de acordare a licențelor care afectează desfășurarea activităților [*Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei*, 1989, pct. 55; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, 2005, pct. 49*; Bimer S.A. împotriva Republicii Moldova*, 2007, pct. 49 și 51; *Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 65; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 186; *NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova*, 2022, pct. 247; *Pařízek împotriva Republicii Cehe*, 2023, pct. 41]; activități de publicitate la marginea drumului (*Pannon Plakát Kft și alții împotriva*

Ungariei, 2022 pct. 46); introducerea unui monopol de stat cu privire la piața manualelor școlare (*Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, 2018, pct. 43 și 59); sisteme de control al chiriilor (*Mellacher și alții împotriva Austriei*, 1989, pct. 44; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2005, pct. 160; *Anthony Aquilina împotriva Maltei*, 2014, pct. 54; *Bittó și alții împotriva Slovaciei*, 2014, pct. 101); suspendarea legală a executării ordonanțelor de repunere în posesie în privința chiriașilor care au încetat să plătească chiria [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 46]; limitările impuse de lege cu privire la nivelul chiriei pe care proprietarii ar putea să o solicite de la titularul dreptului de închiriere și la prelungirea pe durată nedeterminată a unui contract de închiriere în aceleași condiții, în timp ce proprietarii au continuat să primească chirie în aceleași condiții pe care le-au acceptat în mod liber cu ocazia semnării contractului și au fost liberi să își vândă terenurile, deși acestea fac obiectul contractului de închiriere aferent terenului (*Lindheim și alții împotriva Norvegiei*, 2012, pct. 75-78); pierderea anumitor drepturi exclusive asupra terenului [*Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 74 – obligația de a tolera vânătoarea pe terenul reclamanților; *Herrmann împotriva Germaniei* (MC), 2012, pct. 72]; refuzul de a elibera certificatul de înmatriculare oficial al unui autovehicul (*Yaroslavtsev împotriva Rusiei*, 2004, pct. 32; *Sildedzis împotriva Poloniei*, 2005, pct. 45); înghețarea conturilor bancare (*Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 194; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafayev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 66); impunerea unor obligații pozitive asupra proprietarului terenului (de ex., reîmpădurire obligatorie – *Denev împotriva Suediei*, decizie a Comisiei, 1989); sau impunerea clasificării legale ca teren forestier, cu obligațiile aferente impuse proprietarului [*Ansay și alții împotriva Turciei* (dec.), 2006].

111. Demolarea clădirilor care au fost construite în mod ilegal este de obicei considerată drept reglementare a folosinței bunurilor (*Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 69). În *Saliba împotriva Maltei*, 2005, pct. 46, Curtea a hotărât că efectul ordonanței de demolare a unei construcții complet ilegale a fost acela de a readuce lucrurile în poziția în care ar fi fost în cazul în care cerințele legii nu ar fi fost încălcate. Cu toate acestea, într-o serie de cauze, măsura demolării a constituit o sancțiune și, prin urmare, a intrat sub incidența art. 6 din Convenție, deși nu a existat nicio condamnare penală (*Hamer împotriva Belgiei*, 2007, pct. 59-60). În mod similar, în *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei* (dec.), 2007, Curtea a hotărât că art. 7 se aplica confiscării terenului care fusese exploatat în mod ilegal, ceea ce a condus la demolarea clădirilor deja ridicate.

112. Confiscarea este considerată de Curte drept reglementare a folosinței bunurilor, care trebuie luată în considerare în temeiul celui de-al doilea paragraf al art. 1 din Protocolul nr. 1, în pofida faptului evident că implică o privare de „proprietate” [*AGOSI împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 51; *Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct. 29; *Honecker și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2001; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Imeri împotriva Croației*, 2021, pct. 66]. Prin urmare, abordarea constantă a Curții este cea potrivit căreia o măsură de confiscare constituie reglementare a folosinței bunurilor (*Air Canada împotriva Regatului Unit*, 1995, pct. 34; *Silickienė împotriva Lituaniei*, 2012, pct. 62; *Aktiva DOO împotriva Serbiei*, 2021, pct. 78). În S.A. *Bio d' Ardennes împotriva Belgiei* 2019, pct. 47-49, sacrificarea obligatorie a numeroase animale infectate cu bruceloză ca urmare a încălcării mai multor norme privind sănătatea animală a constituit o reglementare a folosinței bunurilor.

113. Cu toate acestea, atunci când confiscarea unui instrument al unei infracțiuni privește proprietatea unor terți și constituie o măsură permanentă, Curtea a considerat că astfel de ingerințe constituie privare de bunuri (*Andonoski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei,* 2015, pct. 36, confiscarea permanentă a unui automobil utilizat de un terț pentru a introduce ilegal migranți; *B.K.M.Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei*, 2017, pct. 48, confiscarea permanentă a camionului societății comerciale folosit de un terț pentru trafic de droguri; *Yaşar împotriva României*, 2019, pct. 49, confiscarea permanentă a vasului reclamantului, folosit de un terț pentru pescuit ilegal). În cauza *Aktiva DOO împotriva Serbiei*, 2021, pct. 78, Curtea a decis să lase deschisă problema normei aplicabile și a constatat că confiscarea bunurilor importate de societatea reclamantă, în mod legal, dar cu încălcarea reglementărilor privind înregistrarea, era disproporționată.

114. Chiar și măsurile preventive de confiscare, impuse în absența unei condamnări penale, nu constituie, ca atare, o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. Aplicarea prezumției că proprietatea unei persoane suspectate de apartenență la o organizație criminală reprezintă rezultatul unor activități ilicite, în cazul în care procedura respectivă îi oferă proprietarului o ocazie rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților, nu este interzisă în sine, în special dacă instanțele judecătorești nu își întemeiază deciziile pe simple suspiciuni [*Arcuri și alții împotriva Italiei*(dec.), 2001).

115. Totodată, atunci când serverul reclamantului a fost confiscat de autorități timp de aproximativ șapte luni și jumătate în vederea desfășurării urmăriri penale împotriva unor terți și fusese anterior utilizat de acesta pentru activități profesionale, Curtea a constatat că autoritățile interne nu au păstrat un just echilibru între obiectivul legitim urmărit (apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale și protecția drepturilor altora) și dreptul de proprietate al reclamantului (*Pendov împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 44-51 și 63). Curtea a observat, de asemenea, că autoritățile ar fi putut copia informațiile relevante și ar fi putut restitui reclamantului serverul, ceea ce ar fi fost important pentru activitatea sa profesională.

116. În cele din urmă, obligația de a plăti taxe judiciare – și normele corespunzătoare – este reglementată de articolul 1 al doilea paragraf din Protocolul nr. 1. Taxele judiciare percepute reclamanților urmăresc diverse obiective, inclusiv finanțarea sistemului judiciar și creșterea veniturilor publice (*Perdigão împotriva Portugaliei* (MC), 2010, pct. 61;). Cu toate acestea, în mai multe cauze care au urmat cauzei Perdigão, Curtea a examinat un ordin judecătoresc de a percepe costurile celeilalte părți ca o ingerință în dreptul de a beneficia în mod pașnic de bunuri care intră sub incidența regulii generale prevăzute la articolul 1 primul paragraf prima teză din Protocolul nr. 1. În cauza *Cindrić și Bešlić împotriva Croației*, 2016, pct. 92, aceasta a făcut, de asemenea, distincție între costurile legate de sistemul judiciar ca atare și costurile suportate de partea care are câștig de cauză și datorate în temeiul regulii „perdantul plătește”, indicând faptul că numai primele trebuiau incluse în noțiunea de „contribuții” în sensul articolului 1 al doilea paragraf din Protocolul nr. 1. (*National Movement Ekoglasnost împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 69-71) (a se vedea, de asemenea, „Art. 6”).

c. Regula generală

117. Prima regulă are un caracter general. În cazul în care ingerința în dreptul de proprietate nu poate fi clasificată în temeiul celei de-a doua sau a treia reguli, se aplică prima regulă (așa-numita formulă generală).

118. În *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 64-65, Curtea a hotărât că hotărârile de expropriere au constituit un prim pas într-o procedură care conducea la privare de „proprietate” și le-a examinat în temeiul primei teze a primului paragraf.

119. În *Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, 1994, pct. 62 și 68, Curtea a examinat intervenția legislativă prin care hotărârea de arbitraj era declarată nulă și inaplicabilă în temeiul regulii generale și a constatat o încălcare a dreptului de proprietate al reclamanților. În mod similar, în cauza *BTS Holding, a.s. împotriva Slovaciei*, 2022, pct. 64 și 71, Curtea a examinat refuzul de a executa o hotărâre arbitrală definitivă și obligatorie pronunțată de Camera Internațională de Comerț în temeiul regulii generale. Aceasta a considerat că motivele invocate de instanțele naționale nu au fost furnizate și/sau nu s-au încadrat în cadrul juridic pentru refuzul de a executa o hotărâre a unui tribunal arbitral străin prevăzută de dispozițiile dreptului intern și de Convenția de la New York privind recunoașterea și executarea hotărârilor arbitrale străine și a constatat o încălcare a articolului 1 sau a Protocolului nr. 1 la Convenție.

120. Cauza *Loizidou împotriva Turciei*, 1996, (pct. 61-64) a avut ca obiect accesul reclamantei la proprietatea sa din nordul Ciprului. Curtea a hotărât că plângerea reclamantei nu se limita la dreptul la libera circulație și că art. 1 din Protocolul nr. 1 era aplicabil. Reclamanta a rămas proprietarul legal al terenului. Refuzul continuu de a-i permite accesul din partea forțelor turce a fost considerat o ingerință și o încălcare a dreptului de proprietate al reclamantei, în temeiul regulii generale.

121. Măsuri precum procedurile de consolidare a terenurilor (*Prötsch împotriva Austriei*, 1996, pct. 42), politica de planificare urbană (*Phocas împotriva Franței*, 1994, pct. 52), evacuarea administrativă [*Iatridis împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 55], aprobarea planului de amenajare a teritoriului (*Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei*, 1994, pct. 40), și o măsură de planificare – înghețarea dreptului de a construi – pe proprietatea reclamantului (*Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, 2001, pct. 56) au fost examinate în temeiul principiului general. O pretinsă încălcare a dreptului de proprietate care rezultă dintr-o anulare a contractului de achiziții publice al reclamantului, despre care Curtea a constatat că nu putea fi clasificată într-o categorie precisă, a fost examinată în mod similar în lumina regulii generale (*Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 74-75).

122. *Zaklan împotriva Croației*, 2021, pct. 90, a vizat încercările reclamantului de a recupera valuta străină confiscată de autoritățile iugoslave în 1991 în Croația, când acest stat făcea încă parte din fosta Republică Socialistă Federativă Iugoslavia. Curtea a observat că incapacitatea prelungită a reclamantului de a recupera banii (peste treizeci de ani) ar trebui examinată în lumina principiului general [a se compara cu confiscarea și sechestrul de la capitolul Reglementarea folosinței bunurilor la litera (b) de mai sus].

123. În cauza *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei* din 2024, pct. 273-277, Curtea a constatat că un ordin de confiscare, adoptat cu privire la un bun cultural situat în străinătate, deși nu a fost încă executat, a limitat capacitatea reclamantului de a dispune pe deplin de bun și, prin urmare, a considerat că simpla sa emitere a constituit o ingerință în interesele patrimoniale ale reclamantului protejate de articolul 1 din Protocolul nr. 1. Aceasta a constatat că regula generală era aplicabilă.

2. Principiul legalității

124. Orice ingerință în drepturile protejate de art. 1 din Protocolul nr. 1 trebuie să îndeplinească cerința de legalitate [*Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 95; *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 112]. Expresia „în condițiile prevăzute de lege", referitoare la orice ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor", trebuie interpretată în același mod precum expresia „prevăzută de lege" de la art. 8 în ceea ce privește ingerința în drepturile protejate de această dispoziție sau „prevăzute de lege", în legătură cu ingerințele în drepturile protejate în temeiul art. 9, 10 și 11 din Convenție.

125. Principiul legalității reprezintă prima și cea mai importantă cerință a art. 1 din Protocolul nr. A doua teză a primului paragraf autorizează privarea de „proprietate" „în condițiile prevăzute de lege", iar al doilea paragraf recunoaște că statele au dreptul de a reglementa folosința bunurilor, prin adoptarea de „. În plus, statul de drept, unul dintre principiile fundamentale ale unei societăți democratice, este inerent tuturor articolelor convenției [*Lekić împotriva Sloveniei*, 2018, pct. 94; *Iatridis împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 58; *Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), 2000, pct. 79; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 147; *Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 76].

126. Existența unui temei legal în dreptul intern nu este suficientă, în sine, pentru a îndeplini principiul legalității. În plus, temeiul juridic trebuie să aibă o anumită calitate, și anume trebuie să fie compatibil cu statul de drept și trebuie să ofere libertate sau garanții împotriva caracterului arbitrar [*East West Alliance Limited împotriva Ucrainei*, 2014, pct. 167; *Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 37; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 96; *Yel și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 89]. În această privință, trebuie subliniat că, atunci când este vorba despre „lege", art. 1 din Protocolul nr. 1 face trimitere la același concept precum cel la care face trimitere Convenția la alte dispoziții atunci când utilizează acest termen, concept care cuprinde dreptul comun și jurisprudența [*Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe*, 1999, pct. 54; *Bežanić și Baškarad împotriva Croației*, 2022, pct. 62; pentru detalii suplimentare privind aspectele fiscale, a se vedea capitolul privind Impozitarea, de mai jos]. Divergențele din jurisprudență pot crea o incertitudine juridică

incompatibilă cu cerințele statului de drept [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), 2018, pct. 153; *N.M. și alții împotriva Franței,* 2022, pct. 59].

127. Principiul legalității presupune, de asemenea, ca dispozițiile aplicabile ale dreptului intern să fie suficient de accesibile, precise și previzibile în aplicarea lor [*Lekić împotriva Sloveniei*, 2018, pct. 95; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 109; *Hentrich împotriva Franței*, 1994, pct. 42; *Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 110; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herzegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 103; *Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei* (MC), 2012, pct. 187; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2005, pct. 163; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 96-97; *Imeri împotriva Croației*, 2021, pct. 69; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafayev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 67; *Godlevskaya împotriva Rusiei*, 2021, pct. 50 și 61-63; *Taganrog LRO și alții împotriva Rusiei*, 2022, pct. 281-282]. De asemenea, Curtea poate considera oportun să nu abordeze problema legalității unei măsuri contestate, chiar și atunci când autoritățile naționale nu s-au pronunțat cu privire la aceasta, atunci când reclamantul, deși reprezentat legal, nu a invocat această problemă în fața autorităților respective și chiar și atunci când, în fața Curții, reclamanții au făcut doar o trimitere incidentală, fără a furniza argumente cu privire la precizia previzibilității dispozițiilor legale (*Yaylalı împotriva Serbiei*, 2024, pct. 44-45).

128. În ceea ce privește accesibilitatea legii, termenul „lege” trebuie înțeles în sens material, nu în sensul său formal. Prin urmare, faptul că anumite reglementări referitoare la exercitarea drepturilor protejate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 nu au fost publicate în publicațiile oficiale în forma prevăzută de lege pentru promulgarea de acte cu putere de lege sau de acte normative obligatorii pentru cetățeni și pentru entități juridice în general nu împiedică ca aceste reglementări să fie considerate lege, în cazul în care Curtea s-a asigurat că acestea au fost făcute cunoscute publicului prin alte mijloace (*Špaček, s.r.o. împotriva Republicii Cehe*, 1999, pct. 57-60).

129. O altă cerință care decurge din expresia „prevăzut de lege” este previzibilitatea. Legea relevantă trebuie să fie formulată cu suficientă precizie pentru a permite cetățenilor să își reglementeze comportamentul prin prevederea, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele date, a consecințelor pe care le poate implica o anumită acțiune. Astfel de consecințe nu trebuie să fie previzibile cu certitudine absolută, deoarece rigiditatea excesivă nu este de dorit [*Centro Europa 7 S.r.1. și Di Stefano împotriva Italiei* (MC), pct. 141]. În consecință, multe legi sunt mai mult sau mai puțin vagi, iar interpretarea și aplicarea lor sunt chestiuni de practică (*ibid.*, pct. 141). Gradul de precizie care se impune legislației interne – care nu poate, în niciun caz, să prevadă orice situație – depinde în mare măsură de conținutul legii în cauză, domeniul pe care este destinată să îl reglementeze, precum și numărul și statutul persoanelor cărora li se adresează (*ibid*., pct. 142).

130. Curtea a clarificat, de asemenea, în cauza *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 306, că, la cauzele din domeniul de aplicare al articolului 1 din Protocolul nr. 1, previzibilitatea temeiului juridic care permite măsuri de ingerință trebuie evaluată în raport cu momentul în care a avut loc ingerința în cauză, și anume momentul emiterii măsurii contestate. Această poziție a fost confirmată în cauza *Episcopo și Bassani împotriva Italiei*, 2024, pct. 154-156, în care Curtea a evaluat gradul de previzibilitate a unui ordin de confiscare a activelor reclamantului, considerate a fi produse directe ale infracțiunii, ordin care a fost emis în pofida întreruperii procedurii din cauza expirării termenului de prescripție. Curtea a constatat că, la momentul faptelor, jurisprudența constantă a considerat că măsura de confiscare nu putea fi aplicată după ce o infracțiune încetase să mai fie pasibilă de pedeapsă și că abia mai târziu Curtea de Casație a început să recunoască faptul că măsura de confiscare putea, de fapt, să fie aplicată într-o astfel de situație și, chiar și atunci, chestiunea a făcut obiectul unei jurisprudențe divergente timp de mai mulți ani.

131. O lege poate totuși să îndeplinească cerința de previzibilitate chiar dacă persoana în cauză trebuie să recurgă la consiliere juridică corespunzătoare pentru a evalua consecințele pe care le-ar putea avea o anumită acțiune. Acest lucru este valabil în special în cazul persoanelor care desfășoară

o activitate profesională sau comercială, care sunt obișnuite să acționeze cu un grad ridicat de prudență atunci când își exercită profesia. Din acest motiv, se așteaptă ca astfel de persoane să acorde o atenție specială evaluării riscurilor pe care le presupune o astfel de activitate [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 97].

132. În plus, cauza *Alperin împotriva Ucrainei*, 2024, pct. 78, privea decizia de reținere a cauțiunii reclamantului ca urmare a faptului că acesta încălcase condițiile de eliberare pe cauțiune. Curtea a constatat că principiul legalității era respectat chiar dacă confiscarea se întemeia pe o dispoziție formulată în termeni generali și putea crea astfel impresia unei lipse de claritate atunci când instanța națională părea să fi eliminat orice incertitudine posibilă prin efectuarea unei analize aprofundate a circumstanțelor și prin motivarea temeinică a deciziei sale.

133. Curtea poate constata că cerința previzibilității nu este îndeplinită în cazul în care aplicarea sau interpretarea legislației este neașteptată, excesiv de largă sau aproape arbitrară. De exemplu, în cauza *Lelas împotriva Croației*, 2010, reclamantul, un militar angajat de Ministerul Apărării, s-a plâns de o întârziere în plata unei indemnizații speciale la care avea dreptul și l-a întrebat pe comandantul său de ce indemnizația nu a fost plătită. Comandantul a întrebat superiorul său, care a contactat Statul Major al Forțelor Armate Croate, și, în cele din urmă, l-a informat pe reclamant că cererile sale de indemnizații nu au fost contestate și că acestea vor fi plătite odată ce fondurile vor deveni disponibile. Întrucât indemnizațiile au rămas neplătite, reclamantul a inițiat o procedură judiciară. Instanța națională i-a respins plângerea invocând că termenul de prescripție expirase. Aceasta a susținut că numai șeful Departamentului Central de Finanțe al Ministerului Apărării ar fi putut recunoaște datoria, întrerupând astfel termenul legal de prescripție. Cu toate acestea, instanța națională nu a indicat nicio dispoziție legală care ar putea fi interpretată ca temei pentru constatarea sa. În consecință, modul în care instanța națională a interpretat și a aplicat dreptul intern relevant nu era previzibil pentru reclamant, care s-ar fi putut aștepta în mod rezonabil ca declarațiile comandantului său potrivit cărora pretențiile sale nu erau contestate și că plata urma să fie făcută după alocarea fondurilor să constituie o recunoaștere a datoriei de natură să întrerupă curgerea termenului legal de prescripție (*ibid.*, pct. 77-78).

134. În cauza *Nešić împotriva Muntenegrului*, 2020, pct. 52-53, Curtea a constatat că privarea de proprietate a reclamantului și neplata despăgubirii de către stat nu erau în conformitate cu legea, deoarece cadrul legislativ privind exproprierea terenurilor de coastă era lipsit de claritate. Nu este clar ce înseamnă de fapt exproprierea în acest context. Deși reclamantul și-a pierdut dreptul de proprietate asupra celor două parcele de teren situate pe malul mării *ex lege*, se pare că exproprierea oficială nu avusese încă loc și că erau necesare proceduri suplimentare pentru a oficializa titlul statului, precum și pentru a stabili compensația. Legislația națională relevantă nu a furnizat detalii cu privire la momentul exproprierii formale și dacă exproprierea formală a terenurilor era obligatorie. În temeiul legii, părea chiar posibil să nu aibă loc nicio expropriere formală, caz în care reclamantul nu ar primi nicio compensație care să contravină altor legi.

135. Curtea a ajuns la o concluzie similară în contextul procedurii de restituire în cauza *Naskov și alții împotriva Macedoniei de Nord*, 2023, pct. 77-78, în care a statuat că anularea ordinului final de restituire din 2002, ca urmare a procedurii de executare administrativă, a împiedicat reclamanții să se bazeze pe o decizie obligatorie și i-a privat de posibilitatea de a intra în posesia bunurilor pe care se așteptau în mod legitim să le primească. Curtea a concluzionat că ingerința în interesele patrimoniale ale reclamanților a încălcat principiul legalității și nu a putut fi considerată previzibilă în conformitate cu principiile Convenției.

136. Cerința previzibilității este adesea interconectată cu cerința absenței caracterului arbitrar și a garanțiilor procedurale. Astfel, o normă juridică este „previzibilă” atunci când oferă o măsură de protecție împotriva ingerințelor arbitrare ale autorităților publice. Orice ingerință în dreptul la respectarea bunurilor trebuie, prin urmare, să fie însoțită de garanții procedurale care să acorde persoanei sau entității în cauză posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților

responsabile, cu scopul de a contesta în mod efectiv măsurile care constituie o ingerință în drepturile garantate de respectiva dispoziție. Pentru a verifica dacă această condiție este îndeplinită, trebuie să se țină seama de procedurile judiciare și administrative aplicabile [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 95; *Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 45; *Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 134; și *Stolyarova împotriva Rusiei*, 2015, pct. 43; *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, pct. 82; *Dănoiu și alții împotriva României*, 2022, pct. 69-72; *Çatak și alții împotriva Turciei*, 2024, pct. 122-125].

137. În cauza *Markus împotriva Letoniei* din 2020, pct. 75, Curtea a statuat că o pedeapsă de confiscare este ilegală deoarece reglementarea națională contestată este lipsită de claritate și previzibilitate, nu oferă garanțiile procedurale necesare și nu oferă nicio protecție împotriva arbitrariului. Cauza privea o sancțiune accesorie de confiscare a bunurilor. Cu toate acestea, instanța națională nu a specificat bunurile care urmau să fie confiscate și, în schimb, a aplicat măsura tuturor proprietăților deținute de reclamant. În plus, a existat o incertitudine și o jurisprudență divergentă în ceea ce privește capacitatea instanței de judecată de a stabili amploarea confiscării. Curtea a statuat că, în cazul în care reglementarea lasă o astfel de incertitudine în ceea ce privește competența instanței de judecată, aceasta nu poate fi considerată previzibilă și nu oferă protecție împotriva arbitrariului. De asemenea, aceasta poate afecta grav capacitatea unei persoane de a-și prezenta cauza în mod eficient în fața instanței. În plus, caracterul obligatoriu al pedepsei de confiscare i-a privat pe reclamanții în cauză de orice posibilitate de a-și susține cauza și de orice perspectivă de succes. În sfârșit, nu se poate considera că întinderea exactă a sancțiunii stabilite în faza precontencioasă a procedurii, printr-o decizie care urmărește un scop diferit, oferă persoanei o posibilitate rezonabilă de a sesiza autoritățile competente (*ibid.*, pct. 73).

138. În cauza *Kemal Bayram împotriva Turciei*, 2021, pct. 52-73, reclamantul s-a plâns de pierderea dreptului de proprietate asupra a două terenuri pe care le cumpărase în 1977, care, în 1986, au fost reînregistrate ca aparținând Trezoreriei ca urmare a reorganizării registrului funciar în 1985. Reclamantul, care locuia în Germania la momentul reînregistrării parcelelor ca aparținând Trezoreriei, s-a plâns că nu a putut contesta această măsură, întrucât nu a fost informat în consecință. Acesta a luat cunoștință de măsură în 2004, când a expirat termenul de prescripție pentru contestarea înregistrării. Curtea a constatat că statul nu a realizat un echilibru just între interesele concurente în acea cauză.

139. În contextul art. 6 din Convenție, principiul statului de drept și conceptul de proces echitabil se opun, cu excepția unor motive de interes public convingătoare, ingerinței din partea legiuitorului în administrarea justiției în vederea influențării soluționării judiciare a unui litigiu [*Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei*, 1994, pct. 49; *National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*, 1997, pct. 112; *Zielinski și Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 57; *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 76]. Cu toate acestea, atunci când sunt examinate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, legile cu efect retroactiv despre care s-a constatat că au constituit ingerințe legislative au rămas în continuare conforme cu cerința de legalitate impusă de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Maggio și alții împotriva Italiei*, 2011, pct. 60, *Arras și alții împotriva Italiei*, 2012, pct. 81; *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 104; *Tokel împotriva Turciei*, 2021, pct. 76). Măsurile de reglementare a folosinței bunurilor luate pe baza legilor adoptate ulterior faptelor care au condus la o ingerință nu sunt ca atare ilegale (*Saliba împotriva Maltei*, 2005, pct. 39-40), în cazul în care legile respective nu au fost adoptate cu scopul specific de a influența rezultatul unui caz individual. Nici Convenția, nici protocoalele sale nu împiedică legiuitorul să intervină în contractele existente cu efect retroactiv (*Mellacher și alții împotriva Austriei*, 1989, pct. 50; *Bäck împotriva Finlandei*, 2004, pct. 68).

140. Cu toate acestea, în anumite circumstanțe, aplicarea retroactivă a unei legislații al cărei efect este de a priva o persoană de un „bun” preexistent care a făcut parte din „bunurile” sale poate constitui o ingerință care poate afecta justul echilibru dintre cerințele interesului general, pe de o

parte, și protecția dreptului la respectarea „bunurilor”, pe de altă parte [*Maurice împotriva Franței* (MC), 2005, pct. 90 și 93]. Se aplică, de asemenea, și cazurilor în care litigiul este între persoane particulare și statul nu este el parte la procedură (*Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei*, 2019, pct. 40). Dimpotrivă, nu s-a constatat nicio privare retroactivă de bunuri într-un caz în care noul cadru juridic privind sistemul de remunerare al societăților din sectorul energiei electrice a inclus garanții specifice care împiedică rambursarea subvențiilor primite înainte de adoptarea sa [*Energyworks Cartagena S.L. împotriva Spaniei* (dec.), 2024, pct. 44].

141. În plus, în cauzele conexate *Asociațiile de coproprietate forestieră Porceni Pleșa și Piciorul Bătrân Banciu împotriva României*

, 2023, pct. 76-77, Curtea s-a confruntat cu o neadoptare prelungită și o nepublicare de către autoritățile naționale a standardelor metodologice necesare pentru acordarea despăgubirilor la care aveau dreptul reclamanții. Cauza privea două asociații de proprietari forestieri care s-au plâns că, în pofida unui drept recunoscut legal, nu au primit compensații pentru faptul că nu au putut să își utilizeze pădurile, întrucât pădurile în cauză fuseseră desemnate ca arii naturale protejate în cadrul rețelei europene Natura 2000. Curtea a constatat că, până în prezent, la mai mult de un deceniu de la decizia Comisiei Europene în favoarea acordării ajutorului de stat persoanelor fizice sau juridice care dețineau terenuri forestiere în cadrul zonelor Natura 2000, proiectul de decizie de definire a metodologiei de acordare a măsurilor compensatorii de stat nu fusese încă publicat și nu se efectuase nicio plată către asociațiile reclamante. Deși erau supuse interdicției legale de utilizare a pădurilor lor, ca urmare a calificării terenurilor forestiere în cauză drept arii naturale protejate, asociațiile reclamante au respectat, pe cheltuiala lor, obligația de a le întreține. Curtea a constatat că ingerința contestată nu era legală și nu urmărea un scop legitim.

142. Principiul legalității implică, de asemenea, obligația statului sau a altei autorități publice de a respecta hotărârile judecătorești sau deciziile pronunțate împotriva sa (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, 2000, pct. 56; a se vedea capitolul privind Procedura de executare silită, de mai jos).

143. În cele din urmă, Curtea a statuat, de asemenea, că, în cazul în care decizii vădit contradictorii, în special cele ale Curții Supreme, afectează dreptul de a beneficia în mod pașnic de bunuri și nu se oferă nicio explicație rezonabilă pentru divergență, astfel de ingerințe nu pot fi considerate legale în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, deoarece conduc la o jurisprudență incoerentă care nu dispune de precizia necesară pentru a permite persoanelor să prevadă consecințele acțiunilor lor (*Aliyeva și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 130-135).

3. Interes public sau general

144. Orice ingerință din partea unei autorități publice la respectarea „bunurilor” poate fi justificată numai dacă servește unui interes public (sau general) legitim [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 113; *Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 105].

145. Curtea a constatat că următoarele scopuri se încadrează în noțiunea de interes public în sensul acestei dispoziții: eliminarea nedreptății sociale în sectorul locuințelor (*James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 45; *Grozdanić și Gršković-Grozdanić împotriva Croației*, 2021, pct. 102-103; a se vedea și *Maria Azzopardi împotriva Maltei*, 2022, pct. 53 și 60 pentru furnizarea de locuințe în contextul politicilor economice și de planificare ale statului); combaterea efectelor unei crize a împrumuturilor în monedă străină, în special în contextul prevenirii lipsei de adăpost în masă (*Béla Németh împotriva Ungariei*, 2020, pct. 42-45); naționalizarea anumitor industrii (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 9 și 109); reglementarea sectorului energetic [*Salento Energy S.r.l. și Nuovo Sole S.r.l. împotriva Italiei* (dec.), 2024, pct. 37]; adoptarea planurilor de amenajare a teritoriului și a orașelor (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 69); *Cooperativa La Laurentina împotriva Italiei*, 2001, pct. 94; asigurarea terenurilor în legătură cu punerea în aplicare a planului local de amenajare a teritoriului (*Skibińscy împotriva Poloniei*, 2006, pct. 86); prevenirea

evaziunii fiscale (*Hentrich împotriva Franței*, 1994, pct. 39); garantarea plății unei datorii fiscale (*Rustamkhanli împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct. 58); siguranța traficului rutier (*Pannon Plakát Kft și alții împotriva Ungariei,* 2022, pct. 48); măsuri de combatere a traficului și a contrabandei cu droguri [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002]; protecția patrimoniului cultural împotriva exportului ilegal din țara de origine sau asigurarea recuperării și returnării acestuia (T*The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 342); protecția intereselor victimelor infracțiunii (*Šeiko împotriva Lituaniei*, 2020, pct. 31); măsuri de restricționare a consumului de alcool (*Tre Traktörer AB împotriva Suediei*, 1989, pct. 62); protecția moravurilor (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 62); controlul originii legitime a autovehiculelor puse în circulație (*Sildedzis împotriva Poloniei*, 2005, pct. 50); confiscarea sumelor obținute în mod ilegal [*Honecker și alții împotriva Germaniei* (dec.), 2001]; prevenirea practicilor coluzive și protecția finanțelor publice și promovarea concurenței loiale (*Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 78); tranziția de la o economie socialistă la o economie de piață liberă [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 103 și 105]; și buna funcționare a sistemului de justiție, cu trimiteri citate la importanța administrării justiției fără întârzieri care i-ar putea pune în pericol caracterul efectiv și credibilitatea (*Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 64). Cu toate acestea, având în vedere relația contractuală dintre reclamanți și debitor, care era de natură pur comercială, Curtea nu a menținut protecția consumatorilor ca obiectiv legitim în circumstanțele cauzei (*Katona și Závarský împotriva Slovaciei*, 2023, pct. 59).

146. Protecția mediului este, de asemenea, considerată a fi în interes public [*G.I.E.M.*

S.R.L. și alții împotriva Italiei (fond) (MC), 2018, pct. 295; *Bahia Nova S.A. împotriva Spaniei* (dec.), 2000; *Chapman împotriva Regatului Unit* (MC), 2001, pct. 82; *Asociațiile de coproprietate forestieră Porceni Pleșa și Piciorul Bătrân Banciu împotriva României*, 2023, pct. 77; a se vedea și *Sàrl Couttolenc Frères împotriva Franței*, 2023, pct. 62,pentru dezvoltarea echitabilă și durabilă a zonelor montane]. În cauza *Hamer împotriva Belgiei*, 2007, pct. 79, Curtea a observat că, deși niciunul dintre articolele din Convenție nu este conceput în mod specific pentru a oferi o protecție generală a mediului ca atare (*Kyrtatos împotriva Greciei*, 2003, pct. 52), „în societatea actuală, protecția mediului reprezintă o considerent din ce în ce mai important" și că „considerentele economice, și chiar anumite drepturi fundamentale, cum ar fi dreptul de proprietate, nu ar trebui să prevaleze în fața considerentelor legate de protecția mediului, în special atunci când statul a adoptat legislație în materie". În cele din urmă, s-a considerat că dezvoltarea locuințelor, atât în scopuri private comerciale, cât și în scopuri de interes public, nu implica un interes public puternic precum protecția mediului (*Svitlana Ilchenko împotriva Ucrainei*, 2019, pct. 70).

147. *S.A. Bio d'Ardennes împotriva Belgiei*2019, pct. 55-57, a avut ca obiect sacrificarea obligatorie a unui număr mare de animale infectate cu bruceloză, iar Curtea a subliniat importanța faptului ca statele să prevină bolile animalelor și marja de apreciere de care beneficiază în acest sens.

148. Corectarea erorilor comise de stat în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 intră, de asemenea, sub incidența noțiunii de interes public (*Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei*, 2014, pct. 57; *Pyrantienė împotriva Lituaniei*, 2013, pct. 44-48; *Bečvář și Bečvářová împotriva Republicii Cehe*, 2004, pct. 67); inclusiv situațiile în care prestațiile de asigurări sociale au fost obținute în mod legal de persoane fizice pe baza unor decizii individuale care s-au dovedit ulterior eronate (*Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 63). În sens mai larg, punând capăt, prin intermediul unei intervenții legislative, avantajelor considerate nejustificate sau dobândite pe nedrept, pentru a asigura o mai mare echitate a sistemului de pensii (*Cichopek și alții împotriva Poloniei* (dec.), 2013, pct. 144), s-a considerat că a fost urmărit interesul public.

149. Respectarea principiului securității juridice, în aplicarea sa ca *res iudicata*, poate, ca regulă generală, să fie considerată ca fiind în interesul public (*Grobelny împotriva Poloniei*, 2020, pct. 66).

150. Diverse măsuri de reglementare aplicate de stat în domeniul locuințelor, cum ar fi controlul chiriilor sau al închirierii de locuințe, au fost adesea acceptate de către Curte ca fiind în interesul public

și servind scopul protejării sociale a chiriașilor [*Anthony Aquilina împotriva Maltei*, 2014, pct. 57; *Velosa Barreto împotriva Portugaliei*, 1995, pct. 25; *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2005, pct. 178; *Amato Gauci împotriva Maltei*, 2009, pct. 55; *Kasmi împotriva Albaniei*, 2020, pct. 76]. În domeniul dreptului locativ, s-a considerat că obligația de a plăti taxa permanentă pentru încălzire termică impusă reclamanților, ale căror apartamente fuseseră debranșate de la sistemul de încălzire urbană, a urmărit obiectivul legitim de a asigura o aprovizionare termică sigură, stabilă și eficientă (*Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord,* 2020, pct. 75).

151. Conservarea patrimoniului cultural și, dacă este cazul, utilizarea durabilă a acestuia, au ca scop, pe lângă menținerea unei anumite calități a vieții, conservarea rădăcinilor istorice, culturale și artistice ale unei regiuni și ale locuitorilor acesteia. Ca atare, reprezintă o valoare esențială, protejarea și promovarea sa fiind obligatorie pentru autoritățile publice [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 112; *SCEA Ferme de Fresnoy împotriva Franței* (dec.), 2005; *Debelianovi împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 54; *Kozacioğlu împotriva Turciei* (MC), 2009, pct. 54].

152. Lista scopurilor în care pot interveni ingerințe astfel încât să intre în sfera noțiunii de interes public este extinsă și poate include diverse scopuri noi, care țin seama de considerații de ordine publică în diferite contexte faptice. În special, decizia de a adopta legi privind exproprierea proprietății [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), 2000, pct. 87; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 106] sau privind prestațiile de asigurări sociale va implica în mod obișnuit examinarea aspectelor politice, economice și sociale. Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public", cu excepția cazului în care hotărârea menționată este în mod evident lipsită de un temei rezonabil [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 113].

153. În cadrul sistemului de protecție instituit de Convenție, este de competența autorităților naționale să efectueze evaluarea inițială cu privire la existența unei probleme de interes public care să justifice măsurile de privare de proprietate sau care constituie o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor". În acest caz, ca și în alte domenii în care se aplică garanțiile Convenției, autoritățile naționale beneficiază, în consecință, de o marjă largă de apreciere. De exemplu, marja de apreciere de care dispune legiuitorul în punerea în implementare a politicilor sociale și economice va fi una largă, iar Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public", cu excepția cazului în care hotărârea este în mod evident lipsită de un temei rezonabil [*Béláné Nagyîmpotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 113; *Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 56). În plus, conceptul „interes public" este în mod necesar extins [*Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 106; *R.Sz. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 44; *Grudić împotriva Serbiei*, 2012, pct. 75]. În mod normal, Curtea arată deferență față de argumentele invocate de statele contractante potrivit cărora o ingerință în examinarea sa a fost în interesul public, iar intensitatea controlului său în această privință este scăzută. Prin urmare, argumentul unui reclamant potrivit căruia o măsură dată a servit în realitate unui alt scop decât cel invocat de partea contractantă pârâtă în cadrul unei cauze prezentate în fața Curții nu are decât foarte rar perspective reale de succes. În orice caz, este suficient pentru Curte ca ingerința să servească interesului public, chiar dacă este diferită față de cea invocată în mod expres de guvern în procedura în fața Curții. În anumite situații, Curtea a identificat chiar din oficiu scopul (*Ambruosi împotriva Italiei*, 2000, pct. 28; *Marija Božić împotriva Croației*, 2014, pct. 58).

154. Marja de apreciere va fi, în special, largă atunci când, de exemplu, legile sunt adoptate în contextul schimbării regimului politic și economic (*Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 91); adoptarea de politici pentru a proteja banii publici (*N.K.M. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 49 și 61); pentru a realoca fonduri [*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2013]; sau în contextul măsurilor de austeritate determinate de o criză economică majoră [*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), 2013], pct. 37 și 39; și *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), 2013, pct. 22; *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 37].

155. Ca urmare a acestei deferențe cu privire la evaluarea autorităților naționale, exemple în care Curtea nu a găsit niciun interes public care să justifice ingerința sunt rare (*S.A. Dangeville împotriva*

Franței, 2002, pct. 47 și 53-58 – neplata taxei plătite în plus; *Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei*, 2005, pct. 56) – anularea unei licențe de desfășurare a activității reclamanților fără ca autoritățile să invoce motive de interes public în deciziile relevante; *Vassallo împotriva Maltei*, 2011, pct. 43 – trecerea unei perioade de 28 de ani de la data preluării proprietății, fără ca aceasta să fi fost utilizată în mod concret în conformitate cu cerințele inițiale, ridică o problemă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, în ceea ce privește cerința existenței unui interes public; și *Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 79 – nu s-a demonstrat în fața Curții că autoritățile au urmat eventuale considerente de politică veritabile și coerente atunci când au invalidat licențele societății reclamante).

4. Proporționalitate și aspecte conexe (just echilibru, despăgubiri, marjă de apreciere)

156. Pentru a fi compatibilă cu regula generală enunțată la prima teză a primului paragraf din art. 1 din Protocolul nr. 1, o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor", în afară de faptul că trebuie să fie prevăzută de lege și în interesul public, trebuie să asigure un „just echilibru" între cerințele de interes general ale comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale persoanei [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 107; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 108].

157. Cu alte cuvinte, în cauzele care implică o presupusă încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea trebuie să verifice dacă, ca urmare a acțiunii statului sau a lipsei de acțiune, persoana în cauză a trebuit să suporte o sarcină disproporționată și excesivă. Pentru a evalua respectarea acestei cerințe, Curtea trebuie să efectueze o examinare globală a diferitelor interese în cauză, ținând seama de faptul că scopul Convenției este să garanteze drepturi care sunt „practice și efective". În acest context, trebuie subliniat că incertitudinea, fie ea legislativă, administrativă sau decurgând din practicile aplicate de autorități, este un element care trebuie luat în considerare la aprecierea comportamentului statului [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 151].

158. Căutarea acestui echilibru este inerentă în întreaga Convenție și se reflectă, de asemenea, în structura art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 69; *Brumărescu împotriva României* (MC), 1999, pct. 78; *Saliba împotriva Maltei*, 2005, pct. 36; *Bistrović împotriva Croației*, 2007, pct. 34].

159. Aspectul dacă a fost găsit un just echilibru devine relevant numai după ce s-a stabilit că ingerința în cauză servește interesului public, a îndeplinit cerința de legalitate și nu a fost arbitrară [*Iatridis împotriva Greciei*, (MC), 1989, pct. 58; *Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 107].

160. Acest aspect este cel mai adesea decisiv pentru a stabili dacă a existat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. În mod normal, Curtea efectuează o analiză aprofundată a cerinței de proporționalitate, spre deosebire de controlul mai limitat cu privire la aspectul dacă ingerința în cauză urmărește un aspect de interes public (a se vedea supra, capitolul Ingerința în interesul public).

161. Scopul criteriului proporționalității este de a stabili, în primul rând, cum și în ce măsură a fost limitat reclamantul în exercitarea dreptului afectat de ingerința reclamată și care au fost consecințele adverse ale restricției impuse asupra exercitării dreptului reclamantului asupra situației sale. Ulterior, acest impact este pus în balanță cu interesul public pe care îl servește ingerința.

162. În cadrul acestei examinări, Curtea ia în considerare numeroși factori. Nu există o listă fixă de astfel de factori. Aceștia variază de la caz la caz, în funcție de circumstanțele cauzei și de natura ingerinței în discuție.

163. De exemplu, în contextul achizițiilor publice, Curtea a statuat că marja de apreciere a statelor contractante este substanțial mai largă atunci când problemele implică o evaluare a candidaților pentru achiziții publice și în ceea ce privește opțiunile de politică referitoare la excluderea obligatorie

sau discreționară a candidaților (*Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 81 și 86). Curtea a extins această constatare și la cauzele privind opțiunile cu care se confruntă statele contractante în ceea ce privește obligațiile impuse participanților la procedurile de achiziții publice și consecințele neîndeplinirii acestor obligații (*UAB Profarma și UAB Bona Diagnosis împotriva Lituaniei*, 2025, pct. 214).

164. Un alt exemplu este cauza *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024 pct. 407-408, în care Curtea a remarcat o marjă largă de apreciere cu privire la ceea ce este „în conformitate cu interesul general", în special în ceea ce privește aspectele legate de patrimoniul cultural, consensul general în dreptul internațional și european cu privire la necesitatea de a proteja bunurile culturale împotriva exportului ilegal și de a le returna în țara lor de origine, comportamentul neglijent al reclamantei, precum și vidul juridic cu totul excepțional în care autoritățile naționale au considerat că nu a existat nicio încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

165. În cauza *Alperin împotriva Ucrainei*, 2024, pct. 86-87, privind confiscarea parțială a cauțiunii reclamantului ca urmare a faptului că reclamantul a încălcat condițiile de eliberare pe cauțiune, Curtea a observat că instanțele naționale au efectuat o evaluare aprofundată și au furnizat suficiente motive pentru decizia lor, după ce a evaluat încălcarea constatată în contextul relevant și au limitat confiscarea la jumătate din valoarea cauțiunii.

166. În general, atunci când miza o reprezintă o problemă de interes public, autorităților publice le revine sarcina de a acționa în timp util și într-o manieră adecvată și consecventă (*Fener Rum Erkek Lisesi Vakfiîmpotriva Turciei*, 2007, pct. 46; *Novoseletskiy împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 102). Curtea are în vedere comportamentul părților în ansamblul procedurii, inclusiv măsurile luate de stat [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 114; *Bistrović împotrivaCroației*, 2007, pct. 35].

167. Dintre factorii tipici pentru examinarea testului justului echilibru în contextul art. 1 din Protocolul nr. 1 enumerăm următorii.

a. Factori procedurali

168. Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține nicio cerință procedurală explicită, a fost interpretat în sensul că persoanelor vătămate de o măsură care le afectează „bunurile" trebuie să li se acorde o posibilitate rezonabilă de a se adresa autorităților responsabile pentru a contesta în mod efectiv respectivele măsuri, invocând, după caz, ilegalitatea sau un comportament arbitrar și nerezonabil (*G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), 2018, pct. 302; *Yildirim împotriva Italiei* (dec.), 2003; *AGOSI împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 55 și 58-60; *Air Canada împotriva Regatului Unit*, 1995, pct. 46; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Kemal Bayram împotriva Turciei*, 2021, pct. 54; *Shorazova împotriva Maltei*, 2022, pct. 302; *Arnavutkoy Greek Orthodox Taksiarhis Church Foundation împotriva Turciei*, 2022, pct. 50-56). Aceste garanții procedurale sunt inerente principiului legalității [*Lekić împotriva Sloveniei* (MC), 2018, pct. 95] (a se vedea supra, subcapitolul Principiul legalității).

169. Pentru a aprecia dacă această condiție a fost îndeplinită, Curtea trebuie să aibă o imagine completă a procedurilor aplicabile (*AGOSI împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 55; *Bowler International Unit împotriva Franței*, 2009, pct. 44-45; *Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 45; *Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, 2010, pct. 59; *Microintelect OOD împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 44). În plus, chiar și în situațiile în care nicio deficiență procedurală individuală nu afectează în sine în mod decisiv proporționalitatea unei măsuri de confiscare, Curtea trebuie să țină seama de efectul cumulativ al acestora. Dacă, luate împreună, elementele relevante conduc la incertitudine și imprecizie, acestea pot face ca o pierdere să fie disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit (*Todorov și alții împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 211).

170. În cauzele în care reclamanții nu au avut posibilitatea de a contesta în mod efectiv măsura, Curtea a constatat că le-a fost impusă o sarcină excesivă (*Hentrich împotriva Franței*, 1994, pct. 49; *Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei*, 2018, pct. 59; și *Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 215

și *Amerisoc Center S.R.L. împotriva Luxemburgului*, 2024, pct. 61). Curtea verifică dacă procedura aplicată a oferit reclamantului o posibilitate echitabilă de a-și apăra interesele (*Bäck împotriva Finlandei*, 2004, pct. 63). A fost constatată o încălcare ca urmare a refuzului administratorului unei cooperative de credit de a le acorda directorilor săi accesul la documentele contabile ale cooperativei pentru a le permite să demonstreze că era solidă pe plan financiar (*Družstevni Záložna Pria și alții împotriva Republicii Cehe*, 2008, pct. 94-95). Faptul că argumentele majore invocate de reclamanți au fost examinate cu atenție de către autorități este, de asemenea, relevant (*Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 74; *Novoseletskiy împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 111; *Bistrović împotriva Croației*, 2007, pct. 37). În această privință, caracterul obligatoriu al confiscării, care nu a lăsat nicio marjă de apreciere autorităților naționale pentru a evalua proporționalitatea măsurii, a privat reclamantul de orice posibilitate rezonabilă de a o contesta în mod eficace (*Yaylalı împotriva Serbiei*, 2024, pct. 56-58). De asemenea, aplicarea unor prezumții inatacabile rezultate în urma unei exproprieri [*Papachelas împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 53-54] și prezumțiile utilizate în contextul calculării despăgubirii pentru expropriere (*Katikaridisși alții împotriva Greciei*, 1996, pct. 49; *Efstathiou și Michailidis & Co. Motel Amerika împotriva Greciei*, 2003, pct. 33) au fost reținute împotriva guvernului pârât.).

171. Atunci când bunurile unei persoane fac obiectul exproprierii, trebuie să existe o procedură care să asigure o evaluare globală a consecințelor exproprierii, inclusiv acordarea de despăgubiri în raport cu valoarea bunurilor expropriate, stabilirea titularilor dreptului la despăgubiri și orice alt aspect legat de expropriere, precum și costurile procedurii (*Alfa Glass Anonymi Emboriki Etairia Yalopinakon împotriva Greciei*, 2021, pct. 36; *Pálka și alții împotriva Republicii Cehe*, 2022, pct. 62-50). În acest din urmă caz, Curtea a constatat că, deși nu se poate afirma că un sistem de compensare care utilizează tabele și rate emise de administrație era ca atare problematic, legislația cehă în vigoare la momentul relevant nu prevedea „o procedură care să asigure o evaluare globală a consecințelor exproprierii”. În plus, în cauza Y*Yavuz Özden împotriva Turciei*, 2021, pct. 78-87, în care terenul reclamantului a fost replanificat ca zonă de securitate militară, cadrul juridic instituit nu a prevăzut un mecanism care să respecte în mod adecvat drepturile reclamantului și nu a fost plătită nicio compensație. De asemenea, cauza *Drozdyk și Mikula împotriva Ucrainei* din 2024, pct. 49-52, privea invalidarea titlurilor reclamanților asupra parcelelor de teren pe care le utilizaseră și le dețineau de ani de zile, pe baza faptului că terenurile se încadrau în zonele de excludere feroviară și, prin urmare, nu ar fi trebuit niciodată să fie transferate în proprietate privată. Curtea a constatat că le fusese impusă o sarcină disproporționată pentru că reclamanților nu li s-a oferit nicio compensație pentru terenul care le-a fost confiscat.

172. Faptul că autoritățile naționale nu au efectuat exercițiul de punere în balanță a intereselor private implicate în cauză și interesul public poate fi, de asemenea, reținut împotriva statului pârât (*Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 74). A fost constatată o încălcare într-o cauză în care toate economiile de o viață generate de un loc de muncă au fost confiscate de la o persoană care obținuse acel loc de muncă folosind un pașaport fals. Instanțele interne nu au examinat dacă ordonanța de confiscare a menținut un just echilibru între dreptul de proprietate și interesul public. Prin urmare, faptul că o instanță internă nu efectuează o analiză a proporționalității măsurilor poate conduce la o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Paulet împotriva Regatului Unit*, 2014, pct. 68-69; a se vedea și *Rustamkhanli împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct. 64, în ceea ce privește înghețarea conturilor bancare ale unei edituri de către autoritățile fiscale, fără o evaluare a proporționalității). În mod similar, o măsură de protecție automată, generală și inflexibilă cu o durată incertă poate conduce la o încălcare (*Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 193).

173. Perioada de timp necesară pentru a contesta măsurile care restrâng drepturile reclamantului este, de asemenea, luată în considerare. În *Luordo împotriva Italiei*, 2003, pct. 70, nu a existat nicio justificare pentru restricționarea dreptului reclamantului pe întreaga durată a procedurii de faliment. Deși, în principiu, este necesar ca persoana în faliment să fie privată de dreptul de administrare a „bunurilor” pentru atingerea scopului acestor proceduri, necesitatea se va diminua odată cu trecerea

timpului și cu durata excesivă a procedurii de faliment. În *Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 207, unul dintre factorii considerați relevanți de către Curte a fost faptul că restricțiile relevante asupra proprietății reclamanților au durat aproximativ 10 ani sau mai mult. În cele din urmă, în cauza *Kasilov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 52, Curtea a concluzionat că, în absența unui scop legitim, reținerea unei plăți a cauțiunii timp de unsprezece luni, chiar și după ce reclamantul a fost plasat în detenție, constituie o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1.

b. Alegerea măsurilor

174. Unul dintre elementele criteriului justului echilibru este acela dacă există alte măsuri mai puțin invazive care ar fi putut fi invocate în mod rezonabil de autoritățile publice în urmărirea interesului public. Cu toate acestea, eventuala lor existență nu face ca legislația în litigiu să fie nejustificată. Cu condiția ca legiuitorul să rămână în limitele marjei sale de apreciere, nu este de competența Curții să răspundă dacă legislația reprezenta cea mai bună soluție pentru a soluționa problema sau dacă competența de apreciere a legiuitorului ar fi trebuit să fie exercitată în alt mod [*James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 51; *Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), 2013, pct. 48].

175. De asemenea, ar putea fi relevant dacă ar fi fost posibil să se atingă același obiectiv printr-o ingerință mai puțin invazivă în drepturile reclamantului și dacă autoritățile au examinat posibilitatea de a aplica aceste soluții mai puțin intruzive (*OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei*, 2011, pct. 651-654; *Vaskrsić împotriva Sloveniei*, 2017, pct. 83).

176. Chiar și atunci când guvernul nu a oferit niciun motiv special pentru care măsura în cauză a fost singura măsură adecvată pentru atingerea obiectivelor sociale și economice dorite, dacă a luat în considerare în mod serios alte mijloace pentru realizarea acestora sau dacă a evaluat proporționalitatea măsurii cu obiectivele urmărite, Curtea a fost pregătită să accepte că motivul alegerii măsurii ar fi putut să fie implicit la început (*Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 122). Curtea a luat, de asemenea, în considerare faptul că niciun alt stat membru al Consiliului Europei, inclusiv cele aflate într-o poziție similară, nu a instituit o măsură similară (*ibid.*, pct. 127).

177. În plus, în cauza *UAB Profarma și UAB Bona Diagnosis împotriva Lituaniei*, 2025, pct. 232, Curtea a statuat – în contextul pandemiei de COVID-19 – că lipsa unor sancțiuni financiare împotriva entității publice responsabile cu asigurarea respectării dreptului achizițiilor publice nu era, în sine, suficientă pentru a considera disproporționată ingerința în drepturile de proprietate ale societăților reclamante.

c. Aspecte de fond relevante pentru examinarea justului echilibru

178. În anumite cauze, criteriul justului echilibru include întrebarea dacă circumstanțele speciale ale cauzei au fost luate în considerare în mod suficient de către stat, inclusiv dacă exproprierea unei părți a unei proprietăți a afectat valoarea sau facilitățile părții neexpropriate care aparținea reclamantului (*Azas împotriva Greciei*, 2002, pct. 51-53; *Interoliva ABEE împotriva Greciei*, 2003, pct. 31-33). Nerespectarea acestei obligații poate da naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în cauzele în care natura construcției aflate în vecinătatea proprietății reclamantului a contribuit, în mod evident, la deprecierea substanțială a valorii proprietății rămase, de exemplu în cazul în care au fost construite drumuri publice sau alte construcții în imediata apropiere a terenului rămas (*Ouzounoglou împotriva Greciei*, 2005, pct. 30; *Bistrović împotriva Croației*, 2007, pct. 42-44). Aplicarea unei prezumții absolute că valoarea proprietății rămase ale reclamantului a crescut ca urmare a exproprierii și că reclamantul ar fi beneficiat de pe urma exproprierii a fost reținută împotriva statului pârât în contextul examinării proporționalității [*Papachelas împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 53-54].

179. Impunerea unei amenzi obligatorii echivalente cu valoarea mărfurilor importate pentru încălcarea reglementărilor vamale, care împiedică instanțele naționale să efectueze o evaluare comparativă între interesele în cauză și circumstanțele individuale, a condus, de asemenea, la o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (*Krayeva împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 29-32).

180. Atunci când examinează proporționalitatea unei ingerințe în dreptul reclamantului la respectarea „bunurilor”, starea de incertitudine în care se putea regăsi reclamantul ca urmare a întârzierilor imputabile autorităților este un factor care trebuie luat în considerare la evaluarea comportamentului statului, în astfel de litigii [*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, 2000, pct. 54; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 151 și 185; *Barcza și alții împotriva Ungariei*, 2016, pct. 47; *Frendo Randon și alții împotriva Maltei*, 2011, pct. 55; *Hunguest Zrt împotriva Ungariei*, 2016, pct. 25 și 27; *Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei*, 2018, pct. 91 și 106].

181. În cauzele în care ingerința nu a constat într-o expropriere, Curtea va examina, de asemenea, dacă legile permiteau o anumită formă de acțiune în despăgubire pentru restricțiile care au durat o anumită perioadă de timp (*a contrario*, *Skibińscy împotriva Poloniei*, 2006, pct. 93-95); dacă ingerința a fost prohibitivă sau opresivă [*Allianz-Slovenska-Poistovna, A.S., și alții împotriva Slovaciei* (dec.), 2010; *Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei*, 2015, pct. 67]; dacă statul nu a fost acordat un tratament preferențial în contextul procedurilor civile, punând o persoană în dezavantaj [*Zouboulidis împotriva Greciei (nr. 2)*, 2009, pct. 32 și 35 – încălcare din cauza unui termen mai scurt de prescripție în favoarea statului]; dacă valorarea proprietății a fost stabilită în temeiul acelorași reguli fiscale și în scopul despăgubirii pentru exproprierea care urma să fie plătită de stat (*Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 62 și 65 – încălcare, pe motiv că prima a fost stabilită ca fiind mult mai mare decât cea din urmă).

182. Caracterul temporar al măsurilor reclamate este, în mod normal, în avantajul statului [*Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), 2013, pct. 29; *Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2013, pct. 92].

183. În cazul în care ingerința în dreptul la respectarea „bunurilor” s-a produs în contextul reparării unei erori comise de autoritatea publică (care, după cum s-a afirmat anterior, servește interesului public), principiul bunei guvernanțe poate impune autorităților nu doar obligația de a acționa prompt în corectarea greșelii lor (*Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 69; *Paplauskienė împotriva Lituaniei*, 2014, pct. 49), de o manieră corespunzătoare și cu cel mai înalt grad de coerență [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 120; *Romeva împotriva Macedoniei de Nord*, 2019, pct. 58; *Grobelny împotriva Poloniei*, 2020, pct. 68; *Belova împotriva Rusiei*, 2020, pct. 37; *Seregin și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 94; *Gavrilova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 74; *Semenov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 59; *Casarin împotriva Italiei*, 2021, pct. 68; *Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 74], ci și ca astfel de erori să nu fie reparate în detrimentul uneia dintre părți, în special în cazul existenței unui interes particular advers (*Gashi împotriva Croației*, 2007, pct. 40; *Gladysheva împotriva Rusiei*, 2011, pct. 80; *Pyrantienė împotriva Lituaniei*, 2013, pct. 70; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 73; *Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei*, 2014, pct. 74; *S.C. Antares Transport S.A. și S.C. Transroby S.R.L. împotriva României*, 2015, pct. 48; *Seregin și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 94; *Gavrilova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 74; și *Semenov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 59). Autoritățile ar trebui să fie în măsură să își corecteze greșelile, dar nu într-o situație în care persoana în cauză trebuie să suporte o sarcină excesivă (*Belova împotriva Rusiei*, 2020, pct. 37; *Kurban împotriva Turciei*, 2020, pct. 82; *Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 74).

184. În cauza *Belova împotriva Rusiei*, 2020, pct. 40-45, Curtea a stabilit că statului îi este greu să pretindă că nu știa că proprietatea sa a fost pierdută din cauza unei gestionări defectuoase, dar că un dobânditor al bunurilor ar trebui să investigheze cu atenție originea acestora pentru a evita posibile pretenții de confiscare. Prin urmare, Curtea nu a constatat nicio încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 într-o situație în care reclamanta ar fi putut descoperi că proprietatea pe care o cumpăra făcea obiectul unui litigiu și în care statul avea interese publice legitime și semnificative în ceea ce privește proprietatea contestată în scopul găzduirii Jocurilor Olimpice și al protejării naturii.

185. Cele trei cauze complementare *Seregin și alții împotriva Rusiei*, 2021, *Gavrilova și alții împotriva Rusiei*, 2021, și *Semenov împotriva Rusiei,* 2021, au vizat problema generală a reconcilierii transferului de proprietăți către cumpărătorii de bună-credință în condițiile în care cumpărătorii, care nu au fost

vinovați, au fost obligați să suporte consecințele unei situații care a fost imputabilă exclusiv sistemului intern sau erorilor sau omisiunilor autorităților și în lipsa oricărei forme de despăgubire pentru privarea de proprietate a acestora. Mai precis, problema a apărut în contextul anulării actelor de proprietate privată în favoarea municipalităților pentru motivul că transferurile inițiale de proprietate – sub forma privatizărilor – au fost ilegale (*Seregin și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 4); anularea retroactivă a titlurilor de proprietate asupra parcelelor de teren clasificate drept „resurse forestiere" din cauza erorilor autorităților (*Gavrilova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 1); și anularea titlului reclamantului asupra unei parcele de teren în favoarea municipalității la cererea procurorului (*Semenov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 1). În fiecare caz, Curtea a constatat că justul echilibru necesar între cerințele interesului public și necesitatea de a proteja dreptul de proprietate al reclamanților a fost afectat, astfel încât a existat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (*Seregin și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 111; *Gavrilova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 87; *Semenov împotriva Rusiei*, 2021, pct. 72; a se vedea și *Lidiya Nikitina împotriva Rusiei*, 2022, pct. 47-50, care privea refuzul autorităților de a înregistra proprietatea după decesul proprietarului inițial ca urmare a coordonării inadecvate și întârziate dintre diferite autorități locale și federale).

186. Cauza *Kanevska împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 46-52, a vizat un litigiu privind proprietatea între părți private cu privire la un apartament. Reclamanta a fost un cumpărător de bună-credință al apartamentului, care fusese însă vândut de mai multe ori fără cunoștința sau consimțământul proprietarului inițial. A fost deschis un dosar penal pentru fraudă. Instanțele naționale s-au pronunțat în cele din urmă în favoarea proprietarului inițial al apartamentului. Curtea a observat că instanțele naționale au trebuit, în esență, să echilibreze interesele private conflictuale cu privire la proprietatea în litigiu. Deoarece în hotărârea instanțelor naționale nu s-a evidențiat caracterul arbitrar sau vădit nerezonabil, Curtea a considerat că faptul că instanțele naționale s-au pronunțat în cele din urmă în favoarea proprietarului inițial al apartamentului nu implică, ca atare, responsabilitatea statului în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1. Statul nu avea obligația de a institui un cadru de reglementare care să prevină orice act fraudulos în timpul înregistrării tranzacțiilor imobiliare: mai degrabă, obligația statului a inclus cerința de a institui un cadru de reglementare care să prevadă măsuri de remediere atunci când au loc fraude. Întrucât reclamanta a avut la dispoziție căi de atac pentru a-și proteja drepturile la nivel național, nu a existat nicio încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1.

187. Cauza *Korshunova împotriva Rusiei*, 2022, pct. 36-42, a vizat confiscarea fără despăgubire și vânzarea unui apartament deținut de reclamantă. S-a considerat că apartamentul a fost cumpărat cu produsele infracțiunii pentru care soțul reclamantei a fost condamnat și în beneficiul părților civile. Reclamanta, a cărei bună-credință nu a fost pusă la îndoială de autoritățile naționale, s-a plâns de ordinul de vânzare. Subliniind cerința ca autoritățile naționale să echilibreze interesele respective ale victimei/părții civile, pe de o parte, și cele ale cumpărătorului, pe de altă parte, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

188. În plus, cauza *Sak și Giebułtowicz împotriva Poloniei* (dec.), 2023, pct. 66-67, privea obligația reclamantului de a rambursa statului, în temeiul doctrinei „îmbogățirii fără justă cauză", o compensație care fusese calculată greșit cu un deceniu în urmă de către stat. Curtea a considerat că autoritățile publice nu au săvârșit o eroare vădită de apreciere în reglementarea tranzacțiilor imobiliare dintre persoanele fizice și stat, cu scopul de a-l proteja pe acesta din urmă de pierderi nejustificate, în special în contextul mai larg al transformării sistemului țării dintr-un regim totalitar. În plus, hotărârea instanței naționale cu privire la reclamanți, care au obținut un câștig necuvenit din ultima lor tranzacție, nu a fost marcată de niciun caracter arbitrar.

189. În cele din urmă, în cazul sancțiunilor, Curtea a observat că, pentru a fi proporțională, severitatea unei sancțiuni ar trebui să corespundă mai degrabă gravității infracțiunii pe care intenționează să o pedepsească decât gravității oricărei presupuse încălcări care nu a fost dovedită efectiv (*Imeri împotriva Croației*, 2021, pct. 71).

d. Aspecte care îl privesc pe reclamant

190. Unul dintre factorii semnificativi pentru criteriul justului echilibru în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 este dacă reclamantul a încercat să profite de un punct slab sau de o lacună în sistem (*National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit*,1997, pct. 109; *OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X și Blanche de Castille și alții împotriva Franței*, 2004, pct. 69 și 71). În mod similar, în *G.I.E.M.*În mod similar, în *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), 2018, pct. 301, Curtea a observat că gradul de vinovăție sau de culpă al reclamanților sau, cel puțin, relația dintre comportamentul lor și infracțiunea în cauză pot fi luate în considerare pentru aprecierea proporționalității confiscării (a se vedea și *The J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei*, 2024, pct. 408). Faptul că persoana era contabil de meserie a fost unul dintre motivele decisive pentru a decide că rambursarea contribuțiilor în exces fără dobândă a fost proporțională [*Taşkaya împotriva Turciei* (dec.), 2018, pct. 49-50]. În *UAB Profarma și UAB Bona Diagnosis împotriva Lituaniei*, 2025, pct. 223, Curtea a observat că instanțele naționale au evaluat în detaliu comportamentul general al societăților reclamante, în situația extraordinară creată de criza de sănătate publică provocată de pandemia de COVID-19, în care societățile au acționat cu rea-credință și au încercat să profite de urgența de sănătate publică pentru a obține un profit excesiv.

191. În anumite cauze, se ia în considerare și vulnerabilitatea personală a reclamantului *Pyrantienė împotriva Lituaniei*, 2013, pct. 62, în care reclamanta se afla la vârsta de pensionare și suferea de mult timp din cauza unei dizabilități). Obligația impusă reclamantei de a rambursa prestațiile deja primite în temeiul unei decizii administrative, cu bună-credință, și în care autoritățile săvârșiseră o eroare, fără a ține seama de situația sa de sănătate și financiară, a fost considerată disproporționată (*Čakarević împotriva Croației*, 2018, pct. 82-90; a se vedea și *Casarin împotriva Italiei*, 2021**,** pct. 74).

192. De asemenea, Curtea poate examina dacă măsura contestată vizează numai un anumit grup de persoane care au fost desemnate sau a fost general aplicabilă (*Hentrich împotriva Franței,* 1994, pct. 47; *R.Sz. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 60).

193. De asemenea, este relevant dacă reclamantul ar fi putut avea cunoștință în mod rezonabil despre limitele juridice ale proprietății sale în situații în care a fost împiedicat, de exemplu, să construiască o altă casă pe proprietatea sa sau să îi schimbe folosința, sau a pierdut „bunurile”(*Allan Jacobsson împotriva Suediei (nr. 1)*, 1989, pct. 60-61; *Z.A.N.T.E. – Marathonisi A.E. împotriva Greciei*, 2007, pct. 53; și *Depalle împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 86 – pentru a stabili dacă drepturile reclamantului au fost protejate] și, în special, dacă acesta cunoștea respectivele restricții atunci când a achiziționat proprietatea în cauză. În mai multe cauze, Curtea a acceptat lipsa totală a despăgubirilor atunci când proprietarul știa, sau ar fi trebuit să știe sau să aibă cunoștință în mod rezonabil de posibilitatea unor restricții viitoare. În *Fredin împotriva Suediei (nr. 1)*, 1991, pct. 12, 16 și 54, dreptul mediului prevedea revocarea unei autorizații de exploatare minieră fără despăgubire după o perioadă de zece ani. Aceasta era deja în vigoare de mai mulți ani, în momentul în care reclamantul a inițiat investiția. În *Łącz împotriva Poloniei* (dec.), 2009, contractului de vânzare-cumpărare i-au fost anexate extrase relevante din planul de dezvoltare locală privind construcția drumurilor. Prin urmare, Curtea a concluzionat că reclamanții achiziționaseră proprietatea fiind pe deplin conștienți de statutul său juridic particular și că, în speță, statul nu putea fi considerat răspunzător pentru dificultățile contestate, în ceea ce privește vânzarea proprietății. Aceeași abordare a fost aplicată în contextul asigurărilor sociale [*Mauriello împotriva Italiei* (dec.), 2016].

194. Caracterul automat, general și inflexibil al ingerințelor în bunurile unui reclamant, fără nicio examinare individuală periodică, poate fi de asemenea luat în considerare de Curte. În cauza *Uzan și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 212, privind sechestrul asigurător asupra activelor care aparțin directorilor sau rudelor directorilor executivi ai unei bănci insolvabile, Curtea a remarcat lipsa probelor care să sugereze că reclamanții ar fi putut fi implicați personal în orice fraudă. În mod similar, în cauza *Yaylalı împotriva Serbiei*, 2024, pct. 57, în ceea ce privește confiscarea obligatorie a bijuteriilor din aur

ale reclamantului având în vedere nedeclararea acestora, caracterul automat al măsurii l-a privat pe reclamant de orice posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cazul în fața autorităților relevante.

e. Despăgubiri pentru ingerința în dreptul de proprietate ca element al justului echilibru

195. Condițiile de compensare sunt semnificative pentru evaluarea echilibrului corect și, în special, dacă măsura contestată nu impune o sarcină disproporționată asupra reclamanților (*Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei*, 1994, pct. 71; *Platakou împotriva Greciei*, 2001, pct. 55). Cu toate acestea, importanța compensației variază în evaluarea Curții în funcție de normele în cauză.

196. Preluarea proprietății fără plata vreunei sume legate rezonabil de valoarea sa va constitui, în mod normal, o ingerință disproporționată și lipsa totală a despăgubirilor poate fi considerată justificabilă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 numai în circumstanțe excepționale (*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (reparație echitabil) (MC), 2002, pct. 89; a se vedea și *Katona și Závarský împotriva Slovaciei*, 2023, pct. 63, și *Drozdyk și Mikula împotriva Ucrainei*, 2024, pct. 52). Cu toate acestea, în situația în care miza o reprezintă o măsură de reglementare a folosinței bunurilor, lipsa despăgubirii reprezintă un factor ce trebuie luat în considerare la stabilirea realizării unui just echilibru [*Depalle împotriva Franței*, (MC), 2010, pct. 91].

Aceleași considerente se aplică atunci când miza o reprezintă clauza generală (*Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 69; a se vedea, de asemenea, la sfârșitul acestui subcapitol).

197. În ceea ce privește privarea de proprietate, ceea ce este rezonabil va depinde de circumstanțele unui anumite cauze, însă este aplicabilă o marjă largă de apreciere în ceea ce privește stabilirea cuantumului despăgubirii. Competența de control a Curții este limitată la a verifica dacă alegerea termenilor despăgubirii nu se încadrează în marja largă de apreciere a statului în acest domeniu (*James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 54). Curtea va respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește despăgubirea datorată pentru expropriere, cu excepția cazului în care este în mod evident lipsită de un temei rezonabil (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 122).

198. Deși este adevărat că în multe cauze de expropriere legală doar despăgubirea integrală poate fi privită ca având o legătură rezonabilă cu valoarea proprietății, există și excepții [*Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (reparație echitabilă) (MC), 2002, pct. 78; *Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct. 96] Prin urmare, dispoziția nu garantează dreptul la despăgubiri integrale în toate circumstanțele, întrucât obiectivele legitime de „interes public” (precum cele urmărite în cadrul măsurilor de reformă economică sau menite să asigure o mai mare justiție socială) pot presupune o rambursare mai mică decât rambursarea la valoarea de piață integrală (*James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 54; *Papachelas împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 48; *Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei*, 1994, pct. 70-71; *J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit* (MC), 2007, pct. 54; *Urbárska Obec Trenčianske Biskupice împotriva Slovaciei*, 2007, pct. 115; *Pálka și alții împotriva Republicii Cehe*, 2022, pct. 49; *Maria Azzopardi împotriva Maltei,* 2022, pct. 54).

199. Echilibrul dintre interesul general al comunității și cerințele de protecție a drepturilor individuale fundamentale sus-menționate se realizează, în general, în cazul în care despăgubirea plătită persoanei a cărei proprietate a fost luată este legată în mod rezonabil de valoarea sa „de piață”, stabilită în momentul exproprierii [*Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe*, 2002, pct. 53, *Gashi împotriva Croației*, 2007, pct. 41; *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 111; *Guiso-Gallisay împotriva Italiei* (reparație echitabilă) (MC), 2009, pct. 103; *Moreno Diaz Peña și alții împotriva Portugaliei*, 2015, pct. 76]. Orice altă abordare ar putea deschide calea către un anumit grad de incertitudine sau chiar de arbitrar (*Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei* (MC), 2012, pct. 111).

200. Caracterul adecvat al despăgubirii ar fi diminuat dacă s-ar plăti fără a se face referire la diferite circumstanțe care i-au crescut valoarea, cum ar fi faptul că valoarea proprietății expropriate consta nu

numai în terenuri, ci și în activități comerciale, de exemplu o carieră, care erau desfășurate pe terenul respectiv (*Werra Naturstein GmbH & Co Kg împotriva Germaniei*, 2017, pct. 46; *Azas împotriva Greciei*, 2002, pct. 52-53; *Athanasiou și alții împotriva Greciei*, 2006, pct. 24). Pierderea principalei surse de venituri din cauza exproprierii ar putea însemna că reclamantul a trebuit să suporte o sarcină individuală excesivă, în cazul în care autoritățile nu au abordat problema dacă despăgubirea acordată a acoperit pierderile efective implicate de privarea de mijloace de subzistență sau, cel puțin, ar fi fost suficientă pentru achiziționarea unui teren echivalent în zona în care a locuit reclamantul (*Osmanyan și Amiraghyan împotriva Armeniei*, 2018, pct. 70).

201. Întârzierea nerezonabilă a plății despăgubirii constituie un alt factor relevant (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, 2000, pct. 54; *Czajkowska și alții împotriva Poloniei*, 2010, pct. 60). Curtea s-a pronunțat împotriva statului într-o cauză în care autoritățile publice care stabiliseră valoarea despăgubirii nu au ținut seama de faptul că trecuseră peste 20 de ani și reclamantul nu primise încă nicio despăgubire (*Schembri și alții împotriva Maltei*, 2009, pct. 43). O întârziere de 75 de ani la plata despăgubirii a dat naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Malama împotriva Greciei*, 2001, pct. 51).

202. Întârzieri anormal de mari în ceea ce privește plata despăgubirii pentru expropriere în contextul hiperinflației au condus la pierderi financiare sporite pentru persoana al cărei teren a fost expropriat, punând-o într-o situație de incertitudine (*Akkus împotriva Turciei*, 1997, pct. 29; *Aka împotriva Turciei*, 1998, pct. 49). Chiar dacă în momentul în care Curtea examinează cauza a fost deja plătită o parte a despăgubirii, întârzierea în plata integrală a despăgubirii rămâne în totalitate problematică (*Czajkowska și alții împotriva Poloniei*, 2010, pct. 62).

203. Situația personală și socială a reclamantei ar trebui luată în considerare în momentul stabilirii despăgubirii (*Pyrantienė împotriva Lituaniei*, 2013, pct. 62). Neluarea în considerare a bunei-credințe a reclamantei în momentul achiziționării proprietății expropriate ulterior a operat în detrimentul statului (*ibid.*, pct. 60).

204. Faptul că persoanele care urmează să fie expropriate în viitor au continuat să utilizeze proprietatea în cursul procedurii prin care se stabilea cuantumul despăgubirii care trebuia plătită nu exonerează statul de obligația de a stabili plata despăgubirii într-un cuantum legat în mod rezonabil de valoarea proprietății(*Yetiş și alții împotriva Turciei*, 2010, pct. 52).

205. În anumite situații, refuzul de a acorda indemnizații speciale poate constitui o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Azas împotriva Greciei*, 2002, pct. 52-53; *Athanasiou și alții împotriva Greciei*, 2006, pct. 24). De exemplu, într-o cauză de expropriere parțială, în care a fost construită o autostradă în apropierea casei reclamantului, o astfel de ingerință putea justifica acordarea unei despăgubiri suplimentare din cauza limitării folosinței casei. Natura construcției a contribuit, în mod evident, mai direct la deprecierea substanțială a valorii proprietății rămase (*Bistrović împotriva Croației*, 2007, pct. 40-42; *Ouzounoglou împotriva Greciei*, 2005, pct. 30).

206. În cazul în care exproprierea a fost rezultatul unor reforme economice ample sau al unor măsuri menite să asigure o mai mare justiție socială, marja de apreciere acordată statelor va fi, în mod normal, cuprinzătoare și în ceea ce privește stabilirea cuantumului despăgubirii care urmează să fie acordată reclamanților. O decizie de adoptare a unei legislații referitoare la naționalizarea unei întregi industrii va implica, de obicei, luarea în considerare a diferitelor aspecte asupra cărora opiniile din cadrul unei societăți democratice pot varia în mod rezonabil. Grație cunoștințelor lor directe în ceea ce privește societatea, nevoile și resursele acesteia, autoritățile naționale sunt, în principiu, mai în măsură decât instanța internațională să determine măsurile adecvate în materie și, în consecință, marja de apreciere în momentul în care decide dacă să priveze proprietarul de proprietate și stabilește termenii și condițiile despăgubirii ar trebui să fie una largă (*Lithgow și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 121-122; a se vedea și *Maria Azzopardi împotriva Maltei,* 2022, pct. 55). Similar, în *James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 68-69, problema a reprezentat-o faptul dacă, în contextul legislației reformării chiriilor, condițiile care acordau chiriașilor pe termen lung dreptul să-și

achiziționeze proprietatea au menținut un just echilibru. Curtea a constatat că l-au menținut, hotărând că contextul era unul de reformă socială și economică, în care sarcina pe care o aveau de suportat proprietarii nu era nerezonabilă, chiar dacă sumele primite de părțile interesate erau mai mici decât valoarea de piață integrală a proprietății. În plus, în cauza *Maria Azzopardi împotriva Maltei*, 2022, pct. 63 și 65-68, în care exproprierea terenului viza asigurarea de locuințe în contextul politicilor economice și de planificare ale statului, Curtea a acceptat că deciziile interne de desemnare a terenului ca teren agricol în scopuri de compensare nu erau lipsite de un temei rezonabil și a acordat importanță existenței unor garanții procedurale și de altă natură.

207. *A fortiori*, o despăgubire mai mică decât cea integrală poate fi considerată necesară atunci când proprietatea este confiscată în scopul unei „astfel de schimbări fundamentale a sistemului constituțional al unei țări precum tranziția de la monarhie la republică" [*Fostul rege al Greciei și alții împotriva Greciei* (MC), 2000, pct. 87]. Statul se bucură de o marjă largă de apreciere atunci când adoptă legi în contextul unei schimbări a regimului politic și economic [*Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35]. Acest principiu a fost reafirmat în *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 182, în contextul tranziției țării către un regim democratic. Curtea a precizat că normele care reglementează relațiile de proprietate în interiorul țării „care implică un sistem legislativ amplu, dar controversat, cu impact economic semnificativ asupra întregii țări" ar putea implica decizii care să restrângă valoarea despăgubirii pentru preluarea sau restituirea proprietății la un nivel sub valoarea de piață [*Scordino împotriva Italiei (nr. 1)* (MC), 2006, pct. 98].

208. Curtea a reamintit, de asemenea, aceste principii în ceea ce privește adoptarea de legi în „contextul excepțional al reunificării Germaniei" [*Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), 2005, pct. 77 și 111-112] și atunci când exproprierea s-a făcut în temeiul unei legislații în vigoare în cursul unei perioade de tranziție dintre două regimuri, care a fost adoptată de un parlament ales în mod nedemocratic [*Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), 2005, pct. 113 și 117]. În cea din urmă cauză, caracterul unic al contextului politic și juridic general al reunificării germane justificase lipsa totală a despăgubirilor. S-a făcut o distincție între cauza *Jahn și alții*, 2005, și *Vistiņš și Perepjolkins*: cea din urmă nu a reprezentat o cauză în care o situație vădit nedreaptă, care a apărut în procesul de denaționalizare, a trebuit să fie remediată de legiuitor *ex post facto*, într-un timp relativ scurt, pentru a restabili justiția socială. Prin urmare, s-a constatat că lipsa unei despăgubiri suficiente nu a fost justificată, în *Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei*, 2012, pct. 123, 127-130).

209. În cauzele în care proprietatea a fost confiscată în mod ilegal, despăgubirea ar trebui să aibă în continuare un rol compensatoriu, nu un rol sancționator sau disuasiv față de statul pârât [*Guiso-Gallisay împotriva Italiei* (reparație echitabilă) (MC), 2009, pct. 103]. Potrivit abordării adoptate de Marea Cameră în cauza respectivă, pentru a reflecta expirarea timpului, valoarea de piață a proprietății în momentul exproprierii ar trebui să fie convertită la valoarea actuală pentru a compensa efectele inflației și ale dobânzii (legale simple) aplicate pentru a compensa perioada în care reclamantul a fost privat de proprietate (*ibid.*, pct. 105). În plus, Marea Cameră a evaluat pierderea unor oportunități cu care s-au confruntat reclamanții în urma exproprierii (*ibid.*, pct. 107).

210. În plus, atunci când este în discuție o măsură de reglementare a folosinței bunurilor, lipsa despăgubirilor este un factor care trebuie luat în considerare pentru a stabili dacă a fost menținut un echilibru just, dar nu este suficient în sine pentru a constitui o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Anonymos Touristiki Etairia Xenodocheia Kritis împotriva Greciei,* 2008, pct. 44 și 45; *Andrzej Ruciński împotriva Poloniei*, 2023, pct. 84).). În *Depalle împotriva Franței* (MC), 2010, pct. 91, în care reclamanții locuiau în case construite pe terenuri aflate în domeniul public maritim, Curtea a hotărât, având în vedere normele care reglementează proprietatea publică, și luând în considerare că reclamantul nu ar fi putut să nu cunoască principiul potrivit căruia nu era posibil să i se plătească nicio despăgubire, precizată în mod clar în fiecare decizie, precum și că lipsa despăgubirilor nu putea fi considerată o măsură disproporționată în raport cu reglementarea folosinței bunurilor, în cazul reclamantului, realizată în urmărirea interesului general.

211. În *S.A. Bio d'Ardennes împotriva Belgiei*, 2019, pct. 47-49 și 51, în care sacrificarea obligatorie a unui număr mare de animale infectate cu bruceloză a constituit reglementare a folosinței bunurilor, Curtea a hotărât că societatea comercială reclamantă nu a fost obligată să suporte o sarcină individuală și excesivă pe motiv că i s-a refuzat acordarea de despăgubiri pentru bovinele sacrificate.

212. În sfârșit, în cazul ingerințelor în drepturile reclamanților care au fost analizate în temeiul clauzei generale a art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a adoptat o abordare oarecum similară celei referitoare la categoria de cauze de tipul „reglementarea folosinței bunurilor" (*Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei,* 1994, pct. 42 și 47- 48; *Pialopoulos și alții împotriva Greciei*, 2001, pct. 5761). În cauza *Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei*, 1982, pct. 69, Curtea a constatat că reclamanții au suportat o sarcină individuală și excesivă care ar fi putut deveni legitimă numai dacă aceștia ar fi avut posibilitatea de a solicita reducerea termenelor de prescripție sau de a solicita despăgubiri.

C. Obligații pozitive ale statelor membre

213. Obligația de a respecta dreptul de proprietate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 include atât obligațiile negative, cât și pe cele pozitive.

214. Scopul esențial al art. 1 din Protocolul nr. 1 este de a proteja o persoană împotriva unei ingerințe nejustificate din partea statului în ceea ce privește dreptul la respectarea „bunurilor" sale (obligații negative). Cu toate acestea, în temeiul art. 1 din Convenție, părțile contractante „recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția [lor] drepturile și libertățile definite în [...] Convenție". Exonerarea de la această obligație generală poate genera obligații pozitive inerente asigurării exercitării efective a drepturilor garantate de Convenție. În contextul art. 1 din Protocolul nr. 1, aceste obligații pozitive pot impune statului să ia măsurile necesare pentru a proteja dreptul de proprietate [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 143; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, 2002, pct. 96; *Keegan împotriva Irlandei*, 1994, pct. 49; *Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos*, 1994, pct. 31*; Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 100; *Likvidējamā p/s Selga și Vasiļevska împotriva Letoniei* (dec.), 2013, pct. 94-113].

215. Exercitarea reală și efectivă a dreptului protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1 nu depinde doar de obligația statului de a nu produce o ingerință, ci poate să necesite măsuri pozitive de protecție, în special atunci când există o legătură directă între măsurile pe care reclamantul le poate aștepta în mod legitim din partea autorităților și dreptul la respectarea efectivă a „bunurilor" sale [*Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 134], chiar și în cauzele care implică litigii între persoane fizice sau societăți (*Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, 2002, pct. 96; *Antonopoulou împotriva Greciei* (dec.), 2021, pct. 55].

216. În cauza *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 135-136, care a avut ca obiect distrugerea mai multor locuințe și decesul unor persoane în urma unor activități periculoase ale statului (o explozie de gaz metan într-un depozit de deșeuri) într-o construcție ilegală, Curtea a constatat că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligațiile pozitive care le reveneau în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, întrucât nu au făcut tot ce le stătea în putere pentru a proteja interesul propriu al reclamantului, având în vedere riscul pe care acestea îl cunoșteau sau pe care ar fi trebuit să îl cunoască (*Kurşun împotriva Turciei*, 2018, pct. 115). În special, autoritățile nu au informat locuitorii cu privire la pericolul pe care îl reprezenta depozitul, care fusese constatat anterior în cursul unui raport de expertiză, însă nici nu au luat nicio măsură practică pentru a evita un astfel de risc, cum ar fi instalarea în timp util a unui sistem de drenaj al gazelor.

217. Cu toate acestea, trebuie să se facă o distincție între obligațiile pozitive prevăzute la art. 2 din Convenție și cele prevăzute la art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. Deși importanța fundamentală a dreptului la viață impune ca domeniul de aplicare al obligațiilor pozitive prevăzute la art. 2 să includă obligația autorităților de a face tot ce le stă în putere în domeniul asistenței pentru dezastre pentru a proteja acest drept, obligația de a proteja dreptul la respectarea bunurilor, care nu este absolut, nu

poate depăși ceea ce este rezonabil în circumstanțele respective (*Budayeva și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 175, pentru dezastrele naturale care sunt dincolo de controlul oamenilor; *Kurşun împotriva Turciei*, 2018, pct. 121, pentru daunele materiale rezultate dintr-o activitate periculoasă, care nu a implicat răniri/decese). De asemenea, nu a existat nicio obligație pozitivă pentru stat în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, atât timp cât nu a fost neglijență din partea sa, având în vedere propria responsabilitate a reclamantului în calitate de antreprenor, precum și caracterul specific al unui dezastru natural aflat dincolo de controlul oamenilor, cum ar fi o alunecare de teren [*Vladimirov împotriva Bulgariei* (dec.), 2018, pct. 37 și 39-41].

218. De asemenea, trebuie să se facă o distincție între obligațiile pozitive ale statului în ceea ce privește obligația de a ancheta distrugerea proprietății, pe de o parte, și pierderea de vieți omenești, pe de altă parte. În special, Curtea a hotărât că obligația de a ancheta este mai puțin exigentă în cazul unor infracțiuni mai puțin grave, cum ar fi cele care implică proprietatea, decât în cazul infracțiunilor săvârșite cu violență, în special în cazul celor care intră în domeniul de aplicare al art. 2 și 3 din Convenție. În cauzele care implică infracțiuni mai puțin grave, statul nu își va îndeplini obligația pozitivă care îi revine decât atunci când pot fi identificate deficiențe flagrante și grave în ceea ce privește urmărirea penală sau acțiunea penală (*Blumberga împotriva Letoniei*, 2008, pct. 67; *Abukauskai împotriva Lituaniei*, 2020, pct. 56; *Adzhigitova și alții împotriva Rusiei*, 2021, pct. 255; *Gherardi Martiri împotriva San Marino,* 2022, pct. 107).

219. În *Blumberga*, 2008, Curtea a hotărât că ingerința în dreptul de proprietate al reclamantei nu s-a produs într-un mod care ar fi putut să-i pună în pericol viața sau sănătatea (*ibid.,* pct. 68), în timp ce, în *Abukauskai*, 2020, aautoritățile interne au considerat că prejudiciul adus proprietății reclamanților a fost provocat „într-o manieră periculoasă", însă reclamanții nu au susținut, pe parcursul procedurii interne și în primele lor observații transmise Curții, că au suferit vreo vătămare sau că viața ori sănătatea lor au fost în pericol din cauza naturii periculoase a atacului prin incendiere (*ibid.,* pct. 58-61). Curtea a constatat că în niciuna dintre aceste două cauze nu s-a stabilit că au existat deficiențe flagrante și grave în cursul anchetelor penale. În plus, a reamintit că statul nu își îndeplinește obligațiile pozitive care îi revin în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 decât în cazul în care lipsa perspectivelor de reușită a procedurii civile este consecința directă a unor deficiențe extrem de grave și flagrante în desfășurarea procedurii penale care rezultă din același set de fapt (*Blumberga împotriva Letoniei*, 2008, pct. 68).

220. În schimb, în cauza *Korotyuk împotriva Ucrainei*, 2023, pct. 36-37 și 55-56, o cauză privind drepturile de proprietate intelectuală, Curtea a constatat că statul nu și-a îndeplinit obligația pozitivă în ceea ce privește proprietatea reclamantului din cauza deficiențelor flagrante și grave care au caracterizat ancheta penală. În mod similar, Curtea a constatat o încălcare în cauza *Nikolay Kostadinov împotriva Bulgariei*, pct. 72-75, ca urmare a faptului că statul nu a protejat un acționar împotriva unei preluări frauduloase a societății sale, a acțiunilor și a activelor sale de către o parte privată, în special din moment ce nu a investigat suspiciuni serioase că infracțiunile au fost săvârșite de un grup infracțional și, prin urmare, nu a stabilit circumstanțele acestor infracțiuni.

221. În cauza *Antonopoulou împotriva Greciei* (dec.), 2021, reclamanta a contractat o ipotecă în franci elvețieni pentru a beneficia de un curs de schimb favorabil. O clauză contractuală prevedea că rambursarea lunară a împrumutului trebuia efectuată pe baza cursului de schimb la momentul rambursării, iar nu la momentul contractării împrumutului. Ulterior, reclamanta nu a fost în măsură să ramburseze împrumutul, deoarece întărirea francului elvețian în raport cu euro, ca urmare a unei crize financiare mondiale, a majorat valoarea împrumutului cu aproximativ 60 %. Reclamanta a susținut fără succes în fața instanțelor naționale că clauza de rambursare era abuzivă. Curtea a remarcat că dreptul intern a oferit reclamantei căi de atac adecvate pentru a-și valorifica drepturile legate de folosința bunurilor, inclusiv posibilitatea de a introduce o acțiune în anulare a obligațiilor sale contractuale în fața instanțelor civile și posibilitatea de a solicita renegocierea sau chiar rezilierea contractului în temeiul Codului civil (*ibid*., pct. 82). În plus, reclamanta ar fi putut solicita băncii în orice moment să convertească moneda împrumutului în euro sau s-ar fi putut asigura împotriva riscului de

creștere a rambursărilor lunare (*ibid*.). Curtea a concluzionat că cadrul juridic instituit de stat a oferit reclamantei un mecanism care să îi permită să asigure respectarea drepturilor sale garantate de articolul 1 din Protocolul nr. 1 și că, prin urmare, statul și-a îndeplinit obligațiile pozitive care îi revin în temeiul acestui articol (*ibid*., pct. 84).

222. În cauza *Ioannides împotriva Ciprului*, 2025, pct. 78 și 101-104, într-o situație excepțională în care statul pârât nu deținea controlul efectiv asupra anumitor sectoare din zona tampon în care se afla locuința reclamantului, Curtea a statuat că statul are o competență limitată care implică doar obligații pozitive de a lua măsuri diplomatice, economice, judiciare sau de altă natură în limitele competenței sale și în conformitate cu dreptul internațional.

223. Granițele dintre obligațiile pozitive și cele negative ale statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 nu se pretează unei definiții precise. Principiile aplicabile sunt totuşi similare. Atunci când o cauză este analizată din perspectiva unei obligații pozitive a statului sau în termenii unei ingerințe din partea unei autorități publice, care trebuie justificată, criteriile care trebuie aplicate nu diferă în esență. În ambele contexte, trebuie să se ia în considerare **justul echilibru care trebuie păstrat** între interesele concurente ale individului și cele ale întregii comunități. De asemenea, este adevărat că obiectivele menționate de această dispoziție pot avea o anumită relevanță pentru a aprecia dacă a fost găsit un echilibru între cererile de interes public implicate și dreptul de proprietate fundamental al reclamantului. În ambele contexte, statul se bucură de o anumită marjă de apreciere pentru a determina măsurile care trebuie luate pentru a asigura respectarea Convenției [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 144; *Keegan împotriva Irlandei*, 1994, pct. 49; *Hatton și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2003, pct. 98; *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 101; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 11; *Saraç și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 71].

224. În consecință, în numeroase cauze, având în vedere circumstanțele lor speciale, Curtea consideră că nu este necesar să califice examinarea cauzei în mod strict ca fiind sub incidența obligațiilor pozitive sau negative ale statelor pârâte, dimpotrivă, va stabili dacă comportamentul statelor pârâte - indiferent dacă acest comportament poate fi caracterizat ca fiind o ingerință sau o lipsă de acțiune, sau o combinație între acestea - a fost justificat, având în vedere principiile legalității, al scopului legitim și al „justului" echilibru [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 101; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 102; *Broniowski împotriva Poloniei*(MC), 2004, pct. 146; *Skórits împotriva Ungariei*, 2014, pct. 37-38].

225. Aceasta a fost situația și în cauza *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 101, în care reclamanții s-au plâns de imposibilitatea de a-și retrage depozitele din conturile lor bancare, care au devenit indisponibile din cauza unor factori precum lipsa fondurilor în băncile relevante, înghețarea conturilor și neluarea de măsuri de către autoritățile naționale pentru a permite titularilor de depozite să dispună de economiile lor. În astfel de circumstanțe, Curtea a considerat că nu este necesar să califice examinarea sa strict ca fiind subordonată unor obligații pozitive sau negative ale statelor pârâte. S-a constatat o încălcare în ceea ce privește Slovenia și Serbia. Curtea a adoptat aceeași abordare ca în cauza *Zaklan împotriva Croației*, 2021, pct. 85 și 91, care se referea la confiscarea de monedă străină de către fostele autorități iugoslave și în care Curtea a decis că încălcarea era imputabilă Croației, care a preluat procedura contravențională împotriva reclamantului după declararea independenței.

226. Într-o serie de cauze care priveau obligațiile pozitive care decurg din art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea a subliniat în special importanța principiului bunei guvernanțe. Acest principiu prevede că, atunci când este în joc o chestiune de interes general, în special atunci când afectează drepturile fundamentale ale omului, inclusiv dreptul de proprietate, autoritățile publice trebuie să acționeze în mod prompt și adecvat și, mai presus de toate, coerent [*Beyeler împotriva Italiei* (MC), 2000, pct. 120; *Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova*, 2008, pct. 72; *Rysovskyy împotriva Ucrainei*, 2011,

pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 72; *Maria Mihalache împotriva României*, 2020, pct. 70; *Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 74]. Această obligație este relevantă atât în contextul obligațiilor negative, cât și al celor pozitive impuse statului de art. 1 din Protocolul nr. Principiul bunei guvernanțe nu ar trebui, ca regulă generală, să împiedice autoritățile să corecteze erorile ocazionale, chiar și cele rezultate din propria neglijență. Cu toate acestea, necesitatea de a corecta o „eroare" din trecut nu ar trebui să aducă atingere în mod disproporționat unui drept nou care a fost dobândit de o persoană care se bazează pe legitimitatea acțiunii de bună-credință a autorității publice (*Beinarovič și alții împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 140; *Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 75).). În contextul anulării unui titlu de proprietate acordat în mod eronat, principiul bunei guvernanțe poate impune, de asemenea, plata unei compensații adecvate titularului de bună-credință care a deținut titlului pe termen lung sau alte căi de atac adecvate (*Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei*, 2020, pct. 75-81).

1. Efect orizontal – ingerințe din partea persoanelor fizice

227. Măsurile pozitive de protecție" la care se referă Curtea privesc nu doar ingerințele din partea statului, ci și pe cele ale persoanelor particulare, și pot avea un caracter preventiv sau reparatoriu.

228. Curtea a constatat că, chiar și în cadrul relațiilor orizontale, pot exista considerații de interes general care pot impune statului anumite obligații [*Zolotas împotriva Greciei (nr. 2)*, 2013, pct. 39; *Saraç și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 70]. Prin urmare, anumite măsuri necesare pentru protejarea dreptului de proprietate pot fi necesare chiar și în cauzele care implică litigii între persoane fizice sau societăți (*Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, 2002, pct. 96; *Saraç și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 72; *Kanevska împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 45).

229. Cu toate acestea, atunci când cauza privește relațiile economice obișnuite între părți private, astfel de obligații pozitive sunt mult mai limitate. Astfel, Curtea a subliniat în repetate rânduri că art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante obligația generală de a acoperi datoriile entităților private [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 111; *Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007].

230. În special, atunci când o persoană fizică aduce atingere dreptului la respectarea „bunurilor", rezultă că statul are obligația pozitivă să se asigure, în ordinea sa juridică internă, că dreptul de proprietate este protejat suficient de lege și că sunt prevăzute căi de recurs adecvate, prin care victima unei ingerințe își poate revendica drepturile [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 113; *Blumberga împotriva Letoniei*, 2008, pct. 67; *Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 54; *Saraç și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 73; *Dabić împotriva Croației*, 2021, pct. 52; *Kanevska împotriva Ucrainei* (dec.), 2020, pct. 45]. Aceasta include, după caz, dreptul de a solicita despăgubiri pentru orice pierdere suferită [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 113; *Blumberga împotriva Letoniei*, 2008, pct. 67; *Dabić împotriva Croației*, 2021, pct. 52, *Gherardi Martiri împotriva San Marino*, 2022, pct. 105]. Rezultă că măsurile pe care statul poate fi obligat să le ia într-un astfel de context pot fi preventive sau reparatorii [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 113; *Saraç și alții împotriva Turciei*, 2021, pct. 73, *Gherardi Martiri împotriva San Marino,* 2022, pct. 106].

231. De exemplu, în *Zolotas împotriva Greciei (nr. 2)*, 2013, în care, timp de peste 20 de ani, reclamantul nu a putut să acceseze depozitele din contul său bancar, întrucât timp de peste 20 de ani nu a făcut nicio tranzacție din cont, Curtea a hotărât că statul avea obligația pozitivă de a proteja cetățenii și de a solicita ca băncile, având în vedere posibilele consecințe negative ale termenelor de prescripție, să informeze titularii conturilor inactive în momentul expirării termenului de prescripție și, astfel, să le ofere posibilitatea de a opri curgerea termenului de prescripție. A nu solicita ca informațiile de acest tip să fie furnizate a fost de natură să perturbe justul echilibru care trebuia păstrat între cerințele de interes general ale colectivității și cerințele de protecție a drepturilor fundamentale ale individului.

232. Curtea a statuat, de asemenea, că statele au obligația de a proteja drepturile de proprietate ale persoanelor împotriva cererilor formulate de ordinele religioase atunci când aceste cereri conduc la impunerea unei sarcini disproporționate asupra persoanelor respective. Astfel, în cauza *Liamberi și alții împotriva Greciei*, 2020, pct. 86-88, Curtea a constatat că acordarea automată și absolută în beneficiul unei mănăstiri a drepturilor de proprietate ale unui călugăr decedat, atunci când o astfel de acordare excludea din analiză importanța protejării intereselor individuale în proprietate, constituia o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1. În acest caz, elementele relevante au constat în efectuarea a numeroase acte referitoare la posesie de către strămoșii reclamanților pe parcursul mai multor decenii (inclusiv plata impozitelor pe proprietate și a impozitelor locale și a impozitelor pe succesiune), în lipsa oricăror acte referitoare la posesie efectuate de mănăstire sau a înregistrării creanțelor sale asupra proprietății în litigiu (*ibid.*).

233. În sfârșit, în cauza *Dabić împotriva Croației*, 2021, pct. 53-59, daunele aduse casei reclamantului și jefuirea acesteia au avut loc în contextul returnării refugiaților și a persoanelor strămutate, caz în care ar putea reieși obligații specifice pentru stat de a preveni distrugerea sau jefuirea bunurilor contestate sau abandonate. Curtea a constatat că responsabilitatea pentru prejudiciul rezultat din deteriorarea și jefuirea casei reclamantului a fost nu numai a făptuitorului direct, ci și a statului, care inițial a confiscat și proprietatea. Având în vedere că instanțele naționale au considerat că statul nu este răspunzător pentru un astfel de prejudiciu și au respins acțiunea în despăgubire a reclamantului, statul nu și-a îndeplinit obligațiile pozitive care îi revin în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

2. Măsuri reparatorii

234. În ceea ce privește măsurile reparatorii pe care statul poate fi obligat să le asigure în anumite circumstanțe, Curtea a hotărât că acestea includ un mecanism juridic adecvat care trebuie să permită părții vătămate să își susțină în mod efectiv drepturile. Deși art. 1 din Protocolul nr. 1 nu conține cerințe procedurale explicite, existența unor obligații pozitive cu caracter procedural în temeiul acestei dispoziții a fost recunoscută de Curte atât în cauzele care implicau autoritățile statului (*Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 45; *Zehentner împotriva Austriei*, 2009, pct. 73), cât și în cauzele care implicau doar părți private.

235. Astfel, în cauzele care din cea de-a doua categorie, Curtea a hotărât că statele au obligația de a asigura proceduri judiciare care să ofere garanțiile procedurale necesare și, prin urmare, să permită instanțelor și tribunalelor locale să se pronunțe în mod efectiv și echitabil în privința oricăror litigii între persoane private [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 114; *Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei*, 2002, pct. 96; *Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei* (MC), 2007, pct. 83; *Freitag împotriva Germaniei*, 2007, pct. 54; *Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 79; *Plechanow împotriva Poloniei*, 2009, pct. 100; *Ucrainei-Tyumen împotriva Ucrainei*, 2007, pct. 51; *Antonopoulou împotriva Greciei* (dec.), 2021, pct. 57; *Nikolay Kostadinov împotriva Bulgariei*, pct. 54]. În cauze în care prejudiciul material a fost cauzat de o activitate periculoasă a unei persoane particulare, statul putea fie să formuleze o acțiune penală, fie una civilă sau administrativă (*Kurşun împotriva Turciei*, 2018, pct. 123-124).

236. Acest principiu este valabil cu atât mai mult atunci când este vorba despre un litigiu dintre stat și o persoană. În consecință, deficiențele grave în soluționarea unor astfel de litigii pot ridica o problemă în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Plechanow împotriva Poloniei*, 2009, pct. 100). De exemplu, în cauza *Dabić împotriva Croației*, 2021, pct. 55, Curtea a statuat că, atunci când autoritățile confiscă bunuri, acestea își asumă, de asemenea, o obligație de diligență cu privire la ele și sunt răspunzătoare pentru prejudiciul și/sau pierderea unor astfel de bunuri. În astfel de cazuri, prejudiciul real suferit nu ar trebui să fie mai mare decât ceea ce este inevitabil, pentru a fi compatibil cu articolul 1 din Protocolul nr. 1. În consecință, atunci când confiscă bunuri, autoritățile trebuie nu numai să ia măsurile rezonabile necesare pentru conservarea acestora, ci și legislația națională trebuie să prevadă

posibilitatea de a introduce o acțiune împotriva statului pentru repararea oricărui prejudiciu care rezultă din nepăstrarea bunurilor într-o stare relativ bună.

237. Răspunderea statului pentru neîndeplinirea obligației de a oferi o măsură reparatorie adecvată a fost constatată în contextul executării despăgubirilor stabilite printr-o hotărâre judecătorească: restituirea proprietății (*Păduraru împotriva României*, 2005, pct. 112); plata unei despăgubiri pentru expropriere (*Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei*, 2000, pct. 109- 111); executarea hotărârilor judecătorești de evacuare a chiriașilor și de expulzare din locuințe [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 4359; *Matheus împotriva Franței*, 2005, pct. 69- 71; *Lo Tufo împotriva Italiei*, 2005, pct. 53; *Prodan împotriva Republicii Moldova*, 2004, pct. 61], dar și în ceea ce privește compensația pentru condițiile de trai într-o tabără de primire a populației Harki (*Tamazount și alții împotriva Franței*, 2024, pct. 164). Responsabilitatea statului a fost invocată, de asemenea, în cauza*Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei*, 2020, pct. 57-58 și 62-64, în care guvernul elen nu a reușit să evacueze migranții și alte persoane care au preluat un hotel aparținând reclamanților, în pofida unei hotărâri judecătorești contrare.

3. Procedura de executare silită

238. Obligațiile pozitive ale statului au fost invocate în mod extensiv în cadrul procedurii de executare silită atât împotriva debitorilor de stat, cât și a debitorilor privați. Aceasta înseamnă, în special, că statele au obligația pozitivă de a organiza un sistem de executare a hotărârilor care să fie efectiv atât în drept, cât și în practică și să se asigure că procedurile prevăzute de legislație pentru executarea hotărârilor definitive sunt respectate fără întârzieri nejustificate (*Fuklev împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 91).

239. În cazul în care un reclamant se plânge cu privire la imposibilitatea de a executa o hotărâre în instanță în favoarea sa, amploarea obligațiilor statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 variază în funcție de măsura în care debitorul este statul sau o persoană fizică [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 183].

240. În cazul în care debitorul este statul, jurisprudența Curții insistă în mod normal ca statul să respecte hotărârea instanței respective, în totalitate și la timp [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Burdov împotriva Rusiei*, 2002, pct. 33-42]. Sarcina de a asigura executarea unei hotărâri împotriva statului revine în primul rând autorităților statului, începând cu data la care hotărârea devine obligatorie și executorie [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2009, pct. 69].

241. Neasigurarea executării unei hotărâri definitive împotriva statului într-o cauză referitoare la pretenții materiale constituie în mod normal o încălcare atât a art. 6, cât și a art. 1 din Protocolul nr. 1. Art. 6 pct. 1 garantează oricărei persoane dreptul de a formula o pretenție cu privire la drepturile și obligațiile sale civile în fața unei instanțe; în acest fel, ia forma „dreptului la o instanță, din care dreptul de acces, adică dreptul de a iniția o procedură de natură civilă în fața instanței, constituie un aspect. Totuși, acest drept ar fi iluzoriu în cazul în care ordinea juridică internă a statului contractant ar permite ca o hotărâre definitivă, cu forță juridică obligatorie, să rămână inoperantă în detrimentul uneia dintre părți. Ar fi de neconceput ca art. 6 pct. 1 să descrie în detaliu garanțiile procedurale acordate părților în litigiu - proceduri echitabile, publice și rapide - fără a proteja executarea hotărârilor; a interpreta art. 6 ca fiind referitor exclusiv la accesul la o instanță și la desfășurarea procedurii ar putea conduce la situații incompatibile cu principiul statului de drept pe care statele contractante și-au asumat să-l respecte atunci când au ratificat Convenția. Executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță trebuie considerată parte integrantă a „procesului" în sensul art. 6 din Convenție (*Hornsby împotriva Greciei*, 1997, pct. 40; *Burdov împotriva Rusiei*, 2002, pct. 34).

242. O întârziere extrem de lungă în executarea unei hotărâri cu caracter obligatoriu poate, prin urmare, să încalce Convenția [*Immobiliare Saffi împotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 63; *Hornsby împotriva Greciei*, *Hornsby*, 1997, pct. 40; *De Luca împotriva Italiei*, 2013, pct. 66; *Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2009, pct. 65]. De exemplu, în cazul societăților deținute de stat, o întârziere de mai

puțin de un an la plata despăgubirilor stabilite prin hotărâre judecătorească este în principiu comptabilă cu Convenția, un termen mai lung fiind considerat *prima facie* nerezonabil (*Kuzhelev și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct. 109- 110).

243. O autoritate a statului nu poate invoca lipsa fondurilor ca scuză pentru a nu achita datoria stabilită printr-o hotărâre judecătorească. Desigur, o întârziere în executarea unei hotărâri poate fi justificată în împrejurări speciale. Cu toate acestea, întârzierea nu poate fi de natură să aducă atingere substanței dreptului protejat în temeiul art. 6 pct. 1 [*Immobiliare Saffiîmpotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 74]. În mod similar, complexitatea procedurii interne de executare sau a sistemului bugetar al statului nu poate scuti statul de obligația pe care o are în temeiul Convenției de a garanta oricărei persoane dreptul la executarea într-un termen rezonabil a unei hotărâri obligatorii și executorii [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, pct. 70; *Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, pct. 116].

244. O persoană care a obținut o hotărâre definitivă împotriva statului nu poate introduce o procedură de executare separată (*Metaxas împotriva Greciei*, 2004, pct. 19, și *Lizanets împotriva Ucrainei*, 2007, pct. 43; *Ivanov împotriva Ucrainei*, 2006, pct. 46). În astfel de cauze, autoritatea statului pârât care a fost notificată în mod corespunzător cu privire la hotărâre trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a o respecta sau pentru a o transmite unei alte autorități competente în vederea executării [*Burdov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2009, pct. 69]. Partea care a avut câștig de cauză poate fi obligată să întreprindă anumite demersuri procedurale pentru a-și recupera datoria stabilită prin hotărâre, fie în timpul executării voluntare a hotărârii de către stat, fie în timpul executării silite prin mijloace obligatorii (*Shvedov împotriva Rusiei*, 2005, pct. 32). În consecință, nu este nerezonabil ca autoritățile să solicite reclamantului să prezinte documente suplimentare, cum ar fi detalii bancare, pentru a permite sau pentru a accelera executarea unei hotărâri (*Kosmidis și Kosmidou împotriva Greciei*, 2007, pct. 24). Cu toate acestea, cerința privind cooperarea creditorului nu trebuie să depășească ceea ce este strict necesar și, în orice caz, nu exonerează autoritățile de obligația care le revine în temeiul Convenției de a acționa în timp util din oficiu.

245. De exemplu, în *Skórits împotriva Ungariei*, 2014, pct. 43-44, Curtea a hotărât că autoritățile au solicitat măsuri practice pentru a se asigura că hotărârile privind restituirea proprietății sunt executorii și neviciate de erori în registrul funciar și a constatat o încălcare a dreptului de proprietate, întrucât trecuseră 10 ani de la pronunțarea hotărârii înainte ca reclamantul să poată intra, în cele din urmă, în posesia terenului. În *Vitiello împotriva Italiei*, 2006, pct. 37, Curtea a constatat o încălcare a dreptului de proprietate întrucât autoritățile naționale nu au executat hotărârea unei instanțe interne de demolare a unei clădiri abuzive.

246. În contextul restituirii proprietăților, Curtea a solicitat statului să ia toate măsurile necesare pentru a asigura executarea deciziei pronunțate în favoarea reclamanților în cadrul termenului de prescripție, inclusiv mutarea unei biserici de pe terenul acestora (*Orlović și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei,* 2019, pct. 68-71; a se vedea infra, capitolul Restituirea proprietăților).

247. În *De Luca împotriva Italiei*, 2013, pct. 49-56, faptul că reclamantul nu a putut introduce o acțiune în executare împotriva unei autorități locale aflate în reorganizare judiciară pentru a recupera despăgubirile stabilite printr-o hotărâre judecătorească a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. Prin urmare, nici incapacitatea de plată a unei autorități publice, stabilită în mod legal, nu exonerează statul de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției.

248. Pentru a evalua dacă o societate urmează să fie considerată „organizație guvernamentală", statutul juridic al societății în temeiul dreptului intern nu este decisiv pentru determinarea răspunderii statului față de actele sau omisiunile societății. Într-adevăr, o societate trebuie să se bucure de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat, pentru ca statul să fie exonerat de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției pentru actele și omisiunile acesteia. Criteriile-cheie utilizate pentru a stabili dacă statul este răspunzător pentru astfel de datorii sunt următoarele: statutul juridic al societății (în temeiul dreptului public sau privat), natura activității sale (o funcție publică sau o activitate comercială obișnuită), contextul activității sale (precum un monopol sau o

activitate puternic reglementată), independența sa instituțională (amploarea dreptului de proprietate al statului) și independența sa operațională (amploarea supravegherii și controlului din partea statului) (a se vedea *Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 186-188, și trimiterile citate) (pentru detalii suplimentare, a se vedea infra, capitolul Societăți deținute de stat).

249. Atunci când debitorul este un actor privat, poziția este diferită, deoarece statul nu este, în general, direct răspunzător pentru datoriile actorilor privați, iar obligațiile sale în temeiul dispozițiilor Convenției se limitează la a furniza asistența necesară creditorului în executarea respectivelor hotărâri, de exemplu printr-un titlu executoriu sau o procedură de faliment [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Shestakov împotriva Rusiei* (dec.), 2002; *Krivonogova împotriva Rusiei* (dec.), 2004; *Kesyan împotriva Rusiei*, 2006, pct. 80].

250. Astfel, atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru a executa o hotărâre și nu fac acest lucru, inacțiunea lor poate, în anumite circumstanțe, să angajeze răspunderea statului în temeiul art. 6 § 1 din Convenție și al art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Scollo împotriva Italiei*, 1995, pct. 4; *Fuklev împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 84). Sarcina Curții în astfel de cauze este de a examina dacă măsurile aplicate de autorități au fost adecvate și suficiente și dacă au acționat cu diligență pentru a acorda asistență unui creditor în executarea unei hotărâri [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Fuklev împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 84].

251. Mai precis, statul are obligația, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, să acorde asistența necesară unui creditor pentru executarea unei hotărâri pronunțate de o instanță [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 90; *Fomenko și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2019, pct. 171]. De exemplu, în *Fuklev împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 92, Curtea a constatat că nerespectarea de către executorii judecătorești a obligației de a acționa pentru o perioadă de peste 4 ani sau de a controla efectiv procedura de executare silită în caz de faliment a constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr.1. În *Fomenko și alții împotriva Rusiei* ((dec.), 2019, pct. 181-195, în care întârzierile la executare au fost de până la 12 ani, Curtea a considerat - având în vedere complexitatea procedurilor de executare, numărul reclamanților, valoarea totală a datoriei care trebuia recuperată, atitudinea societății comerciale debitoare și informațiile disponibile privind activitățile executorilor judecătorești - că efectul global al măsurilor aplicate de executorii judecătorești a fost compatibil cu cerințele impuse statului atât de art. 6 § 1 din Convenție, cât și de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În cazul în care legislația națională în materie de insolvență consideră creanțele profesionale ale angajaților acumulate în cursul anului anterior deschiderii procedurii de insolvență ca fiind creanțe prioritare, în timp ce creanțele care nu intră sub incidența perioadei de referință de un an nu au un rang prioritar, Curtea a făcut trimitere la legislația OIM și a constatat că acordul era corespunzător [*Acar și alții împotriva Turciei* (dec.), 2017, pct. 34].

252. Neexecutarea unei hotărâri împotriva unui debitor privat din cauza situației materiale precare a debitorului nu poate face statul răspunzător decât dacă și în măsura în care acest fapt este imputabil autorităților interne, de exemplu, din cauza erorilor sau întârzierilor în executarea hotărârii [*Omasta împotriva Slovaciei* (dec.), 2002; *Vrtar împotriva Croației*, 2016, pct. 96).

253. Pe de altă parte, a fost constatată o încălcare într-o cauză în care autoritățile interne au procedat la vânzarea părții din proprietate a reclamantului după ce acesta achitase integral datoria, exclusiv pentru a recupera costurile procedurii de executare (*Mindek împotriva Croației*, 2016, pct. 79-87) sau într-o cauză în care o casă a fost vândută în cadrul procedurii de executare la o treime din valoarea sa (*Ljaskaj împotriva Croației*, 2016, pct. 62-70). În mod similar, vânzarea unei locuințe și evacuarea reclamantului în cadrul unei proceduri fiscale de executare în măsura în care impozitul neachitat reprezenta doar o fracțiune din valoarea casei și în lipsa unei comunicări între diferitele autorități fiscale implicate în diversele părți ale procedurii care vizau executarea ordinului împotriva reclamantului a fost considerată încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Rousk împotriva Suediei*, 2013, pct. 119-127).

D. Relația dintre art. 1 din Protocolul nr. 1 și alte articole din Convenție

254. Problemele care apar în legătură cu dreptul la respectarea „bunurilor” pot avea legătură, de asemenea, cu alte articole din Convenție.

1. Art. 2[1]

255. În *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 136-137, în care o explozie de gaz metan la un depozit de deșeuri a avut ca rezultat o alunecare de teren care a acoperit locuința reclamantului ducând la decesul a nouă dintre rudele sale apropiate, Curtea nu a făcut o diferență între obligațiile pozitive ale statelor membre în temeiul art. 2 și al art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește caracterul adecvat al măsurilor de prevenire și de remediere a situației.

256. În cauza *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct. 174, 214, 220, Curtea a concluzionat că, din momentul în care Federația Rusă a exercitat un „control efectiv”, în sensul jurisprudenței Curții, asupra teritoriilor Osetiei de Sud și a „zonei tampon” după încetarea comportamentului activ al ostilităților, Federația Rusă era, de asemenea, responsabilă de acțiunile forțelor din Osetia de Sud, inclusiv ale unei serii de miliții neregulamentare, pe teritoriile respective, fără a fi necesar să se facă dovada unui „control detaliat” al fiecăreia dintre aceste acțiuni. Curtea dispunea de suficiente elemente de probă care să îi permită să concluzioneze dincolo de orice îndoială rezonabilă că a existat o practică administrativă contrară articolelor 2 și 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește uciderea civililor și incendierea și jefuirea caselor din satele georgiene din Osetia de Sud și din „zona tampon”.

2. Art. 3

257. În *Pančenko împotriva Letoniei* (dec.), 2009, în care reclamanta s-a plâns de problemele sale socio- economice în general, Curtea a reamintit că drepturile socio-economice nu sunt garantate de Convenție, ca atare. Cu toate acestea, nu a exclus posibilitatea ca, atunci când condițiile de viață ale unui reclamant au atins un nivel minim de gravitate, această situație poate constitui tratament contrar art. 3.

258. În cauza *Budina împotriva Rusiei* (dec.), 2009, în care reclamanta s-a plâns că pensia sa era prea mică pentru a-i permite să supraviețuiască, Curtea nu a exclus posibilitatea ca răspunderea statului să fie angajată în temeiul art. 3 în ceea ce privește modul în care a fost tratată, în măsura în care reclamanta, care depindea în totalitate de sprijinul statului, se lupta cu indiferența oficială într-o situație de lipsuri grave sau care era incompatibilă cu demnitatea umană. Curtea a considerat că o astfel de plângere nu era, în sine, incompatibilă *ratione materiae* cu dispozițiile Convenției și a examinat situația economică a reclamantei, inclusiv valoarea pensiei pentru limită de vârstă plătite de stat, în ansamblul său, în temeiul art. 3, pentru a stabili dacă situația acesteia era de natură să intre sub incidența interdicției de a aplica un tratament degradant. Curtea a considerat că nu acesta era cazul în speță.

259. Pe lângă constatarea unei încălcări a articolului 1 din Protocolul nr. 1 coroborat cu articolul 2 (a se vedea mai sus), Curtea a concluzionat, în cauza *Georgia împotriva Rusiei (II)* (MC), 2021, pct. 220, având în vedere gravitatea abuzurilor comise care ar putea fi calificate drept „tratamente inumane și degradante” din cauza sentimentelor de angoasă și de suferință suferite de victimele care, în plus, au fost vizate ca grup etnic, că această practică administrativă era, de asemenea, contrară articolului 3 din Convenție.

1. A se vedea *Ghid privind art. 2 (Dreptul la viață)*.

3. Art. 4[2]

260. Alegerea oferită unui deținut între a presta muncă remunerată sau muncă neremunerată, dar care îi dădea dreptul la reducerea pedepsei nu a constituit o încălcare a art. 4 din Convenție [*Floroiu împotriva României* (dec.), 2013, pct. 35-38]. Munca obligatorie prestată de un deținut fără a fi afiliat la sistemul de pensii pentru limită de vârstă este considerată „muncă care trebuie efectuată în condiții normale de detenție", în sensul art. 4 § 3 lit. a) din Convenție [*Stummer împotriva Austriei* (MC),2011, pct. 132].

261. De asemenea, munca neremunerată prestată de un deținut poate fi considerată „activitate care trebuie desfășurată în cursul normal al detenției" (*Zhelyazkov împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 36). Cu toate acestea, Curtea a observat evoluțiile în ceea ce privește atitudinile față de munca neremunerată a deținuților, în special în Normele penitenciare europene din 1987 și 2006, care impun o remunerare echitabilă a muncii deținuților – cu normele din 2006 care au adăugat „în toate cazurile" – ceea ce reflectă o tendință în evoluție. Cu toate acestea, reclamantul prestase muncă înainte de adoptarea normelor din 2006 și pentru o perioadă scurtă de timp (*idem*, pct. 36).

4. Art. 6[3]

262. Procedurile interne în ceea ce privește ingerințele în dreptul de proprietate sau cu privire la protecția acestuia ridică adesea probleme în temeiul art. 6 pct. 1. Într-adevăr, dreptul de proprietate este în mod evident un drept cu caracter material, iar deciziile luate de stat privind exproprierea sau reglementarea folosinței bunurilor private sau care afectează în alt fel dreptul de proprietate sau alte drepturi patrimoniale au fost considerate ca făcând obiectul dreptului la un proces echitabil (*British-American Tobacco Company Ltd împotriva Țărilor de Jos*, 1995, pct. 67 – cerere de brevet; *Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct. 43 – confiscare). În plus, executarea hotărârilor constituie o parte integrantă a „procesului" în sensul art. 6 (a se vedea supra, subcapitolul Procedura de executare silită).

263. Cu toate acestea, de cele mai multe ori, în cauzele în care procedurile civile privind un drept de proprietate au durat o perioadă excesiv de lungă, acest fapt este suficient pentru ca Curtea să constate o încălcare a art. 6 din Convenție. În măsura în care reclamantul a susținut că durata procedurii în sine a constituit un obstacol continuu în calea dreptului său de proprietate, Curtea a hotărât că nu este necesar să se examineze durata procedurii în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Zanghì împotriva Italiei*, 1991, pct. 23) sau că problema este ridicată prematur (*Beller împotriva Poloniei*, 2005, pct. 74). În contextul „unei locuințe sociale închiriate" (FR. „bail social"), Curtea a constatat că, neluând, timp de mai mulți ani, măsurile necesare pentru a respecta decizia care dispunea renovarea locuinței reclamantei, autoritățile franceze au privat art. 6 pct. 1 de orice efect util (*Tchokontio Happi împotriva Franței*, 2015, pct. 52).

264. Cu toate acestea, în cauze care priveau proceduri excesiv de lungi ca durată, Curtea a constatat că durata lor prelungită (*Kunić împotriva Croației*, 2007, pct. 67*; Machardîmpotriva Franței* 2006, pct. 15) sau alte măsuri care au contribuit la întârzieri [*Immobiliare Saffiîmpotriva Italiei* (MC), 1999, pct. 59] au avut, de asemenea, un impact direct asupra dreptului reclamanților la respectarea „bunurilor" lor. În cea din urmă cauză, Curtea a constatat, de asemenea, că societatea reclamantă a fost privată de dreptul său, în temeiul art. 6, ca litigiul cu chiriașul său să fie soluționat de o instanță (*ibid.*, pct. 74).

265. În cauzele în care Curtea constată o încălcare a art. 6 din cauza lipsei de acces la o instanță, iar reclamantul contestă rezultatul pe fond al cauzei și în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea consideră, în general, că nu poate să speculeze cu privire la situația în care s-ar fi aflat dacă reclamantul ar fi avut acces efectiv la o instanță. Prin urmare, nu este necesar să se pronunțe dacă reclamantul avea sau nu un bun în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 și, în consecință, în privința capetelor de cerere întemeiate pe acest articol *(Biserica Catolică din Canea împotriva Greciei*, 1997, pct. 50; *Glod împotriva*

2. A se vedea *Ghid privind art. 4 (Interzicerea sclaviei și a muncii forțate)*.
3. A se vedea ghidurile privind art. 6 (Dreptul la un proces echitabil): *aspectul civil* și *apectul penal*.

României, 2003, pct. 46; *Albina împotriva României*, 2005, pct. 43; *Lungoci împotriva României*, 2006, pct. 48; *Yanakiev împotriva Bulgariei*, 2006, pct. 82). Cu toate acestea, în *Zehentner împotriva Austriei*, 2009, pct. 82, care privea vânzarea silită a apartamentului reclamantei, Curtea a constatat o încălcare în temeiul art. 8 și al art. 1 din Protocolul nr. 1 din cauza garanțiilor procedurale inadecvate oferite reclamantei, care nu avea capacitate judiciară, și a constatat că nu se ridica nicio problemă separată în temeiul art. 6.

266. Adoptarea unei noi legi cu efect retroactiv care să reglementeze situația contestată în timp ce procedura privind dreptul patrimonial al reclamantului este pendinte poate constitui o încălcare atât a art. 6, cât și a art. 1 din Protocolul nr. 1, atunci când adoptarea legii nu era justificată de motive imperative de interes general și impunea reclamantei o sarcină excesivă (*Caligiuri și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 33).

267. În cazul în care un reclamant se plânge de neexecutarea unei hotărâri definitive pronunțate în favoarea sa, intră în joc obligațiile statului atât în temeiul art. 6, cât și al art. 1 din Protocolul nr. 1. Atunci când autoritățile sunt obligate să acționeze pentru executarea unei hotărâri și nu fac acest lucru, inacțiunea lor poate, în anumite circumstanțe, să angajeze răspunderea statului atât în temeiul art. 6, cât și și al art. 1 din Protocolul nr. 1[*Fuklev împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 86 și 92-93; *Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 183].

268. Anularea printr-o cale de atac a unei hotărâri cu caracter obligatoriu și executoriu prin care se acordă despăgubiri reclamantului, în lipsa unor circumstanțe excepționale, încalcă principiul caracterului definitiv al hotărârilor și încalcă art. 6 pct. 1 și art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Davydov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 37-39). Cu toate acestea, considerentele legate de „securitatea juridică" nu trebuie să descurajeze statul să corecteze anumite erori flagrante comise în administrarea justiției (*Lenskaya împotriva Rusiei*, 2009, pct. 41). Aceste circumstanțe excepționale apar numai în cazul în care procedurile inițiale au fost afectate de o eroare atât de gravă încât să devină fundamental inechitabile, precum în cazul în care, în lipsa culpei unui terț care nu a fost parte la procedură, instanța internă a pronunțat o hotărâre prin care i-au fost afectate în mod direct drepturile. Anularea unei decizii definitive în astfel de circumstanțe nu a condus la o încălcare a Convenției (*Protsenko împotriva Rusiei*, 2008, pct. 30-34). În mod similar, anularea unei hotărâri definitive care viza remedierea unei erori judiciare grave în cadrul procedurii penale (*Giuran împotriva României*, 2011, pct. 41) a fost considerată ca realizând un echilibru corect între interesele concurente ale caracterului definitiv și al înfăptuirii justiției, sau într- o cauză în care unui reclamant i s-a restituit integral proprietatea, în pofida faptului că mai multe persoane aveau dreptul la aceasta (*Vikentijevik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, 2014, pct. 70).

269. În anumite cauze au fost analizate de către Curte, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, aspecte legate de cheltuielile aferente procedurilor judiciare. Regula potrivit căreia „partea care cade în pretenții plătește" în contextul procedurii civile nu poate fi considerată în sine ca fiind contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Klauz împotriva Croației*, 2013, pct. 82 și 84), întrucât scopul său este acela de a evita litigiile nefondate și cheltuielile nejustificat de ridicate, descurajând potențialii reclamanți să introducă acțiuni neîntemeiate fără a suporta consecințele. Această opinie nu este afectată de faptul că normele respective se aplică și procedurilor civile la care statul este parte (*Cindrić și Bešlić împotriva Croației*, 2016, pct. 96 și 107-109, pentru criteriile jurisprudențiale relevante atunci când se evaluează dacă impunerea taxelor judiciare a impus o sarcină excesivă reclamantului; *Bursać și alții împotriva Croației*, 2022, pct. 81, 95 și 100-101, în contextul specific al crimelor de război).

270. Într-o cauză în care reclamanții au solicitat despăgubiri pentru expropriere și au câștigat în parte cauza, dar suma primită a trebuit să fie plătită integral celeilalte părți pentru a-și acoperi cheltuielile de judecată, Curtea a constatat o încălcare. Curtea a observat că nici comportamentul reclamanților, nici activitatea procedurală inițiată nu puteau justifica taxele judiciare atât de ridicate încât să conducă la lipsa totală a despăgubirilor pentru expropriere. Astfel, reclamanții au fost obligați să suporte o sarcină excesivă (*Perdigão împotriva Portugaliei* (MC), 2010, pct. 78). În *Musa Tarhan împotriva*

Turciei, 2018, pct. 86, în care reclamantul a fost obligat să suporte cheltuielile de judecată ale părții adverse în cadrul procedurii de expropriere, ceea ce a redus în mod substanțial aloarea compensației, s-a constatat, de asemenea, că sarcina suportată de reclamant a fost excesivă). De asemenea, în cauza *National Movement Ekoglasnost împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 83, decizia instanței naționale de a acorda costuri pentru onorariile avocatului părții adverse, fără a furniza motive suficiente și relevante pentru a se asigura că aceste onorarii sunt într-adevăr echitabile și justificate, astfel cum prevede dreptul intern, a reprezentat o neechilibrare adecvată a diferitelor interese în cauză și, prin urmare, a constituit o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1. Refuzul de rambursare a cheltuielilor de judecată de către un procuror în urma unei acțiuni civile introdusă de parchet împotriva unui terț a fost considerat că încălcă art. 6 din Convenție (*Stankiewicz împotriva Poloniei*, 2006, pct. 65-76). În cauza *Čolić împotriva Croației*, 2021, pct. 67-69, în pofida succesului reclamantului în obținerea de daune-interese împotriva unei persoane fizice care l-a agresat fizic, acesta a fost obligat la plata cheltuielilor de judecată ale pârâtului în cuantum mai mare decât despăgubirile acordate. Curtea a constatat că ingerința nu a fost proporțională [a se compara *Derbuc și Svečak împotriva Croației* (dec.), 2022, pct. 36-39, în care rambursarea cheltuielilor a fost dispusă în ceea ce privește părțile private și nu a fost considerată disproporționată nici în temeiul articolului 6, nici al articolului 1 din Protocolul nr. 1]. În cauza *Mandev și alții*, 2024, pct. 129-138, privind taxele judiciare excesive pentru introducerea de căi de atac și recursuri în casație împotriva hotărârilor de confiscare împotriva acestora, Curtea a constatat din nou că nivelul taxelor judiciare – care depășește în mod semnificativ venitul mediu anual național – este disproporționat în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1. De asemenea, Curtea a ținut seama în mod corespunzător de faptul că aceste taxe au fost plătite în cadrul procedurilor de confiscare și că reclamanții se confruntau, în calitate de adversar procedural, cu un organism de stat cu competențe extinse de investigare.

271. În plus, Curtea a statuat, de asemenea, că o normă potrivit căreia un participant la o procedură în fața instanței trebuie să suporte propriile cheltuieli de judecată, cu excepția cazului în care instanța decide altfel, nu ar putea fi considerată incompatibilă în sine cu articolul 6 pct. 1. Cu toate acestea, efectele aplicării normei în cauză trebuie să fie compatibile cu articolul 6 pct. 1 (*Dragan Kovačević împotriva Croației*, 2022, pct. 69; în ceea ce privește procedurile jurisdicționale constituționale inițiate de o persoană vulnerabilă).

272. S-a constat că art. 6, sub aspectul său penal, era aplicabil într-o cauză în care s-a pronunțat o hotărâre de demolare a unui imobil care fusese construit fără autorizație, dar fusese ulterior tolerat de autorități timp de 30 de ani. În special, măsura demolării a fost considerată o „sancțiune” în sensul Convenției (*Hamer împotriva Belgiei*, 2007, pct. 60).

5. Art. 7[4]

273. Confiscarea impusă reclamantelor pentru dezvoltarea ilegală a clădirilor a fost considerată o „sancțiune” în sensul art. 7 din Convenție, în pofida faptului că nu a fost pronunțată nicio condamnare penală împotriva societăților reclamante sau a reprezentanților acestora. În acest scop, Curtea s-a bazat pe faptul că confiscarea în cauză avea legătură cu o „infracțiune” întemeiată pe dispoziții legale generale, că nelegalitatea materială a dezvoltărilor fusese stabilită de instanțele penale; că sancțiunea prevăzută de dreptul italian urmărea, în principal, să descurajeze, prin sancțiune, încălcări ulterioare ale condițiilor legale; că legea încadra confiscarea pentru dezvoltarea ilegală a clădirilor printre sancțiunile penale; și, în sfârșit, că sancțiunea era una de o anumită gravitate [*Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei* (dec.), 2007]. Aceleași criterii au fost aplicate în cauza *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), 2018, pct.- 234, și s-a constatat că art. 7 era aplicabil.

274. În cauza *Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, 2009, instanța internă ia achitat pe reprezentanții societăților reclamante pe motiv că au săvârșit o eroare inevitabilă și justificabilă în interpretarea autorizației de urbanism acordate. În sensul art. 7, cadrul legislativ aplicabil nu permitea inculpatului

4. A se vedea *Ghid privind art. 7 (Nicio pedeapsă fără lege)*.

să cunoască sensul și domeniul de aplicare al dreptului penal care, prin urmare, prezenta deficiențe. În consecință, confiscarea proprietăților dispusă de instanța penală nu era prevăzută de lege în sensul art. 7 și a constituit o sancțiune arbitrară. Pentru același motiv, confiscarea a încălcat și art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei*, 2009, pct. 111-118 și 136-142). O concluzie similară a fost pronunțată într-o cauză în care proprietățile și clădirile au fost confiscate, deși procedura penală împotriva proprietarului a fost suspendată ca urmare a intervenției prescripției (*Varvara împotriva Italiei*, 2013, pct. 72).

275. În cauza *G.I.E.M.*În *G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), 2018, confiscarea a fost aplicată automat în cazul construcției ilegale a clădirilor, astfel cum prevedea legislația italiană. Curtea a evaluat proporționalitatea ingerinței în raport cu mai mulți factori, care au inclus gradul de vinovăție sau de neglijență din partea reclamantelor sau, cel puțin, relația dintre comportamentul lor și infracțiunea în cauză. Importanța garanțiilor procedurale a fost, de asemenea, subliniată în acest sens, întrucât procedurile judiciare referitoare la dreptul la respectarea „bunurilor" trebuie să ofere unei persoane o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților competente pentru a contesta în mod eficient măsurile care constituie o ingerință asupra drepturilor garantate de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*ibid.*, pct. 301-303).

276. În cauza *Ulemek împotriva Serbiei* (dec.), 2021, reclamantul a fost condamnat pentru o serie de infracțiuni grave. Ulterior, în conformitate cu Legea din 2008 privind sechestrarea și confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni, i s-a solicitat să renunțe la casa pe care o cumpărase din fonduri ilicite în 1998. Instanțele naționale au motivat că confiscarea bunurilor provenite din săvârșirea de infracțiuni nu era nici o sancțiune penală, nici de natură penală, astfel încât interdicția retroactivității dreptului penal nu era aplicabilă. Curtea a reamintit că cerința „legalității" nu ar putea fi interpretată în mod normal ca împiedicând legiuitorul să controleze utilizarea bunurilor sau să interfereze în alt mod cu drepturile pecuniare prin intermediul unor noi dispoziții retroactive care reglementează situații de fapt sau raporturi juridice continue. Prin urmare, confiscarea bunurilor reclamantului a fost în deplină conformitate cu cerința „legalității" prevăzută la articolul 1 din Protocolul nr. 1 (*ibid.*, pct. 64). Curtea a concluzionat, de asemenea, că ordonanța de confiscare împotriva reclamantului nu echivala cu o „pedeapsă" în sensul articolului 7 § 1 a doua teză din Convenție și că, prin urmare, articolul 7 nu era aplicabil în cauză (*ibid.*, pct. 56-57).

6. Art. 8[5]

277. O serie de cauze legate atât de art. 8 din Convenție, cât și de art. 1 din Protocolul nr. 1 se referă la drepturi locative. Poate exista o suprapunere semnificativă între conceptul de „domiciliu" și cel de „bun" în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, dar existența unui „domiciliu" nu depinde de existența unui drept sau a unui interes legat de un bun imobil (*Surugiu împotriva României*, 2004, pct. 63). O persoană poate avea un drept de proprietate asupra unei anumite clădiri sau unui anumit teren în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 fără a avea suficiente legături cu bunul respectiv pentru ca acesta să constituie „domiciliul" său în sensul art. 8 (*Khamidov împotriva Rusiei*, 2007, pct. 128).

278. Ingerința în dreptul reclamantului la propriul domiciliu poate încălca art. 8. 8. Curtea a adoptat o interpretare largă a noțiunii de domiciliu [*Gillow împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 46; *Larkos împotrivaCiprului* (MC), 1999, pct. 30-32; *Akdivar și alții împotriva Turciei* (MC), 1996, pct. 88]. Același lucru este valabil și în ceea ce privește spațiile comerciale și birourile avocaților (*Niemietz împotriva Germaniei*, 1992, pct. 29-33).

279. În *Larkos împotriva Ciprului* (MC), 1999, pct. 30-32, Curtea a examinat capătului de cerere al reclamantului privind anularea contractului său de închiriere încheiat cu statul cipriot în temeiul art. 8 coroborat cu art. 14 din Convenție. Curtea a considerat că reclamantul, funcționar public al cărui contract de închiriere avea multe caracteristici de închiriere obișnuită a unui bun, a făcut obiectul unei

5. A se vedea *Ghid privind art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie)*.

discriminări în raport cu chiriașii privați. Având în vedere aceste concluzii, nu a fost necesară examinarea separată a capătului de cerere în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

280. *Karner împotriva Austriei*, 2003, este o cauză importantă cu privire la dreptul locativ în temeiul art. 14 coroborat cu art. 8 din Convenție. Aceasta privește succesiunea unui contract de închiriere, în contextul unei relații homosexuale. Reamintind faptul că diferențele bazate pe orientarea sexuală impun motive deosebit de grave ca justificare, Curtea a constatat că trebuie să se demonstreze, de asemenea, că este necesar să se excludă cuplurile homosexuale din domeniul de aplicare al legislației în vederea atingerii obiectivului de protecție a unității familiale tradiționale. S-a constatat o încălcare (*ibid.*, pct. 38-42). O concluzie similară a fost încheiată în *Kozak împotriva Poloniei*, 2010, pct. 98- 99, în ceea ce privește un partener de același sex care locuiește în concubinaj (a se compara, pentru evoluția jurisprudenței, *S. împotriva Regatului Unit*, decizie a Comisiei, 1986, a se vedea „Închirierea și controlul chiriilor").

281. *Rousk împotriva Suediei*, 2013, pct. 115-127, vânzarea silită a casei reclamantului pentru a se asigura plata impozitelor datorate statului și evacuarea ulterioară au reprezentat o încălcare atât a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 8, întrucât interesele proprietarului nu fuseseră protejate în mod adecvat. Dimpotrivă, în *Vaskrsić împotriva Sloveniei*, 2017, pct. 87, în care casa reclamantului a fost vândută la licitație publică pentru executarea unei creanțe inițiale de 124 EUR întrucât constituit o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție. În ceea ce privește, mai general, reconcilierea dreptului la respectarea domiciliului cu vânzarea forțată a unei case în vederea plății datoriilor, a se vedea *Vrzić împotriva Croației*, 2016, pct. 63-68.

282. În *Gladysheva împotriva Rusiei*, 2011, pct. 93, Curtea a constatat o încălcare a acelorași dispoziții din cauza faptului că autoritățile interne nu au evaluat proporționalitatea măsurii contestate atunci când au evacuat un cumpărător de bună-credință dintr-un apartament achiziționat în mod fraudulos de către fostul proprietar. A precizat, de asemenea, că marja de apreciere a statului în ceea ce privește aspectele legate de drepturile locative este mai restrânsă în ceea ce privește drepturile prevăzute la art. 8 în comparație cu cele protejate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, ținând seama de importanța centrală a art. 8 pentru identitatea, voința personală, integritatea fizică și morală a persoanei, de menținerea relațiilor cu alte persoane și de existența unui loc stabil și sigur în comunitate (*Connors împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 81-84; *Orlić împotriva Croației*, 2011, pct. 63-70). O evaluare individualizată a proporționalității este, de asemenea, necesară în cazul riscului de pierdere a domiciliului reclamantului, în pofida faptului că, în temeiul dreptului intern, dreptul său de proprietate prin ocupațiune nu mai există (*Ćosić împotriva Croației*, 2009, pct. 21-23), și pierderea iminentă a locuinței în urma unei hotărâri de demolare, pe motiv că a fost construită cu bună-știință cu încălcarea normelor de urbanism (*Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 53).

283. În *Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei*, 2014, pct. 205-211 și 272-275, reformele în domeniul drepturilor locative care au urmat trecerii la economia de piață și care au avut ca rezultat privarea reclamanților de protecția închirierilor de imobile au fost examinate atât în temeiul art. 8, cât și al art. 1 din Protocolul nr. 1. Curtea a hotărât că, deși privarea de o închiriere protejată a constituit o ingerință în dreptul la respectarea domiciliului, în cauza de față nu a fost încălcat art. 8, dat fiind faptul că măsura era proporțională cu obiectivele legitime urmărite. Aceleași considerații au determinat Curtea să concluzioneze că nici art. 1 din Protocolul nr. 1 nu a fost încălcat. În mod similar, în *Sorić împotriva Croației* (dec.), 2000, Curtea a hotărât că, în temeiul reformelor în domeniul drepturilor locative, poziția reclamantei de locatar continua să fie puternic protejată. Cu toate acestea, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garanta dreptul de a achiziționa orice proprietate, ci numai dreptul la respectarea bunului existent. În *Galović împotriva Croației* (dec.), 2021, pct. 65], Curtea a respins, de asemenea, capătul de cerere formulat în temeiul art. 8 de către fosta chiriașă a unei locuințe speciale care fusese evacuată de către proprietar, întrucât avea la dispoziție o altă locuință pentru aceasta. În cauza *Grozdanić și Gršković-Grozdanić împotriva Croației*, 2021, pct. 109 și 115-120, Curtea a statuat că decizia instanței naționale de a invalida contractul de vânzare pe baza unei inversări pur procedurale a jurisprudenței, fără a modifica condițiile de drept material pentru rezilierea contractului de închiriere protejat în mod

special, nu era imprevizibilă și că impunerea obligației chiriașilor de a-și demonstra intenția de a continua să utilizeze apartamentele care le-au fost atribuite prin inițierea procedurilor relevante împotriva terților care ocupă apartamentele nu era disproporționată, în special pe timp de război în care un număr mare de persoane erau strămutate.

284. În același sens, în *Zrilić împotriva Croației*, 2013, pct. 71, Curtea a hotărât că hotărârea judecătorească de partaj a casei pe care reclamanta o achiziționase, împreună cu fostul său soț, în urma unei licitații publice nu a încălcat art. 8 și, prin urmare, nu era necesară nicio verificare suplimentară pentru a constata lipsa unei încălcări, inclusiv în ceea ce privește art. 1 din Protocolul nr. 1.

285. În *Cvijetić împotriva Croației*, 2004, pct. 51, în care reclamanta nu a putut să își evacueze fostul soț din apartamentul care constituia locuința acesteia, a fost constatată o încălcare a art. 6 și art. 8 ca urmare a procedurii de executare prelungite. Nu a fost necesară o examinare separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

286. Art. 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează dreptul la respectarea „bunurilor” într-un mediu plăcut (a se vedea *Flamenbaum și alții împotriva Franței*, 2012, pct. 184, care privea extinderea pistei aeroportuare și în temeiul art. 8). În plus, întrucât reclamanții nu au stabilit dacă și în ce măsură extinderea pistei afectase valoarea bunurilor lor, Curtea nu a constatat nicio încălcare a drepturilor în temeiul dispoziției menționate (*ibid.*, pct. 188-190).

287. În cauzele în care Curtea a constatat o încălcare a art. 8 ca urmare a zgomotelor nocturne cauzate de un bar (*Udovičić împotriva Croației*, 2014, pct. 159), sau în lipsa unui răspuns efectiv din partea autorităților la plângerile privind încălcările grave și repetitive ale vecinătății (*Surugiu împotriva României*, 2004, pct. 67-69), a decis că nu era necesar să examineze dacă, în acest caz, a avut loc o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

288. În sfârșit, art. 8 și art. 1 din Protocolul nr. 1 se aplică în cazul distrugerii locuinței unei persoane. În *Selçuk și Asker împotriva Turciei*, 1998, pct. 77, Curtea a ținut seama de modul deliberat în care forțele de securitate au distrus locuințele reclamanților și a constatat o încălcare a art. 3 și art. 8 și a art. 1 din Protocolul nr. 1. Pentru mai multe detalii, a se vedea infra, capitolul Închirieri și controlul chiriilor.

289. În sfârșit, cauza *Beeler împotriva Elveției* (MC), 2022, pct. 50-74 și 93-116, privea tratamentul discriminatoriu al unui văduv, care asigura îngrijirea cu normă întreagă a copiilor săi, prin suspendarea pensiei sale de urmaș atunci când cel mai mic copil ajungea la vârsta adultă, în timp ce văduvele continuau să primească o astfel de pensie. Curtea a subliniat că, în marea majoritate a cazurilor în care s-a pronunțat cu privire la o presupusă discriminare în domeniul dreptului la prestații de asistență socială, și-a concentrat analiza pe articolul 1 din Protocolul nr. 1 și nu pe articolul 8. Întemeindu-se pe cauza *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC) (pct. 74-70 și 86-89), Curtea a constatat că jurisprudența sa a fost suficient de stabilă pentru a oferi o definiție clară a pragului necesar pentru aplicabilitatea articolului 1 din Protocolul nr. 1.

290. Curtea a afirmat că situația a fost mai puțin clară în temeiul articolului 8 în domeniul prestațiilor sociale și a clarificat principiile aplicabile. În speță, Curtea a constatat, pe de o parte, că pensia în cauză urmărea să promoveze viața de familie permițând unui părinte supraviețuitor să aibă grijă de copii fără a fi nevoit să muncească și, pe de altă parte, că primirea pensiei a afectat în mod necesar modul în care a fost organizată viața de familie a reclamantului în perioada relevantă. Prin urmare, situația de fapt din cauză se încadra în domeniul de aplicare al articolului 8, făcând aplicabil articolul 14 din Convenție. Curtea a constatat o încălcare a art. 14 coroborat cu art. 8 din Convenție.

7. Art. 10

291. În *Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 59 și 63, reclamantul s-a plâns de confiscarea matriței și a sutelor de copii ale Micului manual roșu, precum și de confiscarea și distrugerea ulterioară

a acestora în urma deciziei interne. Curtea a constatat că scopul confiscării a fost „protejarea moralei", astfel cum a fost înțeleasă de autoritățile britanice competente în exercitarea puterii lor de apreciere. Pierderea și distrugerea manualului l-au privat în mod permanent pe reclamant de dreptul de proprietate asupra anumitor „bunuri". Cu toate acestea, aceste măsuri erau autorizate de art. 1 paragraful al doilea din Protocolul nr. 1, interpretat în lumina principiului de drept, comun statelor contractante, în temeiul căruia articolele a căror utilizare este considerată, în mod legal, ilicită și periculoasă pentru interesul general, se confiscă în vederea distrugerii. Prin urmare, nu a existat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 sau a art. 10 din Convenție.

292. În *Öztürk împotriva Turciei* (MC), 1999, pct. 76, Curtea a hotărât că confiscarea și distrugerea copiilor unei cărți publicate de editorul reclamant reprezintă doar un aspect al condamnării sale pentru propagandă separatistă (care trebuia să fie luată în considerare în temeiul art. 10). Prin urmare, nu a fost necesar să examineze separat confiscarea în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

293. În *Ashby Donald și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 40, Curtea a constatat că, atunci când este vorba de o ingerință în dreptul la libertatea de exprimare, statele beneficiază de o marjă mai largă de apreciere în cazul în care măsura contestată vizează protejarea altor drepturi în temeiul Convenției, cum ar fi dreptul la respectarea bunurilor, în acest caz specific privind drepturile de autor (*Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei* (dec.), 2013).

8. Art. 11[6]

294. În *Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 85 și 117, în ceea ce privește afilierea automată a reclamanților, proprietari de terenuri cu o suprafață mai mică de 20 hectare și care se opuneau vânătorii, la asociații de vânători municipale sau intercomunale aprobate și transferul dreptului de vânătoare asupra terenurilor lor către aceste asociații, Curtea a constatat o încălcare atât a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 11 din Convenție.

9. Art. 13

295. Pentru ca art. 13 din Convenție să fie pus în discuție, reclamanții trebuie să aibă o pretenție „întemeiată". În cazul unui răspuns afirmativ, ar trebui să dispună de căi de atac efective și practice pentru a obține o decizie în privința pretenției și, dacă este cazul, pentru a obține reparații pentru prejudiciul suferit.

296. În *Iatridis împotriva Greciei* (MC), 1999, pct. 65, cu privire la faptul că autoritățile nu i-au restituit reclamantului cinematograful, Curtea a constatat că exista o diferență în natura intereselor protejate de art. 13 din Convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 1: primul oferă o salvgardare procedurală, și anume „dreptul la o cale de atac efectivă", în timp ce cerința procedurală inerentă celui din urmă este accesorie obiectivului mai larg al asigurării respectării dreptului la respectarea bunurilor. S-a constatat atât o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1, cât și a art. 13.

297. În mod similar, în *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), 2004, pct. 156-157, Curtea a constatat că a existat o încălcare a art. 13 din Convenție în ceea ce privește plângerea formulată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 privind caracterul efectiv al procedurilor administrative de despăgubire pentru distrugerea bunurilor de uz casnic în urma unei explozii de gaz metan dintr-un depozit de deșeuri. În schimb, în *Budayeva și alții împotriva Rusiei*, 2008, pct. 196-198, în care daunele s-au produs în mare măsură ca urmare a dezastrului natural, nu a fost constatată nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 13 coroborat cu respectivul articol, având în vedere că reclamanții au avut posibilitatea să depună cereri de acordare de despăgubiri și ca cererile să fie examinate de instanțele competente și statul a implementat măsuri prin intermediul regimului general de ajutor de urgență.

6. A se vedea *Ghid privind art. 11 (Libertatea de întrunire și de asociere)*.

298. În cauze care priveau controlul chiriilor, Curtea a constatat că acțiunea reparatorie constituțională a fost ineficientă în *Marshall și alții împotriva Maltei*, 2020, pct. 71-81, care privea plafonarea nivelurilor chiriei pentru proprietățile comerciale, având în vedere că nu s-a dispus evacuarea și nu s-au stabilit chirii mai mari pe viitor, și a concluzionat că a fost încălcat art. 13 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1. În *Cauchi împotriva Maltei*, 2021, pct. 52-55 și 58-64, reclamanta a introdus o acțiune reparatorie constituțională susținând că o ordonanță națională, care acorda chiriașilor dreptul de a păstra proprietatea asupra spațiilor în temeiul unui contract de închiriere, i-a impus efectiv, proprietarului, un raport de închiriere unilateral pe o perioadă nedeterminată, fără a-i permite să obțină o chirie echitabilă și adecvată. Curtea a constatat că reclamanta a fost obligată să suporte o sarcină disproporționată și că reparațiile oferite de instanța națională nu i-au oferit o satisfacție suficientă, echivalând astfel cu o încălcare a articolului 13 din Convenție și în coroborare cu articolul 1 din Protocolul nr. 1.

299. În cadrul restituirii proprietăților către proprietarii anteriori, *Driza împotriva Albaniei*, 2007, pct. 115-120, a fost constatată o încălcare a art. 13 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, din cauza lipsei unui sistem adecvat de restituire, în special a lipsei unor organe și proceduri

300. În sfârșit, în *Chiragov și alții împotriva Armeniei* (MC), 2015, pct. 213-215, și *Sargsyan împotriva Azerbaidjanului* (MC), *Sargsyan*, 2015, pct. 269-274, lipsa disponibilității unei căi de atac care să poată oferi măsuri reparatorii în ceea ce privește plângerile reclamanților referitoare la pierderea locuințelor și a proprietăților lor în timpul conflictului dintre Armeniei și Azerbaidjan în regiunea Nagorno-Karabah și oferirea unor perspective rezonabile de succes au condus, de asemenea, la o încălcare a art. 13 din Convenție.

10. Art. 14

301. Interzicerea discriminării în temeiul art. 14 poate fi invocată numai în legătură cu unul dintre celelalte drepturi materiale protejate de Convenție.

302. În cazurile prevăzute la articolul 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1, Curtea examinează dacă reclamanții s-au aflat într-o poziție similară sau analogă cu grupul de persoane cu care s-au comparat. Totuși, nu orice diferență de tratament va constitui o încălcare a art. 14. Statele se bucură de o anumită marjă de apreciere în a evalua dacă și în ce măsură diferențele în situații altfel similare justifică un tratament diferit. Sfera acestei marje variază în funcție de circumstanțe, obiectul cauzei și cadrul general. O marjă largă este, de obicei, permisă statului în temeiul Convenției în ceea ce privește măsurile generale de strategie economică sau socială, de exemplu (*Špoljar și Dječji Vrtić Pčelice împotriva Croației* (dec.), 2020, pct. 33-36).

303. Deși sfera de aplicare a puterilor statului în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 poate, în anumite cazuri, să fie largă, aceste puteri nu pot fi exercitate în mod discriminatoriu. În cazul în care reclamantului i s-a refuzat, integral sau parțial, un anumit activ pe baza unui motiv discriminatoriu prevăzut la articolul 14, criteriul relevant este dacă, în lipsa motivului discriminatoriu invocat de reclamant, acesta ar fi avut un drept, executoriu în temeiul dreptului intern, cu privire la activul în cauză *Fabris împotriva Franței* (MC), 2013, pct. 52; a se vedea și *Šaltinytė împotriva Lituaniei*, 2021, pct. 59, pentru prestațiile de asigurări sociale).

304. Discriminarea copiilor născuți în afara căsătoriei a fost în discuție în cauza inovatoare *Marckx împotriva Belgiei*, 1979, pct. 65. Curtea a hotărât că reclamanta, în calitatea sa de mamă necăsătorită, a fost discriminată în ceea ce privește dreptul de dispune în mod liber de bunurile sale în raport cu o mamă căsătorită. Nu s-a constatat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 în privința mamei, iar art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost considerat inaplicabil în privința fiicei.

305. În mod similar, în *Mazurek împotriva Franței*, 2000, pct. 54, o lege care reducea moștenirea copilului dintr-o relație adulterină a fost considerată ca discriminând în mod nejustificat copiii respectivi în exercitarea drepturilor lor de proprietate, deși „protecția familiei tradiționale” era

considerată un obiectiv legitim al statului [*Fabris împotriva Franței* (MC), 2013 , pct. 68-72; în ceea ce privește drepturile succesorale, a se vedea, de asemenea, *Burden împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 65, ; în ceea ce privește majorarea cuantumului pensiilor pentru nerezidenți, *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2010, pct. 90; în ceea ce privește dreptul la o pensie de urmaș al unei văduve căsătorite religios, *Şerife Yiğit împotriva Turciei* (MC), 2010, pct. 86].

306. Diferența de tratament suferită de reclamantă, în calitate de beneficiară a unui testament întocmit în conformitate cu Codul civil de un testator de religie musulmană, față de beneficiarul unui testament întocmit în conformitate cu Codul civil de un testator de religie nemusulmană nu a avut nicio justificare obiectivă și rezonabilă [*Molla Sali împotriva Greciei* (MC), 2018, pct. 161].

307. În schimb, în *Stummer împotriva Austriei* (MC), 2011, pct. 132-136, refuzul de a lua în calcul munca prestată în închisoare la calcularea pensiei nu a implicat nicio încălcare a art. 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea supra, în acest capitol, Art. 4). În plus, în cauza *P.C. împotriva Irlandei*, pct. 53-54 și 93, legislația a exclus posibilitatea ca reclamantul să primească o pensie pentru limită de vârstă în timp ce se afla în închisoare. Deși Curtea a constatat că articolul 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1 era aplicabil (a se vedea mai sus subcapitolul „Prestații de securitate socială/pensii" pentru constatările Curții cu privire la admisibilitatea plângerilor reclamantului numai în temeiul articolului 1 din Protocolul nr. 1), Curtea a statuat că nu a existat nicio încălcare a acestor dispoziții.

308. În *Chabauty împotriva Franței* (MC), 2012, pct. 47, faptul că proprietari de terenuri mici, spre deosebire de proprietarii de terenuri mari, nu au avut posibilitatea să-și retragă terenurile de sub controlul asociațiilor de vânători autorizate, din motive altele decât etice, nu a implicat nicio încălcare a art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1 [a se compara cu *Chassagnou și alții împotriva Franței* (MC), 1999, pct. 95].

309. Cauza *Guberina împotriva Croației*, 2016 a avut ca obiect refuzul scutirii de impozit pentru cumpărarea unei case după vânzarea unui apartament, în vederea îndeplinirii nevoilor unui copil cu handicap grav, pe motiv că apartamentul care fusese vândut îndeplinea nevoile familiei, fiind suficient de mare și echipat cu infrastructura necesară precum electricitate, încălzire etc. Autoritățile fiscale nu au luat în considerare situația gravă a familiei care îngrijea copilul într-un apartament fără lift. Reclamantul s-a plâns de faptul că modul de aplicare a legislației fiscale la situația sa familială a constituit o discriminare, având în vedere handicapul copilului său. S-a constatat, în esență, o încălcare din cauza nerespectării de către autorități a normelor și a obligațiilor mai generale legate de dizabilități care au condus la aplicarea unei abordări prea restrictive și mecanice în ceea ce privește interpretarea legislației fiscale, în detrimentul situației concrete a familiei (*ibid.*, pct. 98).

310. Cauza *J.D. și A împotriva Regatului Unit*, 2019, pct. 97 și 101-105, a avut ca obiect plângerea reclamantelor, ambele locuind în locuințe adaptate special, potrivit căreia noile norme privind alocația pentru locuință din sectorul locuințelor sociale (cunoscute sub numele de „taxa pe dormitor") constituiau o discriminare, date fiind situațiile lor speciale: prima reclamantă își îngrijea fiica cu dizabilități, iar cea de-a doua fusese victimă a violenței în familie și fusese inclusă în „Programul Sanctuar. Măsura conducea la o reducere a subvenției locative în cazul în care locatarii aveau mai multe dormitoare decât aveau dreptul, cu scopul de a-i stimula să se mute într-o locuință mai mică. Curtea a subliniat că, în afara contextului măsurilor tranzitorii menite să corecteze inegalitățile istorice, având în vedere necesitatea de a preveni discriminarea persoanelor cu dizabilități și de a încuraja participarea și integrarea lor deplină în societate, marja de apreciere de care se bucură statele atunci când stabilesc un tratament juridic diferit pentru persoanele cu dizabilități a fost redusă considerabil. A hotărât că, în cazul în care discriminarea pretinsă a avut la bază dizabilitățile și sexul și nu a rezultat dintr-o măsură tranzitorie desfășurată cu bună-credință pentru a corecta o inegalitate, erau necesare motive foarte importante pentru a justifica măsura contestată. Curtea a concluzionat că Programul Discreționar de Plăți Locative (PDPL), care compensa deficitul de chirie, i-a permis să constate că diferența de tratament în cazul primei reclamante era justificată. Situația nu era însă aceeași în cazul

celei de-a doua reclamante: aceasta făcea parte dintr-un alt program, al cărui scop era de a permite victimelor violenței în familie să rămână în locuințele lor, iar PDPL nu putea soluționa conflictul dintre acest scop și scopul taxei pe dormitor, care era acela de a o stimula pe reclamantă să se mute.

311. În *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), 2009, pct. 88, în care s-a făcut o diferență bazată pe cetățenie, a fost constatată o încălcare a art. 14 coroborat cu art. 1 din Protocolul nr. 1, având în vedere refuzul instanțelor letone de a acorda reclamantei o pensie pentru anii de activitate salariată în fosta Uniune Sovietică, înainte de 1991, pe motiv că nu avea cetățenie letonă. Ulterior, în cauza *Savickis și alții împotriva Letoniei* (MC), 2022, pct. 189-220, în care reclamanții erau în mod similar „non-cetățeni rezidenți permanenți", anii lor de serviciu militar în alte republici sovietice din afara Letoniei în perioada sovietică nu au fost luați în considerare pentru calcularea pensiilor lor. În urma cauzei *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), 2009, reclamanții au solicitat fără succes recalcularea pensiilor lor. În 2011, Curtea Constituțională letonă a declarat norma contestată compatibilă cu Constituția și cu Convenția, făcând o distincție clară între *Andrejeva* și reclamanți. În timp ce doamna Andrejeva a locuit pe teritoriul Letoniei în perioadele în litigiu, reclamanții au lucrat în afara Letoniei și înainte de a stabili legături juridice cu Letonia. În contextul specific al restabilirii independenței statului după decenii de ocupație și anexare ilegale, Curtea a acceptat motivele care justifică diferența de tratament bazată pe cetățenie, care trebuia să fie „foarte importantă" și nu a constatat nicio încălcare a articolului 14 coroborat cu articolul 1 din Protocolul nr. 1, ajungând astfel la o concluzie diferită de cea din cauza Andrejeva. Curtea a utilizat mai mulți factori pentru a stabili domeniul de aplicare adecvat al marjei de apreciere, precum și importanța alegerii personale în ceea ce privește statutul juridic sau cetățenia în chestiuni legate de prestațiile financiare.

312. În *Fábián împotriva Ungariei* (MC), 2017, Curtea a constatat că existau diferențe semnificative de ordin juridic și de fapt între ocuparea forței de muncă în sectorul public și cel privat din motive instituționale și funcționale, cum ar fi sursa salariilor, faptul că dreptul intern trata diferit munca în sectorul public și cel privat, că activitatea în sectorul public a reclamantului era dificil de comparat cu orice activitate din sectorul privat și că statului îi revenea, în calitate de angajator, sarcina de a stabili condițiile de angajare și, în calitate de administrator al fondului de pensii, condițiile de plată a pensiilor (*ibid.*, pct. 131-132; *Panfile împotriva României* (dec.), 2012, pct. 28]. Într-o altă cauză, Curtea a constatat că diferența de tratament între pensionarii încadrați în diferite categorii din sectorul public era justificată [*Gellérthegyi și alții împotriva Ungariei* (dec.), 2018, pct. 34-40].

313. În *Popović și alții împotriva Serbiei*, 2020, pct. 75-76 și 78, Curtea a statuat că diferența în ceea ce privește acordarea prestațiilor de invaliditate între beneficiarii civili și cei militari era justificată în mod obiectiv și rezonabil de modul în care cele două grupuri au ajuns să fie vătămate, fără a examina mai întâi dacă se aflau în „situații analoage sau similare în mod relevant". În special, diferența de tratament relevantă a fost o consecință a datoriei morale pe care statele s-ar putea simți obligate să o onoreze ca răspuns la serviciul furnizat de veteranii lor de război. După ce au fost răniți în timpul serviciului militar, veteranii de război au fost expuși unui nivel mai ridicat de risc în îndeplinirea sarcinilor impuse de stat. Totodată, din cauza riscului menționat, vătămările lor ar fi dificil de asigurat și ar fi, de asemenea, oneros, sau chiar imposibil, ca aceștia să obțină despăgubiri pentru vătămările care le-au fost cauzate prin intermediul unui litigiu. În schimb, civilii au fost vătămați în situații care nu au legătură cu îndeplinirea unor astfel de sarcini, în principal ca urmare a unor accidente sau boli sau acțiuni ale unor terți.

314. În *Špoljar și Dječji Vrtić Pčelice împotriva Croației* (dec.), 2020, pct. 38-46, Curtea a considerat plângerea reclamanților, referitoare la faptul că nu au primit același cuantum de subvenții ca grădinițele publice, ca fiind vădit nefondată, deoarece grădinițele private și publice nu se aflau într-o poziție analoagă sau similară în mod relevant. Grădinițele publice, ca instituții ale administrațiilor locale, vizau în primul rând satisfacerea nevoilor unei comunități în ceea ce privește educația preșcolară, în timp ce grădinițele private erau instituții private care, deși ofereau și educație preșcolară, erau orientate către obținerea unui anumit venit pentru serviciile lor.

315. În *Jurčić împotriva Croației*, 2021, pct. 55 și 77-85, reclamanta a încheiat un contract de muncă la zece zile după ce făcuse fertilizare in vitro (FIV). Când, ulterior, a intrat în concediu medical, ca urmare a unor complicații legate de sarcină, autoritatea națională competentă a reexaminat statutul său de asigurare de sănătate, constatând că, prin semnarea contractului la scurt timp după FIV, reclamanta a încercat doar să obțină avantaje pecuniare legate de statutul profesional, astfel încât angajarea sa a fost, prin urmare, fictivă: în consecință, cererea sa de înregistrare ca salariat asigurat, precum și cererea sa de compensare salarială ca urmare a concediului medical au fost respinse. Curtea a statuat că refuzul de a angaja sau de a recunoaște prestația legată de încadrarea în muncă a reclamantei prin invocarea sarcinii sale a constituit discriminare directă pe criterii de sex, care nu putea fi justificată de interesele financiare ale statului.

316. În cauza *Šaltinytė împotriva Lituaniei*, 2021, reclamantei, mamă singură a unui minor, i s-a refuzat acordarea unei subvenții pentru locuință de care beneficiau „familiile tinere” cu venituri mici atunci când și-au cumpărat prima locuință, întrucât aceasta depășea limita superioară de vârstă prevăzută de lege. Curtea a statuat că o politică publică menită să încurajeze tinerii să aibă mai mulți copii pentru a compensa scăderea populației cauzată de emigrare și de rata scăzută a natalității a fost considerată ca urmărind un obiectiv legitim de interes public (ibid., pct. 74). Având în vedere rolul său subsidiar, Curtea a remarcat că statul nu și-a depășit marja largă de apreciere atunci când a decis să ofere ajutor suplimentar pentru locuință acelor familii în care soții sau părintele unic nu aveau vârsta mai mare de treizeci și cinci de ani. Aceasta a remarcat, de asemenea, că este important ca norma juridică, chiar dacă vizează încurajarea persoanelor să aibă copii de la o vârstă mai mică, să reflecte totuși în mod adecvat situația demografică reală din țară (ibid., pct. 77-82).

317. În plus, cauza *Adunarea creștină a Martorilor lui Iehova din Anderlecht și alții împotriva Belgiei*, 2022, pct. 36-40 și 50-55, privea mai multe congregații ale Martorilor lui Iehova. Aceștia au susținut că au fost victime ale discriminării din cauza faptului că o nouă legislație din regiunea Bruxelles condiționează scutirea de impozitul pe proprietate de apartenența la o „religie recunoscută”, categorie care nu îi include. Cauza a fost examinată în temeiul articolului 14 coroborat cu articolul 9 și articolul 1 din Protocolul nr. 1. Curtea a considerat că impactul legii contestate asupra funcționării asociațiilor reclamante ca comunități religioase a fost suficient pentru a intra atât în domeniul de aplicare al articolului 9, cât și al articolului 1 din Protocolul nr. 1. Având în vedere că o scutire fiscală era condiționată de recunoașterea prealabilă ca „religie recunoscută”, reglementată de norme care nu ofereau suficiente garanții împotriva discriminării, s-a identificat o încălcare.

318. În sfârșit, *Avizul consultativ P16-2021-002*, 2022, pct. 88-111, s-a referit la exercitarea drepturilor de vânătoare pe proprietatea privată și la diferența de tratament dintre asociațiile de proprietari de terenuri în funcție de înființarea acestora în dreptul intern privind mediul. Curtea a oferit orientări Consiliului de Stat (*Conseil d'Etat*) solicitant cu privire la criteriile de evaluare a scopului legitim, a legalității și a proporționalității măsurii relevante.

III. Aspecte specifice

E. Închirierea și controlul chiriilor

319. Convenția și protocoalele la aceasta nu garantează dreptul la cazare și la o locuință și multe cauze care implicau drepturile locative au fost examinate în temeiul art. 8 din Convenție în ceea ce privește protecția dreptului reclamanților la respectarea vieții private sau de familie (a se vedea supra, subcapitolul Art. 8). În temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, organele Convenției au abordat o serie de cauze privind punerea în balanță a drepturilor proprietarilor și a drepturilor acordate chiriașilor în temeiul dreptului intern, garanțiile unui proces echitabil acordate atât proprietarilor, cât și chiriașilor,

precum și garanțiile acordate acestora din urmă împotriva evacuării, a aspectelor legate de nediscriminare etc.

320. Prima cauză privind punerea în balanță a drepturilor de proprietate ale proprietarilor în raport cu cele ale chiriașilor este *James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986. Cauza privea dreptul chiriașilor de a închiria, pentru o perioadă mai mare de 20 de ani, dreptul de proprietate deplină asupra proprietății, ca urmare a adoptării legii de reformare a proprietății închiriate. Reclamanții fuseseră numiți administratori ai unei proprietăți imobiliare în temeiul unui testament lăsat de un membru al aristocrației funciare. Chiriașii unora dintre proprietățile în cauză și-au exercitat dreptul de cumpărare în temeiul legii de reformare a proprietății închiriate, privându-i astfel pe administratori de dreptul lor patrimonial. Aceștia s-au plâns că transferul forțat al proprietăților și cuantumul despăgubirilor pe care le-au primit ulterior le-au încălcat drepturile lor.

321. Curtea a considerat că este natural ca marja de apreciere de care dispune legiuitorul în punerea în aplicare a politicilor economice și sociale să fie una largă și că aceasta ar respecta hotărârea legiuitorului în ceea ce privește „interesul public", cu excepția cazului în care hotărârea menționată ar fi în mod evident lipsită de un temei rezonabil (*James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 46). A hotărât că reducerea nedreptății sociale în domeniul locuințelor era un obiectiv legitim, astfel cum a fost urmărit de legea de reformare a proprietății închiriate, care ținea de marja de apreciere a legiuitorului. În ceea ce privește proporționalitatea măsurilor implementate de stat, Curtea a considerat că a le oferi chiriașilor dreptul de cumpărare în astfel de circumstanțe nu era nici nerezonabilă, nici disproporționată, întrucât statutul limitase acest drept la proprietăți mai puțin valoroase, care au fost percepute de legiuitor ca reprezentând cele mai grave cazuri (*ibid.*, pct. 70; pentru art. 14 din Convenție, pct. 77).

322. În mod similar, în *Mellacher și alții împotriva Austriei*, 1989, proprietarii care aveau în proprietate sau dețineau un drept patrimonial în privința unor clădiri cu mai multe apartamente s-au plâns de faptul că introducerea unei reduceri legale a chiriei în temeiul legii a încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1. Evaluând legislația contestată, Curtea a recunoscut marja largă de apreciere a legiuitorului național atât în ceea ce privește identificarea unei probleme de interes public, cât și în stabilirea măsurilor necesare pentru continuarea politicilor sociale și economice adoptate în vederea soluționării acesteia, în speță, în domeniul drepturilor locative. Curtea a constatat că a fost rezonabil ca legiuitorul austriac să concluzioneze că justiția socială impunea reducerea chiriilor inițiale și că reducerile aplicate chiriilor care decurgeau din statut, deși substanțiale, nu au impus în mod necesar o sarcină disproporționată în sarcina proprietarilor (*ibid.*, pct. 57). În plus, în contextul controlului chiriei, dar în măsura în care obiectul contractului de închiriere era o locație utilizată de o trupă de muzică, Curtea a recunoscut că rolul cultural și social al clubului era în interesul public, gradul acestuia fiind însă semnificativ mai redus decât în alte cazuri și, prin urmare, nu justifica o astfel de reducere substanțială în raport cu valoarea chiriei pe piața liberă (*Bradshaw și alții împotriva Maltei*, 2018, pct. 58).

323. În schimb, într-o cauză mai recentă, *Lindheim și alții împotriva Norvegiei*, 2012, modificările aduse Legii privind închirierea de terenuri au acordat chiriașilor terenului utilizat pentru locuințe permanente sau de vacanță dreptul de a extinde contractele de închiriere în aceleași condiții cu cele ale contractului anterior de închiriere pentru o perioadă de timp nedeterminată. Chiriașii au solicitat proprietarilor lor să le extindă contractele de închiriere în aceleași condiții ca cele prevăzute în contractul de închiriere anterior, fără o creștere a chiriei. Curtea a constatat că obiectivul urmărit de legislație, și anume protejarea intereselor proprietarilor care nu dispun de mijloace financiare, a fost legitim, întrucât ridicarea nivelului de control al chiriilor în 2002 afectase în mod semnificativ mulți chiriași prinși nepregătiți de creșterea drastică a chiriilor. Cu toate acestea, în ceea ce privește proporționalitatea măsurilor, Curtea a hotărât că, întrucât extinderea contractelor de închiriere impuse proprietarilor a fost pe perioadă nedeterminată, fără nicio posibilitate de creștere semnificativă a chiriilor, valoarea reală a terenului nu era relevantă pentru aprecierea nivelului chiriilor, în astfel de contracte de închiriere. În plus, numai chiriașii puteau alege să rezilieze contractele de închiriere și, de asemenea, erau liberi să atribuie contractele de închiriere unor terți,

iar orice schimbare a părților contractului de închiriere nu afecta nivelul chiriei, întrucât controlul acesteia rămânea în vigoare pe perioadă nedeterminată. Acești factori i-au privat efectiv pe proprietari de posibilitatea de a beneficia de dreptul la respectarea bunurilor lor, inclusiv de posibilitatea de a dispune de proprietățile lor la o valoare de piață echitabilă. În consecință, Curtea a concluzionat că sarcina financiară și socială a fost impusă numai persoanelor care închiriau și că legislația a încălcat dreptul proprietarilor la protecția proprietății (*ibid.*, pct. 128-134).

324. În cauza *The Karibu Foundation împotriva Norvegiei*, 2022, pct. 75-94, Curtea a elaborat suplimentar acest principiu. Ca răspuns la hotărârea Curții în cauza *Lindheim și alții împotriva Norvegiei*, Parlamentul norvegian a adoptat amendamente la Legea privind închirierea terenurilor din 1996 (astfel cum a fost modificată în 2004), acordând locatorilor dreptul de a solicita o ajustare a chiriei anuale. Reclamanta a solicitat majorarea chiriei pentru închirierea terenului pentru rezidenții anumitor apartamente. Locatarii s-au opus cererii, făcând referire la „plafonul chiriei" indexat în legea menționată mai sus, o sumă pe care chiriile lor la momentul respectiv o depășiseră deja și au susținut că situația era diferită de cea din *Lindheim și alții*. Curtea a constatat că aprecierea concretă pe care a efectuat-o în cauza *Lindheim și alții* nu era direct aplicabilă, în măsura în care această cauză privea aplicarea unei reglementări adoptate ulterior acestei hotărâri. De asemenea, a fost evident că legiuitorul a încercat să pună în aplicare pe deplin constatările Curții și a revizuit în detaliu cerințele Convenției atunci când a finalizat legislația. În plus, cerințele Convenției au fost supuse ulterior unui control jurisdicțional extins (trei niveluri), atât în general, cât și având în vedere circumstanțele specifice ale organizației solicitante.

325. În *Edwards împotriva Maltei* , 2006, Curtea a constatat o încălcare din cauza constrângerilor impuse exercitării dreptului de proprietate al reclamantului. Locuința și terenul aferent au fost rechiziționate de guvern pentru a asigura locuințe persoanelor fără adăpost. Proprietarul s-a plâns că a fost privat de proprietatea sa aproape 30 de ani și că chiria pe care a primit-o în compensație era ridicol de mică în comparație cu rata pieței. Curtea a observat că rechiziționarea de către stat a proprietății a impus proprietarului un raport involuntar locator-locatar, care nu a avut nicio influență asupra selectării locatarului sau asupra oricăreia dintre condițiile fundamentale ale închirierii. În plus, nivelul chiriei stabilit ca compensație nu a fost suficient pentru a răspunde interesului legitim al proprietarului de a obține profit din proprietatea sa. Prin urmare, rechiziționarea a impus proprietarului o sarcină disproporționată și excesiv, care a fost obligat să suporte în mod substanțial costurile sociale și financiare ale furnizării de locuințe pentru alții (*ibid.*, pct. 78).

326. 78). În *Immobiliare Saffi împotriva Italiei*, (MC), 1999, pct. 56), și în numeroase cauze ulterioare, Curtea a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a perioadelor de așteptare extrem de lungi pentru evacuarea chiriașilor (în temeiul art. 6 din Convenție, *Edoardo Palumbo împotriva Italiei*, 2000, pct. 45-46).

327. În același spirit, în ceea ce privește lipsa unor garanții adecvate pentru un proces echitabil, în *Amato Gauci împotriva Maltei*, 2009, pct. 63, care privea imposibilitatea unui proprietar de a reintra în posesia locuinței la expirarea unui contract de închiriere și frustrarea acestuia de dreptul de a primi o chirie echitabilă și adecvată pentru proprietate, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

328. În ceea ce privește garanțiile oferite chiriașilor împotriva evacuării, în *Connors împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 81-84, în care era în discuție modul de viață al țiganilor, și *McCann împotriva Regatului Unit*, 2008, pct. 53, Curtea a stabilit principiul, în temeiul art. 8 din Convenție, potrivit căruia oricărei persoane care riscă să își piardă locuința ar trebui să îi fie determinată proporționalitatea măsurii de către o instanță independentă, chiar dacă, în temeiul dreptului intern, dobândirea bunului prin ocupațiune a încetat să mai existe. În *Connors împotriva Regatului Unit*, 2004, pct. 100, nu s-a constatat nicio problemă separată în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

329. În *Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei*, 2016, autoritățile interne au dispus demolarea casei în care locuiseră reclamanții, un cuplu în vârstă necăsătorit, timp de un anumit număr de ani, pentru

simplul motiv că era ilegală, întrucât fusese construită fără autorizație de construcție. Curtea a constatat că reclamanții nu au avut la dispoziție o procedură care să le permită să exercite un control corespunzător al proporționalității demolării casei în care trăiseră, având în vedere situația lor personală, și că ar exista o încălcare a art. 8 în cazul în care hotărârea de demolare ar fi executată fără un astfel de control (*ibid.*, pct. 61-62). Cu toate acestea, nu s-a constatat nicio încălcare în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, dat fiind că casa a fost construită cu bună-știință fără autorizație și, prin urmare, cu încălcarea flagrantă a reglementărilor naționale în domeniul construcțiilor (*ibid.*, pct. 75).

330. *Baykin și alții împotriva Rusiei*, 2020, a avut ca obiect hotărârea unei instanțe interne de demolare a unei case (și evacuarea locatarilor acesteia) situată în apropierea unei conducte subterane, considerată a fi o clădire ridicată ilegal, întrucât distanța de siguranță de 100 de m dintre clădire și conductă nu fusese respectată. Curtea a constatat o încălcare din cauza lipsei unui temei juridic clar și previzibil pentru o astfel de ingerință (*ibid.*, pct. 70-74). Dimpotrivă, în *Alif Ahmadov și alții împotriva Azerbaidjanului*, 2023, pct. 36-46, Curtea a declarat plângerea reclamanților ca fiind inadmisibilă *ratione materiae*: instanțele naționale au stabilit că construcțiile neautorizate nu pot face obiectul drepturilor de proprietate, iar circumstanțele cazului, luate în ansamblu, nu au conferit reclamanților un interes material protejat de articolul 1 din Protocolul nr. 1.

331Principiul general stabilit de Comisie în *Durini împotriva Italiei,* 2014, potrivit căruia dreptul de a trăi într-un imobil care nu se află în proprietatea reclamantului nu constituie un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție, a fost urmat de Curte în *J.L.S. împotriva Spaniei* (dec.), 1999, în care reclamantul, soldat obișnuit, obținuse drept de folosință asupra unor locuințe pentru militari în Madrid, prin semnarea unui formular administrativ special, nu a unui contract de închiriere și, în multe alte cauze privind, de asemenea, transformarea și condițiile în schimbare a statelor de la socialism la economie de piață [*Kozlovs împotriva Letoniei* (dec.), 2000, *Kovalenok împotriva Letoniei* (dec.), 2001; *H.F. împotriva Slovaciei* (dec.), 2003; *Bunjevac împotriva Sloveniei* (dec.), 2006].

332. Într-o serie de cauze care implicau neexecutarea hotărârilor definitive le care confereau reclamanților dreptul la locuințe sociale sau de stat, în special împotriva Rusiei, Curtea a reamintit că o „creanță” poate constitui un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 dacă este suficient stabilită pentru a fi executorie. Curtea a constatat că, în temeiul hotărârilor cu titlu executoriu care confereau reclamanților un voucher de ocupare a locuinței urmat de un așa-numit „contract de închiriere cu caracter social” sau care le apăra în alt mod dreptul lor la o locuință, aceștia aveau „așteptarea legitimă” că vor obține un activ material. S-a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr.1 (*Teteriny împotriva Rusiei*, 2005, pct. 48-50; *Malinovskiy împotriva Rusiei*, 2005, pct. 44-46; *Ilyushkin și alții împotriva Rusiei*, 2012, pct. 49 și 58, *Akimova împotriva Azerbaidjanului*, 2007, pct. 40-41; *Gerasimov și alții împotriva Rusiei*, 2014, pct. 182-83; *Kukalo împotriva Rusiei*, 2005, pct. 61; *Sypchenko împotriva Rusiei*, 2007, pct. 45). În plus, în *Olaru și alții împotriva Republicii Moldova*, 2009, pct. 54-57, Curtea a constatat că nerespectarea hotărârilor definitive de către autoritățile publice locale care le impuneau acestora să ofere locuințe sociale reclamanților reprezenta o situație sistemică.

333. În *Tchokontio Happi împotriva Franței*, 2015, pct. 59-61, Curtea a distins situația de fapt față de cauzele menționate anterior, *Teteriny împotriva Rusiei*, 2005, și *Olaru și alții împotriva Republicii Moldova*, 2009. Bazându-se pe linia jurisprudențială *Durini împotriva Italiei* (dec.) 2014, și *J.L.S. împotriva Spaniei* (dec.), 1999, (a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”), Curtea a constatat că hotărârea definitivă nu obliga autoritățile să confere reclamantei dreptul de proprietate asupra apartamentului, ci, mai degrabă, să îl pună la dispoziția acesteia. Este adevărat că reclamanta putea dobândi dreptul de proprietate asupra apartamentului în anumite condiții. Cu toate acestea, nu a existat nicio obligație legală a autorităților de a vinde. În consecință, reclamanta nu putea avea așteptarea legitimă că va dobândi un activ material, iar capătul său de cerere în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost respins ca fiind incompatibil *ratione materiae* (deși a fost constatată o încălcare a art. 6).

334. În plus, în mai multe cauze, Curtea a abordat situațiile care decurgeau din sistemul „chirie protejată special” din fosta Iugoslavie, care prezintă anumite particularități în comparație cu chiria obișnuită. Statele succesoare au adoptat, în general, soluții juridice diferite, transformând „chiriile protejate special”, în mod diferit, în chirii protejate. În *Blečić împotriva Croației* (MC), 2006, pct. 92, și în *Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei,* 2014, pct. 135, pct. 135, Curtea nu a considerat necesar să decidă dacă „chiria protejată special” constituia un „bun”, întrucât cauzele au fost respinse din alte motive.

335. În *Gaćeša împotriva Croației* (dec.), 2008, Curtea a hotărât că, întrucât în Croația chiria protejată special fusese eliminată înainte ca Croația să fi ratificat Convenția, nu trebuie să stabilească dacă o astfel de chirie ar putea fi considerată în sine un „bun” protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, în *Mago și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei* 2012, Curtea a hotărât că „chiria protejată special” constituie un „bun”, deoarece în Bosnia și Herțegovina, beneficiarii unor astfel de chirii erau, de regulă, îndreptățiți să își recupereze apartamentele deținute înaintea războiului și să le achiziționeze ulterior în condiții foarte avantajoase. Curtea a făcut distincție între această cauză și cauza *Gaćeša împotriva Croației* (dec.) 2008, pe motiv că, în Croația, titularii contractelor de închiriere protejate special nu mai au aveau posibilitatea să își cumpere apartamentele înainte de ratificarea de către Croația a Convenției și a protocoalelor la aceasta.

336. În cauza de referință *Hutten-Czapska împotriva Poloniei* (MC), 2005, Curtea s-a confruntat pentru prima dată cu o situație aflată de partea cealaltă a monedei - drepturile proprietarilor ale căror proprietăți expropriate în temeiul regimului anterior au fost restaurate și care s-au plâns de schemele de control al chiriilor. Între timp, Curtea a abordat alte cauze similare, precum *Bittó și alții împotriva Slovaciei*, 2014, *Statileo împotriva Croației*,2014, și *R & L, s.r.o., și alții împotriva Republicii Cehe*, 2014. În general, controlul chiriilor a fost implementat de statele membre după căderea fostului regim. Chiriașilor apartamentelor din aceste proprietăți, cărora le fuseseră acordate drepturi de închiriere privilegiate, li s-a permis să rămână în apartamente după prăbușirea fostului regim, statul reglementând valoarea chiriei, de regulă sub prețul pieței. În toate cauzele sus-menționate, Curtea a constatat că proprietarii fuseseră obligați să suporte o sarcină disproporționată și a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (a se compara, în diferite circumstanțe economice și sociale,, *James și alții împotriva Regatului Unit*, 1986, și *Mellacher și alții împotriva Austriei*, 1989). Într-o cauză care a oglindit cauza *R & L, s.r.o., și alții împotriva Republicii Cehe*, 2014, Curtea a statuat, prin urmare, că ordonanța instanței naționale potrivit căreia reclamantul, un chiriaș privat, ar trebui să plătească chirie majorată pentru ocuparea unui apartament închiriat inițial în cadrul regimului național de control al chiriilor nu constituie o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea, de asemenea, *Pařízek împotriva Republicii Cehe*, 2023, pct. 51-60).

337. În mod similar, în *Radovici și Stănescu împotriva României*, 2006, proprietarii apartamentelor au oferit noi contracte de închiriere chiriașilor care le ocupau, care avuseseră anterior contracte de închiriere încheiate cu statul. Locatarii au refuzat să semneze contractele de închiriere propuse de proprietari. Proprietarii au inițiat apoi o acțiune de evacuare, care nu a avut succes, din cauza nerespectării de către proprietari a formalităților legale. O consecință suplimentară a fost extinderea automată a contractelor de închiriere ale locatarilor. A fost constatată o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

338. În cauza *Kasmi împotriva Albaniei*, 2020, pct. 76, 79 și 85, reclamantul a inițiat o procedură civilă pentru evacuarea chiriașilor dintr-un fost imobil naționalizat care fusese restituit familiei sale. Instanțele naționale au constatat că trei (din patru) chiriași erau „fără adăpost în mod legal” și beneficiau de o protecție specială. Luând în considerare circumstanțele sociale și economice ale statului la momentul relevant, Curtea a acceptat că furnizarea de locuințe unei părți vulnerabile a societății, cum ar fi pensionarii, și membrilor mai puțin înstăriți ai populației a servit unui scop legitim. În ceea ce privește analiza proporționalității, s-a constatat o încălcare ca urmare a contractelor de închiriere impuse de lege, a lipsei unor mecanisme adecvate care să garanteze dreptul reclamantului

de a rezilia astfel de contracte, a cuantumului scăzut al chiriei stabilit prin lege și a perioadei lungi de incertitudine în care s-a aflat reclamantul.

339. În cauza *Wyszyński împotriva Poloniei*, 2022, pct. 36 și 40-41, în care chiriașul, care ocupase apartamentul fără un titlu legal valabil, a rămas în apartamentul reclamantului mai mult de patru ani și jumătate după emiterea ordinului de evacuare, Curtea a constatat o încălcare, considerând că cerințele impuse unui reclamant de instanțele naționale, în ceea ce privește criteriile de evaluare a răspunderii și sarcina probei, constituiau o sarcină excesivă, care, în esență, l-a privat pe reclamant de dreptul de a fi compensat pentru prejudiciul suferit.

340. În sfârșit, un aspect din domeniul locativ - o taxă permanentă impusă de stat plătibilă furnizorilor privați de energie termică chiar și de către proprietarii de apartamente deconectate de la sistemul de încălzire urbană care aproviziona clădirile rezidențiale - a fost în discuție în *Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord*, 2020, pct. 82-88. Curtea a constatat o încălcare, având în vedere faptul că nu a existat o evaluare obiectivă a utilizării indirecte a energiei termice în fiecare caz în parte și faptul că instanțele interne nu au menținut un just echilibru între interesele concurente implicate prin aplicarea unor garanții procedurale suficiente.

F. Cauze care privesc protecția socială

341. Comisia și Curtea au abordat o serie de cauze privind diferite tipuri de prestații de securitate socială/prestații de stat, inclusiv dreptul la pensie. Pentru o recapitulare completă a jurisprudenței relevante, a se vedea *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 80-89, *Yavaş și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 39-43.

342. Ca regulă generală, Curtea a hotărât că, în principiu, nu se poate substitui autorităților interne pentru a evalua sau revizui nivelul prestațiilor financiare disponibile în cadrul unui sistem de asistență socială [*Larioshina împotriva Rusiei* (dec.), 2002; *Šeiko împotriva Lituaniei*, 2020, pct. 32].

343. În ceea ce privește drepturile de pensie, articolul 1 din Protocolul nr. 1 nu garantează niciun drept la pensie într-o anumită sumă [printre altele, *Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.), 1999; *Janković împotriva Croației* (dec.), 2000; *Kuna împotriva Germaniei* (dec.), 2001; *Lenz împotriva Germaniei* (dec.), 2001; *Blanco Callejas împotriva Spaniei* (dec.), 2002; *Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, 2004, pct. 39; *Apostolakis împotriva Greciei*, 2009, pct. 36; *Wieczorek împotriva Poloniei*, 2009, pct. 57; *Poulain împotriva Franței* (dec.), 2011; *Maggio și alții împotriva Italiei*, 2011, pct. 55; *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 84], orice drept la pensie pentru activitățile desfășurate într-un alt stat decât statul pârât și, într-adevăr, orice drept la pensie [*Aunola împotriva Finlandei* (dec.), 2001; *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 30]. Cu toate acestea, în cazul în care un stat decide să creeze un sistem de pensii, acesta trebuie să o facă într-un mod compatibil cu articolul 14 din Convenție [*Stec și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2006, pct. 53, *Andrejeva împotriva Letoniei* (MC), 2009, pct. 77; *Savickis și alții împotriva Letoniei* (MC), 2002, pct. 180].

344. În ceea ce privește obligația de a adera la un sistem de pensii pentru limită de vârstă, Curtea a examinat, în *Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei* (dec.), 2013, dacă contribuțiile obligatorii impuneau o sarcină excesivă reclamanților și au declarat cauza în mod vădit nefondată. A luat în considerare faptul că respectiva contribuție reprezenta aproximativ 19% din venitul brut și a fost plătită în cote egale de către reclamanți și de către angajatorii acestora.

345. Faptul că o prestație de asigurări sociale poate fi diminuată sau întreruptă nu împiedică să fie un „bun” în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, cel puțin până la revocarea acesteia (*Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 40; a se vedea capitolul Aplicabilitatea art. 1 din Protocolul nr. 1 – „bunuri”). Curtea a recunoscut posibilitatea unor reduceri ale drepturilor în domeniul securității sociale, în anumite circumstanțe. Atunci când a decis dacă astfel de măsuri au fost proporționale, Curtea a luat în considerare următoarele elemente: obiectivul reducerii; faptul că autoritățile au încercat să limiteze

orice pierderi în sistemul asigurărilor sociale; faptul că reclamanții au continuat să beneficieze de pensii pentru limită de vârstă; că nu au fost discriminați sau dezavantajați în niciun fel față de pensionarii din cadrul regimului obișnuit; că măsurile nu au avut efect retroactiv; și că perioada în care reclamanții s-au aflat în serviciu a fost luată în considerare pentru calcularea perioadelor de contribuție legală (*Yavaş și alții împotriva Turciei*, 2019, pct. 47-50). Faptul că o persoană a intrat și face parte dintr-un sistem de asigurări sociale de stat, chiar dacă este obligatoriu, nu înseamnă în mod necesar că acest sistem nu poate fi modificat fie în ceea ce privește condițiile de eligibilitate a plății, fie în ceea ce privește cuantumul prestației sau al pensiei [*Richardson împotriva Regatului Unit* (dec.), 2012, pct. 17; *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2010, pct. 85-89].

346. Cu toate acestea, în cazul în care valoarea prestației este redusă sau întreruptă, acest lucru constituie în mod normal o ingerință adusă „bunului" care necesită justificare, în interesul general [*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, 2004, pct. 39-40; *Rasmussen împotriva Poloniei*, 2009, pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 51 și 64; *Grudić împotriva Serbiei*, 2012, pct. 72; *Hoogendijk împotriva Țărilor de Jos* (dec.); *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 84; *Philippou împotriva Ciprului*, 2016, pct. 59].

347. Pentru Curte, este important să se analizeze dacă dreptul reclamantului de a obține o prestație din sistemul asigurărilor sociale a fost încălcat într-un mod care a avut ca rezultat deteriorarea esenței drepturilor sale la pensie [*Domalewski împotriva Poloniei* (dec.), 1999; *Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, 2004, pct. 39; *Wieczorek împotriva Poloniei*, 2009, pct. 57; *Rasmussen împotriva Poloniei*, 2009, pct. 75; *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 91 și 97; *Maggio și alții împotriva Italiei*, 2011, pct. 63; *Stefanetti și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 55]. În ceea ce privește analiza proporționalității [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 42],Curtea a observat, în general, că privarea totală de o pensie încalcă art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Stefanetti și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 59; *Apostolakis împotriva Greciei*, 2009, pct. 41) și că, dimpotrivă, impunerea unei reduceri pe care o consideră rezonabilă și proporțională nu face în mod necesar acest lucru [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 42; *Arras și alții împotriva Italiei*, 2012, pct. 82; *Poulain împotriva Franței* (dec.), 2011; *Philippou împotriva Ciprului*, 2016, pct. 68; *Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 117].

348. Cu toate acestea, criteriul justului echilibru în contextul asigurărilor sociale folosit de Curte nu se bazează exclusiv pe cuantumul sau pe procentajul pierderii suferite în mod abstract. Curtea examinează toate elementele relevante în raport cu fondul specific [*Béláné Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2016, pct. 117 și *Stefanetti și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 59]. Factorii specifici relevanți pentru evaluarea proporționalității unei ingerințe în domeniul asigurărilor sociale includ natura discriminatorie a oricărei pierderi a dreptului la pensie (*Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei*, 2004, pct. 43); caracterul arbitrar de orice fel al unei condiții (*Klein împotriva Austriei*, 2011, pct. 55); buna-credință a reclamantului (*Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 44; *Čakarević împotriva Croației*, 2018, pct. 60-65; *Casarin împotriva Italiei*, 2021, pct. 74); condamnarea reclamantei a avut ca rezultat recuperarea prejudiciului prin deducerea unei sume lunare din pensia pentru limită de vârstă și faptul că aceasta nu a fost lipsită de toate mijloacele de subzistență (*Šeiko împotriva Lituaniei*, 2020, pct. 32-35).

349. Importanța garanțiilor procedurale în cadrul evaluării corecte a justului echilibru în contextul drepturilor de asigurare socială este ilustrată de faptul că a fost constatată o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 într-o cauză în care decizia prin care reclamanta beneficia de asigurare socială a fost ulterior anulată pe baza unei reevaluări a dosarului inițial al reclamantei (*Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 56).

350. În situațiile în care prestațiile se suspendă, disponibilitatea unei perioade de tranziție în care persoanele îndreptățite s-ar putea adapta noului sistem este unul dintre factorii de proporționalitate care acționează în favoarea statului pârât *Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei*, 2011, pct. 72; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 74, în care reclamanta s-a confruntat, practic de la o zi

la alta, cu pierderea totală a pensiei pentru limită de vârstă, care constituia singura sa sursă de venit, și cu perspectivele slabe de a se putea adapta la schimbare).

351. În cazul în care o decizie de suspendare sau de încetare a plății prestațiilor are efect retroactiv, acesta va fi un factor care trebuie pus în balanță în momentul evaluării proporționalității ingerinței (*Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei*, 2011, pct. 71; *Moskal împotriva Poloniei,* 2009, pct. 69, pentru efectul imediat). Într-o cauză care implica recalcularea retroactivă a unei pensii deja acordate reclamantei, Curtea a hotărât că „posibilul interes al statului de a asigura aplicarea uniformă a legii pensiilor nu ar fi trebuit să conducă la recalcularea retroactivă a sumei deja acordate în favoarea reclamantei prin hotărâre judecătorească. Antedatarea recalculării care a avut ca efect reducerea sumelor datorate au implicat apariția unei sarcini individuale și excesive pentru reclamantă și era incompatibilă cu articolul 1 din Protocolul nr. 1" (*Bulgakova împotriva Rusiei*, 2007, pct. 47). Obligația de a restitui orice sumă primită înainte de luarea deciziei de întrerupere sau de reducere a plății prestațiilor, în cazul în care acestea nu au fost dobândite în mod fraudulos, este relevantă pentru evaluarea proporționalității [*Iwaszkiewicz împotriva Poloniei*, 2011, pct. 60, a se compara, și *a contrario*, *Chroust împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2006; *Moskal împotriva Poloniei*, 2009, pct. 70]. În *Romeva împotriva Macedoniei de Nord*, 2019, pct. 78 și 88, reclamantei i-a fost retrasă retroactiv pensia pentru limită de vârstă pe care o primise pentru o perioadă de 7 ani, solicitându-i-se rambursarea sumelor primite, ca urmare a unei erori a fondului de pensii la evaluarea inițială a eligibilității reclamantei pentru o pensie. Constatând o încălcare, Curtea a solicitat guvernului să se abțină de la a pune în executare datoria restantă.

352. Trecerea timpului poate avea o importanță deosebită pentru existența legală și caracterul prestațiilor de asigurări sociale. Acest lucru se aplică atât modificărilor aduse legislației care pot fi adoptate ca răspuns la schimbările societale și care dezvoltă puncte de vedere despre categoriile de persoane care necesită asistență socială, cât și evoluției situațiilor individuale (*Wieczorek împotriva Poloniei*, 2009, pct. 67).

353. Atunci când plata unei pensii a fost oprită în mod automat, doar pe baza condamnării penale a reclamantului, acesta fiind astfel privat de totalitatea dreptului său dobândit, Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Apostolakis împotriva Greciei*, 2009, pct. 39). În schimb, s-a constatat că o reducere cu 65% a prestațiilor pe aceeași bază nu ridica nicio problemă, întrucât era disponibilă o procedură judiciară în trei etape în cadrul căreia putea fi contestată această reducere; toate acestea luându-se în considerare gravitatea excepțională a infracțiunii reclamantului [*Banfield împotriva Regatului Unit* (dec.), 2005; *Philippou împotriva Ciprului*, 2016, pct. 70, 71 și 74].

354. Aspectul specific al beneficierii de o poziție privilegiată în raport cu dreptul la pensie, de care au beneficiat în trecut membri ai elitei comuniste, ai poliției politice sau forțelor armate din țările europene postcomuniste a fost examinată de Curte în mai multe ocazii [*Goretzky împotriva Germaniei* (dec.), 2000; *Lessing și Reichelt împotriva Germaniei* (dec.), 2012; *Schwengel împotriva Germaniei* (dec.), 2000; *Domalewski împotriva Poloniei* (dec.), 1999; *Janković împotriva Croației* (dec.), 2000]. Reducerea prestațiilor ca urmare a rolului pe care beneficiarii îl jucaseră în trecut în sistemul comunist a fost considerat, într-o serie de cauze, în conformitate cu art. 1 din Protocolul nr. 1, în special întrucât măsurile contestate nu au afectat însăși esența drepturilor - reducerile nu au depășit, în medie, între 25% și 30%, iar reclamanții au continuat să primească mai mult decât pensia medie în Polonia [*Cichopek și alții împotriva Poloniei* (dec.), 2013, pct. 152 și 156]. Atunci când reclamanții și-au pierdut dreptul privilegiat la prestații de asigurări sociale ca urmare a unei legislații menite să condamne rolul politic jucat de serviciile de securitate comuniste în reprimarea opoziției politice la regimul comunist, Curtea a declarat astfel de cazuri inadmisibile, având în vedere faptul că prestațiile de asigurări sociale nu fuseseră afectate în mod disproporționat sau arbitrar [*Skórkiewicz împotriva Poloniei* (dec.), 1999; *Styk împotriva Poloniei*, decizie a Comisiei; *Bienkowski împotriva Poloniei*, decizie a Comisiei, 1998]. În astfel de cauze, s-a admis că măsurile au urmărit un scop legitim, în pofida perioadei considerabile de aproape 20 de ani, care s-a scurs între

prăbușirea regimului comunist și adoptarea legislației interne care a privat persoanele privilegiate anterior de drepturile pe care le dobândiseră [*Cichopek și alții împotriva Poloniei*(dec.), 2013,pct. 118].

355. În plus, pot fi revocate sau reduse, de asemenea, prestațiile bazate pe incapacitatea reclamantului de a continua muncă remunerată din cauza stării de sănătate precare, chiar și în cazul în care acestea au fost plătite pentru o perioadă lungă de timp persoanei îndreptățite. Este în natura lucrurilor să existe diverse condiții de sănătate care, într-o primă etapă, să facă imposibil ca persoanele afectate să muncească să evolueze în timp, conducând fie la deteriorarea, fie la îmbunătățirea sănătății persoanei. Este permis ca statele să ia măsuri de reevaluare a stării de sănătate a persoanelor care beneficiază de pensii de invaliditate pentru a stabili dacă acestea continuă să fie inapte pentru muncă, cu condiția ca o astfel de reevaluare să se facă potrivit legii și să fie însoțită de garanții procedurale suficiente. În cazul în care dreptul la pensie al persoanelor cu dizabilități ar fi menținut în situațiile în care beneficiarii acestora au încetat în timp să respecte cerințele legale aplicabile, ar conduce la îmbogățirea fără justă cauză a acestora. În plus, acest fapt fi nedrept față de persoanele care contribuie la sistemul de asigurări sociale, în special celor care li s-a refuzat dreptul la acest prestații întrucât nu îndeplineau cerințele relevante. În termeni mai generali, ar sancționa o alocare necorespunzătoare a fondurilor publice, o alocare care nu are în vedere obiectivele pe care pensiile de invaliditate trebuie să le îndeplinească (*Wieczorek împotriva Poloniei*, 2009, pct. 67; *Iwaszkiewicz împotriva Poloniei*, 2011, pct. 51).

356. Cu toate acestea, întreruperea de la plata unei pensii de invaliditate ca urmare a unei evaluări incorecte a capacității de muncă a reclamantului și neacordarea ulterioară a unei soluții legale - împiedicându-l pe acesta să primească despăgubiri (pe baza principiului *res judicata*), în ciuda existenței unor motive relevante și suficiente pentru a se abate de la constatarea incorectă pentru a asigura respectarea justiției sociale și a echității - au fost considerate ca reprezentând o sarcină disproporționată pentru reclamant (*Grobelny împotriva Poloniei*, 2020, pct. 67-71).

357. În ceea ce privește diferitele tipuri de prestații sociale, în *Krajnc împotriva Sloveniei,* 2017, pct. 49-51 – în care înlocuirea prestației pe perioada de așteptare pe care o primea reclamantul cu o prestație de invaliditate mult mai scăzută ca valoare ca urmare a unei reforme legislative - Curtea a considerat că reclamantul s-a aflat într-o situație deosebit de precară și că a fost obligat să suporte sarcina disproporționată de a pierde o parte semnificativă din prestația de invaliditate. În *Fedulov împotriva Rusiei*, 2019, pct. 76-79, care a avut ca obiect eligibilitatea unei persoane cu dizabilități la furnizarea de medicamente gratuite, Curtea a constatat că situația nu a fost determinată de vreo modificare a legislației. Reclamantul îndeplinea toate criteriile pentru a beneficia de prestația în cauză, exercitarea neîntreruptă a acestui drept fiind crucială pentru viața reclamantului, iar refuzul autorităților statului de a i-l acorda, motivat prin lipsa de fonduri, era ireconciliabil cu statul de drept. Această concluzie a făcut inutilă evaluarea proporționalității deciziei.

358. S-a constatat că reducerile anumitor drepturi la asigurări sociale și salariale, ca urmare a aplicării diferitelor măsuri de austeritate, respectă art. 1 din Protocolul nr. 1, Curtea având în vedere contextul general al măsurilor denunțate (criza economică), precum și domeniul lor de aplicare [rata de pensionare rămasă neschimbată, plata redusă pentru o perioadă de trei ani; prin urmare, ingerința a fost limitată atât în timp, cât și ca sferă de aplicare – *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), 2013, pct. 28-29. Într-o cauză similară care privea, inter alia, tăierile de pensii, justificate de existența unei crize economice excepționale fără precedent în istoria recentă a Greciei, Curtea a constatat că proporționalitatea măsurilor nu ridica probleme în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), 2013, pct. 46-49; a se vedea capitolul Măsuri de austeritate].

359. Curtea a acceptat distincția pe care unele state contractante o fac, în ceea ce privește dreptul la pensie, între funcționarii publici și angajații privați [*Matheis împotriva Germaniei* (dec.), 2005, privind pensia de urmaș; *Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei* (dec.), 2013; *Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 117; *Panfile împotriva României* (dec.), 2012, pct. 28; și mai recent, *Giavi*

împotriva Greciei, 2013, pct. 52; *Fábián împotriva Ungariei*, (MC), 2017, pct. 131-132]. Logica din spatele acestei abordări se regăsește în diferențele structurale dintre cele două sisteme, care, la rândul lor, justifică reglementări diferite [*Matheis împotriva Germaniei* (dec.), 2005, și mai general, diferențele dintre diferitele categorii de persoane asigurate, *Carson și alții împotriva Regatului Unit* (MC), 2010, pct. 84] (a se vedea subcapitolul privind art. 14 pentru Fábián împotriva Ungariei, (MC), 2017].

360. Simplul fapt că o legislație nouă, mai puțin avantajoasă, privează persoanele care au dreptul la pensie, de o reclasificare retroactivă a condițiilor de dobândire a dreptului la pensie, nu este, în sine, suficient pentru a constata o încălcare. Reglementările legale privind pensiile pot fi modificate, iar legiuitorul nu poate fi împiedicat să reglementeze, prin intermediul unor noi dispoziții retrospective, dreptul la pensie derivat din legile în vigoare [*Khoniakina împotriva Georgiei*, 2012, pct. 74 și 75; și, de asemenea, *Arras și alții împotriva Italiei*, 2012, pct. 42; *Sukhobokov împotriva Rusiei*, 2006pct. 26, privind neexecutarea unei hotărâri definitive de acordare a arieratelor în plata pensiei reclamantului în temeiul art. 6; *Bakradze și alții împotriva Georgiei* (dec.), 2013, pct. 19].

361. Așteptările unei persoane asigurate în cadrul unui sistem de asigurări de sănătate privind menținerea sau reînnoirea contractului său de asigurare de sănătate nu constituie un bun [*Ramaer și Van Villingen împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2012, pct. 81].

362. În ceea ce privește reducerea cuantumului plătibil, principiile care se aplică în general în cauzele care privesc art. 1 din Protocolul nr. 1 sunt la fel de relevante în ceea ce privește salariile sau prestațiile sociale[*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2013, pct. 91; *Stummer împotriva Austriei* (MC), 2011, pct. 82].

363. În plus, în cauzele *Valverde Digon împotriva Spaniei*, 2023, pct. 76-81 și *Domenech Aradilla și Rodríguez González împotriva Spaniei*, 2023, pct. 107-112, Curtea a statuat că refuzul autorităților naționale de a acorda reclamanților o pensie de urmaș din cauza aplicării retroactive imprevizibile a unei noi cerințe de eligibilitate a încălcat articolul 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

364. În sfârșit, în cauza *Bernotas împotriva Lituaniei*, 2024, pct. 104-113, Curtea a constatat că nu a existat nicio încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 în cazul în care reclamantul avea obligația de a rambursa autorităților de securitate socială pensia pentru capacitatea de muncă pierdută plătită unei persoane pe care reclamantul a rănit-o accidental într-un accident de vânătoare. Curtea a fost convinsă că procedura, privită în ansamblu, a oferit reclamantului o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cazul autorităților competente în vederea stabilirii unui echilibru just între interesele conflictuale în cauză. În evaluarea proporționalității au fost luate în considerare mai multe elemente.

G. Cauze privind sistemul bancar

365. Art. 1 din Protocolul nr. 1 a fost invocat într-o serie de cauze referitoare la plângerile reclamanților privind reducerea valorii economiilor lor sau imposibilitatea de a-și recupera economiile.

366. Conturile de economii se pot deprecia considerabil în urma inflației și reformelor economice. În cauze care priveau reducerea valorii economiilor reclamanților, reiterând în același timp faptul că art. 1 din Protocolul nr. 1 nu include dreptul de a dobândi bunuri [*Grishchenko împotriva Rusiei* (dec.), 2004], Curtea a hotărât că obligația generală a statelor de a menține puterea de cumpărare a sumelor depuse la instituții bancare sau financiare prin indexarea sistematică a economiilor sau de a compensa pierderile cauzate de inflație nu poate fi derivată din articolul respectiv [*Gayduk și alții împotriva Ucrainei* (dec.), 2002; *Appolonov împotriva Rusiei* (dec.), 2002; *Todorov împotriva Bulgariei* (dec.), 2008; *Poltorachenko împotriva Ucrainei*, 2005, pct. 38; *Zbaranskaya împotriva Ucrainei* (dec.), 2005; *Sherstyuk împotriva Ucrainei* (dec.), 2006; *Boyajyan împotriva Armeniei*, 2011, pct. 54; *Ryabykh împotriva Rusiei*, 2003, pct. 63; *Dolneanu împotriva Republicii Moldova*, 2007, pct. 31]. În mod similar, Convenția nu impune statelor obligații în ceea ce privește politica lor economică în abordarea efectelor inflației și altor fenomene economice și nici nu le impune acestora să soluționeze astfel de situații prin

lege sau hotărâre judecătorească [*O.N. împotriva Bulgariei* (dec.), 2000]. În cauze în care reclamanții au susținut că, din cauza duratei excesive a procedurilor judiciare și a efectelor inflației pe o perioadă îndelungată, valoarea reală a creanțelor lor s-a diminuat considerabil, nu s-a reținut răspunderea statului, iar capetele de cerere au fost declarate inadmisibile [*Köksal împotriva Turciei* (dec.), 2013, pct. 38; *Grozeva împotriva Bulgariei* (dec.), 2005; *O.N. împotriva Bulgariei* (dec.), 2000).].

367. Într-o cauză care privea reducerea valorii acțiunilor reclamantului și având în vedere marja largă de apreciere de care dispun statele contractante în acest domeniu, Curtea a hotărât că măsurile luate de Banca Națională a Poloniei erau incontestabil destinate să protejeze interesele clienților băncii care au încredințat activele băncii și să evite pierderile financiare considerabile pe care falimentul băncii le-ar fi implicat pentru clienții săi [*Olczak împotriva Poloniei* (dec.), 2002).].

368. În plus, preluarea unei bănci private de către autoritățile statului poate fi privită ca o ingerință în dreptul de proprietate al foștilor acționari ai băncii (*Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, 2012, pct. 143-144). Îi revine Curții sarcina de a stabili dacă o astfel de ingerință respectă cerința de legalitate, de urmărire a unui obiectiv legitim și de proporționalitate cu scopul urmărit. Atunci când decizia de preluare a băncii este luată în mod clar ca o măsură de control asupra sectorului bancar din țară, privarea de proprietate trebuie considerată ca urmărind un scop legitim, iar art. 1 pct. 2 din Protocolul nr. 1 trebuie să se aplice (*Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei*, 2012, pct. 146-147). Pentru a evalua dacă o astfel de ingerință în dreptul de proprietate este proporțională cu obiectivul urmărit, este de competența Curții să stabilească dacă a fost păstrat un just echilibru între cerințele interesului general al comunității și cele de protejare a drepturilor fundamentale ale persoanelor vizate (*Cıngıllı Holding A.Ş. și Cıngıllıoğlu împotriva Turciei*, 2015, pct. 49-51).

369. Cu toate acestea, cauza recentă *Cıngıllı Holding A.Ş. și Cıngıllıoğlu împotriva Turciei*, 2015, pct. 50, a privit transferul și vânzarea Demirbank (la momentul respectiv, a cincea cea mai mare bancă privată din Turcia) printr-o decizie a Consiliului de Reglementare și Supraveghere Bancară. Curtea a constatat că a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a unei încălcări a principiului legalității și, prin urmare, nu a examinat proporționalitatea ingerinței. În hotărârea sa ulterioară de acordare a unei reparații echitabile, a hotărât că dreptul intern, astfel cum a fost modificat, permitea acordarea unei reparații adecvate, după ce Curtea a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 și a procedat la ștergerea parțială de pe rol a cauzei (*Ibid*., pct. 53).

370. În cauza *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, Curtea a constatat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 atunci când guvernul a adoptat o decizie privind redresarea și restructurarea Croației Bank care a revocat și a anulat toate acțiunile deținute de acționarii băncii. Reclamanta, o societate pe acțiuni care deținea 1 251 de acțiuni la Croației Bank, a susținut că ingerința în dreptul său asupra bunului nu era însoțită de garanții procedurale suficiente împotriva arbitrariului și, prin urmare, nu era legală în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1. Curtea a fost de acord cu reclamanta, constatând o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 ca urmare a încălcării obligațiilor procedurale ale statului în temeiul articolului respectiv (*Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, pct. 80-88, și 110).

371. În ceea ce privește procedurile referitoare la retragerea unei licențe bancare, Curtea a subliniat că orice ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor” trebuie să fie însoțită de garanții procedurale care să ofere persoanei sau entității în cauză posibilitatea rezonabilă de a-și prezenta cauza în fața autorităților responsabile pentru a contesta în mod efectiv măsurile care constituie o ingerință în drepturile garantate prin această dispoziție. Pentru a stabili dacă această condiție este îndeplinită, trebuie să se țină seama de procedurile judiciare și administrative aplicabile (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 134; a se vedea și *Project-Trade d.o.o. împotriva Croației*, 2020, pct. 82).

372. Înghețarea unui cont bancar este considerată, de obicei, o măsură de control al utilizării bunurilor (*Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct. 27, în ceea ce privește confiscarea provizorie a activelor în vederea confiscării acestora în temeiul legislației privind produsele provenite din săvârșirea de infracțiuni; *Luordo împotriva Italiei*, 2003, pct. 67; *Valentin împotriva Danemarcei*, 2009,

pct. 67-72, în ceea ce privește privarea persoanelor în faliment de dreptul de a administra și de a gestiona bunurile; *Karahasanoğlu împotriva Turciei*, 2021, pct. 144 și 150-153, în ceea ce privește ordinele provizorii de înghețare a activelor reclamantului - fost director executiv și director a două bănci publice anterioare - pentru o perioadă lungă de timp și factorii relevanți pentru evaluarea restricțiilor; *Trajkovski împotriva Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2001, în ceea ce privește înghețarea conturilor bancare; *Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafayev împotriva Azerbaidjanului*, 2021, pct. 66, în ceea ce privește înghețarea conturilor bancare ale unui apărător al drepturilor omului și ale organizației sale neguvernamentale). Având în vedere complexitatea situației și faptul că reclamanții s-au aflat în imposibilitatea de a-și retrage economiile timp de peste 20 de ani, înghețarea conturilor bancare a fost examinată în temeiul regulii generale în *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herzegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 99 ((pentru detalii suplimentare, a se vedea infra).

373. Într-o cauză de deschidere a unei proceduri de lichidare împotriva unei bănci, înghețarea conturilor bancare ale administratorilor poate fi considerată legală și urmărește un scop legitim în măsura în care are scopul de a se asigura că administratorii unei bănci care a intrat în insolvență nu își disipează activele anticipând eventuale acuzații penale sau posibile acțiuni civile legate de modul în care au condus banca înainte de intrarea în insolvență (*Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 123).

374. Stabilitatea băncilor și interesele deponenților și creditorilor acestora necesită o protecție sporită. Autoritățile naționale se bucură de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește alegerea modului de abordare a acestor aspecte (*Capital Bank AD împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 136; *Karahasanoğlu împotriva Turciei*, 2021, pct. 150). În circumstanțe normale, înghețarea conturilor bancare ale administratorilor băncii, pentru o durată limitată de șase luni, ar putea fi considerată ca încadrându-se în această marjă și, prin urmare, ca fiind o măsură proporțională pentru obiectivul urmărit (*Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei*, 2016, pct. 124).

375. Mai multe cauze aflate pe rolul Curții priveau „fostele" economii în monedă străină aflate în depozit în „RSFI" care au fost înghețate. După obținerea independenței, fiecare stat succesor al RSFI a găsit o soluție juridică diferită pentru reglementarea economiilor garantate anterior de RSFI [pentru o prezentare generală a circumstanțelor specifice referitoare la diferite state pârâte, a se vedea *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herzegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 24-52]. În această cauză, „fostele" economii în monedă străină deveniseră indisponibile din cauza unor factori precum lipsa fondurilor în băncile relevante, impunerea prin lege a înghețării conturilor și neluarea de măsuri de către autoritățile naționale pentru a permite deținătorilor de depozite aflați în situația reclamanților să dispună de economiile lor.

376. Curtea a hotărât că creanțele rezultate din economiile în monedă străină depuse la o bancă comercială înainte de dizolvarea RSFI constituiau un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2009, pct. 34-36), este cazul și plângerii împotriva Federației Ruse în ceea ce privește investirea economiilor în obligațiuni de stat sub formă de obligațiuni de stat de tip premium emise de fosta URSS (*Yuriy Lobanov împotriva Rusiei*, 2010, pct. 32-34) sau în obligațiuni și certificate emise de către Banca de economii a URSS (*Boyajyan împotriva Armeniei*, 2011, pct. 57). În mod similar, titlurile de stat cu valoare economică pot fi considerate „bunuri" (*Jasinskij și alții împotriva Lituaniei*, decizie a Comisiei, 1998).

377. Cu toate acestea, în ceea ce privește creanțele înghețate în monedă străină depusă de reclamanții letoni la Banca pentru Activități Economice Străine la momentul URSS, Curtea a declarat inadmisibile plângerile, întrucât acțiunile băncii nu puteau fi atribuite Letoniei, care nu a dat demonstrat că ar fi acceptat sau ar fi recunoscut vreodată astfel de pretenții [*Likvidējamā p/s Selga și Vasiļevska împotriva Letoniei* (dec.), 2013, pct. 94-113].

378. În cauzele în care măsurile legislative au avut drept scop plata „fostelor” economii în monedă străină prin obligațiuni de stat, Curtea, având în vedere necesitatea de a se ajunge la un just echilibru între interesul general și dreptul de proprietate al reclamantului, precum și al tuturor celor aflați în aceeași situație, a considerat că mijloacele alese au fost adecvate pentru atingerea obiectivului legitim urmărit [în special *Trajkovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (dec.), 2002].

379. Oricare ar fi măsurile pe care a decis să le adopte un stat pentru plata „fostelor” economii în monedă străină, statul de drept și principiul legalității impunea părților contractante să respecte și să aplice, într-un mod previzibil și consecvent, legile pe care le-au adoptat. Implementarea deficitară a legislației naționale privind „fostele” economii în monedă străină a condus la nerespectarea de către statul pârât a acestei obligații (*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2009, pct. 57).

380. Pentru a aprecia dacă a fost găsit un „just echilibru” între cererile de interes general ale comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale individului, trebuie să se efectueze o examinare globală a diferitelor interese în cauză, ținând seama de faptul că această Convenție urmărește să garanteze drepturi care sunt „practice și efective”. În acest context, trebuie subliniat că incertitudinea - fie ea legislativă, administrativă sau una rezultată din practicile autorităților - este un factor care trebuie luat în considerare atunci când este evaluat comportamentul statului. Într-adevăr, în cazul în care este în discuție o problemă de interes general, autorităților publice le revine sarcina de a acționa în timp util, în mod corespunzător și consecvent. Deși anumite întârzieri pot fi justificate în circumstanțe excepționale, Curtea a constatat, în acest caz particular, că reclamanții au fost nevoiți să aștepte prea mult timp. Autoritățile din Slovenia și Serbia, în pofida marjei lor largi de apreciere în acest domeniu, nu au păstrat un just echilibru între interesul general al comunității și drepturile de proprietate ale reclamanților. S-a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 în ceea ce privește aceste două state pârâte [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 108 și 124-125].

381. Întârzierile constituie un factor important în aprecierea caracterului rezonabil al unei ingerințe în dreptul de proprietate. Deși anumite întârzieri pot fi justificate în lumina unor circumstanțele excepționale, în alte cauze Curtea a concluzionat că acestea nu puteau constitui un motiv întemeiat pentru nerambursarea de către stat a sumelor plătibile reclamanților [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 108].

382. O limitare a marjei de apreciere a statelor apare atunci când măsurile adoptate de autoritățile naționale limitează în mod substanțial dreptul reclamantului de a dispune de fonduri și constituie reglementare a folosinței bunurilor. De exemplu, Curtea a constatat că măsurile legislative erau nesatisfăcătoare în cazul în care au condus la întârzieri de câteva luni (*Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2009, pct. 64).

383. De asemenea, imposibilitatea de a obține executarea unei hotărâri definitive în favoarea reclamantului a constituit o ingerință în dreptul la respectarea „bunurilor” sale, în contextul „fostelor” economii în monedă străină (*Jeličić împotriva Bosniei și Herzegovinei,* 2006, pct. 48).

384. În sfârșit, cauza *Pintar și alții împotriva Sloveniei*, 2021, s-a referit la măsurile extraordinare luate de Banca Sloveniei în perioada 2013-2014 cu privire la mai multe bănci slovene importante, care au dus la anularea tuturor acțiunilor sau obligațiunilor subordonate deținute de reclamanți (pentru aplicabilitate, a se vedea mai sus secțiunea „Acțiuni deținute într-o societate și alte instrumente financiare”), fără nicio compensație. Curtea a constatat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1, având în vedere lipsa oricărei posibilități rezonabile de a contesta măsurile și/sau de a solicita despăgubiri pentru acțiunile și obligațiunile anulate. Prin urmare, ingerința în dreptul asupra bunurilor reclamanților nu a fost însoțită de garanții procedurale suficiente împotriva arbitrariului și, prin urmare, nu a fost legală. În plus, prevederea unei căi de atac efective a fost legată de probleme

complexe privind respectarea diferitelor principii din dreptul Uniunii, inclusiv în contextul unei hotărâri preliminare a CJUE (*ibid*., pct. 101 și 109-111).

H. Impozitare

385. Impozitarea constituie, în principiu, o ingerință în dreptul garantat de art. 1 pct. 1 din Protocolul nr. 1, întrucât privează persoana în cauză de un bun, și anume suma de bani care trebuie plătită [*Burden împotriva Regatului Unit* (MC), 2008, pct. 59; *Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe*, 1999, pct. 39; *Bežanić și Baškarad împotriva Croației*, 2022, pct. 60].

386. Ingerința în scopuri fiscale este în general justificată în temeiul celui de-al doilea paragraf al acestui articol, care prevede în mod expres o excepție în ceea ce privește plata impozitelor sau a altor contribuții (*Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, 1995, pct. 59; *Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct. 43). Taxele vamale sau taxele pentru mărfurile importate trebuie considerate ca intrând în domeniul impozitării, aspect care face parte din nucleul dur al prerogativelor de autoritate publică, *Krayeva împotriva Ucrainei*, 2022, pct. 28).

387. Aspectul este însă de competența Curții, întrucât aplicarea corectă a art. 1 din Protocolul nr. 1 face obiectul supravegherii sale [*Orion-Břeclav, S.R.O. împotriva Republicii Cehe* (dec.), 2004].

388. Atunci când se discută despre „lege” în domeniul fiscal, articolul 1 din Protocolul nr. 1 face aluzie la aceeași noțiune care se regăsește în alte articole ale convenției, noțiune care cuprinde atât dreptul comun, cât și jurisprudența. Aceasta presupune cerințe calitative, în special cele privind accesibilitatea și previzibilitatea (*Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe*, 1999, pct. 54).

389. O ingerință, inclusiv cea rezultată dintr-o măsură adoptată pentru a se asigura plata impozitelor, trebuie să asigure un „just echilibru” între cerințele de interes general ale comunității și cerințele privind protecția drepturilor fundamentale ale persoanei. Preocuparea pentru atingerea acestui echilibru se reflectă în structura articolului 1 din Protocolul nr. 1 în ansamblu, inclusiv al doilea paragraf: trebuie să existe un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și scopurile urmărite (*"Bulves" AD împotriva Bulgariei*, 2009, pct. 62; *Waldner împotriva Franței,* 2023, pct. 42). Prin urmare, o datorie financiară care rezultă din majorarea impozitelor poate afecta garantarea dreptului de proprietate în cazul în care impune o sarcină excesivă persoanei în cauză sau îi afectează în mod fundamental poziția sa financiară [*Ferretti împotriva Italiei*, decizie a Comisiei, 1997; *Wasa Liv Ömsesidigt, Försäkringsbolaget Valands Pensionsstiftelse și un grup de aproximativ 15 000 de persoane fizice împotriva Suediei*, decizie a Comisiei, 1988; *Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei*, 2003, pct. 32; *Iofil AE împotriva Greciei* (dec.), 2021, pct. 34].

390. Statului i se acordă, în general, o marjă largă de apreciere în temeiul Convenției atunci când este vorba despre măsuri generale de strategie economică sau socială (*Wallishauser împotriva Austriei (nr. 2)*, 2013, pct. 65], precum și de elaborarea și punerea în aplicare a politicii în domeniul fiscal (*"Bulves" AD împotriva Bulgariei*, 2009, pct. 63; *Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, 1995, pct. 60; *Stere și alții împotriva României*, 2006, pct. 51; *Locascia și alții împotriva Italiei*, 2023, pct. 157). Curtea respectă aprecierea legiuitorului în materie, cu excepția cazului în care este lipsită de un temei rezonabil (*Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos*, 1995, pct. 60).

391. În plus, poziția consacrată a Curții este că statelor li se poate acorda un anumit grad de deferență și de libertate suplimentară în exercitarea funcțiilor lor fiscale în temeiul testului de legalitate [*Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct. 50; *Bežanić și Baškarad împotriva Croației*, 2022, pct. 64].

392. Este, în primul rând, de competența autorităților naționale să decidă cu privire la tipul de impozite sau de contribuții pe care doresc să le perceapă. Deciziile în acest domeniu implică, în mod normal, o evaluare a problemelor politice, economice și sociale pe care Convenția le lasă în competența statelor membre, deoarece autoritățile interne sunt în mod evident mult mai în măsură

decât organele Convenției să evalueze astfel de probleme [*Musa împotriva Austriei*, decizie a Comisiei, 1998; *Baláž împotriva Slovaciei* (dec.), 2003; *Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei*, 2014, pct. 103; *R.Sz. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 38 și 46; *Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct. 45]. De asemenea, îi revine legiuitorului intern sarcina de a alege ceea ce poate fi clasificat ca venit impozabil și care ar trebui să fie modalitatea concretă de executare a obligațiilor fiscale [*Cacciato împotriva Italiei* (dec.), 2018, pct. 25; *Guiso și Consiglio împotriva Italiei* (dec.), 2018, pct. 44)]. Mai precis, într-un domeniu complex, cum ar fi impunerea taxei pe valoarea adăugată (TVA), statului pârât ar trebui să i se acorde o marjă de apreciere deosebit de largă [*Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct. 51].

393. În plus, competența Curții de a controla respectarea dreptului intern este limitată. Este în primul rând de competența autorităților naționale, în special a instanțelor, să interpreteze și să aplice dreptul intern, chiar și în acele domenii în care convenția „încorporează" normele acestui drept, întrucât autoritățile naționale sunt, prin natura lor, deosebit de calificate să soluționeze problemele care apar în această privință. Cu excepția cazului în care interpretarea este arbitrară sau vădit nerezonabilă, rolul Curții se limitează la a verifica dacă efectele acestei interpretări sunt compatibile cu Convenția. Acest principiu este deosebit de relevant într-o cauză care implică un domeniu de drept foarte specializat și tehnic [*Iofil AE împotriva Greciei* (dec.), 2021, pct. 42; a se vedea și *S.C. Zorina International S.R.L. împotriva României*, 2023, pct. 52 55, în care instanțele naționale au examinat sancțiunile impuse de autoritatea fiscală pentru neemiterea chitanțelor pentru mărfurile vândute].

394. Întârzierea în rambursarea taxei pe valoarea adăugată a constituit o încălcare (*Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei*, 2003, pct. 39) – Curtea a considerat că întârzierile între 5 și 10 ani au avut un impact grav asupra situației financiare a societății reclamante, care nu puteau fi compensate prin plata unor dobânzi simple pentru sumele datorate, au cauzat incertitudine contribuabilului și, în plus, au fost agravate de lipsa oricărei căi legale de a remedia situația.

395. De asemenea, imposibilitatea de a obține rambursarea taxei pe valoare adăugată în privința căreia autoritățile interne au recunoscut că a fost plătită cu încălcarea dreptului material aplicabil a dat naștere unei încălcări: atât negarea creanței societății reclamante împotriva statului, cât și lipsa unor proceduri interne care să permită o cale de atac suficientă pentru a asigura protecția dreptului societății reclamante la respectarea „bunurilor" sale au afectat justul echilibru (*S.A. Dangeville împotriva Franței*, 2002, pct. 61).

396. O discrepanță între valoarea bunurilor luate în vederea calculării despăgubirii pentru expropriere și impozitul pe succesiune a condus Curtea la constatarea unei încălcări pe motiv de caracter arbitrar (*Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 65).

397. Simplul fapt că legislația fiscală are caracter retroactiv nu conduce, ca atare, la o încălcare, de ex., o lege retroactivă care supune impozitării anumite operațiuni [*M.A. și alții împotriva Finlandei* (dec.), 2003].

398. Măsurile de executare în contextul procedurilor fiscale care nu au fost suspendate în mod automat în urma contestației debitorului au fost considerate acceptabile și ca încadrându-se în marja largă de apreciere a statului, dar trebuie să fie însoțite de garanții procedurale pentru a se asigura că persoanele nu sunt puse într-o situație în care căile lor de atac sunt definite în mod efectiv și că nu sunt în măsură să își protejeze în mod efectiv interesele. Unul dintre factorii importanți în acest context este dacă există un anumit grad rezonabil de comunicare între autoritățile publice implicate, care să permită protecția drepturilor contribuabililor (*Rousk împotriva Suediei*, 2013, pct. 124).

399. Simplul fapt că cota de impozitare este foarte ridicată nu conduce, *per se*, la o încălcare; Curtea examinează cota de impozitare impusă reclamantei (*R.Sz. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 54). Impozitarea la o cotă mult mai ridicată decât cea în vigoare la momentul generării veniturilor în cauză

ar putea fi considerată în mod întemeiat o ingerință excesivă în așteptarea legitimă protejată de art. 1 din Protocolul nr. 1 [*M.A. și 34 Others împotriva Finlandei* (dec.), 2003].

400. Cu toate acestea, într-o cauză în care funcționarul public disponibilizat a fost obligat să plătească impozitul pe plata compensatorie la un nivel global de 52%, Curtea a constatat o încălcare, din următoarele motive: această cotă depășea în mod considerabil cota aplicată tuturor celorlalte venituri, reclamanta suferise o pierdere substanțială de venit ca urmare a șomajului, iar impozitul fusese dedus în mod direct de angajator din plata compensatorie, fără nicio evaluare individualizată a situației sale, și a fost impusă asupra veniturilor aferente unor activități anterioare anului fiscal material (*N.K.M. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 66-74). În schimb, Curtea a constatat că un TVA de până la 30 % aplicat valorii în vamă a unui transport nu putea, din punct de vedere cantitativ, să fie considerat exorbitant. Astfel, perceperea TVA-ului pentru importurile de literatură religioasă ale organizației reclamante nu a afectat echilibrul care trebuie atins între protecția drepturilor reclamantei și interesul public de a obține impozite[*Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei* (dec.), 2020, pct. 53 și 55].

401. Într-o cauză privind interpretarea dreptului național de către instanțele naționale în ceea ce privește impozitarea societății reclamante pentru o tranzacție în care aceasta a vândut anumite valori mobiliare (deținute într-o filială) înainte de a le răscumpăra, Curtea a considerat că a fost atins un echilibru just între interesul public de colectare a impozitelor și dreptul societății reclamante de a beneficia în mod pașnic de proprietatea sa. Curtea a observat în special că vânzarea/răscumpărarea de titluri de valoare a avut loc în zile lucrătoare diferite și nu în aceeași zi, legislația națională permițând o excepție într-un astfel de caz [*Iofil AE împotriva Greciei* (dec.), 2021, pct. 43-48].

402. De asemenea, în contextul procedurilor fiscale, Curtea acordă importanță disponibilității garanțiilor procedurale în cadrul procedurilor relevante (a se compara cu *Agosi împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 55). În această privință, Curtea a constatat că înghețarea conturilor bancare ale unei societăți de către autoritățile fiscale pentru o perioadă nedeterminată, fără nicio posibilitate de revizuire la intervale regulate, încalcă articolul 1 din Protocolul nr. 1 (*Rustamkhanli împotriva Azerbaidjanului*, 2024, pct. 65). Justul echilibru a fost perturbat în cauze în care autoritățile naționale, în lipsa oricărui indiciu privind implicarea directă a unei persoane sau a unei entități în exploatarea frauduloasă a unui lanț TVA, sau cunoașterea unui asemenea fapt, au sancționat totuși beneficiarul complet al unei plăți de TVA pentru acțiunile sau inacțiunile unui furnizor asupra căruia nu avea control și în legătură cu care nu avea niciun mijloc de control sau de asigurare a conformității (*"Bulves" AD împotriva Bulgariei*, 2009, pct. 67-71).

I. Amenajarea teritoriului

403. În ceea ce privește aspectele de planificare urbană sau regională, drepturile proprietarilor sunt, în esență, evolutive. Politicile de planificare urbană și regională sunt, prin excelență, sferele în care intervine statul, în special prin controlul proprietății în interes general sau public. În astfel de circumstanțe, în cazul în care interesul general al comunității este preeminent, Curtea consideră că marja de apreciere a statului este mai largă decât atunci când sunt în joc drepturile civile [*Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei*, 2004, pct. 70; *Mellacher și alții împotriva Austriei*, 1989, pct. 55; *Chapman împotriva Regatului Unit* (MC), 2001, pct. 104].

404. Curtea a examinat o serie de cauze care priveau restricții impuse proprietarilor de terenuri în contextul amenajării teritoriului, care uneori au durat mai mulți ani (*Skibińscy împotriva Poloniei*, 2006, pct. 98; *Skrzyński împotriva Poloniei*, 2007, pct. 92; *Rosiński împotriva Poloniei*, 2007, pct. 89; *Buczkiewicz împotriva Poloniei*, 2008, pct. 77; *Pietrzak împotriva Poloniei*, 2008, pct. 115; *Hakan Arı împotriva Turciei*, 2011, pct. 36; *Rossitto împotriva Italiei*, 2009, pct. 37; *Maioli împotriva Italiei*, 2011, pct. 52; *Hüseyin Kaplan împotriva Turciei*, 2013, pct. 38; *Ziya Çevik împotriva Turciei*, 2011, pct. 33). În *Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), 2005, pct. 100-105, cauză care privea circumstanțe excepționale, s-a constatat că astfel de restricții, chiar și atunci când au fost impuse în mod permanent

și fără niciun drept de a obține despăgubiri, au fost în conformitate cu această dispoziție. Cererile au fost declarate inadmisibile în cauze care priveau interdicția absolută de a construi, însoțite de imposibilitatea de a solicita despăgubiri din partea municipalității, atunci când proprietarii nu și-au manifestat intenția de a construi și nici nu au demonstrat că interdicția le impunea să modifice destinația folosinței bunurilor [*Scagliarini împotriva Italiei* (dec.), 2005]; sau cazul în care, în lipsa unei modificări aduse folosinței, reclamantul a așteptat o perioadă lungă de timp înainte de a depune o cerere de autorizație de construire [*Galtieri împotriva Italiei* (dec.), 2006]. În alte cauze, s-a constatat o încălcare chiar și în lipsa unui proiect de construire concret, pe motiv că legiuitorul a adoptat mai întâi legi care prevedeau dreptul la despăgubiri pentru expropriere, dar a amânat ulterior în mod repetat intrarea în vigoare a acelor legi (*Skibińscy împotriva Poloniei*, 2006, pct. 78).

405. 78) S-a constatat că ocuparea ilegală a terenurilor aflate în proprietate privată de către autoritățile publice în vederea implementării de proiecte de dezvoltare, creând un mecanism care permitea autorităților să beneficieze de o situație ilegală în care proprietarul era pus în fața faptului împlinit, a încălcat dreptul la respectarea „bunurilor” (*Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei*, 2000, pct. 59).

406. Curtea a subliniat că dificultățile în adoptarea unui cadru juridic cuprinzător în domeniul urbanismului constituie o parte a procesului de tranziție de la ordinea juridică socialistă și de la regimul de proprietate al acestuia la un regim compatibil cu statul de drept și cu economia de piață, proces care, prin însăși natura lucrurilor, se confruntă cu dificultăți. Cu toate acestea, aceste dificultăți și importanța responsabilităților pe care le au legiuitorii care trebuie să se ocupe de toate aspectele complexe implicate într-o astfel de tranziție nu scutesc statele membre de obligațiile care decurg din Convenție sau din protocoalele la aceasta (*Schirmer împotriva Poloniei*, 2006, pct. 38; *Skibińscy împotriva Poloniei*, 2004, pct. 96).

J. Confiscarea produselor infracțiunii

407. Într-o serie de cauze, Curtea a examinat, în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1, diverse măsuri luate în scopul combaterii îmbogățirii fără just temei ca urmare a săvârșirii de infracțiuni. În astfel de cauze, statele au o marjă largă de apreciere în implementarea politicilor de combatere a criminalității organizate, inclusiv confiscarea activelor obținute în mod ilegal [*Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct. 30; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, 2015, pct. 108; bunuri achiziționate cu fonduri ilicite (*Ulemek împotriva Serbiei* (dec.), 2021]; venituri provenite dintr-o infracțiune care a urmat condamnării (*productum sceleris*) (*Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001; *Silickienė împotriva Lituaniei*, 2012; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei,* 2015), bunuri care au făcut obiectul infracțiunii (*objectum sceleris*) (*Agosi împotriva Regatului Unit,* 1986; *Sun împotriva Rusiei*, 2009; *Ismayilov împotriva Rusiei*, 2018) sau bunuri care au servit sau au fost destinate să servească pentru comiterea infracțiunii (*instrumentum sceleris*) (*Andonoski împotriva Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei,* 2015; *B.K.M.*

Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei, 2017; *S.C. Service Benz Com S.R.L. împotriva României*, 2017; *Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002; *Markus împotriva Letoniei*, 2020, pct. 69, și *Todorov și alții împotriva Bulgariei*, 2021, pct. 189-199, pentru recapitularea unor situații diferite).

408. În funcție de cadrul juridic din statele membre, o astfel de confiscare poate avea loc în cadrul procedurilor penale, condiționată, de regulă, de o condamnare, sau în afara procedurilor penale, atunci când sunt îndeplinite anumite condiții. O altă procedură specială este cea în care bunurile făptuitorului sau ale altor persoane sunt confiscate pe baza unei simple prezumții că provin din infracțiune. Aceasta este numită, de regulă, confiscare extinsă, considerată o formă accesorie și auxiliară a confiscării obișnuite. În plus, Italia a instituit măsuri preventive de confiscare cu caracter administrativ, în special pentru a combate criminalitatea organizată. În sfârșit, anumite jurisdicții, cum

ar fi Regatul Unit, au, de asemenea, o abordare civilă a confiscării: acest model de confiscare nu se bazează pe vinovăția făptașului, ci pe originea bunului.

409. Curtea a observat în *Gogitidze și alții împotriva Georgiei*, 2015, pct. 105, că se poate spune că există standarde juridice europene și chiar universale care încurajează, în primul rând, confiscarea bunurilor legate de infracțiuni penale grave, cum ar fi corupția, spălarea de bani, infracțiunile legate de droguri etc., fără existența prealabilă a unei condamnări penale. În al doilea rând, sarcina probării originii legale a bunurilor prezumate a fi fost achiziționate în mod ilegal poate fi transferată în mod legitim către respondenții care au participat la o astfel de procedură civilă de confiscare, inclusiv la o procedură civilă *in rem*. În al treilea rând, se pot aplica măsuri de confiscare nu numai în ceea ce privește produsele directe ale infracțiunii, ci și în ceea ce privește bunurile, inclusiv veniturile și alte beneficii indirecte, obținute prin convertirea sau transformarea produselor directe ale infracțiunii sau prin combinarea acestora cu alte bunuri, eventual legale. În sfârșit, se pot aplica măsuri de confiscare nu numai în cazul persoanelor direct suspectate de infracțiuni, ci și al terților cu drepturi de proprietate, fără a fi necesară *bona fide*, în vederea mascării rolului lor ilicit în acumularea averii în cauză.

410. În contextul criminalității transnaționale, Curtea a recunoscut în cauza *Shorazova împotriva Maltei*, 2022, pct. 111, care se referea la ordinul de înghețare a bunurilor reclamantei în Maltei, pe baza unei cereri în legătură cu o anchetă în curs în Kazahstan cu privire la acuzații de fraudă/spălare de bani din partea reclamantei și a soțului său, importanța Convenției Organizației Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate pentru combaterea eficace a criminalității organizate. În același timp, Curtea a subliniat că asistența judiciară reciprocă în temeiul acestei convenții ar trebui să se desfășoare în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului. Astfel, instanțele naționale au o obligație de revizuire în cazul în care există o plângere gravă și motivată cu privire la o deficiență vădită în protecția unui drept conferit de Convenția europeană [*mutatis mutandis*, *Avotiņš împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct. 116].

411. În această privință, chiar și în cazul în care o măsură a fost dispusă în contextul unei cereri de asistență judiciară internațională emise de un alt stat, autoritățile naționale au obligația de a aplica principiile articolului 1 din Protocolul nr. 1 pe fond și de a face acest lucru în ceea ce privește caracteristicile și mecanismele specifice ale asistenței judiciare internaționale reciproce (*Amerisoc Center S.R.L. împotriva Luxemburgului*, 2024, pct. 55). În această cauză, care privea punerea sub sechestru a activelor bancare ale societății reclamante în Luxemburg, în urma unei cereri internaționale de asistență formulate de autoritățile peruane, Curtea a constatat că instanțele naționale nu au acordat societății reclamante o posibilitate rezonabilă de a-și prezenta cauza printr-o procedură contradictorie, considerând că această situație a rezultat, în primul rând, din Legea privind asistența judiciară internațională reciprocă, care nu prevedea că informațiile cu privire la ordinul de punere sub sechestru trebuiau comunicate clientului bancar relevant și, în al doilea rând, din decizia instanței naționale de a nu examina argumentele reclamantei. Această concluzie a fost întărită de faptul că problema în cauză nu a fost examinată nici de autoritățile peruane (*ibid.*, pct. 58-59). Astfel, în lipsa unei căi de atac prin care să conteste în mod eficient confiscarea activelor societății reclamante, Curtea a constatat că măsura era disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit (*ibid.*, pct. 61).

412. Măsurile de confiscare pot fi acceptabile dacă sunt efectuate în conformitate cu interesul general de a garanta că utilizarea bunurilor în cauză nu a adus un avantaj unei persoane condamnate pentru o acuzație penală în detrimentul comunității [*Ulemek împotriva Serbiei* (dec.), 2021, pct. 66].

413. Curtea a remarcat, de asemenea, că statele au un interes legitim și, de asemenea, o obligație, în temeiul diferitelor tratate internaționale, de a pune în aplicare măsuri de detectare și monitorizare a circulației numerarului peste frontierele lor, deoarece sume mari de numerar pot fi utilizate pentru spălarea banilor, traficul de droguri, finanțarea terorismului sau a criminalității organizate, evaziunea fiscală sau săvârșirea altor infracțiuni financiare grave. Măsurile de confiscare luate atunci când

persoanele fizice nu declară numerar la trecerea frontierelor sunt, prin urmare, conforme cu interesele generale ale comunității (*Karapetyan împotriva Georgiei*, 2020, pct. 34).

414. Curtea tratează confiscarea în principal ca o reglementare a folosinței bunurilor în sensul articolului 1 al doilea paragraf din Protocolul nr. 1 (*Handyside împotriva Regatului Unit*, 1976, pct. 63; *Agosi împotriva Regatului Unit*, 1986, pct. 51; *Karapetyan împotriva Georgiei*, 2020, pct. 32; *Aktiva DOO împotriva Serbiei*, 2021, pct. 78), chiar dacă confiscarea, prin însăși natura sa, privează o persoană de dreptul de proprietate.

415. Într-adevăr, paragraful al doilea al art. 1 din Protocolul nr. 1, permite, *inter alia*, statelor contractante reglementarea folosinței bunurilor pentru a asigura plata penalităților. Astfel, în cauzele referitoare la confiscarea produselor dintr-o infracțiune, confiscare care a urmat condamnării, Curtea a tratat în mod obișnuit confiscarea ca fiind reglementare a folosinței bunurilor [*Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 51; a se vedea, de asemenea, *Welch împotriva Regatului Unit*, 1995, pct. 26, în temeiul art. 7 din Convenție; *Van Offeren împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2005, în temeiul art. 6 din Convenție]. Al doilea paragraf al art. 1. Din Protocolul nr. 1 trebuie interpretată în lumina principiului general enunțat la prima teză de la primul paragraf, care impune existența unui raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele utilizate și obiectivul urmărit (*Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 51; *Balsamo împotriva San Marino*, 2019, pct. 81).

416. Aceeași abordare a fost adoptată și în situații în care măsurile de confiscare au fost puse în aplicare independent de existența unei acuzații penale, întrucât bunurile în cauză au fost considerate a fi fost dobândite ilegal, originea lor legală nu a fost demonstrată sau au fost instrumente ale infracțiunii [*Raimondo împotriva Italiei,* , 1994, pct. 27; *Riela și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Sun împotriva Rusiei*, 2009, pct. 25; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *C.M. împotriva Franței* (dec.), 2001; *Air Canada împotriva Regatului Unit,* 1995, pct. 34; *Gogitidze și alții împotriva Georgiei* ,, 2015, pct. 94 și 97, în ceea ce privește o confiscare aplicată în cadrul procedurii civile; *Balsamo împotriva San Marino,* pct. 2021, în ceea ce privește o procedură privind spălarea de bani, *Ulemek împotriva Serbiei* (dec.), 2021, pct. 62-68, privind procedurile ulterioare inițiate în temeiul unei legi privind sechestrarea și confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni care nu au fost considerate de natură penală].

417. În plus, Curtea a tratat, de asemenea, confiscarea ca o formă de reglementare a folosinței bunurilor în cazul în care bunurile reclamantului au fost confiscate ca pedeapsă penală, indiferent de modul de dobândire a acestora și de orice legătură cu infracțiunea (*Markus împotriva Letoniei*, 2020, pct. 69-70; pentru mai multe detalii, a se vedea mai sus capitolul Principiul legalității).

418. În mod excepțional, Curtea a analizat ingerința ca o privare de bunuri în cazul în care confiscarea unui instrument al infracțiunii se referă la bunurile unor terți și constituie o măsură permanentă (a se vedea, de asemenea, capitolul de mai sus privind Reglementarea folosinței bunurilor; *Andonoski împotriva Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei*, 2015, pct. 36; *B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei*, 2017, pct. 48; *Yaşar împotriva României*, 2019, pct. 49).

419. Uneori, Curtea s-a abținut să stabilească dacă ingerința în cauză a fost o privare de bunuri sau o reglementare a folosinței bunurilor, deoarece a considerat că nu este necesar să facă acest lucru. În schimb, aceasta a examinat în mod direct dacă a existat o încălcare a principiilor legalității, obiectivului legitim și proporționalității (*Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, 2010, pct. 55; *Aktiva DOO împotriva Serbiei*, 2021, pct. 78 și 82; *Melandri împotriva San Marino*, 2024, pct. 67).

420. Într-o serie de cauze, Curtea a aplicat testul proporționalității prevăzut la articolul 1 din Protocolul nr. 1 în cazul a diferite proceduri de confiscare a bunurilor legate de presupusa săvârșire a mai multor infracțiuni grave. În ceea ce privește bunurile despre care se presupune că au fost obținute, în totalitate sau în parte, din infracțiuni legate de traficul de droguri [*Webb împotriva Regatului Unit* (dec.), 2004; *Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002] sau de către organizații infracționale implicate în traficul de droguri [*Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Morabito și alții împotriva*

Italiei (dec.), 2005] sau din alte activități ilicite de tip mafiot (*Raimondo împotriva Italiei,*, 1994, pct. 30), Curtea a admis că măsurile de confiscare au fost proporționale, chiar și în absența unei condamnări care să stabilească vinovăția acuzatului (*Balsamo împotriva San Marino*, 2019, pct. 90).

421. În cazul în care confiscarea a fost impusă independent de o acuzație în materie penală împotriva unor terți, Curtea a oferit autorităților posibilitatea de a aplica măsuri de confiscare nu numai în cazul persoanelor acuzate direct de infracțiuni, ci și al membrilor familiilor acestora și al altor rude apropiate despre care se presupunea că dețineau și administrau bunurile dobândite fără just temei, în mod informal, în numele autorilor prezumtivi, sau care, din alte motive, nu beneficiau de statutul de bună-credință [*Raimondo împotriva Italiei*, 1994, pct. 30; *Arcuri și alții împotriva Italiei* (dec.), 2001; *Morabito și alții împotriva Italiei* (dec.), 2005; *Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002; *Webb împotriva Regatului Unit* (dec.), 2004; *Saccoccia împotriva Austriei*, 2008, pct. 88; *Silickienė împotriva Lituaniei*, 2012, pct. 65, în care a fost pronunțată o măsură de confiscare împotriva văduvei unui funcționar corupt; *Balsamo împotriva San Marino*, 2019, pct. 89 și 93, în care o măsură de confiscare a fost impusă și copiilor ca urmare a antecedentelor penale ale tatălui lor; *Zaghini împotriva San Marino*, 2023, pct. 17 și 65, în care reclamantul era fiul unui bărbat găsit vinovat de spălare de bani]. În plus, în cauza *Yusifli și alții împotriva Azerbaidjanului* (dec.), 2022, pct. 88-93, reclamanții erau cunoscuți sau rude ale fostului ministru al sănătății. Curtea a constatat că plângerile lor, referitoare la confiscarea produselor provenite din săvârșirea de infracțiuni privind diverse bunuri pretins deturnate de la stat de către un fost ministru al sănătății și care au fost transferate în numele reclamanților sau în numele societăților ai căror proprietari unici nominali erau reclamanții, erau vădit nefondate.

422. Confiscarea a încercat, în astfel de cauze, să prevină folosirea ilegală, într-un mod periculos pentru societate, a „bunurilor" a căror origine legală nu fusese stabilită, în special dacă acestea sunt utilizate într-un mod periculos pentru societate. Curtea a luat notă de dificultățile întâmpinate de autoritățile publice în lupta împotriva criminalității organizate. Confiscarea, care este menită să blocheze aceste mișcări de capitaluri suspecte, este o armă efectivă și necesară în acest context. Un hotărâre de confiscare a unui bun dobândit printr-o infracțiune acționează ca factor de descurajare pentru cei care au în vedere desfășurarea unor activități infracționale și asigură, de asemenea, faptul că infracțiunea nu aduce venit [*Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, 2010, pct. 58; *Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 52; *Dassa Foundation și alții împotriva Liechtenstein* (dec.), 2007, în temeiul art. 6 și 7].

423. În general, articolul 6 din Convenție nu împiedică statele să recurgă la prezumții. În procedurile privind diferite forme de confiscare sau de represiune fiscală, autoritățile publice pot acționa pe baza prezumției că bunurile au fost dobândite în mod ilegal (*Salabiaku împotriva Franței*, 1988, pct. 28). Aceeași abordare a fost utilizată în contextul plângerilor legate de prezumții făcute în acest context fie în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Cacucci și Sabatelli împotriva Italiei* (dec.), 2014, pct. 43; *Yildrim împotriva Italiei* (dec.), 2003]; fie în temeiul art. 6 (transferarea sarcinii probei către reclamant pentru a demonstra că bunurile sale au fost achiziționate legal [*Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, 2008, pct. 45; *Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 43; precum și *Perre împotriva Italiei* (dec.), 1999, în ceea ce privește examinarea unui martor]. Folosirea de prezumții, în cazul în care părții i s-a acordat posibilitatea de a respinge prezumțiile, este compatibilă cu prezumția de nevinovăție. În schimb, a fost constatată o încălcare a art. 6 § 2 într-o cauză în care a fost pronunțată o hotărâre de confiscare a bunurilor, în pofida faptului că proprietarul fusese achitat în cadrul procedurii penale pentru infracțiunea din care se presupusese că au provenit produsele (*Geerings împotriva Țărilor de Jos*, 2007, pct. 43-51).

424. De asemenea, Curtea a considerat legitim ca autoritățile interne competente să emită decizii de confiscare pe baza unor probe preponderente care sugerau că veniturile legale ale inculpaților nu ar fi putut fi suficiente pentru ca aceștia să achiziționeze bunurile în cauză. Ori de câte ori o hotărâre de confiscare a fost rezultatul unei proceduri civile *in rem* care privea produse ale infracțiunii rezultate din infracțiuni grave, Curtea nu a solicitat prezentarea de probe „dincolo de orice îndoială rezonabilă" cu privire la originea ilicită a bunurilor, în cadrul unei astfel de proceduri. În schimb, s-a constatat că

probarea pe o scară a probabilităților sau probabilitatea crescută a unei origini ilicite, combinată cu imposibilitatea proprietarului de a dovedi contrariul, este suficientă pentru a se aplica criteriul proporționalității de la art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Balsamo împotriva San Marino*, 2019, pct. 91; a se vedea, de asemenea, *Melandri împotriva San Marino*, 2024, pct. 72). Dimpotrivă, Curtea a constatat că instanțele naționale nu au dovedit în mod convingător o legătură de cauzalitate între, pe de o parte, infracțiunile premisă/orice alt comportament infracțional și bunurile care fac obiectul confiscării, pe de altă parte, atunci când s-au bazat exclusiv pe prezumția că orice bun despre care nu s-a demonstrat că a avut o origine legală a constituit produsul provenit din săvârșirea infracțiunii și pe diferența pe care au stabilit-o între veniturile reclamanților din surse legale și cheltuielile lor (*Mandev și alții împotriva Bulgariei*, 2024, pct. 100; a se vedea și *Todorov și alții împotriva Bulgariei*, 2021).

425. Curtea a acordat importanță unei serii de garanții procedurale disponibile în cadrul procedurilor de confiscare, cum ar fi: caracterul contradictoriu al acestora [*Yildirim împotriva Italiei* (dec.), 2003; *Perre împotriva Italiei* (dec.), 1999]; comunicarea în prealabil a probelor acuzării (*Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit*, 2008, pct. 45, în cazul unei ședințe publice); posibilitatea părții de a prezenta înscrisuri și martori [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002; *Perre împotriva Italiei* (dec.), 1999], posibilitatea de a fi reprezentat legal de un avocat angajat în privat [*Butler împotriva Regatului Unit* (dec.), 2002]; prezumția caracterului penal al activelor poate fi infirmată de parte (*Geerings împotriva Țărilor de Jos*, 2007, pct. 44); judecătorul dispune de marja de apreciere de a nu aplica prezumția, în cazul în care consideră că aplicarea acesteia ar genera un risc grav de nedreptate (*Phillips împotriva Regatului Unit*, 2001, pct. 43); dacă a fost efectuată o evaluare individuală cu privire la ce bunuri ar trebui confiscate în lumina situației de fapt din cauză (*Rummi împotriva Estoniei*, 2015, pct. 108; *Silickienė împotriva Lituaniei*, 2012, pct. 68); în ansamblu, dacă reclamantului i s-a oferit ocazia rezonabilă de a-și prezenta argumentele în fața instanțelor interne (*Veits împotriva Estoniei*, 2015, pct. 72 și 74; *Jokela împotriva Finlandei*, 2002, pct. 45); *Balsamo împotriva San Marino*, 2019, pct. 93; *Melandri împotriva San Marino*, 2024, pct. 72), având în vedere perspectiva globală asupra procedurii în cauză (*Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei*, 2010, pct. 59).

426. În sfârșit, în plus față de obligațiile procedurale generale în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 [*G.I.E.M. S.R.L. Și alții împotriva Italiei* (fond) (MC), 2018, pct. 302], anumiți factori sunt relevanți atunci când se stabilește proporționalitatea unei măsuri de confiscare: în special durata măsurii, deși acest lucru nu este definitiv (OOO *Avrora Maloetazhnoe Stroitelstvo împotriva Rusiei*, 2020, pct. 69; *Stołkowski împotriva Poloniei*, 2021, pct. 73-77; *İpek Société à responsabilité limitée împotriva Turciei*, 2022, pct. 92-94); necesitatea menținerii acesteia, având în vedere desfășurarea procedurilor penale, precum și consecințele măsurii asupra părții interesate (*Lachikhina împotriva Rusiei*, 2017, pct. 59); comportamentul reclamantului și al autorităților statului care intervin *Forminster Enterprises Limited împotriva Republicii Cehe*, 2008, pct. 75); și disponibilitatea unei căi de atac efective, inclusiv accesul la instanțe, prin care un reclamant poate contesta confiscarea (continuă) (*Benet Czech, spol. s r.o. împotriva Republicii Cehe*, 2010, pct. 49).

K. Restituirea proprietăților

427. În urma schimbărilor democratice din Europa Centrală și de Est, numeroase guverne au introdus o legislație care prevedea restituirea proprietăților expropriate în perioada de după cel de-Al doilea război mondial sau au abordat problema restituirii în limitele cadrului juridic existent.

428. În ceea ce privește recuperarea proprietăților înainte de ratificarea Convenției și a protocoalelor la aceasta, organele Convenției au susținut în mod constant că privarea de bunuri sau de un alt drept real este, în principiu, un act instantaneu și nu produce o situație continuă de „privare de un drept” [(*Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2000; *Preußische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei* (dec.), 2008, pct. 57].

429. În plus, art. 1 din Protocolul nr. 1 nu poate fi interpretat ca impunând statelor contractante obligația generală de a restitui proprietățile care le-au fost transferate înainte de ratificarea Convenției (*Jantner împotriva Slovaciei*, 2003, pct. 34).

430. Nici art. 1 din Protocolul nr. 1 nu impune vreo restricție privind libertatea statelor contractante de a stabili domeniul de aplicare al restituirii proprietăților și să aleagă condițiile în care convin să restabilească drepturile de proprietate ale foștilor proprietari (*Maria Atanasiu și alții împotriva României*, 2010, pct. 136). În special, statele contractante beneficiază de o marjă largă de apreciere în ceea ce privește excluderea anumitor categorii de foști proprietari de la un astfel de drept. Atunci când anumite categorii de proprietari sunt excluse în acest mod, cererile lor de restituire nu pot constitui baza unei „așteptări legitime" care să atragă protecția art. 1 din Protocolul nr. 1 [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct.pct. 70-74; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35; *Smiljanić împotriva Sloveniei* (dec.), 2006, pct. 29].

431. Astfel, speranța recunoașterii unui drept de proprietate care nu a putut fi exercitat nu poate fi considerată a fi un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1, ca de altfel nicio pretenție condiționată care a devenit caducă ca urmare a neîndeplinirii condiției [*Malhous împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2000; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35]. Convingerea că o lege anterioară în vigoare ar putea fi modificată în avantajul reclamantului nu poate fi considerată o formă de așteptare legitimă în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1. Există o diferență între simpla speranță a restituirii, oricât de înțeles ar fi această speranță, și așteptarea legitimă, care trebuie să aibă un caracter mai concret decât cel al unei simple speranțe și să se întemeieze pe o dispoziție legală sau pe un act juridic, precum o hotărâre judecătorească [*Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe* (dec.) (MC), 2002, pct. 73; *Von Maltzan și alții împotriva Germaniei* (dec.) (MC), 2005, pct. 112].

432. În schimb, în cazul în care, după ratificarea Convenției, inclusiv a Protocolului nr. 1, un stat contractant adoptă o legislație care prevede restituirea în totalitate sau în parte a bunurilor confiscate în temeiul unui regim anterior, o astfel de legislație poate fi considerată ca generând un nou drept de proprietate, protejat de art. 1 din Protocolul nr. 1, în cazul persoanelor care îndeplinesc cerințele de acordare a dreptului respectiv (*Maria Atanasiu și alții împotriva României*, 2010, pct. 136). Același lucru se poate aplica în cazul măsurilor de restituire sau de despăgubire stabilite în temeiul legislației anterioare ratificării, în cazul în care această legislație a rămas în vigoare după ratificarea Protocolului nr. 1 de către statul contractant [*Von Maltzan și alții împotriva Germaniei*(dec) (MC), 2005, pct. 74; *Kopecký împotriva Slovaciei* (MC), 2004, pct. 35; *Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 125].

433. Prin urmare, în ceea ce privește conținutul și întinderea dreptului în cauză, Curtea a arătat că această problemă trebuie privită din perspectiva a ce „bunuri" deținea reclamantul la data intrării în vigoare a Protocolului nr. 1 și, în mod critic, la data la care a formulat plângerea în fața instituțiilor Convenției (*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 125 și 132). În cauza respectivă, dreptul reclamantului la o proprietate compensatorie i-a fost conferit de legislația poloneză - acordarea de drepturi persoanelor repatriate de dincolo de râul Bug după cel de-al doilea război mondial sau moștenitorilor acestora - care a rămas în vigoare la data intrării în vigoare a Protocolului nr. 1 în cazul Poloniei.

434. În ceea ce privește punerea în aplicare a reformelor întreprinse, statul de drept care stă la baza Convenției și principiul legalității prevăzut la art. 1 din Protocolul nr. 1 impun statelor nu doar să respecte și să aplice, în mod previzibil și consecvent, legile pe care le-au adoptat, ci și, ca un corolar al acestei obligații, să asigure condițiile juridice și practice de punere în aplicare a acestora (*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 184).

435. O serie de cauze din domeniul restituirii proprietăților au vizat nerespectarea de către autoritățile interne a hotărârilor judecătorești sau deciziilor administrative definitive. O hotărâre prin care autoritățile au obligația de a acorda despăgubiri, în teren sau în bani, în conformitate cu legislația internă privind restituirea dreptului de proprietate, oferă reclamantului o creanță executorie care constituie un „bun" în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Jasiūniene împotriva Lituaniei*, 2003, pct. 44).

Prin urmare, în cazul în care există o hotărâre definitivă în favoarea reclamantului, poate intra în discuție conceptul „așteptare legitimă (*Driza împotriva Albaniei*, 2007, pct. 102).

436. Neexecutarea hotărârilor definitive, împreună cu alte deficiențe ale sistemului românesc de restituire a proprietăților, a dat naștere unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, 2010, as well as to a pilot judgment procedure (*ibid.*, pct. 215-218). În mod similar, în hotărârea-pilot *Manushaqe Puto și alții împotriva Albaniei*, 2012, pct. 110-118, Curtea a statuat că a existat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție ca urmare a neexecutării unei hotărâri definitive care acordase reclamanților o despăgubire în locul restituirii proprietăților acestora. În cauza *Beshiri și alții împotriva Albaniei* (dec.), 2020, Curtea a examinat noua schemă/metodă de reparație internă introdusă în Albania ca răspuns la hotărârea-pilot respectivă. Luând act de marja largă de apreciere a statului în ceea ce privește alegerea formelor de reparație pentru încălcările drepturilor de proprietate (*ibid.*, pct. 188), Curtea a constatat că noua cale de atac este eficace, având în vedere următoarele considerații: a) caracterul adecvat al căii de atac (*ibid.*, pct. 188); b) caracterul adecvat al compensației (*ibid.*, pct. 189-203); și c) accesibilitatea și eficiența căii de atac (*ibid.*, pct. 204-214). În ceea ce privește caracterul adecvat al compensației, Curtea a recunoscut situația deosebit de dificilă și de complexă și a concluzionat că pragul minim pentru valoarea compensației de 10 % din valoarea actuală a proprietății inițiale ar putea fi considerat rezonabil în contextul specific al Albaniei (*ibid.*, pct. 194-196). În același timp, a recunoscut că evaluarea sa cu privire la noua cale de atac poate face obiectul unei revizuiri în viitor, în funcție de măsura în care căile de atac continuă să respecte cerințele Convenției în practică (*ibid.*, pct. 222).

437. Cauza *Orlović și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei*, 2019, pct. 55, 57 și 61, a avut ca obiect neexecutarea deciziilor interne care acordau reclamanților dreptul de a le fi restituit terenul in integrum, inclusiv porțiunea de teren pe care fusese construită o biserică după ce au fost deportați. Curtea a constatat o încălcare și a dispus statul să ia toate măsurile necesare pentru a asigura executarea hotărârii în favoarea reclamanților, inclusiv mutarea bisericii de pe terenul acestora (*ibid.*, pct. 68-71).

438. În ceea ce privește justificarea pe care un guvern o poate invoca pentru ingerința sa în dreptul de proprietate al reclamantului, Curtea a reiterat că lipsa fondurilor nu poate justifica neexecutarea unei datorii definitive și obligatorii a statului (*Driza împotriva Albaniei*, 2007, pct. 108; *Prodan împotriva Republicii Moldova*, 2004, pct. 61).

439. Numai în mod excepțional, de exemplu în contextul unic al reunificării Germaniei, Curtea a admis că lipsa oricărei despăgubiri nu a afectat „justul echilibru” care trebuia păstrat între protecția proprietății și cerințele de interes general [*Jahn și alții împotriva Germaniei* (MC), 2005, pct. 117]. În general, ceea ce impune art. 1 din Protocolul nr. 1 este ca valoarea despăgubirii acordate pentru o proprietate preluată de stat să fie „raportată rezonabil” la valoarea sa [*Broniowski împotriva Poloniei* (MC), 2004, pct. 186]. Acest lucru este valabil și pentru drepturile compensatorii acordate prin lege. Curtea a acceptat reducerea nivelului compensației pentru terenurile însușite, adoptată prin modificarea legislației subordonate în cursul procedurilor administrative interne pendinte, atât timp cât o astfel de reducere servește interesului general de a proteja finanțele publice, iar compensația acordată nu părea a fi nejustificat de scăzută (*Biserica Ortodoxă Sârbă împotriva Croației*, 2020, pct. 62, 65-68).

440. În plus, unele dintre cauzele cu care a fost sesizată Curtea priveau nerespectarea autorității de lucru judecat a unei hotărâri definitive care condusese la anularea dreptului de proprietate fără despăgubiri. În astfel de circumstanțe, Curtea a constatat că încălcarea principiului securității juridice încalcă cu siguranță cerința de legalitate prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei,* 2010, pct. 50*; Kehaya și alții împotriva Bulgariei,* 2006, pct. 76*; Chengelyan și alții împotriva Bulgariei,* 2016, pct. 49-50). Cerința de legalitate implică nu doar respectarea dispozițiilor relevante ale dreptului intern, ci și compatibilitatea cu statul de drept. Prin urmare, implică faptul că

trebuie să existe protecție împotriva unor acțiuni arbitrare (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei*, 2010, pct. 44).

441. Astfel, ținând seama de existența unor hotărâri contradictorii ale instanțelor interne și faptul că instanța internă nu explică din ce cauză se îndepărtează de logica aparentă a unei hotărâri anterioare, privarea unui reclamant de „bunurile" sale nu poate fi compatibilă cu statul de drept și nici lipsită de caracter arbitrar și, prin urmare, nu poate îndeplini cerința de legalitate prevăzută de art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Parvanov și alții împotriva Bulgariei*,2010, pct. 50). În mod similar, Curtea observă că, în contextul specific al restituirii bunurilor naționalizate în România, lipsa coerenței legislative și jurisprudența contradictorie privind interpretarea anumitor aspecte ale legilor de restituire a creat un climat general de lipsă a certitudinii juridice (*Tudor împotriva României*, 2009, pct. 27).

442. În plus, coexistența a două titluri de proprietate pentru aceeași proprietate și lipsa de despăgubiri pentru proprietarul căruia nu i-a fost respectat dreptul la respectarea „bunurilor" sale au condus la constatarea unei încălcări a art. 1 din Protocolul nr. 1 în multe dintre hotărârile Curții (dintre care prima în *Străin și alții împotriva României*, 2005, pct. 46-47; abordarea a fost confirmată recent în cauza *Dickmann și Gion împotriva României*, 2017, pct. 103-04), în care Curtea a considerat, de asemenea, că este necesar să se asigure că atenuarea „vătămărilor vechi" suferite ca urmare a încălcării drepturilor de proprietate de către regimul comunist nu ar trebui să creeze noi greșeli disproporționate (*ibid.*, pct. 96).

443. De asemenea, Curtea a avut ocazia să examineze situația proprietarilor care, după ce au dobândit cu bună-credință proprietatea, au fost deposedați, întrucât altcineva a fost recunoscut ca proprietar de drept (*Toșcuță și alții împotriva României*, 2008, pct. 33).

444. În special, vânzarea de către stat a bunurilor unei persoane către un terț care acționează cu bună-credință, chiar și atunci când este anterioară confirmării judiciare finale a titlului celeilalte persoane, constituie privare de bunuri. Această privare de bunuri, asociată cu totala lipsă a unor despăgubiri, este contrară art. 1 din Protocolul nr. 1 (*Vodă și Bob împotriva României*, 2008, pct. 23). În cauza *Katz împotriva României*, 2009, pct. 30-36, Curtea a constatat că încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 a scos la iveală o problemă generală, cauzată de legislația deficitară privind retrocedarea clădirilor naționalizate care au fost vândute de stat unor terțe părți, care le-au cumpărat cu bună credință, și că nici măcar numeroase modificări ale legii nu au îmbunătățit situația. Curtea a considerat această neîndeplinire a obligațiilor de către stat nu numai ca fiind o circumstanță agravantă, ci și o amenințare la adresa eficacității viitoare a mecanismului Convenției în temeiul art. 46 din Convenție. Acest aspect a rămas problematic în *Preda și alții împotriva României*, 2014, pct. 146-148, hotărârea care a urmat după *Maria Atanasiu și alții împotriva României*, 2010, , subliniată, de asemenea, în *Ana Ionescu și alții împotriva României*, 2019, pct.29. Cauza ulterioară *Văleanu și alții împotriva României*, 2022, pct. 262 a reafirmat aceste hotărâri, solicitând statului pârât să ia măsuri generale suplimentare pentru a aborda problemele structurale persistente într-un mecanism de restituire.

445. În *Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe*, 2002, reclamanții s-au plâns de o încălcare a dreptului lor de proprietate, susținând că achiziționaseră casa cu bună-credință în anul 1967, necunoscând că proprietatea fusese confiscată anterior și fără a avea control asupra detaliilor tranzacției sau prețului de cumpărare. Curtea a considerat că este necesar să se asigure că atenuarea vechilor răni nu a creat deficiențe noi disproporționate. În acest scop, legislația ar trebui să permită luarea în considerare a circumstanțelor specifice fiecărei cauze, astfel încât persoanele care au dobândit „bunul" lor cu bună-credință să nu fie obligate să suporte răspunderea pe bună-dreptate a statului care a confiscat „bunul" respectiv" (*ibid.*, pct. 58). În această cauză a fost constatată o încălcare (de asemenea, *Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe*, 2002, pct. 72-74). Proporționalitatea măsurilor care - având scopul de a despăgubi persoanele cărora regimul comunist le luase în mod arbitrar proprietatea - a privat alte persoane de bunuri pe care le achiziționaseră de la stat a fost, de asemenea, pusă în discuție în *Velikovi și alții împotriva Bulgariei*, 2007, pct. 181 și 190.

446. În schimb, în cauza *Wiegandová împotriva Republicii Cehe*, 2024, pct. 60-65, Curtea a statuat că nu a existat nicio încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 atunci când un apartament deținut de reclamant a fost grevat de o servitute *ex lege* neplătită creată – cu titlu gratuit și fără termene – de legislația privind restituirea proprietăților în favoarea unei cooperative de locuințe. Reclamantul, care a dobândit apartamentul pe cale succesorală de la persoana căreia i-a fost restituit apartamentul în 1991, nu putea decât să vândă apartamentul, fără a-l utiliza și fără a-l închiria în mod liber. Curtea a observat că statele membre au beneficiat de o marjă largă de apreciere în reglementarea aspectelor complexe legate de proprietate în timpul tranziției de la un regim comunist la o ordine publică democratică care protejează proprietatea privată. Curtea a constatat că este deosebit de semnificativ, în scopul analizei proporționalității, faptul că Curtea Constituțională a considerat că existența permanentă a servituții este un instrument de conservare a drepturilor de proprietate dobândite în schimbul unor contribuții pecuniare din partea unor persoane private de bună-credință (cooperativa și membrii săi).

447. În cauza *Naskov și alții împotriva Macedoniei de Nord*, 2023, pct. 72-78, Curtea a constatat o încălcare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 pe baza faptului că ingerința în interesele patrimoniale ale reclamanților a încălcat principiul legalității. Autoritățile naționale au anulat *motu proprio* un ordin definitiv de restituire care conferea reclamanților un drept de proprietate asupra unei parcele de teren, din cauza imposibilității de drept și de fapt de a executa ordinul din cauza faptului că părți private au construit între timp structuri pe teren.

448. În plus, durata excesivă a procedurilor de restituire a condus la o încălcare a art. 6 într-o serie de cauze, de exemplu împotriva României, Slovaciei și Sloveniei (*Sirc împotriva Sloveniei*,, 2008, pct. 182). În astfel de cauze, Curtea a considerat deseori că nu era necesar să examineze plângerile reclamanților formulate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1. Cu toate acestea, atunci când întârzierile au avut loc în urma recunoașterii dreptului de proprietate al reclamantului, Curtea a constatat o încălcare distinctă a art. 1 din Protocolul nr. 1, în special din cauza situației de incertitudine în care s-au aflat reclamanții în ceea ce privește soarta bunurilor lor (*Igarienė și Petrauskiene împotriva Lituaniei,* 2009, pct. 55 și 58; *Beinarovič și alții împotriva Lituaniei*, 2018, pct. 141 și 154). În cauza *Kirilova și alții împotriva Bulgariei*, 2005, pct. 120-121, s-au înregistrat întârzieri semnificative în oferirea de locuințe reclamanților drept compensație pentru exproprierea proprietăților acestora.

449. În sfârșit, în *Vasilev și Doycheva împotriva Bulgariei*, 2012, pct. 45-53, care privea restituirea de terenuri agricole, colectivizate de regimul comunist, proprietarilor sau moștenitorilor acestora, s-a constatat încălcarea art. 1 din Protocolul nr. 1 și a art. 13 din cauza inerției autorităților interne în ceea ce privește îndeplinirea diferitelor formalități necesare.

L. Societăți deținute de stat

450. Pentru a decide dacă actele sau omisiunile unei societăți pot fi imputate, în temeiul Convenției, autorității în cauză sau statului membru răspunzător, Curtea va ține seama de astfel de factori, astfel cum sunt enumerați în cauza *Radio Franței și alții împotriva Franței* (dec.), 2003, pct. 26, în contextul art. 34 din Convenție. Curtea va trebui, în special, să analizeze dacă societatea s-a bucurat de suficientă independență instituțională și operațională față de stat pentru a-l exonera pe acesta din urmă de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției pentru acțiunile și omisiunile sale [*Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei*, 2004, pct. 44; *Shlepkin împotriva Rusiei*, 2007, pct. 24; *Ljubljanska banka d.d. împotriva Croației* (dec.), 2015, pct. 51-55; *Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 151; *Kuzhelev și alții împotriva Rusiei*, 2019, pct. 93-100 și 117]. Textul art. 34 nu conține niciun element care să sugereze că termenul „organizație neguvernamentală” ar putea fi interpretat astfel încât să excludă numai acele organizații guvernamentale care ar putea fi considerate ca făcând parte din statul pârât [*Camera de Economie a Croației împotriva Serbiei* (dec.), 2017, pct. 38].

451. 38] Așa-numitul criteriu al „independenței instituționale și operaționale”, la care Curtea a făcut trimitere în multe cauze, este direct derivat din criteriile sintetizate în decizia *Radio Franței*, 2003. În

această privință, Curtea ia în considerare o varietate de factori, niciunul dintre aceștia nefiind determinant, în sine, la aprecierea dacă o societate deținută de stat este considerată „organizație guvernamentală” în sensul art. 34 din Convenție.

452. Criteriile-cheie prin care se stabilește dacă statul este într-adevăr răspunzător pentru astfel de datorii sunt următoarele: statutul juridic al societății (drept public sau privat); natura activității sale (exercitarea unei funcții publice sau o activitate comercială obișnuită); contextul funcționării acesteia, adică monopol sau activitate puternic reglementată); independența instituțională (nivelul de participație al statului); și independența operațională (nivelul de supraveghere și control al statului) [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herzegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republic Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 114; *Fomenko și alții împotriva Rusiei* (dec.), 2019, pct. 172; *Tokel împotriva Turciei*, 2021, pct. 58].

453. La momentul stabilirii răspunderii statului pentru datoriile unei societăți deținute de stat, par să fie luați în considerare și alți factori suplimentari, cum ar fi rolul jucat de stat în ceea ce privește situația dificilă în care se află societatea, de exemplu insolvența, sau dacă se poate presupune că statul își asumă răspunderea pentru datoriile societății în totalitate sau în parte (a se compara cu *Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei*, 2014, pct. 184-192).

454. În consecință, atunci când sunt prezente astfel de elemente, caracterul public al societății debitoare poate fi confirmat indiferent de încadrarea sa oficială în dreptul intern. Prin urmare, în cazul în care motive suficiente, în circumstanțele specifice ale cauzei, permit să se concluzioneze că statul este răspunzător pentru datoriile societății față de reclamanți, Curtea va concluziona că plângerea reclamanților este compatibilă *ratione personae* cu dispozițiile Convenției. De exemplu, în cauza *Tokel împotriva Turciei*, 2021, Curtea a observat că Çaykur, o întreprindere de stat specializată în producția de ceai, era o entitate juridică supusă dispozițiilor de drept privat, a cărei răspundere era limitată la capitalul său. Aceasta își desfășura activitatea pe piața ceaiului împreună cu societăți private de ceai, fără niciun monopol, și era supusă jurisdicției instanțelor de drept comun. Cu toate acestea, întregul capital al Çaykur fusese întotdeauna deținut de stat. Aceasta a fost calificată drept instituție economică publică, un tip de întreprindere de stat care, prin definiție, presta servicii publice și beneficia de concesiuni pentru produsele pe care le producea. Curtea a considerat că, în pofida calificării sale formale în dreptul intern, având în vedere legislația în vigoare la momentul faptelor, independența Çaykur era limitată de existența unor legături instituționale și operaționale puternice cu statul. Prin urmare, supravegherea și controlul autorităților de stat asupra planurilor de investiții ale Çaykur au reprezentat un considerent decisiv în cauză (*Tokel împotriva Turciei*, 2021, pct. 58-64).

455. Într-o cauză în care statul este acționarul majoritar al unei societăți private, Curtea concluzionează că, în pofida faptului că societatea în cauză este o entitate juridică separată, aceasta nu se bucură de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat dacă (i) activele sale sunt controlate și administrate în mare măsură de stat; (ii) statul și-a exercitat și își exercită competența de a lua măsuri menite să îmbunătățească situația financiară a societății prin diverse mijloace, cum ar fi anularea, chiar dacă numai temporar, a restanțelor care i-au fost impuse de instanțe sau prin stimularea investițiilor în societate și (iii) guvernul însuși a acceptat un anumit grad de răspundere pentru datoriile societății (*Khachatryan împotriva Armeniei*, 2009, pct. 51-54).

456. Cu toate acestea, atunci când societatea pârâtă cu personalitate juridică distinctă poate deține active care sunt distincte de cele deținute de acționarii săi și a delegat administrarea sa, statul, la fel ca orice alt acționar, este răspunzător pentru datoriile în suma investită în acțiunile societăți (*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007).

457. În special, în ceea ce privește societățile aflate sub regimul proprietății colective care au fost larg utilizate în RSFI, Curtea a hotărât că acestea nu beneficiau, în general, de o „independență instituțională și operațională suficientă față de stat” pentru a-l exonera pe acesta din urmă de răspunderea care îi revenea în temeiul Convenției [*R. Kačapor și alții împotriva Serbiei*, 2008, pct. 98;

Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei, 2004, pct. 44; *Zastava It Turs împotriva Serbiei* (dec.), 2013, pct. 21-23).].

458. În plus, Curtea a hotărât că parametrii elaborați în legătură cu alte societăți deținute de stat, altele decât instituțiile financiare, ar putea, de asemenea, să se aplice în cauzele referitoare la bănci deținute de stat [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 116]. Într-adevăr, criteriile principale invocate pentru a stabili dacă statul este răspunzător pentru datoriile bancare sunt aceleași cu cele identificate de Curte în decizia *Radio Franței*, 2003.

459. În *Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 114, Curtea a reamintit că un stat poate fi considerat răspunzător pentru datoriile unei societăți deținute de stat, chiar dacă societatea este o entitate juridică separată, cu condiția să nu beneficieze de o independență instituțională și operațională suficientă față de stat pentru a-l scuti de răspunderea care îi revine în temeiul Convenției [*Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei*, 2014, pct. 43-46; *Cooperativa Agricola Slobozia-Hanesei împotriva Republicii Moldova*, 2010, pct. 17-19; *Yershova împotriva Rusiei*, 2010, pct. 54-63; *Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 92-107].

460. În plus față de factorii sus-menționați, Curtea a considerat că și factorii suplimentari elaborați în jurisprudența referitoare la alte societăți decât instituțiile financiare se pot aplica în cauzele care privesc bănci deținute de stat [*Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei* (MC), 2014, pct. 115]. Cauzele în discuție au avut de clarificat dacă statul era direct răspunzător de dificultățile financiare ale societății, dacă a eludat fondurile în detrimentul societății și al acționarilor săi, precum și dacă nu a reușit să mențină o relație de concurență normală cu societatea sau a acționat în alt fel abuziv în ceea ce privește forma societății [*Anokhin împotriva Rusiei* (dec.), 2007; *Khachatryan împotriva Armeniei*, 2009, pct. 51-55].

461. În sfârșit, merită, de asemenea, să fie menționat efortul depus de Curte pentru a clarifica statutul juridic al lichidatorilor judiciari. Pentru a examina dacă se poate considera că lichidatorul a acționat ca agent al statului, Curtea a examinat criterii diferite, precum: i) validarea numirii lichidatorului (dacă validarea implică răspunderea statului pentru modul în care și-a îndeplinit atribuțiile lichidatorul); ii) supravegherea și responsabilitatea (indiferent dacă statul este răspunzător pentru acțiunile lichidatorului, în măsura în care acesta era răspunzător în fața creditorilor); iii) obiectivele (natura sarcinilor și intereselor lichidatorului deservite, cu alte cuvinte, potrivit Curții, simplul fapt că serviciile ar fi putut fi, de asemenea, utile din punct de vedere social nu transformă lichidatorul într-un funcționar public care acționează în interes public); iv) competențele (indiferent dacă sunt limitate la controlul operațional și la administrarea bunurilor societății aflate în insolvență și dacă există o delegare oficială a competențelor de către orice autoritate guvernamentală); și v) funcțiile (dacă lichidatorii sunt implicați în procedura de executare silită și au primit competențe coercitive) [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 92-98 și 99-106], care a avut ca obiect imposibilitatea ca un reclamant să recupereze prejudiciul produs de un lichidator desemnat să administreze proprietatea unei bănci declarate în faliment de către o instanță).

462. În cauza respectivă, lichidatorul, la momentul faptelor, a beneficiat de suficientă independență operațională și instituțională, iar autoritățile de stat nu au fost împuternicite să îi dea instrucțiuni și, prin urmare, nu puteau să intervină în mod direct în procedura de insolvență ca atare, astfel încât să se poată concluziona că lichidatorul nu a acționat ca agent al statului [*Kotov împotriva Rusiei* (MC), 2012, pct. 107]. În consecință, statul pârât nu a fost considerat răspunzător în mod direct pentru acțiunile sale ilicite.

M. Măsuri de austeritate

463. Curtea a examinat o serie de cauze în care reclamanții s-au plâns de diferite aspecte ale măsurilor de austeritate, adoptate de părțile contractante ca răspuns la crize financiare. Acestea includeau reduceri ale drepturilor la asigurări sociale și la salariu, precum și măsuri fiscale care s-au dovedit adesea a fi în conformitate cu cerințele art. 1 din Protocolul nr. 1. 1. Curtea a luat în considerare faptul că măsurile au fost luate pentru a compensa consecințele crizei economice, că autoritățile au avut în vedere interesul public, că o anumită măsură a făcut parte dintr-un program mult mai larg, că nu au fost disproporționate și nu au reprezentat o amenințare pentru mijloacele de subzistență ale reclamanților și că au avut un caracter temporar [*Mockienė împotriva Lituaniei* (dec.), 2017, pct. 48; *Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 46; *Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2013, pct. 92-94; *Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), 2013, pct. 29; *Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), 2013, pct. 37-49; *Žegarac și alții împotriva Serbiei* (dec.), 2023, pct. 103]. Curtea a recunoscut că statele dispun de o largă putere de apreciere în ceea ce privește adoptarea de legi în contextul unei schimbări de regim politic sau economic (*Valkov și alții împotriva Bulgariei*, 2011, pct. 96).

464. Unele dintre măsurile acceptate de Curte au condus la o reducere temporară a veniturilor pentru anumite segmente ale populației. În 2010, România a redus salariile din sectorul public cu 25% timp de șase luni pentru a echilibra bugetul de stat [*Mihăieș și Senteș împotriva României*(dec.), 2011, pct. 8]. În 2012, Portugalia a redus indemnizațiile de concediu și de Crăciun de care beneficiau anumite categorii de pensionari din sectorul public ale căror pensii lunare erau mai mari de 600 EUR și le-au suspendat în totalitate pentru pensionarii ale căror pensii lunare erau mai mari de 1 100 EUR, ceea ce, în cazul a doi reclamanți, a dus la o reducere a pensiei care se apropia de 11% [*Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei* (dec.), 2013, pct. 6].

465. Altele au luat forma unui impozit suplimentar temporar pe venit. În 2013, Portugalia a supus pensiile din sectorul public unei contribuții de solidaritate de 3,5% din partea care corespundea primilor 1 800 EUR pe lună și de 16% din partea care o depășea, ceea ce, în cauza prezentată Curții, a redus valoarea pensiei reclamantului cu 4,6% [*Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei* (dec.), 2015, pct. 8].

466. Alte măsuri au condus, de asemenea, la o reducere permanentă sau semipermanentă a veniturilor pentru anumite segmente ale populației. În 2010, România a eliminat o serie de regimuri de pensii speciale aplicabile anumitor categorii de angajați publici pensionați, ceea ce a dus la diminuarea pensiilor a cinci reclamanți cu aproximativ 70% [a se vedea *Frimu și alții împotriva României* (dec.), 2012, pct. 5].

467. De asemenea, în 2010, Grecia a redus pensiile din sectorul public și salariile cu efect retroactiv, cu procentaje cuprinse între 12% și 30%, reducându-le și mai mult ulterior în acel an cu încă 8%, și a redus indemnizațiile de concediu și de Crăciun pentru angajații din sectorul public [*Koufaki și Adedy împotriva Greciei* (dec.), 2013, pct. 20 și 46].

468. Într-o cauză care privea reducerea temporară a salariilor judecătorilor, Curtea a avut în vedere faptul că măsurile denunțate făceau parte dintr-un amplu program de măsuri de austeritate care afectau salariile din întregul sector al sectorului public, că reducerea în cauză privea o creștere acordată cu doi ani înainte și că, în cele din urmă, persoanele în cauză au fost despăgubite pentru respectiva reducere [*Savickas și alții împotriva Lituaniei* (dec.), 2013, pct. 93].

469. În plus, în cauza *Kubát și alții împotriva Republicii Cehe*, 2023, pct. 89-92 și 95-96, salariile judecătorilor au fost reduse în perioada 2011-2014, în conformitate cu modificările aduse Legii privind salariile. Aceste modificări legislative au fost ulterior considerate neconstituționale de către Curtea Constituțională, care a decis să confere efect *pro futuro* deciziei sale. Având în vedere că circumstanțele excepționale ar putea justifica pronunțarea unei hotărâri de abrogare cu efect *ex nunc/pro future* a constituit o chestiune diferită de cea a unei reduceri a salariilor judecătorilor, Curtea

nu a constatat nicio încălcare în ceea ce privește refuzul plății retroactive a diferenței de salarii a judecătorilor în timpul crizei financiare. Cu toate acestea, Curtea a observat că nivelul remunerației judecătorilor ar trebui stabilit astfel încât aceștia să fie protejați de presiunile care vizează influențarea deciziilor lor și, în general, a comportamentului lor și că neasigurarea plății către judecători a beneficiilor judiciare la care aceștia au dreptul prin lege constituie o împrejurare de natură să împiedice exercitarea funcțiilor lor judiciare cu dedicarea necesară.

470. Cu toate acestea, într-o cauză care privea indemnizația de concediere la o cotă globală de 52%, Curtea a constatat că mijloacele utilizate fuseseră disproporționate în raport cu scopul legitim urmărit. Aceasta s-a întâmplat în pofida largii puteri de apreciere de care se bucura statul în materie fiscală și chiar presupunând că măsura a servit interesului bugetului de stat într-o perioadă de dificultăți economice. Curtea a ținut seama de faptul că respectiva cotă a depășit în mod considerabil cota aplicată tuturor celorlalte venituri, de faptul că reclamanta a suferit o pierdere substanțială de venit ca urmare a șomajului, iar impozitul a fost dedus direct de angajator din indemnizația de concediere fără o evaluare individualizată a situației sale și a fost aplicat veniturilor aferente activităților desfășurate înainte de anul fiscal material (*N.K.M. împotriva Ungariei*, 2013, pct. 66-74).

471. Într-o altă cauză care privea impunerea unor impozite pe venit ridicate, Curtea a considerat, în ansamblu, că deciziile luate de stat nu au depășit limita marjei de apreciere a autorităților în materie de impozitare și nu au afectat echilibrul dintre interesul general și protecția drepturilor individuale ale societăților. Curtea a observat că măsurile luate de stat au fost, de asemenea, parte a obiectivului țării de a respecta obligațiile care îi reveneau în temeiul normelor bugetare ale Uniunii Europene [*P. Plaisier B.împotriva împotriva Țărilor de Jos* (dec.), 2017, pct. 77-97].

472. În sfârșit, într-o cauză care privea participarea forțată a reclamanților la efortul de reducere a datoriei publice prin schimbul obligațiunilor lor în alte titluri de creanță cu o valoare mai mică, Curtea nu a constatat o încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1. A luat act de faptul că imixtiunea a urmărit un obiectiv de interes public de a menține stabilitatea economică și de a restructura datoria națională într-o perioadă de criză economică gravă. Curtea a hotărât că reclamanții nu au suferit nicio sarcină specială sau excesivă, având în vedere în special marja largă de apreciere a statelor în domeniul respectiv și reducerea valorii comerciale a obligațiunilor care fuseseră deja afectate de solvabilitatea redusă a statului, care ar fi fost probabil în imposibilitatea de a-și onora obligațiile care îi reveneau în temeiul clauzelor incluse în vechile obligațiuni. Curtea a considerat totodată clauzele de acțiune colectivă și restructurarea datoriei publice ca fiind mijloace adecvate și necesare pentru reducerea datoriei publice și salvarea statului de la faliment, că investiția în obligațiuni nu a fost niciodată lipsită de riscuri și că reclamanții ar fi trebuit să fie conștienți de capriciile pieței financiare și de riscul unei posibile scăderi a valorii obligațiunilor [*Mamatas și alții împotriva Greciei,* 2016, pct. 22 și 48-51; a se vedea și *Freire Lopes împotriva Portugaliei* (dec.), 2023, pct. 88-90].

N. Dreptul Uniunii

473. Cauza *Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei* (MC), 2005, pct. 155-156, a privit o aeronavă închiriată de compania reclamantă unei companii iugoslave care a fost sechestrată în 1993 de autoritățile irlandeze în temeiul unui regulament comunitar care punea în aplicare sancțiunile ONU împotriva Republicii Federale Iugoslavia. Curtea a constatat că protecția drepturilor fundamentale prin legislația CE ar fi putut fi considerată și a fost, la momentul respectiv, „echivalentă" cu cea a sistemului Convenției (așa-numita „prezumție Bosphorus sau principiul unei protecții echivalente[7]"). În consecință, rezulta o prezumție potrivit căreia Irlanda nu s-a îndepărtat de la cerințele Convenției atunci când a pus în aplicare obligațiile juridice care decurgeau din calitatea sa de membru al CE. Curtea a luat notă de natura ingerinței, de interesul general urmărit de sechestru și de regimul de sancțiuni, precum și de hotărârea CEJ, decizie pe care Curtea Supremă a fost obligată să

7. A se vedea *Ghid privind art. 1 (Obligația de a respecta drepturile omului)*.

o respecte și pe care a respectat-o. A considerat în mod clar că nu a existat o disfuncționalitate a mecanismelor de control al respectării drepturilor conferite de Convenție. Prin urmare, nu se putea afirma că protecția drepturilor *Bosphorus Airways* în temeiul Convenției a fost în mod vădit deficitară. Nu s-a constatat nicio încălcare a art. 1 din Protocolul nr. 1.

474. În ceea ce privește pretențiile materiale, în cauza *Avotiņš împotriva Letoniei* (MC), 2016, pct. 104 și 109-111, care privea executarea în Letonia a unei hotărâri pronunțate în 2004 în Cipru cu privire la rambursarea unei datorii în temeiul art. 6 din Convenție și în care nu s-a constatat nicio încălcare, Curtea a recunoscut că mecanismul prevăzut de dreptul Uniunii pentru supravegherea respectării drepturilor fundamentale, în măsura în care fusese exploatat pe deplin, asigura, de asemenea, o protecție comparabilă cu cea prevăzută în Convenție (a doua condiție din prezumția Bosphorus, prima condiție fiind lipsa oricărei marje de manevră a autorităților naționale, astfel cum a fost stabilită în *Michaud împotriva Franței*, 2012, pct. 114-116).

475. În plus, în *Societatea Heracles S.A. General Cement împotriva Greciei* (dec.), 2016, pct. 63-70, Curtea a constatat că hotărârea instanței interne, ca urmare a deciziei Comisiei Europene prin care se dispunea rambursarea ajutoarelor de stat dobândite ilegal, împreună cu dobânda acumulată pe o perioadă de 14 ani, nu a fost disproporționată și a declarat inadmisibile capetele de cerere formulate în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1 și al art. 6.

476. În *O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, 2018, o societate care pescuia midii imature (larve de midii) a reclamat faptul că guvernul irlandez i-a cauzat pierderi financiare prin modul în care a respectat legislația de mediu a Uniunii Europene. Guvernul a interzis temporar pescuitul de larve de midii în anul 2008 în portul în care opera societatea după ce Curtea de Justiție a Uniunii Europene („CJUE") a constatat că Irlanda nu își îndeplinise obligațiile care îi reveneau în temeiul a două directive UE privind mediul. Astfel, societatea nu a putut vinde midii mature în 2010, ceea ce i-a provocat pierderi ale profitului. Curtea a observat că protecția mediului și respectarea de către statul pârât a obligațiilor care îi reveneau în temeiul dreptului Uniunii constituiau ambele obiective legitime. În calitate de operator comercial, compania ar fi trebuit să fie conștientă de faptul că este probabil ca obligația impusă statului să respecte normele UE să aibă impact asupra activității sale.

477. În special, Curtea a considerat că prezumția Bosphorus nu se aplică în circumstanțele cauzei, întrucât statul pârât nu a fost privat în totalitate de marja sa de manevră în îndeplinirea obligației sale de a respecta hotărârea CJUE și legislația secundară de implementare a directivei. Curtea a lăsat deschisă întrebarea dacă o hotărâre a CJUE în cadrul unei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor ar putea, în alte circumstanțe, să fie considerată ca nelăsând nicio marjă de manevră (*O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei*, 2018, pct. 110-112).

478. În ansamblu, Curtea a constatat că societatea nu a suferit o sarcină disproporționată ca urmare a acțiunilor guvernului și că Irlanda asigurase un just echilibru între interesele generale ale comunității și protecția drepturilor individuale. Prin urmare, nu au fost încălcate drepturile de proprietate ale societății în temeiul art. 1 din Protocolul nr. 1.

479. În cauza *Imeri împotriva Croației*, 2021, pct. 72, Curtea a luat act de dreptul relevant al Uniunii Europene atunci când s-a pronunțat într-o cauză privind confiscarea banilor pe care reclamantul nu a declarat-o la trecerea frontierei dintre Sloveniei și Croația. În special, Curtea a analizat jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene, potrivit căreia un regulament din 2005 (privind controlul numerarului la intrarea sau ieșirea din Comunitate, Regulamentul din 2005 privind controlul numerarului) nu urmărea să sancționeze posibile activități frauduloase sau ilegale, ci doar o încălcare a obligației de declarare. Curtea a luat în considerare, de asemenea, preambulul Regulamentului din 2018 privind controlul numerarului, care a abrogat și a înlocuit Regulamentul din 2005, care prevedea în mod explicit că sancțiunile pentru nerespectarea obligației de declarare sau de comunicare a numerarului la trecerea unei frontiere nu ar trebui să țină seama de posibila activitate infracțională asociată numerarului.

480. În sfârșit, în cauza *Spasov împotriva României*, 2023, pct. 113-119, proprietarul și căpitanul unei nave înmatriculate în Bulgariei pescuia calcan în zona economică exclusivă (ZEE) a României la momentul îmbarcării navei sale. Acesta a fost urmărit penal pentru că nu deținea un permis de pescuit român și că utilizase plase interzise de legislația română. Întrucât faptele s-au produs după aderarea celor două țări la Uniunea Europeană, reclamantul a invocat politica comună în domeniul pescuitului. Cu toate acestea, într-o hotărâre definitivă din 2 octombrie 2013, Curtea de Apel a statuat că navele comunitare fac în continuare obiectul legislației române adoptate în temeiul Convenției Națiunilor Unite asupra dreptului mării și că normele naționale care se referă în mod specific la pescuitul de calcan nu sunt contrare dreptului Uniunii Europene. Reclamantul s-a plâns că Curtea de Apel nu solicitase CJUE să se pronunțe (cu privire la interpretarea normelor politicii comune în domeniul pescuitului) și că a pronunțat o decizie arbitrară în lumina acestor norme. Curtea a reținut că sancțiunile pecuniare aplicate de Curtea de Apel reclamantului s-au bazat pe o anumită dispoziție internă și au fost aplicate în plus față de condamnarea acestuia pentru pescuit ilegal. Cu toate acestea, întrucât Curtea a constatat că condamnarea reclamantului a fost rezultatul unei erori vădite de drept, dispoziția națională menționată mai sus nu putea servi drept temei juridic pentru sancțiunile pecuniare suplimentare aplicate reclamantului.

Lista cauzelor citate

Jurisprudența citată în prezentul ghid face trimitere la hotărâri sau decizii pronunțate de Curte, precum și la decizii sau rapoarte ale Comisiei Europene a Drepturilor Omului („Comisia”).

Dacă nu se specifică altfel, toate referințele citate sunt cele ale unei hotărâri pe fond, pronunțată de o Cameră a Curții. Abrevierea „(dec.)” indică faptul că citatul este dintr-o decizie a Curții, iar „(MC)” faptul că respectiva cauză a fost examinată de Marea Cameră.

Hotărârile Camerei care nu sunt definitive în sensul art. 44 din Convenție sunt marcate cu un asterisc în lista de mai jos. Art. 44 § 2 din Convenție prevede: „Hotărârea unei Camere devine definitivă: a) atunci când părțile declară că ele nu vor cere retrimiterea cauzei în fața Marii Camere; b) la 3 luni de la data hotărârii, dacă retrimiterea cauzei în fața Marii Camere nu a fost cerută; c) atunci când Colegiul Marii Camere respinge cererea de retrimitere formulată potrivit art. 43”. În cazul în care colegiul Marii Camere admite cererea de retrimitere, hotărârea Camerei devine caducă și, în consecință, nu produce efecte juridice; Marea Cameră pronunță ulterior o hotărâre definitivă.

Hiperlinkurile către cauzele citate în versiunea electronică a ghidului fac trimitere la baza de date HUDOC (*http://hudoc.echr.coe.int*) care oferă acces la jurisprudența Curții (hotărârile și deciziile pronunțate de Marea Cameră, de Cameră și de Comitet; cauzele comunicate, avizele consultative și rezumatele juridice extrase din Nota informativă privind jurisprudența), precum și la cea a Comisiei (decizii și rapoarte) și la rezoluțiile Comitetului de Miniștri.

Curtea pronunță hotărârile și deciziile sale în limba engleză și/sau franceză, cele două limbi oficiale. HUDOC conține, de asemenea, traduceri ale unor cauze importante în peste treizeci de limbi neoficiale și legături către aproximativ o sută de culegeri de jurisprudență on-line elaborate de terți. Toate versiunile lingvistice disponibile pentru cauzele citate sunt accesibile la fila „Versiuni lingvistice” din baza de date *HUDOC*, filă pe care o veți observa după ce faceți clic pe hiperlinkul cauzei.

—A—

Abukauskai împotriva Lituaniei, nr. 72065/17, 25 februarie 2020
Acar și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 26878/07 32446-07, 12 decembrie 2017
Ackermann și Fuhrmann împotriva Germaniei (dec.), nr. 71477/01, 8 septembrie 2013
Aviz consultativ privind diferența de tratament între asociațiile de proprietari de terenuri „cu existența recunoscută la data înființării asociației municipale aprobate a vânătorilor” și asociațiile de proprietari de terenuri înființate după această dată (MC), cererea nr. P16-2021-002, Consiliul de stat francez, 13 iulie 2022
Adzhigitova și alții împotriva Rusiei, nr. 40165/07 și 2593/08, 22 iunie 2021
Agosi împotriva Regatului Unit, 24 octombrie 1986, seria A nr. 108
Agrotexim și alții împotriva Greciei, 24 octombrie 1995, seria A nr. 330-A
Air Canada împotriva Regatului Unit, 5 mai 1995, seria A nr. 316-A
Aka împotriva Turciei, 23 septembrie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-VI
Akdivar și alții împotriva Turciei, 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV
Akimova împotriva Azerbaidjanului, nr. 19853/03, 27 septembrie 2007
Akkus împotriva Turciei, 9 iulie 1997, *Culegere* 1997-V
Aktiva DOO împotriva Serbiei, nr. 23079/11, 19 ianuarie 2021
Alatulkkila și alții împotriva Finlandei, nr. 33538/96, 28 iulie 2005
Albergas și Arlauskas împotriva Lituaniei, nr. 17978/05, 27 mai 2014
Albert și alții împotriva Ungariei (MC), nr. 5294/14, 7 iulie 2020

Albina împotriva României, nr. 57808/00, 28 aprilie 2005
Alfa Glass Anonymi Emboriki Etairia Yalopinakon împotriva Greciei, nr. 74515/13, 28 ianuarie 2021
Alif Ahmadov și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 22619/14, 4 mai 2023
Ališić și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, Croației, Serbiei, Sloveniei și Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (MC), nr. 60642/08, CEDO 2014
Aliyeva și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 66249/16 și alte 6 cereri, 21 septembrie 2021
Allan Jacobsson împotriva Suediei (nr. 1), 25 octombrie 1989, seria A nr. 163
Allianz-Slovenska-Poistovna, A.S. și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 19276/05, 9 noiembrie 2010
Almeida Garrett, Mascarenhas Falcão și alții împotriva Portugaliei, nr. 29813/96 și 30229/96, CEDO 2000-I
Alperin împotriva Ucrainei, nr. 41028/20, 10 octombrie 2024
Amato Gauci împotriva Maltei, nr. 47045/06, 15 septembrie 2009
Ambruosi împotriva Italiei, nr. 31227/96, 19 octombrie 2000
Amerisoc Center S.R.L. împotriva Luxemburgului, nr. 50527/20, 17 octombrie 2024
Ana Ionescu și alții împotriva României, nr. 19788/03 și alte 18 cereri, 26 februarie 2019
Adunarea creștină a Martorilor lui Iehova din Anderlecht și alții împotriva Belgiei, nr. 20165/20, 5 aprilie 2022
Andonoski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 16225/08, , 17 septembrie 2015
Andrejeva împotriva Letoniei (MC), nr. 55707/00, CEDO 2009
Andrzej Ruciński împotriva Poloniei, nr. 22716/12, 5 octombrie 2023
Anheuser-Busch Inc. împotriva Portugaliei(MC), nr. 73049/01, CEDO 2007-I
Ankarcrona împotriva Suediei (dec.), nr. 35178/97, CEDO 2000-VI
Anokhin împotriva Rusiei (dec.), nr. 25867/02, 31 mai 2007
Anonymos Touristiki Etairia Xenodocheia Kritis împotriva Greciei, nr. 35332/05, 21 februarie 2008
Ansay și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 49908/99, 2 martie 2006
Anthony Aquilina împotriva Maltei, nr. 3851/12, 11 decembrie 2014
Antonopoulou împotriva Greciei (dec.), nr. 46505/19, 19 ianuarie 2021
Apap Bologna împotriva Maltei, nr. 46931/12, 30 august 2016
Apostolakis împotriva Greciei, nr. 39574/07, 22 octombrie 2009
Appolonov împotriva Rusiei (dec.), nr. 67578/01, 29 august 2002
Arcuri și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 52024/99, CEDO 2001-VII
Fundația Bisericii Ortodoxe Elene Taksiarhis din Arnavutkoy împotriva Turciei, nr. 27269/09, 15 noiembrie 2022
Arras și alții împotriva Italiei, nr. 17972/07, 14 februarie 2012
Arsimikov și Arsemikov împotriva Rusiei, nr. 41890/12, 9 iunie 2020
AsDAC împotriva Republicii Moldova, nr. 47384/07, 8 decembrie 2020
Ashby Donald și alții împotriva Franței, nr. 36769/08, 10 ianuarie 2013
Asociațiile de coproprietate forestieră Porceni Pleșa și Piciorul Bătrân Banciu împotriva României, nr. 46201/16 și 47379/18, 28 noiembrie 2023
Athanasiou și alții împotriva Greciei, nr. 2531/02, 9 februarie 2006
Aunola împotriva Finlandei (dec.), nr. 30517/96, 15 martie 2001
Avotiņš împotriva Letoniei, nr. 17502/07, 23 mai 2016
Aygun împotriva Turciei, nr. 35658/06, 14 iunie 2011
Azas împotriva Greciei, nr. 50824/99, 19 septembrie 2002
Azienda Agricola Silverfunghi S.a.s. și alții împotriva Italiei, nr. 48357/07 și alte 3 cereri, 24 iunie 2014
Maria Azzopardi împotriva Maltei, nr. 16467/ 17, 2208/20, 9 iunie 2022

—B—

BCR Banca pentru locuințe S.A. împotriva României, (dec.), nr. 4558/20, 11 ianuarie 2024
B.K.M. Lojistik Tasimacilik Ticaret Limited Sirketi împotriva Sloveniei, nr. 42079/12, 17 ianuarie 2017

Bäck împotriva Finlandei, nr. 37598/97, CEDO 2004-VIII
Bagirova și alții împotriva Azerbaidjanului, nr. 37706/17 și alte 5 cereri, 31 august 2023
Bahia Nova S.A. împotriva Spaniei (dec.), nr. 50924/99, 12 decembrie 2000
Bakradze și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 1700/08 și alte 2 cereri, 8 ianuarie 2013
Baláž împotriva Slovaciei (dec.), nr. 60243/00, 16 septembrie 2003
Balsamo împotriva San Marino, nr. 20319/17 și 21414/17, 8 octombrie 2019
Banfield împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 6223/04, CEDO 2005-XI
Barcza și alții împotriva Ungariei, nr. 50811/10, 11 octombrie 2016
Bata împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 43775/05, 24 iunie 2008
Baykin și alții împotriva Rusiei, nr. 45720/17, 11 februarie 2020
Bečvář și Bečvářová împotriva Republicii Cehe, nr. 58358/00, 14 decembrie 2004
Beeler împotriva Elveției (MC), nr. 78630/12, 11 octombrie 2022
Beinarovič și alții împotriva Lituaniei, nr. 170520/10 și alte 2 cereri, 12 iunie 2018
Béla Németh împotriva Ungariei, nr. 73303/14, 17 decembrie 2020
Béláné Nagy împotriva Ungariei (MC), nr. 53080/13, 13 decembrie 2016
Beller împotriva Poloniei, nr. 51837/99, 1 februarie 2005
Bellet, Huertas și Vialatte împotriva Franței (dec.), nr. 40832/98 și alte 2 cereri, 27 aprilie 1999
Belova împotriva Rusiei, nr. 33955/08, 15 septembrie 2020
Belvedere Alberghiera S.r.l. împotriva Italiei, nr. 31524/96, CEDO 2000-VI
Benet Czech, spol. s r.o. împotriva Republicii Cehe, nr. 31555/05, 21 octombrie 2010
Berger-Krall și alții împotriva Sloveniei, nr. 14717/04, 12 iunie 2014
Bernotas împotriva Lituaniei, nr. 59065/21, 30 ianuarie 2024
Beshiri și alții împotriva Albaniei (dec.), nr. 29026/06 și alte 11 cereri, 17 martie 2020
Beyeler împotriva Italiei (MC), nr. 33202/96, CEDO 2000-IV
Bežanić și Baškarad împotriva Croației, nr. 16140/15 și 13322/16, 19 mai 2022
Bienkowski împotriva Poloniei (dec.), nr. 33889/96, 9 septembrie 1998
Bimer S.A. împotriva Republicii Moldova, nr. 15084/03, 10 iulie 2007
Biserica Catolică din Canea împotriva Greciei, 16 decembrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VIII
Biserica Ortodoxă Sârbă împotriva Croației, nr. 10149/13, 30 iunie 2020
Bistrović împotriva Croației, nr. 25774/05, 31 mai 2007
Bittó și alții împotriva Slovaciei, nr. 30255/09, 28 ianuarie 2014
Blanco Callejas împotriva Spaniei (dec.), nr. 64100/00, 18 iunie 2002
Blečić împotriva Croației (MC), nr. 59532/00, CEDO 2006-III
Blumberga împotriva Letoniei nr. 70930/01, 14 octombrie 2008
Bock și Palade împotriva României, nr. 21740/02, 15 februarie 2007
Bosphorus Hava Yolları Turizm ve Ticaret Anonim Şirketi împotriva Irlandei (MC), nr. 45036/98, CEDO 2005-VI
Bowler International Unit împotriva Franței, nr. 1946/06, 23 iulie 2009
Boyajyan împotriva Armeniei, nr. 38003/04, 22 martie 2011
Bradshaw și alții împotriva Maltei, nr. 37121/15, 23 octombrie 2018
Bramelid și Malmström împotriva Suediei, nr. 8588/79 și 8589/79, decizia Comissiei din 12 octombrie 1982, DR 9, pag. 64 și 82
Brazauskienė împotriva Lituaniei (dec.), nr. 71200/17, 18 ianuarie 2024
British-American Tobacco Company Ltd împotriva Țărilor de Jos, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 331
Broniowski împotriva Poloniei (MC), nr. 31443/96, CEDO 2004-V
Brosset-Triboulet și alții împotriva Franței (MC), nr. 34078/02, 29 martie 2010
Brumărescu împotriva României, nr. 28342/95, CEDO 1999-VII
Bruncrona împotriva Finlandei, nr. 41673/98, 16 noiembrie 2004
BTS Holding, a.s. împotriva Slovaciei, nr. 55617/17, 30 iunie 2022
Bucheň împotriva Republicii Cehe, nr. 36541/97, 26 noiembrie 2002

Buczkiewicz împotriva Poloniei, nr. 10446/03, 26 februarie 2008
Budayeva și alții împotriva Rusiei, nr. 15339/02, 21166/02, 20058/02, 11673/02 și 15343/02, CEDO 2008 (extrase)
Budina împotriva Rusiei (dec.), nr. 45603/05, 18 iunie 2009
Buffalo S.r.l. în lichidare împotriva Italiei, nr. 38746/97, 3 iulie 2003
Bulgakova împotriva Rusiei, nr. 69524/01, 18 ianuarie 2007
„Bulves" AD împotriva Bulgariei, nr. 3991/03, 22 ianuarie 2009
Bunjevac împotriva Sloveniei (dec.), nr. 48775/09, 19 ianuarie 2006
Burden împotriva Regatului Unit (MC), nr. 13378/05, CEDO 2008
Burdon împotriva Rusiei, nr. 59498/00, CEDO 2002-III
Burdov împotriva Rusiei (nr. 2), nr. 33509/04, CEDO 2009
Bursać și alții împotriva Croației, nr. 78836/16, 28 aprilie 2022
Butler împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 41661/98, CEDO 2002-V
Buzescu împotriva României, nr. 61302/00, 24 mai 2005

—C—

Camera de Economie a Croației împotriva Serbiei (dec.), nr. 819/08, 25 aprilie 2017
CDI Holding Aktiengesellschaft și alții împotriva Slovaciei (dec.), nr. 37398/97, 18 octombrie 2001
C.M. împotriva Franței (dec.), nr. 28078/95, CEDO 2001-VII
Cacciato împotriva Italiei (dec.) nr. 60633/16, 16 ianuarie 2018
Čakarević împotriva Croației, nr. 48921/13, 26 aprilie 2018
Cacucci și Sabatelli împotriva Italiei (dec.), nr. 29797/09, 17 iunie 2014
Caligiuri și alții împotriva Italiei, nr. 657/10 și alte 3 cereri, 9 septembrie 2014
Camberrow MM5 AD împotriva Bulgariei (dec.), nr. 50357/99, 1 aprilie 2004
Capital Bank AD împotriva Bulgariei, nr. 49429/99, CEDO 2005-XII (extrase)
Carson și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 42184/05, CEDO 2010
Casarin împotriva Italiei, nr. 4893/13, 11 februarie 2021
Çatak și alții împotriva Turciei, nr. 33189/21, 3 decembrie 2024
Cauchi împotriva Maltei, nr. 14013/19, 25 martie 2021
Ceni împotriva Italiei, nr. 25376/06, 4 februarie 2014
Centro Europa 7 S.R.L. și di Stefano împotriva Italiei (MC), nr. 38433/09, CEDO 2012
Chabauty împotriva Franței (MC), nr. 57412/08, 4 octombrie 2012
Chapman împotriva Regatului Unit (MC), nr. 27238/95, CEDO 2001-I
Chassagnou și alții împotriva Franței (MC), nr. 25088/94 și alte două cereri, CEDO 1999-III
Chengelyan și alții împotriva Bulgariei, nr. 47405/07, 21 aprilie 2016
Chiragov și alții împotriva Armeniei (MC), nr. 13216/05, CEDO 2015
Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova împotriva Armeniei (dec.), nr. 73601/14, 29 septembrie 2020
Chroust împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 4295/03, CEDO 2006-XV
Cichopek și alții împotriva Poloniei (dec.), nr. 15189/10 și alte 1.627 cereri, 14 mai 2013
Çiftçiler Joint Stock Company și alții împotriva Turciei (dec.), nr. 62323/09 și 64965/09, 24 noiembrie 2020
Cindrić și Bešlić împotriva Croației, nr. 72152/13, 6 septembrie 2016
Cıngıllı Holding A.Ş. și Cıngıllıoğlu împotriva Turciei, nr. 31833/06 și 37538/06, 21 iulie 2015
Čolić împotriva Croației, nr. 49083/18, 18 noiembrie 2021
Societatea S. și T. împotriva Suediei, nr. 11189/84, Decizia Comisiei din 11 decembrie 1986, DR 50, pag. 138
Connors împotriva Regatului Unit, nr. 66746/01, 27 mai 2004
Cooperativa Agricolă Slobozia-Hanesei împotriva Republicii Moldova, nr. 39745/02, 3 aprilie 2007
Cooperativa La Laurentina împotriva Italiei, nr. 23529/94, 2 August 2001

Ćosić împotriva Croației, nr. 28261/06, 15 ianuarie 2009
Credit and Industrial Bank împotriva Republicii Cehe, nr. 29010/95, CEDO 2003-XI (extrase)
Cvijetić împotriva Croației, nr. 71549/01, 26 februarie 2004
Czajkowska și alții împotriva Poloniei, nr. 16651/05, 13 iulie 2010

—D—

Da Conceição Mateus și Santos Januário împotriva Portugaliei (dec.), nr. 62235/12 și 57725/12, 8 octombrie 2013
Dănoiu și alții împotriva României, nr. 54780/15 și alte 2 cereri, 25 ianuarie 2022
Da Silva Carvalho Rico împotriva Portugaliei (dec.), nr. 13341/14, 1 septembrie 2015
Dabić împotriva Croației, nr. 49001/14, 18 martie 2021
Dabić împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 59995/00, 3 octombrie 2001
Damaiev împotriva Rusiei, nr. 36150/04, 29 mai 2012
Dassa Foundation și alții împotriva Liechtensteinului (dec.), nr. 696/05, 10 iulie 2007
Davydov împotriva Rusiei, nr. 18967/07, 30 octombrie 2014
De Luca împotriva Italiei, nr. 43870/04, 24 septembrie 2013
Debelianovi împotriva Bulgariei, nr. 61951/00, 29 martie 2007
Centrul de Resurse pentru Democrație și Drepturile Omului și Mustafayev împotriva Azerbaidjanului, nr. 74288/14 și 64568/16, 14 octombrie 2021
Denev împotriva Suediei (dec.), nr. 12570/86, 18 ianuarie 1989
Denisov împotriva Ucrainei (MC), nr. 76639/11, 25 septembrie 2018
Denisova și Moiseyeva împotriva Rusiei, nr. 16903/03, 1 aprilie 2010
Depalle împotriva Franței (MC), nr. 34044/02, CEDO 2010
Derbuc și Svečak împotriva Croației (dec.),nr. 53977/14 și 41902/15, 15 martie 2022
Des Fours Walderode împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 40057/98, CEDO 2004–V
Di Marco împotriva Italiei, nr. 32521/05, 26 aprilie 2011
Dickmann și Gion împotriva României, nr. 10346/03 și 10893/04, 24 octombrie 2017
Dimitrovi împotriva Bulgariei, nr. 12655/09, 3 martie 2015
Dobrowolski și alții împotriva Poloniei, nr. 45651/11 și alte 10 cereri, 13 martie 2018
Doğan și alții împotriva Turciei, nr. 8803/02 și alte 14 cereri, CEDO 2004-VI (extrase)
Đokić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 6518/04, 27 mai 2010
Dolneanu împotriva Republicii Moldova, nr. 17211/03, 13 noiembrie 2007
Domalewski împotriva Poloniei (dec.), nr. 34610/97, CEDO1999-V
Domenech Aradilla și Rodríguez González împotriva Spaniei, nr. 32667/19 și 30807/20, 19 ianuarie 2023
Döring împotriva Germaniei (dec.), nr. 37595/97, CEDO 1999-VIII
Dragan Kovačević împotriva Croației, nr. 49281/15, 12 mai 2022
Draon împotriva Franței (MC), nr. 1513/03, 6 octombrie 2005
Driza împotriva Albaniei, nr. 33771/02, CEDO 2007-V (extrase)
Drozdyk și Mikula împotriva Ucrainei, nr. 27849/15 și 33358/15, 24 octombrie 2024
Družstevni Záložna Pria și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 72034/01, 31 iulie 2008
Durini împotriva Italiei, nr. 19217/91,12 ianuarie 2014

—E—

East West Alliance Limited împotriva Ucrainei, nr. 19336/04, 23 ianuarie 2014
Edoardo Palumbo împotriva Italiei, nr. 15919/89, 30 noiembrie 2000
Edwards împotriva Maltei, nr. 17647/04, 24 octombrie 2006
Efstathiou și Michailidis & Co. Motel Amerika împotriva Greciei, nr. 55794/00, CEDO 2003-IX

Elif Kizil împotriva Turciei, nr. 4601/06, 3 martie 2020
Elsanova împotriva Rusiei (dec.), nr. 57952/00, 15 noiembrie 2005
Energyworks Cartagena S.L. împotriva Spaniei (dec.), nr. 75088/17, 26 martie 2024
Eólica de S. Julião, Lda împotriva Portugaliei (dec.), nr. 33545/14, 8 februarie 2024
Episcopo și Bassani împotriva Italiei, nr. 47284/16 și 84604/17, 19 decembrie 2024
Eskelinen împotriva Finlandei(dec.), nr. 7274/02, 3 februarie 2004

—F—

Fábián împotriva Ungariei (MC), nr. 78117/13, 5 septembrie 2017
Fabris împotriva Franței (MC), nr. 16574/08, CEDO 2013 (extrase)
Fakas împotriva Ucrainei (dec.), nr. 4519/11, 3 iunie 2014
Federația Funcționarilor Vamali din Grecia, Gialouris și alții împotriva Greciei, nr. 24581/94, Decizia Comisiei din 6 aprilie 1995, DR 81-B, pag. 123
Fedulov împotriva Rusiei, nr. 53068/08, 8 octombrie 2019
Feldman și Slovyanskyy Bank, nr. 42758/05, 21 decembrie 2017
Fener Rum Erkek Lisesi Vakfı împotriva Turciei, nr. 34478/97, 9 ianuarie 2007
Ferretti împotriva Italiei, nr. 25083/94, Decizia Comisiei din 26 februarie 1997
Fine Doo și Canoski și alții împotriva Macedoniei de Nord (dec.), nr. 37948/13, 17 mai 2022
Flamenbaum și alții împotriva Franței, nr. 3675/04 și 23264/04, 13 decembrie 2012
Floroiu împotriva României (dec.), nr. 15303/10, 12 martie 2013
Fomenko și alții împotriva Rusiei (dec.), nr. 42140/05 și alte 4 cereri, 24 septebrie 2019
Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei (MC), nr. 25701/94, CEDO 2000-XII
Fostul Rege al Greciei și alții împotriva Greciei (reparație echitabilă) (MC), nr. 25701/94, 28 noiembrie 2002
Forminster Enterprises Limited împotriva Republicii Cehe, nr. 38238/04, 9 octombrie 2008
Fredin împotriva Suediei (nr. 1), 18 februarie 1991, seria A nr. 192
Freire Lopes împotriva Portugaliei (dec.), nr. 58598/21, 31 ianuarie 2023
Freitag împotriva Germaniei, nr. 71440/01, 19 iulie 2007
Frendo Randon și alții împotriva Maltei, nr. 2226/10, 22 noiembrie 2011
Frimu și alții împotriva României (dec.), nr. 45312/11 și alte 4 cereri, 7 februarie 2012
Fuklev împotriva Ucrainei, nr. 71186/01, 7 iunie 2005

—G—

G. împotriva Austriei, nr. 10094/82, decizia Comisiei din 14 mai 1984, DR 38
G.I.E.M. S.R.L. și alții împotriva Italiei (fond) (MC), nr. 1828/06 și alte 2 cereri, 28 iunie 2018
G.J. împotriva Luxemburgului, nr. 21156/93, 26 octombrie 2000
Gaćeša împotriva Croației (dec.), nr. 43389/02, 1 aprilie 2008
Galakvoščius împotriva Lituaniei (dec.), nr. 11398/18, 7 iulie 2020
Galović împotriva Croației, nr. 45512/11, 31 august 2021
Galtieri împotriva Italiei (dec.), nr. 72864/01, 24 ianuarie 2006
Gashi împotriva Croației, nr. 32457/05, 13 decembrie 2007
Gasus Dosier- und Fördertechnik GmbH împotriva Țărilor de Jos, 23 februarie 1995, seria A nr. 306-B
Gavrilova și alții împotriva Rusiei, nr. 2625/17, 16 martie 2021
Gayduk și alții împotriva Ucrainei (dec.), nr. 45526/99 și alte 20 de cereri, CEDO 2002-VI (extrase)
Gaygusuz împotriva Austriei, 16 septembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV
Geerings împotriva Țărilor de Jos, nr. 30810/03, 1 martie 2007
Gellérthegyi și alții împotriva Ungariei (dec.) nr. 78135/13 429/14, 6 martie 2018
Georgiei împotriva Rusiei (II) (MC) (fond), nr. 38263/08, 21 ianuarie 2021

Georgiei împotriva Rusiei (II) (reparație echitabilă) (MC), nr. 38263/08, 28 aprilie 2023
Gerasimov și alții împotriva Rusiei, nr. 29920/05 și alte 10 cereri, 1 iulie 2014
Gherardi Martiri împotriva San Marino, nr. 35511/20, 15 decembrie 2022
Giavi împotriva Greciei, nr. 25816/09, 3 octombrie 2013
Gillow împotriva Regatului Unit, 24 noiembrie 1986, seria A nr. 109
Giuran împotriva României, nr. 24360/04, CEDO 2011 (extrase)
Gladysheva împotriva Rusiei, nr. 7097/10, 6 decembrie 2011
Glas Nadezhda EOOD și Anatoliy Elenkov împotriva Bulgariei, nr. 14134/02, 11 octombrie 2007
Godlevskaya împotriva Rusiei, nr. 58176/18, 7 decembrie 2021
Glod împotriva României, nr. 41134/98, 16 septembrie 2003
Gogitidze și alții împotriva Georgiei, nr. 36862/05, 12 mai 2015
Goretzky împotriva Germaniei (dec.), nr. 52447/99, 6 aprilie 2000
Gorraiz Lizarraga și alții împotriva Spaniei, nr. 62543/00, CEDO 2004-III
Gratzinger și Gratzingerova împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 39794/98, CEDO 2002-VII
Grayson și Barnham împotriva Regatului Unit, nr. 19955/05 și 15085/06, 23 septembrie 2008
Grbac împotriva Croației, nr. 64795/19, 16 decembrie 2021
Grishchenko împotriva Rusiei (dec.), nr. 75907/01, 8 iulie 2004
Grobelny împotriva Poloniei, nr. 60477/12, 5 martie 2020
Grozdanić și Gršković-Grozdanić împotriva Croației, nr. 43326/13, 28 ianuarie 2021
Grozeva împotriva Bulgariei (dec.), nr. 52788/99, 3 noiembrie 2005
Grudić împotriva Serbiei, nr. 31925/08, 17 aprilie 2012
Guberina împotriva Croației, nr. 23682/13, 22 martie 2016
Gubiyev împotriva Rusiei, nr. 29309/03, 19 iulie 2011
Guiso și Consiglio împotriva Italiei (dec.), nr. 50821/06, 16 ianuarie 2018
Guiso-Gallisay împotriva Italiei (reparație echitabilă) (MC), nr. 58858/00, 22 decembrie 2009
Gustafsson împotriva Suediei (MC), hotărâre din 25 aprilie 1996, *Culegere* 1996-II, pag. 658
Gyulumyan și alții împotriva Armeniei (dec.), nr. 25240/20, 7 decembrie 2023

—H—

H.F. împotriva Slovaciei (dec.), nr. 54797/00, 9 decembrie 2003
Hakan Arı împotriva Turciei, nr. 13331/07, 11 ianuarie 2011
Hamer împotriva Belgiei, nr. 21861/03, CEDO 2007-V (extrase)
Handyside împotriva Regatului Unit, 7 decembrie 1976, seria A nr. 24
Hatton și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 36022/97, CEDO 2003-VIII
Haupt împotriva Austriei (dec.), nr. 55537/10, 2 mai 2017
Hentrich împotriva Franței, 22 septembrie 1994, seria A nr. 296-A
Societatea Heracles S.A. General Cement împotriva Greciei (dec.), nr. 55949/13, 11 octombrie 2016
Herrmann împotriva Germaniei (MC), nr. 9300/07, 26 iunie 2012
Honecker și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 53991/00 și 54999/00, CEDO 2001-IX
Hoogendijk împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 58641/00, 6 ianuarie 2005
Hornsby împotriva Greciei, 19 martie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-II
Hunguest Zrt împotriva Ungariei, nr. 66209/10, 30 august 2016
Hüseyin Kaplan împotriva Turciei, nr. 24508/09, 1 octombrie 2013
Hutten-Czapska împotriva Poloniei, nr. 35014/97, 22 februarie 2005

—I—

Ian Edgar (Liverpool) Ltd împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 37683/97, CEDO 2000-I
Iatridis împotriva Greciei (MC), nr. 31107/96, CEDO 1999-II

Igarienė și Petrauskiene împotriva Lituaniei, nr. 26892/05, 21 iulie 2009
Ilyushkin și alții împotriva Rusiei, nr. 5734/08 și alte 28 de cereri, 17 aprilie 2012
Imeri împotriva Croației, nr. 77668/14, 24 iunie 2021
Immobiliare Saffi împotriva Italiei, (MC), nr. 22774/93, CEDO 1999-V
Immoreks Makedonija Doo Skopje împotriva Macedoniei de Nord (dec.), nr. 25311/17, 24 septembrie 2024
Banca Internațională pentru Comerț și Dezvoltare AD și alții împotriva Bulgariei, nr. 7031/05, 2 iunie 2016
Interoliva ABEE împotriva Greciei, nr. 58642/00, 10 iulie 2003
Ioannides împotriva Ciprului, nr. 32879/18, 16 ianuarie 2025
Iofil AE împotriva Greciei (dec.), nr. 50598/13, 7 septembrie 2021
İpek Société à responsabilité limitée împotriva Turciei, nr. 29214/09, 18 ianuarie 2022
Irlanda împotriva Regatului Unit, 18 ianuarie 1978, seria A nr. 25.
Ismayilov împotriva Rusiei, nr. 30352/03, 6 noiembrie 2008
Ivanov împotriva Ucrainei, nr. 15007/02, 7 decembrie 2006
Ivanova și Cherkezov împotriva Bulgariei, nr. 46577/15, 21 aprilie 2016
Iwaszkiewicz împotriva Poloniei, nr. 30614/06, 26 iulie 2011

—J—

J.A. Pye (Oxford) Ltd și J.A. Pye (Oxford) Land Ltd împotriva Regatului Unit (MC), nr. 44302/02, CEDO 2007-III
J.D. și A împotriva Regatului Unit, nr. 32949/17 și 34614/17, 24 octombrie 2019
J.L.S. împotriva Spaniei (dec.), nr. 41917/98, CEDO 1999-V
J.S. și A.S. împotriva Poloniei, nr. 40732/98, 24 mai 2005
J. Paul Getty Trust și alții împotriva Italiei, nr. 35271/19, 2 mai 2024
Jahn și alții împotriva Germaniei (MC), nr. 46720/99 și alte 2 cereri, CEDO 2005-VI
James și alții împotriva Regatului Unit, 21 februarie 1986, seria A nr. 98
Janković împotriva Croației (dec.), nr. 43440/98, CEDO 2000-X
Jantner împotriva Slovaciei, nr. 39050/97, 4 martie 2003
Jarre împotriva Franței, nr. 14157/18, 15 February 2024
Jasinskij și alții împotriva Lituaniei, nr. 38985/97, Decizia Comisiei din 9 septembrie 1998
Jasiūniene împotriva Lituaniei, nr. 41510/98, 6 martie 2003
Jeličić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 41183/02, CEDO 2006-XII
Jokela împotriva Finlandei, nr. 28856/95, CEDO 2002-IV
Juszczyszyn împotriva Poloniei, nr. 35599/20, 6 octombrie 2022
Jurčić împotriva Croației, nr. 54711/15, 4 februarie 2021

—K—

Kamoy Radyo Televizyon Yayincilik ve Organizasyon A.S. împotriva Turciei, nr. 19965/06, 16 aprilie 2019
Kanevska împotriva Ucrainei (dec.), nr. 73944/11, 17 noiembrie 2020
Karachalios împotriva Greciei (dec.), nr. 67810/14, 24 ianuarie 2017
Karahasanoğlu împotriva Turciei, nr. 21392/08 și alte 2 cereri, 16 martie 2021
Karapetyan împotriva Georgiei, nr. 61233/12, 15 octombrie 2020
Karner împotriva Austriei, nr. 40016/98, CEDO 2003-IX
Kasilov împotriva Rusiei, nr. 2599/18, 6 iulie 2021
Kasmi împotriva Albaniei, nr. 1175/06, 23 iunie 2020
Katikaridis și alții împotriva Greciei, 15 noiembrie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV

Katona și Závarský împotriva Slovaciei, nr. 43932/19 și 43995/19, 9 februarie 2023
Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, 27 octombrie 1994, seria A nr. 293-B
Katz împotriva României, nr. 29739/03, 20 ianuarie 2009
Keegan împotriva Irlandei, 26 mai 1994, seria A nr. 290
Kehaya și alții împotriva Bulgariei, nr. 47797/99 și 68698/01, 12 ianuarie 2006
Kemal Bayram împotriva Turciei, nr. 33808/11, 31 august 2021
Keriman Tekin și alții împotriva Turciei, nr. 22035/10, 15 noiembrie 2016
Kerimova și alții împotriva Rusiei, nr. 17170/04 și alte 5 cereri, 3 mai 2011
Kesyan împotriva Rusiei, nr. 36496/02, 19 octombrie 2006
KIPS DOO și Drekalović împotriva Muntenegrului, nr. 28766/06, 26 iunie 2018
Khachatryan împotriva Armeniei, nr. 31761/04, 1 decembrie 2009
Khamidov împotriva Rusiei, nr. 72118/01, 15 noiembrie 2007
Khodorkovskiy și Lebedev împotriva Rusiei, nr. 11082/06 și 13772/05, 25 iulie 2013
Khoniakina împotriva Georgiei, nr. 17767/08, 19 iunie 2012
Kirilova și alții împotriva Bulgariei, nr. 42908/98 și alte 3 cereri, 9 iunie 2005
Kjartan Ásmundsson împotriva Islandei, nr. 60669/00, CEDO 2004-IX
Klauz împotriva Croației, nr. 28963/10, 18 iulie 2013
Klein împotriva Austriei, nr. 57028/00, 3 martie 2011
Kleine Staarman împotriva Țărilor de Jos, nr. 10503/83, Decizia Comisiei din 16 mai 1985, DR 42, pag. 162
Köksal împotriva Turciei (dec.), nr. 30253/06, 26 noiembrie 2013
Kolesnyk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 57116/10, 3 iunie 2014
Könyv-Tár Kft și alții împotriva Ungariei, nr. 21623/13, 16 octombrie 2018
Konstantin Markin împotriva Rusiei (MC), nr. 30078/06, CEDO 2012 (extrase)
Konstantin Stefanov împotriva Bulgariei, nr. 35399/05, 27 octombrie 2015
Kopecký împotriva Slovaciei (MC), nr. 44912/98, CEDO 2004-IX
Korotyuk împotriva Ucrainei, nr. 74663/17, 19 ianuarie 2023
Korshunova împotriva Rusiei, nr. 46147/19, 6 septembrie 2022
Kosmas și alții împotriva Greciei, nr. 20086/13, 29 iunie 2017
Kosmidis și Kosmidou împotriva Greciei, nr. 32141/04, 8 noiembrie 2007
Kotov împotriva Rusiei (MC), nr. 54522/00, 3 aprilie 2012
Koua Poirrez împotriva Franței, nr. 40892/98, CEDO 2003-X
Koufaki și Adedy împotriva Greciei (dec.), nr. 57665/12, 57657/12, 7 mai 2013
Kovalenok împotriva Letoniei (dec.), nr. 54264/00, 15 februarie 2001
Kozak împotriva Poloniei, nr. 13102/02, 2 martie 2010
Kozacioğlu împotriva Turciei (MC), nr. 2334/03, 19 februarie 2009
Kozlovs împotriva Letoniei (dec.), nr. 50835/00, 23 noiembrie 2000
Krajnc împotriva Sloveniei, nr. 38775/14, 31 octombrie 2017
Kranz împotriva Poloniei (dec.), nr. 6214/02, 10 septembrie 2002
Krayeva împotriva Ucrainei, nr. 72858/13, 13 ianuarie 2022
Krivonogova împotriva Rusiei (dec.), nr. 74694/01, 1 aprilie 2004
Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos, 27 octombrie 1994, seria A nr. 297-C
Krstić împotriva Serbiei, nr. 45394/06, 10 decembrie 2013, pct. 83
Kubát și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 61721/19 și alte 5 cereri, 22 iunie 2023
Kuchař și Štis împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 37527/97, 21 octombrie 1998
Kukalo împotriva Rusiei, nr. 63995/00, 3 noiembrie 2005
Kuna împotriva Germaniei (dec.), nr. 52449/99, CEDO 2001-V (extrase)
Kunić împotriva Croației, nr. 22344/02, 11 ianuarie 2007
Kurban împotriva Turciei, nr. 75414/10, 24 noiembrie 2020
Kurşun împotriva Turciei, nr. 22677/10, 30 octombrie 2018
Kutlu și alții împotriva Turciei, nr. 51861/11, 13 decembrie 2016

Kuzhelev și alții împotriva Rusiei, nr. 64098/09 și alte 6 cereri, 15 octombrie 2019
Kyrtatos împotriva Greciei, nr. 41666/98, CEDO 2003-VI (extrase)

—L—

Łącz împotriva Poloniei (dec.), nr. 22665/02, 23 iunie 2009
Lachikhina împotriva Rusiei, nr. 38783/07, 10 octombrie 2017
Lakićević și alții împotriva Muntenegrului și Serbiei, nr. 27458/06 și alte 3 cereri, 13 decembrie 2011
Larioshina împotriva Rusiei (dec.), nr. 56869/00, 23 aprilie 2002
Larkos împotriva Ciprului (MC), nr. 29515/95, CEDO 1999-I
Lavrechov împotriva Republicii Cehe, nr. 57404/08, CEDO 2013
Lederer împotriva Germaniei (dec.), nr. 6213/03, CEDO 2006-VI
Lekić împotriva Sloveniei (MC), nr. 36480/07, 11 decembrie 2018
Lelas împotriva Croației, nr. 55555/08, 20 mai 2010
Lenskaya împotriva Rusiei, nr. 28730/03, 29 ianuarie 2009
Lenz împotriva Germaniei (dec.), nr. 40862/98, CEDO 2001-X
Lenzing AG împotriva Regatului Unit, nr. 38817/97, Decizia Comisiei din 9 septembrie 1998
Lessing și Reichelt împotriva Germaniei (dec.) nr. 49646/10 și 3365/11, 16 octombrie 2012
Levänen și alții împotriva Finlandei (dec.), nr. 34600/03, 11 aprilie 2006
Liamberi și alții împotriva Greciei, nr. 18312/12, 8 octombrie 2020
Lidiya Nikitina împotriva Rusiei, nr. 8051/20, 15 martie, 2022
Likvidējamā p/s Selga și Vasiļevska împotriva Letoniei (dec.), nr. 17126/02 și 24991/02, 1 octombrie 2013
Lindheim și alții împotriva Norvegiei, nr. 13221/08 și 2139/10, 12 iunie 2012
Liseytseva și Maslov împotriva Rusiei, nr. 39483/05 și 40527/10, 9 octombrie 2014
Lisnyy și alții împotriva Ucrainei și Rusiei (dec.), nr. 5355/14 și alte 2 cereri, 5 iulie 2016
Lithgow și alții împotriva Regatului Unit, 8 iulie 1986, seria A nr. 102
Lizanets împotriva Ucrainei, nr. 6725/03, 31 mai 2007
Ljaskaj împotriva Croației, nr. 58630/11, 20 decembrie 2016
Ljubljanska banka d.d. împotriva Croației (dec.), nr. 29003/07, 12 mai 2015
Lo Tufo împotriva Italiei, nr. 64663/01, CEDO 2005-III
Locascia și alții îîmpotriva Italiei, nr. 35648/10, 19 octombrie 2023
Loizidou împotriva Turciei (fond), 18 decembrie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-VI
Lungoci împotriva României, nr. 62710/00, 26 ianuarie 2006
Luordo împotriva Italiei, nr. 32190/96, CEDO 2003-IX

—M—

M.A. și alții împotriva Finlandei (dec.), nr. 27793/95, iunie 2003
Machard împotriva Franței, nr. 42928/02, 25 aprilie 2006
Maggio și alții împotriva Italiei, nr. 46286/09 și alte 4 cereri, 31 mai 2011
Mago și alții împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 12959/05 și alte 5 cereri, 3 mai 2012
Maharramov împotriva Azerbaidjanului, nr. 5046/07, 30 martie 2017
Maioli împotriva Italiei, nr. 18290/02, 12 iulie 2011
Malama împotriva Greciei, nr. 43622/98, CEDO 2001-II
Malhous împotriva Republicii Cehe (dec.)(MC), nr. 33071/96, CEDO 2000-XII
Malik împotriva Regatului Unit, nr. 23780/08, 13 martie 2012
Malinovskiy împotriva Rusiei, nr. 41302/02, CEDO 2005-X (extrase)
von Maltzan și alții împotriva Germaniei (dec.) (MC), nr. 71916/01 și alte 2 cereri, CEDO 2005-V
Mamatas și alții împotriva Greciei nr. 63066/14 și alte 2 cereri, 21 iulie 2016

Mandev și alții împotriva Bulgariei, nr. 57002/11 și alte 4 cereri, 21 mai 2024
Manushaqe Puto şi alţii împotriva Albaniei, nr. 604/07 și alte 3 cereri, 31 iulie 2012
Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, seria A nr. 31
Maria Atanasiu și alții împotriva României, nr. 30767/05 și 33800/06, 12 octombrie 2010
Maria Mihalache împotriva României, nr. 68851/16, 30 iunie 2020
Marija Božić împotriva Croației, nr. 50636/09, 24 aprilie 2014
Marini împotriva Albaniei, nr. 3738/02; 18 decembrie 2007
Markus împotriva Letoniei, nr. 17483/10, 11 iunie 2020
Marshall și alții împotriva Maltei, nr. 79177/16, 11 februarie 2020
Matheis împotriva Germaniei (dec.), nr. 73711/01, 1 februarie 2005
Matheus împotriva Franței, nr. 62740/00, 31 martie 2005
Matos e Silva, Lda., și alții împotriva Portugaliei, 16 septembrie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-IV
Maurice împotriva Franței (MC), nr. 11810/03, CEDO 2005-IX
Mauriello împotriva Italiei (dec.), nr. 14862/07, 13 septembrie 2016
Mazurek împotriva Franței, nr. 34406/97, CEDO 2000-II
McCann împotriva Regatului Unit, nr. 19009/04, CEDO 2008
Megadat.com SRL împotriva Republicii Moldova, nr. 21151/04, CEDO 2008
Melandri împotriva San Marino, nr. 25189/21, 12 septembrie 2024
Mellacher și alții împotriva Austriei, 19 decembrie 1989, seria A nr. 169
Melnychuk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 28743/03, CEDO 2005-IX
Meltex Ltd și Movsesyan împotriva Armeniei, nr. 32283/04, 17 iunie 2008
Metaxas împotriva Greciei, nr. 8415/02, 27 mai 2004
Michaud împotriva Franței, nr. 12323/11, CEDO 2012
Microintelect OOD împotriva Bulgariei, nr. 34129/03, 4 martie 2014
Mihăieș și Senteș împotriva României (dec.), nr. 44232/11 și 44605/11, 6 decembrie 2011
Milhau împotriva Franței, nr. 4944/11, 10 iulie 2014
Mindek împotriva Croației, nr. 6169/13, 30 August 2016
Mockienė împotriva Lituaniei (dec.), nr. 75916/13, 4 iulie 2017
Molla Sali împotriva Greciei (MC), nr. 20452/14, 19 decembrie 2018
Morabito și alții împotriva Italiei (dec.), 58572/00, 7 iunie 2005
Moreno Diaz Peña și alții împotriva Portugaliei, nr. 44262/10, 4 iunie 2015
Moskal împotriva Poloniei, nr. 10373/05, 15 septembrie 2009
Muharrem Güneş și alții împotriva Turciei, nr. 23060/08, 24 noiembrie 2020
Müller împotriva Austriei, nr. 5849/72, Decizia Comisiei din 1 octombrie 1975, Decizii și rapoarte (DR) 3
Musa împotriva Austriei, nr. 40477/98, Decizia Comisiei din 10 septembrie 1998
Musa Tarhan împotriva Turciei, nr. 12055/17, 23 octombrie 2018
Mykhaylenky și alții împotriva Ucrainei, nr. 35091/02 și alte 9 cereri, CEDO 2004-XII

—N—

NIT S.R.L. împotriva Republicii Moldova, nr. 28470/12, 5 aprilie 2022
N.K.M. împotriva Ungariei, nr. 66529/11, 14 mai 2013
N.M. și alții împotriva Franței, nr. 66328/14, 3 februarie 2022
Naskov și alții împotriva Macedoniei de Nord, nr. 31620/15 și alte 2 cereri, 12 decembrie 2023
National și Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society și Yorkshire Building Society împotriva Regatului Unit, 23 octombrie 1997, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VII
National Movement Ekoglasnost împotriva Bulgariei, nr. 31678/17, 15 decembrie 2020
Neij și Sunde Kolmisoppi împotriva Suediei (dec.), nr. 40397/12, 19 februarie 2013
Nerva și alții împotriva Regatului Unit, nr. 42295/98, CEDO 2002-VIII

Nešić împotriva Muntenegrului, nr. 12131/18, 9 iunie 2020
Nechayeva împotriva Rusiei, nr. 18921/15, 12 mai 2020
Niemietz împotriva Germaniei, 16 decembrie 1992, seria A nr. 251-B
Nikolay Kostadinov împotriva Bulgariei, nr. 21743/15, 8 noiembrie 2022
Novoseletskiy împotriva Ucrainei, nr. 47148/99, CEDO 2005-II (extrase)

—O—

O'Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd împotriva Irlandei, nr. 44460/16, 7 iunie 2018
OAO Neftyanaya Kompaniya Yukos împotriva Rusiei, nr. 14902/04, 20 septembrie 2011
O.N. împotriva Bulgariei (dec.), nr. 35221/97, 6 aprilie 2000
Olaru și alții împotriva Republicii Moldova, nr. 476/07 și alte 3 cereri, 28 iulie 2009
Olbertz împotriva Germaniei (dec.), nr. 37592/97, CEDO 1999-V
Olczak împotriva Poloniei (dec.), nr. 30417/96, CEDO 2002-X (extrase)
OGIS-Institut Stanislas, OGEC Saint-Pie X și Blanche de Castille și alții împotriva Franței, nr. 42219/98 și 54563/00, 27 mai 2004
Omasta împotriva Slovaciei (dec.), nr. 40221/98, 10 decembrie 2002
Öneryıldız împotriva Turciei (MC), nr. 48939/99, CEDO 2004-XII
OOO Avrora Maloetazhnoe Stroitelstvo împotriva Rusiei, nr. 5738/18, 7 aprilie 2020
Orion-Břeclav, S.R.O. împotriva Republicii Cehe (dec.), nr. 43783/98, 13 ianuarie 2004
Orlić împotriva Croației, nr. 48833/07, 21 iunie 2011
Orlović și alții Bosniei și Herțegovinei, nr. 16332/18, 1 octombrie 2019
Osmanyan și Amiraghyan împotriva Armeniei, nr. 71306/11, 11 octombrie 2018
Ouzounoglou împotriva Greciei, nr. 32730/03, 24 noiembrie 2005
Öztürk împotriva Turciei (MC), nr. 22479/93, CEDO 1999-VI

—P—

P. Plaisier B.împotriva împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 46184/16 și alte 2 cereri, 14 noiembrie 2017
Păduraru împotriva României, nr. 63252/00, CEDO 2005-XII (extrase)
Paeffgen GmbH împotriva Germaniei (dec.), nr. 25379/04 și alte 3 cereri, 18 septembrie 2007
Pančenko împotriva Letoniei (dec.), nr. 40772/98, 28 octombrie 1999
Pálka și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 30262/13, 24 martie 2022
Panfile împotriva României (dec.), nr. 13902/11, 20 martie 2012
Pannon Plakát Kft și alții împotriva Ungariei, nr. 39859/14, 6 decembrie 2022
Papachelas împotriva Greciei (MC), nr. 31423/96, CEDO 1999-II
Papachela și AMAZON S.A. împotriva Greciei, nr. 12929/18, 3 decembrie 2020
Papamichalopoulos împotriva Greciei, 24 iunie 1993, seria A nr. 260-B
Paplauskienė împotriva Lituaniei, nr. 31102/06, 14 octombrie 2014
Pařízek împotriva Republicii Cehe, nr. 76826/14, 12 ianuarie 2023 .
Parrillo împotriva Italiei (MC), nr. 46470/11, CEDO 2015
Parvanov și alții împotriva Bulgariei, nr. 74787/01, 7 ianuarie 2010
Paulet împotriva Regatului Unit, nr. 6219/08, 13 mai 2014
P. C. împotriva Irlandei, nr. 26922/19, 1 septembrie 2022
Pendov împotriva Bulgariei, nr. 44229/11, 3 martie 2020
Perdigão împotriva Portugaliei (MC), nr. 24768/06, 16 noiembrie 2010
Perre împotriva Italiei (dec.), nr. 32387/96, 21 septembrie 1999
Petrescu și alții împotriva României (dec.), nr. 31390/18 și alte 9 cereri, 7 martie 2023
Phillips împotriva Regatului Unit, nr. 41087/98, CEDO 2001-VII
Philippou împotriva Ciprului, nr. 71148/10, 14 iunie 2016

Phocas împotriva Franței, 23 aprilie 1996, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-II
Pialopoulos și alții împotriva Greciei, nr. 37095/97, 15 februarie 2001
Pietrzak împotriva Poloniei, nr. 38185/02, 8 ianuarie 2008
Pincová și Pinc împotriva Republicii Cehe, nr. 36548/97, CEDO 2002-VIII
Pine Valley Developments Ltd și alții împotriva Irlandei, 29 noiembrie 1991, seria A nr. 222
Pintar și alții împotriva Sloveniei, nr. 49969/14 și alte 4 cereri, 14 septembrie 2021
Pištorová împotriva Republicii Cehe, nr. 73578/01, 26 octombrie 2004
Platakou împotriva Greciei, nr. 38460/97, CEDO 2001-I
Plechanow împotriva Poloniei, nr. 22279/04, 7 iulie 2009
Poltorachenko împotriva Ucrainei, nr. 77317/01, 18 ianuarie 2005
Popović și alții împotriva Serbiei nr. 26944/13 și alte 3 cereri, 30 iunie 2020
Poulain împotriva Franței (dec.), nr. 52273/08, 8 februarie 2011
Preda și alții împotriva României, nr. 9584/02 și alte 7 cereri, 29 aprilie 2014
Pressos Compania Naviera S.A. și alții împotriva Belgiei, 20 noiembrie 1995, seria A nr. 332
Preußische Treuhand GmbH & Co. KG a.A. împotriva Poloniei (dec.), nr. 47550/06, 7 octombrie 2008
Prințul Hans-Adam II al Liechtensteinului împotriva Germaniei (MC), nr. 42527/98, CEDO 2001-VIII
Prodan împotriva Republicii Moldova, nr. 49806/99, CEDO 2004-III (extrase)
Project-Trade d.o.o. împotriva Croației, nr. 1920/14, 19 noiembrie 2020
Prokopovich împotriva Rusiei, nr. 58255/00, CEDO 2004-XI (extrase)
Prötsch împotriva Austriei, 15 noiembrie 1996, Culegere de hotărâri și decizii 1996-V
Protsenko împotriva Rusiei, nr. 13151/04, 31 iulie 2008
Pyrantienė împotriva Lituaniei, nr. 45092/07, 12 noiembrie 2013

—R—

R. Kačapor și alții împotriva Serbiei, nr. 2269/06 și alte 5 cereri, 15 ianuarie 2008
R & L, s.r.o., și alții împotriva Republicii Cehe, nr. 37926/05 și alte 4 cereri, 3 iulie 2014
R.Sz. împotriva Ungariei, nr. 41838/11, 2 iulie 2013
Radio Franței și alții împotriva Franței (dec.), nr. 53984/00, CEDO 2003-X (extrase)
Radomilja și alții împotriva Croației (MC), nr. 37685/10 și 22768/12, 20 martie 2018
Radovici și Stănescu împotriva României, nr. 68479/01 și alte 2 cereri, CEDO-2006 XIII (extrase)
Rafinăriile grecești Stran și Stratis Andreadis împotriva Greciei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-B
Raimondo împotriva Italiei, 22 februarie 1994, seria A nr. 281-A
Ramaer și Van Villingen împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 34880/12, 23 octombrie 2012
Rasmussen împotriva Poloniei, nr. 38886/05, 28 aprilie 2009
Reisner împotriva Turciei, nr. 46815/09, 21 iulie 2015
Richardson împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 26252/08, 10 mai 2012
Riela și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 52439/99, 4 septembrie 2001
Romeva împotriva Macedoniei de Nord, nr. 32141/10, 12 decembrie 2019
Rosenzweig și Bonded Warehouses Ltd. împotriva Poloniei, nr. 51728/99, 28 iulie 2005
Rosiński împotriva Poloniei, nr. 17373/02, 17 iulie 2007
Rossitto împotriva Italiei, nr. 7977/03, 26 mai 2009
Rousk împotriva Suediei, nr. 27183/04, 25 iulie 2013
Ruiz Mateos împotriva Regatului Unit, nr. 13021/87, Decizia Comisiei din 8 septembrie 1988, Decizii și rapoarte (DR) 57
Rummi împotriva Estoniei, nr. 63362/09, 15 ianuarie 2015
Rustamkhanli împotriva Azerbaidjanului, nr. 24460/16, 4 iulie 2024
Rustavi 2 Broadcasting Company Ltd și alții împotriva Georgiei, nr. 16812/17, 18 iulie 2019
Ryabykh împotriva Rusiei, nr. 52854/99, CEDO 2003-IX
Rysovskyy împotriva Ucrainei, nr. 29979/04, 20 octombrie 2011

—S—

S. împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 11716/85, 14 mai 1986
S.A. Bio d'Ardennes împotriva Belgiei, nr. 44457/11, 12 noiembrie 2019
S.A. Dangeville împotriva Franței, nr. 36677/97, CEDO 2002-III
S.C. Antares Transport S.A. și S.C. Transroby S.R.L. împotriva României, nr. 27227/08, 15 decembrie 2015
S.C. Service Benz Com S.R.L. împotriva României, nr. 58045/11, 4 iulie 2017
S.C. Zorina International S.R.L. împotriva României, nr. 15553/15, 27 iunie 2023
S.p.r.l. ANCA și alții împotriva Belgiei, nr. 10259/83, Decizia Comisiei din 10 decembrie 1984, Decizii și rapoarte 40, pag. 170
Saccoccia împotriva Austriei, nr. 69917/01, 18 decembrie 2008
Safarov împotriva Azerbaidjanului, nr. 885/12, 1 septembrie 2022
Saghinadze și alții împotriva Georgiei, nr. 18768/05, 27 mai 2010
Sak și Giebułtowicz împotriva Poloniei (dec.), nr. 39942/18 și 41347/18, 17 ianuarie 2023
Salabiaku împotriva Franței, 7 octombrie 1988, seria A nr. 141-A
Salento Energy S.r.l. Și Nuovo Sole S.r.l. împotriva Italiei (dec.), nr. 20445/15 și 59246/17, 1 februarie 2024
Saliba împotriva Maltei, nr. 4251/02, 8 noiembrie 2005
Saraç și alții împotriva Turciei, nr. 23189/09, 30 martie 2021
Šaltinytė împotriva Lituaniei, nr. 32934/19, 26 octombrie 2021
Sarica și Dilaver împotriva Turciei, nr. 11765/05, 27 mai 2010
Sargsyan împotriva Azerbaidjanului (MC), nr. 40167/06, CEDO 2015
Sàrl Couttolenc Frères împotriva Franței, nr. 24300/20, 5 octombrie 2023
Savickas și alții împotriva Lituaniei (dec.), nr. 66365/09 și alte 5 cereri, 15 octombrie 2013
Savickis și alții împotriva Letoniei (MC), nr. 49270/11, 9 iunie 2022
Scagliarini împotriva Italiei (dec.), nr. 56449/07, 3 martie 2015
SCEA Ferme de Fresnoy împotriva Franței (dec.), nr. 61093/00, CEDO 2005-XIII (extrase)
SC Editura Orizonturi SRL împotriva României, nr. 15872/03, 13 mai 2008
Schembri și alții împotriva Maltei, nr. 42583/06, 10 noiembrie 2009
Schirmer împotriva Poloniei, nr. 68880/01, 21 septembrie 2004
Shorazova împotriva Maltei, nr. 51853/19, 3 martie 2022
Schwengel împotriva Germaniei (dec.), nr. 52442/99, 2 martie 2000
Scollo împotriva Italiei, 28 septembrie 1995, seria A nr. 315-C
Scordino împotriva Italiei (nr. 1) (MC), nr. 36813/97, CEDO-2006
Sebeleva și alții împotriva Rusiei, nr. 42416/18, 1 martie 2022
Selçuk și Asker împotriva Turciei, 24 aprilie 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-II
Šeiko împotriva Lituaniei, nr. 82968/17, 11 februarie 2020
Semenov împotriva Rusiei,, nr. 17254/15, 16 martie 2021
Seregin și alții împotriva Rusiei, nr. 31686/16 și alte 4 cereri, 16 martie 2021
Sfintele Mânăstiri împotriva Greciei, 9 decembrie 1994, seria A nr. 301-A, pag. 34-35
Sherstyuk împotriva Ucrainei (dec.), nr. 37658/03, 18 septembrie 2006
Shestakov împotriva Rusiei (dec.), nr. 48757/99, 18 iunie 2002
Shesti Mai Engineering OOD și alții împotriva Bulgariei, nr. 17854/04, 20 septembrie 2011
Shlepkin împotriva Rusiei, nr. 3046/03, 1 februarie 2007
Shvedov împotriva Rusiei, nr. 69306/01, 20 octombrie 2005
SIA AKKA/LAA împotriva Letoniei, nr. 562/05, 12 iulie 2016
Sildedzis împotriva Poloniei, nr. 45214/99, 24 mai 2005
Silickienė împotriva Lituaniei, nr. 20496/02, 10 aprilie 2012
Simonyan împotriva Armeniei, nr. 18275/08, 7 aprilie 2016
Sirc împotriva Sloveniei, nr. 44580/98, 8 aprilie 2008
Skibińscy împotriva Poloniei, nr. 52589/99, 14 noiembrie 2006

Skórits împotriva Ungariei, nr. 58171/09, 16 septembrie 2014
Skórkiewicz împotriva Poloniei (dec.), nr. 39860/98, 1 iunie 1999
Skowroński împotriva Poloniei (dec.), nr. 52595/99, 28 iunie 2001
Skrzyński împotriva Poloniei, nr. 38672/02, 6 septembrie 2007
Smiljanić împotriva Sloveniei (dec.), nr. 481/04, 2 iunie 2006
Smith Kline și French Laboratories Ltd împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 12633/87, 4 octombrie 1990
Sorić împotriva Croației (dec.), nr. 43447/98, 16 martie 2000
Sovtransavto Holding împotriva Ucrainei, nr. 48553/99, CEDO 2002-VII
Spasov împotriva României, nr. 27122/14, 6 decembrie 2022
Špaček, s.r.o., împotriva Republicii Cehe, nr. 26449/95, 9 noiembrie 1999
Špoljar și Dječji Vrtić Pčelice împotriva Croației (dec.), nr. 68320/13, 22 septembrie 2020
Sporrong și Lönnroth împotriva Suediei, 23 septembrie 1982, seria A nr. 52
Stankiewicz împotriva Poloniei, nr. 46917/99, CEDO 2006-VI
Statileo împotriva Croației, nr. 12027/10, 10 iulie 2014
Stec și alții împotriva Regatului Unit (dec.) (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, CEDO 2005-X
Stec și alții împotriva Regatului Unit (MC), nr. 65731/01 și 65900/01, CEDO 2006- VI
Stefanetti și alții împotriva Italiei, nr. 21838/10 și alte 7 cereri, 15 aprilie 2014
Stere și alții împotriva României, nr. 25632/02, 23 februarie 2006
Stołkowski împotriva Poloniei, nr. 58795/15, 21 decembrie 2021
Stolyarova împotriva Rusiei, nr. 15711/13, 29 ianuarie 2015
Străin și alții împotriva României, nr. 57001/00, CEDO 2005-VII
Streltsov și alți „pensionari militari din Novocherkassk" împotriva Rusiei, nr. 8549/06 și alte 86 de cereri, 29 iulie 2010
Stretch împotriva Regatului Unit, nr. 44277/98, 24 iunie 2003
Strezovski și alții împotriva Macedoniei de Nord, nr. 14460/16 și alte 7 cereri, 27 februarie 2020
Stummer împotriva Austriei (MC), nr. 37452/02, CEDO 2011
Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei (dec.), nr. 75909/01, 30 august 2007
Sud Fondi srl și alții împotriva Italiei, nr. 75909/01, 20 ianuarie 2009
Sukhanov și Ilchenko împotriva Ucrainei, nr. 68385/10 și 71378/10, 26 iunie 2014
Sukhobokov împotriva Rusiei, nr. 75470/01, 13 aprilie 2006
Suljagić împotriva Bosniei și Herțegovinei, nr. 27912/02, 3 noiembrie 2009
Sun împotriva Rusiei, nr. 31004/02, 5 februarie 2009
Surugiu împotriva României, nr. 48995/99, 20 aprilie 2004
Süzer și Eksen Holding A.Ş. împotriva Turciei, nr. 6334/05, 23 octombrie 2012
Svitlana Ilchenko împotriva Ucrainei, nr. 47166/09, 4 iulie 2019
Sypchenko împotriva Rusiei, nr. 38368/04, 1 martie 2007

—Ş—

Şerife Yiğit împotriva Turciei (MC), nr. 3976/05, 2 noiembrie 2010

—T—

Taganrog LRO și alții împotriva Rusiei, nr. 32401/10 și alte 19 cereri, 7 iunie 2022
Tamazount și alții împotriva Franței, nr. 17131/19 și alte 4 cereri, 4 aprilie 2024
Taşkaya împotriva Turciei, nr. 14004/06, 13 februarie 2018
Tchokontio Happi împotriva Franței, nr. 65829/12, 9 aprilie 2015
Teteriny împotriva Rusiei, nr. 11931/03, 30 iunie 2005
The Karibu Foundation împotriva Norvegiei, nr. 2317/20, 10 noiembrie 2022
Tkachenko împotriva Rusiei, nr. 28046/05, 20 martie 2018

Todorov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 65850/01, 13 mai 2008
Todorov și alții împotriva Bulgariei, nr. 50705/11 și alte 6 cereri, 13 iulie 2021
Tokel împotriva Turciei, nr. 23662/08, 9 februarie 2021
Tormala împotriva Finlandei (dec.), nr. 41258/98, 16 martie 2004
Toșcuță și alții împotriva României, nr. 36900/03, 25 noiembrie 2008
Traina Berto și Alfonsetti împotriva Italiei (dec.), nr. 75505/12, 8 martie 2022
Trajkovski împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei (dec.), nr. 53320/99, CEDO 2002-IV
Tre Traktörer Aktiebolag împotriva Suediei, 7 iulie 1989, seria A nr. 159
Tudor Tudor împotriva României, nr. 21911/03, 24 martie 2009

—U—

UAB AmberCore DC și UAB Arcus Novus împotriva Lituaniei, nr. 56774/18, 13 iunie 2023
UAB Profarma și UAB Bona Diagnosis împotriva Lituaniei, nr. 46264/22 și 50184/22, 7 ianuarie 2025
Udovičić împotriva Croației, nr. 27310/09, 24 aprilie 2014
Ucrainei-Tyumen împotriva Ucrainei, nr. 22603/02, 22 noiembrie 2007
Ulemek împotriva Serbiei (dec.), nr. 41680/13, 2 februarie 2021
Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A.Ş. împotriva Bulgariei, nr. 3503/08, 13 octombrie 2015
Urbárska Obec Trenčianske Biskupice împotriva Slovaciei, nr. 74258/01, 27 noiembrie 2007
Uzan și alții împotriva Turciei, nr. 19620/05 și alte 3 cereri, 5 martie 2019

—V—

Văleanu și alții împotriva României, nr. 59012/17 și alte 29 cereri, 8 noiembrie 2022
Valentin împotriva Danemarcei, nr. 26461/06, 26 martie 2009
Valle Pierimpiè Società Agricola S.P.A. împotriva Italiei, nr. 46154/11, 23 septembrie 2014
Valkov și alții împotriva Bulgariei nr. 2033/04 și alte 8 cereri, 25 octombrie 2011
Valverde Digon împotriva Spaniei, nr. 22386/19, 26 ianuarie 2023
Van den Bouwhuijsen și Schuring împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 44658/98, 16 decembrie 2003
Van Marle și alții împotriva Țărilor de Jos, 26 iunie 1986, seria A nr. 101
Van Offeren împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 19581/04, 5 iulie 2005
Varvara împotriva Italiei, nr. 17475/09, 29 octombrie 2013
Vasilescu împotriva României, 22 mai 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-III
Vasilev și Doycheva împotriva Bulgariei, nr. 14966/04, 31 mai 2012
Vaskrsić împotriva Sloveniei, nr. 31371/12, 25 aprilie 2017
Vassallo împotriva Maltei, nr. 57862/09, 11 octombrie 2011
Veits împotriva Estoniei, nr. 12951/11, 15 ianuarie 2015
Vékony împotriva Ungariei, nr. 65681/13, 13 ianuarie 2015
Velikovi și alții împotriva Bulgariei, nr. 43278/98 și alte 8 cereri, 15 martie 2007
Velosa Barreto împotriva Portugaliei, 21 noiembrie 1995, seria A nr. 334
Veselá și Loyka împotriva Slovaciei (dec.), nr. 54811/00, 13 decembrie 2005
Vijatović împotriva Croației, nr. 50200/13, 16 februarie 2016
Vikentijevik împotriva Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei, nr. 50179/07, 6 februarie 2014
Vilho Eskelinen și alții împotriva Finlandei (MC), nr. 63235/00, CEDO 2007-II
Vistiņš și Perepjolkins împotriva Letoniei (MC), nr. 71243/01, 25 octombrie 2012
Vitiello împotriva Italiei, nr. 77962/01, 23 martie 2006
Vladimirov împotriva Bulgariei (dec.), nr. 58043/10, 25 septembrie 2018
Vladimirova împotriva Rusiei, nr. 21863/05, 10 aprilie 2018
Vodă și Bob împotriva României, nr. 7976/02, 7 februarie 2008
Vrtar împotriva Croației, nr. 39380/13, 7 ianuarie 2016

Vrzić împotriva Croației, nr. 43777/13, 12 iulie 2016
Vulakh și alții împotriva Rusiei, nr. 33468/03, 10 ianuarie 2012

—W—

Wallishauser împotriva Austriei (nr. 2), nr. 14497/06, 20 iunie 2013
Waldner împotriva Franței, nr. 26604/16, 7 decembrie 2023
Wasa Liv Ömsesidigt, Försäkringsbolaget Valands Pensionsstiftelse și un grup de aproximativ 15 000 persoane fizice împotriva Suediei, nr. 13013/87, Decizia Comisiei din 14 decembrie 1988, DR 58, pag.186
Webb împotriva Regatului Unit (dec.), nr. 56054/00, 10 februarie 2004
Welch împotriva Regatului Unit (MC), 9 februarie 1995, seria A nr. 307-A
Wendenburg și alții împotriva Germaniei (dec.), nr. 71630/01, CEDO 2003-II (extrase)
Werra Naturstein GmbH & Co Kg împotriva Germaniei, nr. 32377/12, 19 ianuarie 2017
Wessels-Bergervoet împotriva Țărilor de Jos (dec.), nr. 34462/97, 3 octombrie 2000
Wieczorek împotriva Poloniei, nr. 18176/05, 8 decembrie 2009
Wiegandová împotriva Republicii Cehe, nr. 51391/19, 11 ianuarie 2024
Wysowska împotriva Poloniei, nr. 12792/13, 23 ianuarie 2018
Wyszyński împotriva Poloniei, nr. 66/12, 24 martie

—Y—

Yanakiev împotriva Bulgariei, nr. 40476/98, 10 august 2006
Yaroslavtsev împotriva Rusiei, nr. 42138/02, 2 decembrie 2004
Yaşar împotriva României, nr. 64863/13, 26 noiembrie 2019
Yavaş și alții împotriva Turciei, nr. 36366/06, 5 martie 2019
Yavuz Özden împotriva Turciei, nr. 21371/10, 14 septembrie 2021
Yaylalı împotriva Serbiei, nr. 15887/15, 17 septembrie 2024
Yel și alții împotriva Turciei, nr. 28241/18, 13 iulie 2021
Yershova împotriva Rusiei, nr. 1387/04, 8 aprilie 2010
Yetiş și alții împotriva Turciei, nr. 40349/05, 6 iulie 2010
Yildirim împotriva Italiei (dec.), nr. 38602/02, CEDO 2003-IV
Yuriy Lobanov împotriva Rusiei, nr. 15578/03, 2 decembrie 2010
Yuriy Nikolayevich Ivanov împotriva Ucrainei, nr. 40450/04, 15 octombrie 2009
Yusifli și alții împotriva Azerbaidjanului (dec.), nr. 21274/08, 6 decembrie 2022

—Z—

Zaghini împotriva San Marino, nr. 3405/21, 11 mai 2023
Z.A.N.T.E. – Marathonisi A.E. împotriva Greciei, nr. 14216/03, 6 decembrie 2007
Zaklan împotriva Croației, nr. 57239/13, 16 decembrie 2021
Zammit și Vassallo împotriva Maltei, nr. 43675/16, 28 mai 2019
Zamoyski-Brisson împotriva Poloniei (dec.), nr. 19875/13, 5 septembrie 2017
Zanghì împotriva Italiei, 19 februarie 1991, seria A nr. 194-C
Zastava It Turs împotriva Serbiei (dec.), nr. 24922/12, 9 aprilie 2013
Zbaranskaya împotriva Ucrainei, nr. 43496/02, 11 octombrie 2005
Žegarac și alții împotriva Serbiei (dec.), nr. 54805/15, 17 ianuarie 2023
Zehentner împotriva Austriei, nr. 20082/02, 16 iulie 2009
Zeïbek împotriva Greciei, nr. 46368/06, 9 iulie 2009

Zelenchuk și Tsytsyura împotriva Ucrainei, nr. 846/16, 1075/16, 22 mai 2018
Zhelyazkov împotriva Bulgariei, nr. 11332/04, 9 octombrie 2012
Zhidov și alții împotriva Rusiei, nr. 54490/10 și alte 3 cereri, 16 octombrie 2018
Zhigalev împotriva Rusiei, nr. 54891/00, 6 iulie 2006
Zielinski și Pradal și Gonzalez și alții împotriva Franței (MC), nr. 24846/94 și alte 9 cereri, CEDO 1999-VII
Ziya Çevik împotriva Turciei, nr. 19145/08, 21 iunie 2011
Zolotas împotriva Greciei (nr. 2), nr. 66610/09, CEDO 2013 (extrase)
Zouboulidis împotriva Greciei (nr. 2), nr. 36963/06, 25 iunie 2009
Zrilić împotriva Croației, nr. 46726/11, 3 octombrie 2013
Zvolský și Zvolská împotriva Republicii Cehe, nr. 46129/99, CEDO 2002-IX